
3 1761 07466064 8

HÖGVALLA

FAMILJEROMAN

AF

HELENA NYBLOM

PRISBELÖNAD VID

IDUNS STORA ROMANPRISTÄFLING ÅR 1905

Motto: Alla kunna lefva, medan dagen är klar,
men kommer lifvets allvar, då söker man ett svar.

STOCKHOLM
C. E. FRITZES BOKFÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1907
KUNGL. HOFBOKTR. IDUNS TRYCKERI-A.-B.

Till

Min Carl Göran

FÖRSTA DELEN

FÖRSTA AFDELNINGEN

FÖRSTA KAPITLET.

En skymt af gården.

Det kan väl vara tolf eller femton år sedan en resande herre steg af vid en af stationerna i Västergötland, där skjuts väntade för att föra honom ett par mil inåt landet, där han hade ämbetsgöromål. Han var icke hemma på trakten, men hade dock ett par gånger förut besökt dessa nejder, och återsåg dem nu med nytt intresse.

Det var en vacker julidag. Himlen hade en tät, blå färg, och blott då och då visade sig något krithvitt, stort moln, som plötsligt bildade sig på den blåa bakgrunden och lika hastigt försvann, endast lämnande som en liten rök efter sig.

Den resande satt bekvämt tillbakalutad i vagnen, såg sig med välbehag omkring på det vidsträkta landskapet och log. Hans fädernesland tycktes honom vara ett härligt land och han tänkte:

Uppe i Mälartrakten känner man hemtrefnadens lycka, där man åker förbi de många välbyggda herrgårdarna, som ligga gömda i löfdungar med hvar sin sjö att spegla sig i — hvarje egendom som en liten sluten värld för sig. I Skåne glädes

ögat af de stora, fruktbara slätterna, och blicken söker beständigt hafvet, som lockar mot horisonten. Här är det åter en ny art af skönhet, som fängslar en: denna omväxling af bördighet och vildhet, denna rika grönska och denna underbara böljande terräng, som i sina stora linjer påminner om södern.

Hans ögon sökte Billingens djärfva konturer, som lyfte sig på afstånd, och han log på nytt. Hans fädernesland tycktes honom vara ett mycket härligt land. Medan vagnen åkte fram i ganska rask fart, vände han hufvudet åt båda sidor, för att intet af allt, som han mötte på vägen, skulle undgå hans uppmärksamhet. Uppe på en höjd, som bildade en af vågorna i terrängen, där Billingen danar höjdpunkten, föll hans blick på en hvit gård med högt skiffertak. Gården var omgifven af gamla lönnar och lindar, men låg ändå så öppet, att man tydligen kunde se manbyggningen samt två mindre flyglar, som lågo fritt på båda sidor om gårdsplanen. Nedför sluttningarna bakom gården kläddes höjderna af en vidsträckt park, och på afstånd glimmade det stålblått i solljuset, som af vatten.

Den resande såg upp emot egendomen. Det föreföll honom, som om den stora, ljusa byggnaden hade stigit så högt upp, för att få den största möjliga utsikten öfver det vidsträckta landskapet, och nu skeno alla dess fönster som glada ögon, vid synen af allt det sköna, de fingo se. Vägen gjorde en lång sväng, så att den som for förbi kunde iakttaga gården under en längre tid.

»Hvad heter egendomen där uppe?» frågade den resande kusken.

»De' ä' ju Högvalla», svarade denne i en ton, som tycktes antyda, att det var ett faktum, som naturligtvis hela världen kände till.

»Och ägaren? Hvem rår om den vackra egendomen?»

»De' ä' ju brukspatronen, patron Bunge, vet ja'», svarade kusken med en liten misstänksam blick på den resande. Det kunde ju icke vara möjligt annat än att han mycket väl visste det.

»Ja, jag är främmande här på orten», svarade den resande till sin ursäkt. »Sist jag var här nere i Västergötland, åkte jag en annan väg.»

Kusken nickade. Det var ju alltid en sorts förklaring för herrns ovetenhet.

»Det var en bra vacker gård!» sade den resande åter.

Han kom direkt från stadslifvets buller och kände en egen uppfriskande glädje vid åsynen af den ståtliga egendomen.

»Ja, ja», svarade kusken. »De' ä' en fin, fin gård.»

»Den där brukspatronen är väl en rik man?» frågade den resande vidare.

»Han har nog hvad han behöfver», svarade kusken med en försiktighet, som om han framför sig hade en skatteindrifvare, hvilken till äfventyrs genast kunde taxera egendomen.

»Är han gift?» frågade den resande. Han tyckte

det skulle vara roligt veta, att det lefdes familjelif på ett så stort och vackert ställe.

»Ja visst ä' han gift», svarade kusken. »Hennes nåd ä' ett riktigt ståtligt fruntimmer. Hon hör till de religiösa», tillade han något saktare, som om det var ett förtroende, hvilket lämpligast borde stanna dem emellan.

»Jaså, ni ä' mycket kyrksamma här på trakten?» sade den resande. »Har ni också en bra och duktig kyrkoherde?»

»De' ä' inga fel på prosten», svarade kusken. »Dä' ä' en man, som har ordet i sin makt. De tycka bara, att han skäller väl mycket på de religiösa.»

»Skäller han på de religiösa?» frågade den resande förvånad.

»Ja, för att de inte gå i kyrkan, som herrn vet», svarade kusken.

»Gå de inte i kyrkan?» sade den resande öfverraskad. »Hvart gå de då?»

»Å, de gå ju och hör på en, som heter Pettersson. De' ä' en hattmakare från Sköfde, som brukar predika i skolhuset här. Kvinnfolke' ä' isynnerhet galna efter honom.»

»Är det en så märklig man?» frågade den resande.

»Dom säger så», svarade kusken. »Inte vet jag. Jag har hvarken tid till det ena eller det andra, jag har nog med att hålla på med skjutsen.»

Den resande satt och såg upp emot den hvita gården. Hans fantasi började sysselsätta sig med

de människor, som bodde däruppe, och han kunde icke motstå att göra ännu några frågor.

»Har herrskapet däruppe några barn?» började han.

»Om de ha barn», svarade kusken. »Ja visst ha de barn! De ha så godt som fem.»

»Så godt som fem?» upprepade den resande, något förvånad öfver uttrycket.

»Ja se, herr Bertel kan man ju inte räkna, för han ä' i alla fall inte riktig.»

»Är han svagsint?» frågade den resande.

»Ja, det vill säga, inte är han presis galen», sade kusken. »Han kan ju tala och svara och äta och dricka, och ser ut som en människa, men stort mer är det inte heller.»

»Stackars gosse!»

»Å, inte går det just någon nöd på honom», sade kusken i mycket afgörande ton. »Han får ju allt, hvad han behöfver. Vore han fattig mans barn, så vore det ju annat. Nu drar ju far och mor försorg om honom och det fattas honom ingenting. Då ä' de' väl mer synd om patron, som skall ha en sådan odåga till son.»

»Så har han måhända dess mera glädje af sina andra barn?» frågade den främmande.

»Ja dem ä' de' ingenting att säga om», svarade kusken, hvarmed han antagligen ville uttrycka ett gillande, ty strax efter började han blifva mera vältalig, och hade ett och annat att förmäla om brukspatron Bunges barn.

»Unge herr Karl, han ä' ju patrons högra hand

och han styr och ställer med allt på gården. De' ä' somliga som säga, att han ä' snål, men det kan man väl inte precis säga, för om han inte hade ögonen med sig, så skulle det måhända skena för vildt i väg med herrskapet däruppe, så storståtligt som de lefva. Och så ä' de' fröken Charlotte. De' ä' ett reelt fruntimmer! Och så snäll se'n! Aldrig har jag varit med skjuts upp till gården, att hon icke kommit själf och skänkt i en halfva öl åt mig och gett mig en hederlig smörgås till. Ja, hon ä' ett reelt fruntimmer!»

»Ä' det alla barnen?» frågade den resande, då kusken föll i blida drömmar vid tanken på den länge sedan urdruckna ölhalfvan.

»Nej, bevars!» fortfor kusken, som återkom till verkligheten. »De' ä' ju de två unga. Herr André, som de säger, det skall väl vara som Anders, liksom patron heter, och så lilla fröken Vanda. Herr André, de' ä' något till vacker pojke, och de säga han kan spela piano, så de' ä' rent märkvärdigt. Men det ä' nu i alla fall ingenting att stå efter. Inte ger det brödfödan att klinka piano, och ingen vet, hur det kan ställa sig, när patronen en gång ä' död!»

Och kusken nedsjönk i funderingar på familjens framtid.

»Men så var det ju ännu en dotter?» — anmärkte den resande. Han ville nu ha reda på alla däruppe på gården.

»Ja, de' ä' ju lilla fröken Vanda», sade kusken, och rent af log. »Hon ä' ju ännu bara barnet,

men de' ä' en sådan treflig flicka! Alltid glad och munter och rent märkvärdig till att vara kusk. Jag har sett henne sitta och styra spann, så det gick som en olja, medan kusken satt bredvid med armarna i kors, som ett riktigt mä-hä. Och fastän jag var i mina arbetskläder och, med skam att säga, ute att köra dynga, så hälsade hon i alla fall riktigt galant med piskan och ropade åt mig: 'Vi två, vi ä' allt två stiliga kuskar.' Ja, hon är inte rädd för att göra sig gemen.»

»Det var en stor familj!» anmärkte den resande. »Men det tycks vara plats för många däruppe.»

»Å, de ä' ännu fler», sade kusken. »De' ä' gamla öfverstinnan, patrons mor, och de' ä' ett fruntimmer, som har skinn på näsan, ska' jag säga. Jag känner mig jämt, som då jag exera' beväring, när jag stått framför öfverstinnan. De' ä' ställning och gevär för fot till dess hon har passerat.

Och så ä' de' fröken, Pyllran, dom kallar. Hon har varit lärarinna för barnen, och nu har hon ju hus och hem där i familjen till dödda'r. — Ja, patron har många munnar att föda!» slutade han med en suck, som om han kände, hur ansvarsfullt och påkostande det skulle vara att alltid stå tillreds med så många slantar.

Vagnen nalkades en skogsdunge, där vägen svängde in, och snart skulle man icke längre kunna se herrgården. Den resande vände sig i sätet för att ännu en gång titta ditupp. Gården var så långt borta, att man icke kunde upptäcka, om det fanns folk däruppe, men öfver taket på man-

byggnaden var det något, som började röra sig. Det var en flagga, som man höll på att hissa.

»Hvarför flagga de på gården?» frågade den resande.

Kusken höll ett ögonblick inne med hästarna och tittade forskande upp emot höjden.

»Kan man tänka», sade han fundersamt. »Ja, verkligen ä' de' inte flaggan, som går upp!»

Det blef en lång tankepaus.

»De' ä' ju silfverbröllop i dag, vet jag», sade han därefter i en förebrående ton, som var riktad emot hans eget bristande minne. »Den tionde juli skulle det ju vara patrons silfverbröllop. Ja, *då* ska' jag säga, det kommer att gå stort till däruppe.»

Han smällde sakta på hästarna, och just som vagnen svängde in under skogens kronor, såg den resande, hur en stor svensk flagga vecklade ut sig och fladdrade öfver Högvalla. I samma ögonblick försvann gården ur hans åsyn.

ANDRA KAPITLET.

Silfverbröllopet. — Förberedelserna. — Gästerna. — Festen.

Uppe på Högvalla hade man från tidigt på morgonen varit sysselsatt med att göra allt redo till dagens högtidlighållande. Många gäster voro inbjudna, grannar och vänner från alla håll.

Nu höll man på att duka middagsbordet. I matsalen, som vette ut mot gårdsplanen, dukades ett stort bord för femtio personer, medan ett mindre bord för tjugofem personer dukades för ungdomen i en tillgränsande salong. Rummen en trappa upp i den så kallade »vintervåningen» voro också festligt prydda, men man antog dock, och med rätta, att på den härliga sommardagen skulle gästerna, i synnerhet ungdomen, föredraga att uppehålla sig i bottenvåningen, hvarifrån man direkt kom ut i det fria.

I serveringsrummet innanför salen var silfverbröllopsparet sysselsatt med att öfverse sista förberedelserna, innan gästerna kommo.

Brukspatronen, herr Anders Bunge, räknade och mönstrade vinbuteljerna, medan hans hustru, fru Anna, med egen hand framtog de fina kristallerna, som skulle användas vid middagen.

Herr Anders var en man på femtiofem år, med ett friskt, ungdomligt utseende. Ännu fanns håret kvar ganska tätt öfver den mycket höga pannan. Ansiktsfärgen var ljus och rödblommig, och det stora, skägglösa ansiktet hade ett så sorglöst och välmående uttryck, att man genast förstod, att lifvet hade farit varligt fram med brukspatronen, utan att utsätta honom för svårare sammandrabbningar och utan att efterlämna djupare märken.

Fru Anna var icke mer än fyrtiofem år och var ännu en vacker kvinna med fina drag och en ståtlig hållning. Hon bar det mörkbruna håret slätstruket öfver pannan, och hela hennes väsen

var stämpladt af en viss stilla värdighet, som gaf intryck af ett lugn och en självbehärskning, som imponerade. Men djupast inne i hennes mörka ögon låg en tyst, slumrande sorg, som talade om något, hon icke själf talade om. Man förstod, att allt det dämpade i hennes väsen hade sin grund i en hemlig smärta, som gjorde henne likgiltig och på samma gång öfverlägsen, när det gällde hvardagliga saker. Hon såg allt detta liksom på afstånd. Som hon stod där och sysslade med kristallerna, såg hon mycket bra ut i sin syrénfärgade sidendräkt, och ett halsband af äkta pärlor. Då och då kastade hon en allvarsam blick på buteljerna, som hennes man uppställde i batteri.

»Anders!» sade hon blidt. »Tror du det är nödvändigt med så mycken champagne?»

»Ja, visst fan — ja visst är det nödvändigt, Anna lilla!» svarade herr Anders, lika vänligt, medan han bet af en svordom — att svärja var nämligen förbjudet af fru Anna. »Vi kan väl inte räkna mindre än en half butelj, per man, och vi äro sjuttiofem till bords, då kan du lätt själf räkna ut hur mycket det blir.»

Fru Anna teg och försökte räkna efter i hufvudet, men räkning var icke hennes starka sida. Hon suckade, emedan hon insåg, att resultatet i alla fall skulle bli henne smärtsamt. Själf var hon absolutist och smakade aldrig hvarken vin eller öl. Hon hade också bragt det därhän, att hennes unga söner blott drucko vin vid särskilda, högtidliga tillfällen. Ett undantag var ju Anders. Enhvar

måtte ju inse, att det glas portvin, han hvarje middag drack vid bordet, blott var för hans hälsa, och om han någon gång önskade en toddy på kvällen, så behöfde han den som motvikt mot det kalla, eller det varma vädret, som en hjärtstärkande dryck, emedan han gått och ridit mycket — eller måhända hade blifvit kall af att sitta inne. Allt hvad Anders gjorde, hade han en rimlig och förståndig orsak till, som blott enfaldiga människor kunde anmärka något emot. Så sträng fru Anna var i sina principer, när det gällde den öfriga världen, hade hon dock en betydligt afvikande måttstock, när det var fråga om hennes egna, och i all synnerhet hennes Anders, som hon älskade blindt och lidelsefullt, på sitt stilla, värdiga sätt. Men då hennes dyrkade man nu också började rada upp små mörka buteljer med långa halsar, innehållande ett kostbart Capvin, kunde dock fru Anna icke motstå att ännu en gång göra en liten invändning.

»Lilla Anders!» sade hon. »Om de få rödvin och champagne, kan det inte då vara nog? Jag tror att sammanblandningen af alla de där vinerna inte alls — — — —»

»Låt mig sköta det, min flicka», afbröt herr Anders. »Har du nå'nsin hört talas om en festmiddag utan dessertvin? Hvad tror du prosten skulle säga, om inte min Cap Constantia kom fram i dag!»

»Å, prosten fick väl finna sig», svarade fru Anna kallt. »Han kan vara nöjd, att han blifvit bjuden.»

»Nu skämtar du allt!» sade hennes äkta hälft. »Liksom vi skulle kunnat fira silfverbröllop utan att ha prosten Storm med!»

»Nej, jag vet det» — svarade fru Anna undergifvet. »Men jag tycker nog du kunde ha låtit mig få lof att också taga — taga Pettersson med vid bordet. Åtminstone kunde han väl ha fått plats vid bordet i salongen.»

»Uppriktigt sagdt, min vän», sade Anders i en ganska bestämd ton, »så har herr Pettersson ingenting att göra här i dag. Vi ha dock inte för afsikt att hålla ett bönemöte, och du vet ju, att han och prosten äro som hund och katt. Ingen kan veta, om de inte rykt ihop som en newfoundlandshund och en foxterrier; och jag tycker inte alls om uppträden på en festdag.»

»Å du», sade fru Anna sakta — hon ville på intet vis få en dispyt i gång — »Pettersson känner sin plats.»

»Ja, då vet han också, att den inte är vid *vårt* bord i dag», svarade herr Anders och skrattade. »Dessutom kan man väl inte ha en karl vid bordet, som sticker knifven en half aln ner i halsen, när han äter.»

»Att du kan fästa dig vid sådana ytliga småsaker?» sade fru Anna allvarligt. Hon mindes inte alls i detta ögonblick, att hon själf, en född adelsdam af gammal familj, var ofantligt noga med iaktagandet af allt, som hörde till ett fint uppförande och goda seder. Men liksom hon hade en undantagsmoral för sin egen man och sina barn,

så hade hon också en särskild måttstock, när det gällde personer af den religiösa sekt, hon gynnade. Hon, som icke utan en hemlig rysning kunde tala till en människa, som åt med knif eller icke begagnade nagelborste, hon såg icke alls nämnda brister hos individer, med hvilka hon delade det religiösa tänkesättet. Hvad som hos andra af henne skulle blifvit bedömdt som höjden af obelefvenhet, blef, när det gällde hennes trosförvanter, icke annat än barnslig enkelhet eller from likgiltighet för yttre former.

Emellertid kände både fru Anna och hennes Anders, att de på denna högtidsdag helst skulle undgå det ämne, som var en skiljaktighet — aldrig ett trätofrö — emellan dem.

Herr Anders gaf sina slutliga order till betjäningen, tog sin fru om lifvet och sade:

»Nu ska' vi gå ut och se, hur det går med dukningen» — hvarefter de vandrade ut i matsalen.

Det långa hästskobordet sken af hvit damast och silfver. Fröken Charlotte, äldsta dottern, höll på att lägga blommor vid alla kuvert, medan äldste sonen, Karl, gick omkring och stack små kort med gästernas namn i servetterna. Två nätta jungfrur, klädda i ljusa bomullsklädningar, med små mössor på hufvudet, gingo fram och åter med skålar och prydnader att ställa på bordet.

Fröken Charlotte var en flicka på vid pass tjugutre år. Hon liknade sin mor, men var icke så vacker som hon. Hela hennes utseende var mera vanligt och alldagligt, men hon hade ett par

snälla, ärliga ögon och hennes mun uttryckte fasthet och välvilja. Hon ansåg sig redan själf som en äldre flicka, hvarom hennes enkla, mörkt färgade dräkt bar vittne. De unga husjungfrur, som hjälpte henne vid dukningen, hade mycket mera snitt och koketteri i sin klädedräkt än huset äldsta dotter.

Charlotte var i ett och allt sin mors högra hand. Den ordning och duglighet, som härskade i hushållet på Högvalla, räknades af de flesta fru Anna till godo, men i själfva verket var hon en mera passiv natur, som icke hade särskilt anlag för att organisera. Det var Charlotte, som uppfattade sin mors önskningar, förstod att välja det bästa, och genast sätta det i verket. Hon var stark till sin fysik och outtröttlig i att arbeta, samt hade denna förmåga att på ett tyst sätt vara närvarande öfverallt, där hon behöfdes, som är kännetecknet på en verkligt praktisk och klok människa. — Hennes gifmildhet och goda hjärta hade dessutom för länge sedan gjort henne mycket populär på gården och ibland nejdens folk, och förvärfvat henne hedersnamnet: »Vår egen fröken».

Karl, som var äldste sonen och nyss hade fyllt tjugufyra år, var sin fars inspektor. Liksom Charlotte egentligen var den verkliga husmodern på gården, så var Karl sin fars bäste rådgifvare, och fick mestadels sina egna råd genomförda. Fadern var här, som så ofta är fallet, yngre än sonen, hvilken hade en generations erfarenhet mera. Brukspatronen var en afgjord sangviniker, som gärna umgicks med högtflygande planer, hvilkas utförande

mången gång skulle hafva ruinerat gården, om icke sonens mera sansade natur och djupare insikter i tid hade modifierat, ja, ofta helt och hållet hindrat dem.

Till sitt väsen var den unge Karl Bunge stilla, och för resten den af barnen, som till sitt utseende mest liknade modern.

»Hvad betyder detta?» sade han, då föräldrarna kommo in. »Skall herr Antony sitta bredvid farmor? Det går väl i alla fall inte an?»

»Det är farmors uttryckliga önskan,» sade herr Anders och log.

»Hon påstår, att hon annars dör af ledsnad bredvid domprosten. — Som vår äldsta hedersgäst får grefve v. Döllen lof att föra mamma till bords, och då kan vi omöjligt låta farmor föras af någon annan än domprosten.»

»Farmor och domprosten!» Karl skrattade muntert, medan han stack namnsedeln i servetterna.

»Därför är det just, som farmor utbedt sig herr Antony på sin högra sida, så hon kan få någon att tala vid.»

»Och bredvid herr Antony?» — Karl tittade på namnsedeln.

»Där sätta vi snälla Pyllran», svarade herr Anders. »Hon sitter gärna hvar som helst, bara vi kunna få det att passa ihop, och hon skall ha Bertil bredvid sig.»

»Går det an att skilja majoren och hans unga fru?» frågade nu Karl.

»Det går utmärkt», svarade fadern. »Majoren

få vi naturligtvis ha här vid bordet, men hon, som är så ung, får det nog mycket roligare inne vid det andra bordet hos ungdomen. Jag gläder mig verkligen till att se henne», fortfor Bunge, vänd till sin fru. »Hon skall ju vara så förb . . . så utmärkt vacker.»

»Ja, man säger det», svarade fru Bunge i en mycket ointresserad ton.

Stor kvinnlig skönhet var en af de svagheter, hon icke var riktigt säker på om vår Herre gillade.

»Det var en riktig otur, att vi voro borta, då de kom på visit», fortfor Bunge. »Nu ska' det bli riktigt roligt att få se henne. Det var minsann en pockers tur för majoren att få en så ung och vacker fru, då han ändtligen bekvämade sig till att gifta sig.»

»Jag tycker inte om, att det är så stor skillnad mellan man och hustru», sade fru Bunge bestämdt. »Hon är inte tjugufem år, och han är öfver femtio. Det går sällan ihop.»

»Hvad anser du vara normen för skillnaden mellan äkta folk?» frågade Bunge skälmaktigt.

»Naturligtvis tio år!» svarade fru Anna och såg honom in i ögonen. I detta ögonblick var den gömda sorgen i hennes ögon försvunnen. Hon älskade sin Anders så gränslöst.

Han svarade blott med att sakta trycka henne intill sig, och så vandrade de vidare arm i arm, som två nyförlofvade, för att taga anordningarna i skärskådande.

Knappast hade de gått ut, förr än en medel-

ålders dam kom flygande in genom den motsatta dörren. Det var den så kallade Pyllran. Hennes egentliga namn var fröken Pyrén, och hon hade kommit till Högvalla som lärarinna för de yngsta barnen. — Den lilla sexåriga Vanda döpte henne genast till »Pyllran», hvilket namn hon fick behålla. Så småningom kallades hon så af hela familjen, och kände numera knappast igen sitt gamla namn, när någon tilltalade henne därmed.

Nu var hennes lärarinnekall i det närmaste slut, då hon endast hade Vanda att undervisa i vissa ämnen. André, som nyss fyllt tjugu år, hade redan i två år studerat juridik i Lund.

Pyllran var en entusiastisk varelse, alltid i eld och lågor öfver något eller någon, som satte hennes innersta väsen i skakning. Hon hade en del rätt goda kunskaper, i synnerhet talang för språk, ett vänligt sätt att undervisa, och absolut inga åsikter. Hon svärmade hvarftals för allt under solen, dock mest intensivt för allt, som angick den Bungeska familjen, hvilken hon ansåg som extraktet af allt utsökt i den skapade världen. För resten hade hon en särskild förmåga att fara hit och dit och i all välmening göra sig mycket brådtom för ingenting.

Nu kom hon instörtande och bad att ändtligen få hjälpa till med dukningen.

»Vi ä' genast färdiga, söta Pyllran», sade Charlotte, som just lade sista handen vid prydandet af bordet.

»Ack, så kommer jag ju för sent!» utbröt Pyll-

ran. »Det var mina spetsar, som jag inte alls kunde få att sitta. De slänga hit och dit, så man rakt kan bli tokig! Lilla Charlotte, kan du hjälpa mig fästa dem i nacken?»

Hon ställde sig framför en spegel och vände på hufvudet, medan Charlotte hjälpte henne med toaletten.

»Ä' jag bra nu? Tycker du jag ä' bra nu?» frågade hon Charlotte.

»Du ä' söt som alltid!» sade Charlotte och kysste henne på skuldran.

»Inte för mycket hvitt — hva? Ä' jag inte för gammal för allt detta hvita?»

»Visst inte», svarade Charlotte gladt. »Alla människor ha ju nu hvitt om sommaren, och det passar dig utmärkt bra!»

Pyllran log belåtet emot sig själf i spegeln. Hon var en liten dam, rätt bred öfver axlarna och en smula låghalt. Hon hade ett rundt, blondt ansikte, nästan inga ögonbryn och ett par stora vattenblåa ögon, som hade något af ett lindebarns uttryck: en blandning af oskuld och fånighet. Den stora munnen med långa tänder log nästan jämt, och därtill hade hon ett sätt att lägga hufvudet på sned och se upp på den hon talade med, till hälften bedjande, till hälften som lätt berusad, hvilket gjorde ett ganska sympatiskt och komiskt intryck. Bäst som hon stod och speglade sig, kom någon bakifrån och slog armarna om halsen på henne.

»Gud! min fichy!» ropade hon och vände sig

fort. »Jaså, det är du, din galenpanna! tänkte jag inte det!»

Det var den fjortonåriga Vanda, som slutat sin toalett för middagen, och kom springande in i matsalen, Hon var lång till växten för sina år och hade ganska magra, bara armar. Hennes ljusbruna hår, som föll ned öfver ryggen, var flätadt i två hårda, små flätor sammanbundna med röda rosetter på hvar sin sida om pannan, och hon var klädd i en hvit muslinsklädning med ett bredt, mörkrödt skärp om lifvet. Hon liknade hvarken sin far eller mor, utan hade ett smalt fint ansikte, hvars drag dock ännu voro högst tveksamma i syftet af sin utveckling.

Det vackraste hos henne var ett par gråa ögon med svarta ögonhår, ett par ögon, som tycktes sluka allt hvad de mötte, och sedan ha sina tysta funderingar däröfver.

»Å! du ä' bedårande, Pyllran!» utropade Vanda och kramade ännu en gång sin lärarinna. »Stackars alla herrarne, som komma hit i dag, och inte veta, hvad som väntar dem. Du kommer att förkrossa dem allihop!»

»Prat, prat», sade Pyllran och slog med handen, men det var icke utan att hon log ganska belåten, som om hon misstänkt, att Vandas spådom måhända kunde innebära någon sanning.

»Och hvar skall Pyllran sitta?» frågade Vanda och sprang med stora skutt kring bordet. »Jaså här, bredvid herr Antony, min enda flamma! Ska' du nu också ta' honom ifrån mig?»

»Den konstiga karlen!» sade Pyllran i en ganska föraktfull ton. »Jag förstår mig inte ett dyft på honom. Och så stirrar han så besynnerligt på en med sina kolsvarta ögon.

»Begriper du inte, att han älskar dig?» sade Vanda. »Han älskar dig naturligtvis till vansinne. Han kunde äta upp dig i ett nafs — se så här!» och hon tog en konfektbit från en af skålarna på bordet och stoppade i munnen.

»Tror du inte, André, att herr Antony är alldeles galen i Pyllran?»

De sista orden voro vända till hennes yngsta bror André, som just kom in, klädd i full »dress». — Han var en mycket vacker yngling, lång och smärt, med samma sorts ögon som Vanda och ett intagande leende. Han hette egentligen Anders, liksom fadern. Alla gossarna buro faderns namn, hvilket fru Bunge gifvit dem med i lifvet som den bästa faddergåfva de kunde få. Men eftersom yngsta sonen skulle kallas vid sitt första namn, ändrades det till André, för att skilja honom från fadern.

»Är det inte som jag säger, att herr Antony flammar för Pyllran», upprepade Vanda.

»Naturligtvis!» svarade André i munter ton. »Det göra vi ju alla. Hvarför skulle *han* vara ett undantag?»

Pyllran sände honom en tacksam, smäktande blick. Hon, liksom hela familjen, var mycket svag för husets yngste son.

»Om de nu snart ville komma!» utbröt Vanda.

»Jag är så trött på all dukning och rustning. Hela huset har ju varit upp- och nedvändt från tidigt i morse.»

»*Du* har väl åtminstone inte öfveransträngt dig», sade Charlotte, som mönstrade bordet. »Du har ju inte gjort ett spår till nytta!»

»Jag får ju aldrig hjälpa till med någonting», svarade Vanda stött. »Jag duger ju inte! Kom du, André, så gå vi ut i trädgårdssalen, och du spelar något vackert för mig, så går tiden, till dess gästerna komma!»

Hon tog sin älsklingsbror vid armen och drog honom med sig ut i trädgårdssalen. Det var ett stort, vackert rum, högt i tak och väl afpassadt till proportionerna, som rummen i de gamla herrgårdarna bruka vara. Tre glasdörrar vette ut till en stenterrass, hvarifrån ett par trappsteg förde ned till parken, där man hade den stora lindallén rakt framför sig. Trädgårdssalen var dekorerad i gul stuck med speglar och förgyllning och möblerad med långa soffor och länstolar, klädda i grönt och hvitt sidendamast. Vid ena ändan af salen stod en stor flygel.

Vanda sprang bort och öppnade locket på flygeln.

»Spela det där vackra, du spelade häromdagen, André!» bad hon. »Det där, som flyger, bara flyger, — du vet!»

André tittade på henne, blinkade med ögonen och skrattade. »Ja, nu förstår jag! Det är Chopins scherzo, du vill ha.»

Han satte sig raskt ned och började genast

spela. Det var ett utmärkt musikrum. Klangen från instrumentet fyllde hela luften med toner. André spelade med värme och fart, som om han själf improviserat den store mästarens komposition. Man märkte, att det var honom en stor glädje att spela. Han satt och såg på Vanda, som lagt sig framstupa öfver flygeln med hufvudet stödt mot handen, medan hon borrade ögonen ned mellan strängarna.

»Ja, ä' de' inte, som om jag flög!» ropade hon, »jag *måste* flyga!» och därmed lade hon sig helt upp på flygeln och började sprattla med benen.

»Men, Vanda!» sade en allvarsam röst från dörren. Det var Karl. »Det kan ju rakt förstöra instrumentet!» Därpå vände han sig mot André. »Hör du, André, var snäll gå upp och hissa flaggan.»

André reste sig genast från instrumentet.

»Aldrig kan man då få ha något i fred!» sade Vanda. »Alltid ska' de störa en! Nu springer jag upp till farmor.» Och därmed gick hon.

En stund därefter hade André fått svenska flaggan hissad öfver Högvalla. Det var den, som den resande hade sett i förbifarten.

Men det var ännu en, som såg den. Det var det femte barnet på gården, den stackars Bertel.

Han var en lång gosse på tjugutvå år, och liknade sin far i de stora, tunga ansiktsdragen.

Han var nu klädd i helgdagskläder och stod i ett hörn af gården och såg upp i luften med sina tomma ögon.

Då fick han plötsligt se det röra sig på taket däruppe. Det praslade och klapprade, vecklade ut sig och sväfvade upp i ljuset.

Den stora blågula flaggan lyste i solskenet. Bertil log stilla för sig själf.

»Vackert», hviskade han, »mycket vackert.»

* * *

Vanda hade emellertid sprungit upp i öfre våningen. Bredvid vintersalongen låg gamla öfverstinnans privata rum, och efter Vandas mening voro de de vackraste i hela huset. Dessutom voro hon och farmor särskildt goda vänner. — Med undantag af den stora trädgårds- eller musiksalen, var Högvalla möbleradt med en lustig blandning af alla sorters stilar, minnen af allt, hvad fyra generationer hade valt, öfverensstämmande med olika tiders smak och tycken.

Uppe hos farmor var hvarenda möbel från Karl Johans tid, och på väggen hängde familjeporträtt i pastell och olja, af hvilka flere hade verkligt konstvärde. De höga fönstren med de små rutorna vette ut till parkens ro, där endast en liten springbrunn plaskade, och att sitta häruppe i det dämpade sommarsolskenet med nedfällda markiser eller vid vinterlampan, medan snön rasade utanför, föreföll Vanda vara höjden af lycka. Att komma upp till farmor var alltid som att komma in i en annan värld.

Nu skyndade Vanda upp för den breda trappan och tittade in i farmors salong. Hon var icke där.

Men dörren till hennes sängkammare stod öppen. Där satt den gamla damen framför sin toalettspegel, medan hennes kammarjungfru höll på att fästa spetsen i hennes hår.

»Hvem är det?» ropade hon med en klingande, något befallande röst.

»Jaså, det ä' bara du, min unge», fortsatte hon vänligt. »Var så god och stig på.»

Vanda kom närmare.

Den gamla damen satt framför henne iförd en mycket ståtlig, hvitgrå brokadklädning med smycken af antika diamanter. Hennes hår hängde i många lockar ned på båda sidor om kinderna. Det var krithvitt, men ögonbrynen vore ännu svarta, och då hon lyfte ögonen, förstod man, hvem Vanda och André hade ärft sina ögon från. Nu satt hon och polerade sina naglar med en skinnborste, medan kammarjungfrun slutade hennes toalett.

»Hvad du är vacker!» utbröt Vanda och blef stående i beundran. »Du blir bestämdt den vackraste af allihop!»

»Jag skall säga dig», svarade farmor, »att ju äldre man blir, desto mera får man lof att ta' vård om sitt yttre, annars blir man anskrämlig för sina medmänniskor, och det är det värsta man kan göra. Hufvudsaken här i lifvet är att göra ett behagligt intryck, min pulla lilla.»

»Ä, nog finns det väl svårare fel än att vara ful», invände Vanda, som alltid var mycket frispråkig med farmor.

»Nej, min fröken!» fick hon till svar, och far-

mor såg på henne med sina kloka, grå ögon. »Ens första plikt är att inte såra någon med sitt utseende. Hvad folks moral och dygd beträffar, så angår det mig inte. Hvar har sina begrepp om den sortens ting, och det blir hvars och ens sak; men om man uppträder med ett smaklöst, ja, måhända rent af ett ovårdadt och slarfvigt utseende, då har jag rätt att bli förnärmad och att undvika sådana personers sällskap. Nå! då är det väl också min plikt, att inte stöta andra med mitt yttre. Kom nu och låt mig se litet på dig själf, min unge!» tillfogade hon och räckte ut sin gamla, bleka hand.

»Va' ä' meningen med att ge dig eldröda rosetter i håret? Det kläder dig inte. Och rödt skärp till dina röda armar! Det ta'r vi allt bort. Och hvem har flätat de där råttsvansarna bredvid pannan? Hvad ä' det för påhitt?»

»Jo, mamma tycker, att håret jämt vill falla ned i ögonen på mig!» svarade Vanda i en klagande ton.

»Så låt det falla!» sade öfverstinnan. »Hvarför ska' det stackars håret inte få göra som det vill?» och hon skyndade att lösa Vandas små flätor med sina bleka fingrar. »Se så här! Nu ser det fritt och behagligt ut! Och så» — hon vände sig till kammarjungfrun. »Tag hit asken med de ostindiska silkessakerna. Se här är ett ljusblått skärp med silfverränder. Det passar din hy!» — Hon band själf skärpet i en smakfull lös rosett. »Se så här! Nu ser du ut som en liten fjäril! Förut liknade du mera en gräshoppa. Nå», fortfor hon,

medan hon reste sig, »ha de börjat anlända därnere?»

»Jag tror, att den första vagnen just nu åkte fram», sade Vanda, som kretsade omkring sin farmor.

»Ja, då få vi väl bege oss i striden», sade den gamla damen, och de började gå ned för trappan.

»Vet du, Vanda,» sade öfverstinnan, »jag skall ha den där prosten till bords. Jag slipper inte! Jag känner mig alltid så som om jag sutte bredvid ett stort hus, som skulle krossa mig, när jag sitter bredvid honom. Man borde alltid ge honom två stolar, så hans dam kunde andas i fred.»

»Men farmor har ju bedt om att få herr Antony på andra sidan? Tycker farmor *han* är vacker? Han är ju så konstig.»

»Åh, mitt barn, det finns olika sorts skönhet», svarade öfverstinnan. »Han har intelligens. Det är en man, som det roar mig att tala med. Man vet aldrig, hvad han kommer att säga.»

»Men han har ju så besynnerliga kläder», sade Vanda. Hon menade, att det skulle stöta den gamla.

»De äro inte fula, och de passa honom, min unge, och så är han proper, — ren om fingrarna», sade öfverstinnan, och därmed voro de nere i hallen. Gamla grefve von Döllen med sin grefvinna anlände i sitt eleganta ekipage och blefvo mottagna af värdfolket på trappan.

Grefven var en liten mager herre med hvitt hår, bruna ögon och många dekorationer på fracken. —

Grefvinnan ännu mindre, med starkt böjd näsa och stora, tunga ögonlock. De sågo ut som ett par små exotiska fåglar, som alltid suttit på samma pinne. Grefven var en fullkomlig gentleman ur stånd att säga en dumhet, men också oförmögen att uppfatta en kvickhet. Grefvinnan var alltid älskvärdheten själf mot hela världen, men intresserade sig just icke för något speciellt. Två vänliga, väluppfostrade gamla människor af den mest oskadliga sort man kan tänka sig.

Prosten Storm med fru och dotter anlände i sin stora landå. Prosten var, i ordets mest omfattande mening, en stor man, stor som talare, stor som innehafvare af ett mycket gifvande pastorat och ovanligt stor till sin yttre gestalt. Han hade tre olika sorts röster: en malmfull, klingande röst, som han använde vid sina predikningar, en hviskande, fet röst, när han vid spelbordet uppmuntrade sina medspelare med någon anekdot ur sitt outtömliga förråd; och så en tredje mild och ljuf röst, som gjorde en egen smältande verkan, när han vid något särskildt högtidligt tillfälle gratulerade eller kondolerade sina sockenbor.

Det var ingen skillnad på klangen i denna röst, om han önskade lycka vid ett bröllop eller beklagade sorgen vid en begrafning, och då han nu med hufvudet litet lutadt åt ena sidan först tog fru Bunges och sedan patronens hand mellan sina stora feta händer och sade:

»Ja, älskade vänner! Herren vare lofvad, att denna dag gått upp öfver ert hem!» så skulle den,

som icke hört orden, lika väl kunnat tro, att han djupt beklagade dem i anledning af någon stor förlust.

Hans lilla magra fru, med ett underligt torrt och visset utseende, följde honom alltid som en skugga. Hon förhöll sig till hans mäktiga person som ett mindre annex till hufvudförsamlingen. Om han var predikan, så var hon ja och amen. Han var i hennes ögon så stor, att hon knappast vågade titta upp på honom, och det var måhända därför hon nästan alltid gick med nedslagna ögon.

De hade med sig sitt enda barn, dottern Anne-Marie, som nyss fyllt sexton år och nu för första gången fick vara med på en middagsbjudning.

Hon hade ljusbrunt hår af en sällsynt vacker färg och mörkblåa ögon, och var klädd i en helhvit klädning. Man måste genast, då man såg henne, tänka på en lilja.

»Jag vet inte, hvad det är med den flickan», sade farmor till Charlotte. »Man känner sig så väl till mods, när hon är i närheten. Kan någon begripa, hur den elefanten till far och den torra geten till mor ha kunnat åstadkomma en sådan liljestängel? Hon säger aldrig något roligt, men hon är inte tråkig. Man vill jämt se på henne, och hon är ju ändå inte någon skönhet. Hvad i all världen är det, som gör henne så intagande?»

»Kan det inte vara, att hon är så fullkomligt naturlig?» frågade Charlotte.

Hon förhöll sig alltid mycket vördnadsfull gent emot farmors meningar.

»Visst inte!» svarade den gamla frun. »Det finns så många människor, som ä' naturliga, och Gud bevare oss för deras naturlighet! Man skulle vilja be' dem göra sig riktigt till, för att de kunde bli drägliga.»

»Då ä' det måhända det, att hon ä' så god?» sade Charlotte sakta.

»Tror du?» sade farmor och såg fundersamt framför sig med sina kloka ögon. »Jag tycker, att goda människor bruka vara så ledsamma.»

»Förlåt mig, farmor», invände Charlotte. »Men det tror jag allt, att farmor misstar sig på.»

»Måhända», svarade den gamla och skakade på hufvudet. »Jag känner för resten inga goda människor.»

»Nej de ä' inte många», svarade Charlotte med en liten suck.

Hvarken hon själf eller farmor tänkte på, att just hon själf, den lilla anspråkslösa, uppoffrande Charlotte, måhända kunde räknas bland deras tal.

Nu kommo Rydingsholmarne åkande in på gården i sin största char-à-bancs, proppfull af familjens talrika medlemmar, och strax därpå svängde major Valles fram för ingången i sin höga jaktvagn.

Han körde själf för sin unga fru och kom som i triumf, stannade med ett ryck och sprang af vagnen för att räcka henne handen, så hon kunde hoppa ned. Majoren var en man på femtio år, med hög färg och ganska mycket öfverflöd på kött i nacken och under hakan.

Han hade ett par vänliga ögon och ett bestän-

digt leende, som vid minsta anledning gick öfver i ett ganska högljudt skratt, hvarvid man såg hans fulltaliga och ovanligt hvita tänder. Majoren fann tillvaron rolig, som oftast kolossalt rolig, och nu hade han ju till på köpet gift sig.

Då hans unga fru kom in i trädgårdssalen, där värdfolket tog emot gästerna, blef det rent af en paus i den allmänna konversationen — så vacker var hon.

Hon hade half sorg, och det var tur för henne, ty intet kunde ha klädt henne så som den svarta paljetterade klädning, hvilken framhäfde den bländhvita halsen, de hvita armarna och de förtjusande händerna. Hon hade blek ansiktsfärg, mycket mörkt hår och nästan svarta ögon. Ibland gjorde dessa ögon ett kast, som om de vindade litet, men det låg i denna plötsliga blick en egen trolsk tjusning, som hade gjort många af hennes tillbedjare yra i hufvudet. Hon var stilla, till och med mycket stilla, och förde sig med en drottnings hållning, dock utan minsta spår af förnämhet.

Tvärtom hälsade hon på alla med samma älskvärda böjning på sin sköna hals, och hade dessutom ett sätt att skaka hand med den person, för hvilken hon blef presenterad, så att enhvar måste tänka: »Att hon, som är så underbart vacker, kan vara så anspråkslös och snäll!»

Då hon gick rundt i salen och hälsade, följdes hon af en beundrande hviskning.

Vanda, som var i den ålder, då flickor råka i hänryckning öfver kvinnlig skönhet, störtade fram

till farmor. »Har du sett henne, farmor? Har du sett henne? Ä' hon inte *gräsligt* vacker?»

»Visst ä' hon vacker, mitt barn; en charmant företeelse, — och kokett i yttersta fingerspetsarna!» svarade den gamla damen och följde majorskan med ögonen.

»Tänk, jag trodde, att koketta människor alltid voro tillgjorda», sade Vanda.

»Det är bara sämsta sorten,» svarade öfverstinnan, »godtköpsvaror, som man genast genomskådar. Men *den* du! Hon är utspekulerad. Hon kommer så stilla och enkel, som om hon inte hade en tanke på sig själf, men hon vet, hur hvarenda fåll på hennes klädning faller. Hon vet, att som hon står nu, med hufvudet i profil mot parken och figuren vriden åt motsatt håll, är hon den vackraste staty man kan se. Mycket bra!» Öfverstinnan nickade bifall med hufvudet.

»Hur kan du veta *det*, farmor?» frågade Vanda förvånad.

»Därför att jag är en gammal räf», svarade öfverstinnan. »Jag har inte förgäfves lefvat sjuttio år här i världen. Se nu, hur hon träcker båda händerna mot sin man, så att man riktigt kan följa konturen af hennes härliga armar! — Ja, hon är ett charmant fruntimmer.»

Då Vanda icke hos farmor fick något gehör för sin förtjusning öfver den nya skönheten, sprang hon bort till Anne-Marie, som stod i ett hörn bredvid sin mor, och de två unga flickorna utgöto sig hviskande för hvarandra.

»Tycker *du*, att hon är kokett?» frågade Vanda Anne-Marie. »Farmor säger, att hon är utspekulerad.»

»Neej, hon är *bara* vacker!» svarade Anne-Marie och såg efter majorskan med sina stora, strålande barnaögon.

»Hvad det är roligt att få se något så *helt* vackert! Det gör en så glad!» Och arm i arm smögo de sig i skönhetens kölvatten, för att icke förlora henne ur sikte.

Vid en af dörrarna, som vette utåt parken, fick öfverstinnan plötsligt öga på herr Antony. Det var en liten herre på en sextio år, snarare mager än fet, med brun ansiktsfärg, uppstående grått hår och kolsvarta ögon. Han var klädd i en mörkblå klädesrock, knäppt helt upp i halsen, om hvilken han bar en bred hvit halsduk lindad, som modet var flere generationer tillbaka.

Han stod med sammanbitna läppar och såg med mörka blickar ut emot parken.

»Jaså, det var då för väl, att jag fick tag i er!» sade öfverstinnan och räckte honom handen. »Ni skall ju bli min bordskavaljer.»

»Det kan väl inte vara möjligt», svarade herr Antony och kysste hennes hand. »Hvad skulle väl berättiga mig till en sådan ära?»

»Fria valet, herr Antony! Fria valet. Efter rangförordningen har jag blifvit dömd att ha prosten till bords, men jag gör det inte gratis. Jag har sagt till min son, att jag fordrar ersättning för en sådan uppoffring. Jag har uttryckligt begärt

att få er på min högra sida, så att jag kan ha en förståndig människa att tala med.

»Ni gör mig alltför mycken ära, min fru», upprepade herr Antony. »Men jag är innerligt tacksam. En lång middag med mycken mat hör till de största pröfningarna i lifvet. Jag går annars aldrig med på sådana tillställningar, men denna högtidsdag — mina kära vänner — ja, jag tyckte inte, att det skulle vara snällt att säga nej.»

»Å, vi skola ha så roligt tillsammans», sade öfverstinnan uppmuntrande. »Jag har så många frågor att göra er. Men där kommer mitt öde!» sade hon plötsligt. »Där ha vi prosten.»

Herr Antony försvann, och proster Storm nalkades med tunga, imponerande steg och bjöd öfverstinnan armen.

»Hennes nåd!» sade han med sin blida, beklagande ton. »Vår ärade värd har sagt mig, att han bestämt mig till den utmärkelsen att föra öfverstinnan till bordet.»

»Jag märker på er röst, att det är en svår plikt för er att uppfylla», svarade öfverstinnan i det hon tog hans arm. »Men ni får väl bära det med kristlig undergifvenhet.»

»En svår plikt! En svår plikt!» upprepade prosten i en till hälften beklagande ton. »Tvärtom en ofantlig ära, en — en —»

De försvunno i strömmen, som tågade ut emot matsalen.

Man hade knappast blifvit placerad vid bordet, förrän det uppstod detta glada sorl, som af många

sommarflugor, tecknet på att människor äro samlade, som känna hvarandra väl och äro vana att umgås. Isynnerhet var detta fallet i salongen, där bordet var dukadt för ungdomen. Alla de unga herrgårdsfröknarna och ungherrarne från granngårdarna hade så många gemensamma, viktiga intressen, som rörde sig om hästar, hundar, utfärder och lawntennis-partier, att det aldrig fattades samtalsämnen; och dessutom fladdrade det allt litet kärlek i luften, som strömmade in genom de öppna fönstren med doften af rosor och lindblommor.

Karl hade fått uppdraget att föra majorskan, den sköna fru Ida, till bords, medan André hade fått sin plats bredvid Anne-Marie, hans barndomsvän och lekkamrat. Vanda satt bredvid Jacob Ryding, en af de fem sönerna från Rydingsholm, en präktig och rödhårig ung man, som ägnade Vanda den varmaste tillgifvenhet och som hade obeskrifligt roligt af hvarje förfluget ord, hon lät undfalla sig.

Båda dörrarna stodo öppna till den stora matsalen, så att de äldre kunde fröjda sig vid åsynen af ungdomen, som verkade likt en brokig samling af blommor, och hvars högljudda tal och skratt var som den mest animerade taffelmusik.

Värd och värdinna sutto vid hvar sin ända af det stora bordet och voro nu, på sin högtidsdag, som vanligt är fallet, offer för gästfrihetens lagar och rangordningens föreskrifter.

Bunge satt mellan grefvinnan von Döllen och prostinnan, de två damer i sällskapet, som han

måhända sist skulle hafva valt, ty han var mycket svag för ungdom och skönhet. Fru Anna hade just heller icke något särskildt att meddela prosten, med hvilken hon alldeles icke sympatiserade, och fann det också ganska trögt att underhålla gamle grefven, hvars samtal sällan sträckte sig längre än till ett artigt medgifvande af hvad motparten yttrat, och som därtill var döf på högra örat, som var vändt åt värdinnan.

Men annars var det icke brist på lifaktighet vid bordet.

Majoren var en mycket talande herre, och medan han ifrigt konverserade med sin bordsgranne, kastade han då och då en blick till sin sköna fru i det angränsande rummet, i lyckligt medvetande om att hon var hans.

Man hade icke hunnit längre än till fisken, då öfverstinnan vände sig till herr Antony på sin högra sida och sade:

»Nu kommer jag med en riktig samvetsfråga, som jag länge har tänkt göra herr Antony. Hvarför har ni inte gift er?»

»Det har ganska många grunder, min nådiga», svarade han.

»Måhända har ni aldrig varit kär?» sade hon. »Det kan ju vara en af grunderna.»

»Jag trodde inte, att ni med ert goda hufvud och stora erfarenhet skulle kunnat göra en sådan anmärkning!» sade herr Antony och riktade sina kolsvarta ögon som två revolvermynningar mot öfverstinnan.

»Å nej, ni har rätt», svarade hon, »det var en mycket dum fråga! Alla människor ha någon gång varit kära. Men så har det måhända varit en olycklig kärlek?»

»Alltid olycklig!» svarade herr Antony.

»Alltid?» upprepade hon. »Det var alltså flere gånger?»

»Å, många gånger!» svarade han. »Jag har tillbringat en stor del af mitt lif med att vara kär. Jämt visade sig för mig någon kvinnlig uppenbarelse, hos hvilken jag såg någon sida af idealet, *någon* sida!»

»Men ni kunde aldrig bestämma er», kompletterade öfverstinnan.

»Nej, min fru, det kunde jag inte», svarade han. »Det var, som om det alltid fattades mig mod att fånga fjäriln och sätta den under en ostkupa.»

»Ni är en klok man», sade hon. »Inte många människor ha mod att afstå från realiseringen af sina idealer.»

»Så var det också något annat», fortfor han. »Jag har blott en liten förmögenhet. Själf kan jag i största anspråkslöshet lefva på mina små räntor, men det skulle på intet vis räckt till att föda en familj.»

»Men hvarför i alla dagar har ni då inte gjort ett praktiskt bruk af alla edra talanger, min gode vän?» frågade öfverstinnan. »Om ni tagit en eller annan examen, så hade ni bestämt vid detta laget varit i en utmärkt ställning. Jag vet ju, att ni har anlag för så godt som allting. Hade det nu inte

varit mycket förståndigare att slå er grundligt på *en* sak än att så där splittra er på tusen olika ting, utan att få någon lön för ert arbete?»

»Ni tar miste, min fru», svarade han. »Jag har den allra största lön. Jag kan nu bestå mig med den sällsynta lyxen att försöka bli en människa.»

Hon såg frågande på honom med sina kloka ögon.

»Tänk er en ämbetsman», fortfor han. »En slaf som jämt skall göra samma sak, tänka samma tankar, inte vara annat än *ett hjul* i samhällsmaskineriet. Jag skulle vara olycklig, om jag bundit mig så. Hela denna värld, hela universum, allt detta mångfaldiga, oändliga, jag vill ha reda därpå! Jag vill grubbla däröfver, syssla med alla dessa fenomener. Lifvet är så eländigt kort, min fru, en människa är en så obetydlig liten företeelse. Tiden räcker inte till att lyfta slöjan, som döljer eller sammanhåller alla dessa under, och *jag* skulle bli ämbetsman och skrifva protokoller!»

»Och är det intet af alla de ting, som sysselsätter er, som särskildt upptager ert intresse?» frågade hon.

»Jag kan inte säga», svarade han, medan han stirrade ut i luften, som om hans blick ville genomtränga den. »Det hänger alltsammans så noga ihop. Får man tag i en af länkarna, så är man genast vid den andra, och sedan är man fast. Om jag sysselsätter mig med kemien, så för den mig plötsligt upp bland stjärnorna. Håller jag på med musiken, så är det raka vägen in i matematiken.

Studerar jag naturens bok, har jag bara ett steg till poesien. Det hänger alltsammans ihop, min fru! Det är ett stort, märkvärdigt sammanhang, som man inte kan släppa, om man en gång börjat röra vid det. Nu är jag sextiotvå år, men jag har inte nått längre än till att fingra litet vid kedjan.»

»Så kommer ni väl också en gång att förvåna världen med edra resultat», sade hon.

»Det är bara genierna, som komma till resultat», svarade han och suckade. »Och jag är tyvärr inte något geni. Jag är bara en iakttagare, — och jag är mycket lycklig öfver min lott.»

»Och ni har inte funnit någon stor princip, som tycks er vara det ledande, det afgörande?» frågade hon.

»*Två* stora principer», svarade han och lade fingret på munnen, som om han där bevarade en skön hemlighet. »*Två* stora principer.»

»Och de äro, om man får fråga?» sade hon.

»Den första är kunskapen, lyckan att veta. Detta att steg för steg bana sig fram, till dess man kan lägga fingret på den sökta punkten och säga: här är det! Nu har jag alla bevis i min hand.»

»Det förstår jag», svarade hon. »Jag känner också en stor tillfredsställelse af logikens konsekvenser. Det är egentligen hela min religion. — Men den andra principen?»

»Det är det man *inte* kan veta», sade han sakta. »Det oändliga, det outtömliga, hemligheten, som vi förgäfves skulle leta efter.»

»Det förstår jag däremot inte *alls*», sade öfverstinnan med eftertryck.

»Naturligtvis!» svarade han. »Det ofattbara förstå vi inte. Vi känna blott denna heliga rysning därför, så som för allt, som är öfver oss.»

»Jag har aldrig kunnat rysa för hvad jag inte kan förklara», svarade hon. »Jag kan blott beundra hvad jag förstår.»

»Där gör ni er själf orätt», sade han. »Till exempel musiken! Ni kan nog not för not och takt för takt bevisa, att en komposition är väl skrifven, men hvarför ert hjärta rifs upp, när ni hör den — det kan ni inte förklara.»

»Nej, af den enkla orsaken, att jag aldrig känt mitt hjärta rifvas upp af musik», svarade hon skrattande. »Jag bryr mig på det hela mycket litet om musik.»

»Ja, i så fall tror jag, att det fattas er ett sinne, min nådiga!» sade han. »Glömmer ni inte fantasien?»

»Nej, men ni glömmer visst att äta», svarade öfverstinnan, som just icke tyckte om, att någon gjorde anmärkningar på hennes person.

»Tack», svarade herr Antony. »Jag *har* ätit: soppa och fisk. Nu väntar jag på frukten. Jag förstår inte, hvarför människor alltid skola fira sina högtidsdagar med att göra sig själfva ondt i magen?»

»Ni är en klok man», sade hon och lade sin hand vänligt på hans. — »Men tyst! Nu få vi uppskjuta vår diskussion. Prosten skall tala!»

Bara det sätt, hvarpå prosten sakta lyfte sin stora person från stolen, klingade i champagneglaset och stödde alla tio fingerspetsarna på sina stora, hvita händer mot duken, verkade så imponerande, att de flesta lade ned gaffel och knif på tallriken och stirrade på honom. Men ett högljudt skratt från ungdomens bord nödgade honom att ännu en gång upprepa klämtningen. Då allt blef tyst, började han med sin bästa röst, — icke den milda, beklagande familjerösten, utan den praktfulla predikorösten, som lät som en ljudande malm.

»Mina vänner! Mina älskade vänner! Den plats jag intager här i huset som familjens själasörjare.» Han såg ned på fru Bunge vid sin sida. — Hon kunde ju icke anmärka, att hon aldrig under hela sitt lif växlat ett ord med prosten angående sin själ. — »Den platsen så att säga berättigar mig att på denna dag i detta hem, vid detta bord, säga ett par ord. Jag skall inte bli vidlyftig.» — Det sista var måhända sagdt med en litet ironisk ton, på grund af några halfkväfda hviskningar från ungdomen, som nådde hans öra.

»Alla veta vi, huru vi ha blifvit mottagna här i dag, — hur man alltid här blir mottagen. Men det är icke endast det vackra hemmet, den goda maten, — den *utmärkt* goda maten, som värmer hjärtat och upplyfter sinnet. Det är något bakom allt detta, hvilket är, så att säga, den *härd*, den dolda eld, som sprider sin välgörande värme omkring sig, och öfver alla dem, som nalkas den. Skall jag nämna namnet på denna eld? Skall jag

visa eder denna dolda härd?» — Prosten sträckte ut handen mot den stora hvita kakelugnen.

»Kunnen I ett ögonblick tveka om hvad jag menar? Eldens namn är kärlek! Härdens namn är den djupa, äktenskapliga kärlek, som förenar min vän, brukspatronen och riddaren Anders Bunge, med hans ädla maka, fru Anna Bunge.» Han suckade djupt vid tanken på detta beaktansvärda faktum.

»Som I alla veten, är kärleken fruktbar. Den sanna kärleken är fruktsam.» (Han lade högra handens tjocka pekfinger med den stora signetringen med eftertryck i sin vänstra hand.) Har jag icke rätt, mina vänner?» Ingen opponerade sig. »Icke blott i den meningen, att huset har blifvit välsignadt med fyra (»fem» hviskade fru Bunge ängsligt) med fem, *fem* härliga barn!» Fru Bunge sände sin allra sorgligaste blick till Bertel, som satt bredvid Pyllran.

»Jag talar icke blott om barnaskarans välsignelse», yttrade prosten. »Men kärleken är också fruktsam i en annan mening. Den bär vänskapens, gästfrihetens, välgörenhetens gyllne frukter.

Detta hem, där en oförmörkad kärlekens sol beständigt lyser, detta hem sänder också sina strålar öfver hela nejden, öfver oss alla, stora och små!

Jag ber er därför, mina vänner, fattom våra glas, och vändom oss till brukspatronen och hans ädla maka! Låt oss önska dem, att deras kärleks sol, som i dag fyller tjugufem år, beständigt måtte vär-

ma, glädja, upprätthålla dem själfva, deras barn och barnbarn, deras hem, deras omgifning! Måtte Herren bevara denna kärlek och låta den lysa öfver edra barn i tredje och fjärde led!»

Han rörde lätt med sitt glas vid fru Bunges, tömde det, torkade sig om munnen, hvarefter han satte sig till sin andra portion kalkon och med mycket upprymd och munter ton sade till fru Bunge:

»Nå, det var ju icke så långt?»

Hela sällskapet kom nu i procession för att, under en viss högtidlig stillhet, klinga med brudfolket. De unga herrarne kommo tågande med sina champagneglas. Och mellan alla de glada, ljusklädda flickorna gled den sköna fru Ida fram som en nattfjäril med sitt svarta, paljetterade släp.

Plötsligt kände prosten någon kyssa honom på håret. Han vände sig ganska bestört. Det var Anne-Marie.

»Tack, *älskade* pappa!» sade hon med bäfvande röst. Hennes ögon riktigt strålade af kärlek. Som alltid, efter en väl öfverstånden skål, uppstod nu en dubbel liflighet vid bordet. Fru Bunge kastade då och då en varnande blick till Bertel, att han inte skulle taga alltför stora portioner, men Pyllran hade hela tiden ögonen med sig och passade noga på honom.

Då hon en stund förgäfves försökt uppfatta något af herr Antonys och öfverstinnans samtal, ägnade hon sig nu odeladt åt sina moderliga omsorger om Bertel.

Han var den enda af alla barnen, som satt med

vid stora bordet, då fru Bunge icke vågade lämna honom ur sikte, ty fastän han var tjugutvå år, hade han icke mera självbehärskning än ett barn på tre år, och så länge han såg mat och dryck framför sig, åt och drack han.

Men nu klingade själfva brukspatronen i glaset.

»Ursäkta mig», sade han i en lätt och ogenerad ton. »Men då jag klädde mig i dag, fann jag rent händelsevis detta lilla papper i min västficka. Tillåter du, Anna, att jag läser upp, hvad där står på det?»

Hans hustru svarade blott med ett leende.

»Ja, det är mycket enkelt! Bara några ord. Det låter så här:

Tiden går i sällsam hast.
Jag ville be den stanna —
Jag ville hålla tiden fast,
Jag, som ju har min Anna.

Ty ingen tid är mörk och tung
Blott ljus är hennes panna.
Jag tycker jag är evigt ung,
Jag som ju har min Anna.

Af lyckan hvar fick någon del,
Jag fick den bästa, sanna.
Ja, jag fick lyckan rent af hel,
Jag, som ju fick min Anna!»

Medan han läste, hade hans hustrus ögon fyllts af tårar. Nu löpte de obehindradt ned för hennes kinder, och hon gjorde icke minsta försök att hejda

dem. Hon var mycket vacker och rörande, som hon satt där och stortjöt öfver sin Anders' poetiska utgjutelse.

»Bravo, min gosse!» sade öfverstinnan och sträckte glaset emot Anders Bunge. »Du har verkligen dina ljusa ögonblick.»

Pyllran var formligen i upplösning.

»Ja, är det inte hänförande!» sade hon till herr Antony. »Denna enkelhet! Denna flärdlöshet! Måhända finns där, och har funnits större diktare, men hvar finner man detta hjärtliga, — detta — ja, det är något af det man inte kan beskrifva, men som känns så här — djupt värmande!» och hon tryckte båda händerna mot bröstet, som om hon haft en terpentinduk innanför snörlifvet.

Herr Antony svarade icke. Han drog bara ögonbrynen ihop och nickade. Han var en af dem, som icke kunde uthärda att se folk sjåpa sig, och han fann den snälla, välvilliga Pyllran vara höjden af affektation.

Majoren utbragte en bländande skål för kvinnan. Det gick som ett rinnande vatten. Han hade tydligen lärt sig sitt tal utantill. Man riktigt hörde kommata, utropstecknen, pauserna och frågetecknen. Och så snart det var slut, rusade han in i det andra rummet och kysste sin fru, en explosion, som mottogs ganska kallsinnigt af denna sköna dam. Middagen nalkades sitt slut, och sorlet, som först hade låtit som surret af en flugsvärm, steg nu beständigt högre och lät som skvalpet af många vågor efter en ångbåt.

Inne hos ungdomen gick det i synnerhet muntert till.

»Du dricker för mycket champagne!» ropade Vanda till André. »Kom ihåg det är en regel att — —»

»Ingen regel utan undantag», svarade han gladt. »Och det blir nog enda gången i mitt lif, som mina föräldrar fira silfverbröllop.»

Karl, som var värd vid bordet, hade tagit detta uppdrag lika samvetsgrant som han tog alla uppdrag man anförtrodde honom, och upptagen som han var af att visa alla bordsgästerna uppmärksamhet, blef han något disträ mot sin dam.

Men det bekom inte den unga fru majorskan det minsta. Hon förstod alltid, hvar hon än befann sig, att förskaffa sig en del af den beundran, som var nödvändig för hennes välbefinnande.

Hon hade ett sätt att säga den ene herrn ett vänligt ord, kasta en tacksam blick till den andre, med uppmärksamhet lyssna till hvad en tredje berättade henne, medan hon långsamt lyfte ett par gula rosor upp till sin välformade näsa eller lekte med dem med sina venushänder, utan att för resten göra en rörelse, som man kunde kalla poserad eller tillgjord. Ja, hon var ett charmant fruntimmer, som farmor sade.

Blott då och då kastade Karl en dröjande blick på Anne-Marie och André, som stucko hufvudena ihop och tycktes ha ofantligt roligt.

Hvad kunde de väl sitta och hviska om? Men

alla ropade så högt, att han omöjligt kunde urskilja, hvad någon sade.

Nu skrapade patronen med sin stol inne i stora salen.

Måltiden var slut.

Från matsalen gick man ut i trädgårdssalongen, och därifrån strömmade ungdomen öfver terrassen ned i trädgården och spridde sig i parken.

Framför terrassen var en blomsterparterr med en liten springbrunn, och framför sig hade man den långa lindallén, hvars sekelgamla träd bildade ett slags tempelhvalf. Annars var trädgården snarare en park, stor som en skog.

Där funnos igenväxta gångar och löftäta gömställen, och där funnos plötsliga, oväntade utsikter öfver det vida landet. En bergbäck, som kom högre uppifrån, bildade gränsen för parken åt ena sidan, medan man från motsatta hållet kom in i köksträdgården.

I en sak voro brukspatronen och hans son Karl alltid eniga: när det gällde att så mycket som möjligt låta allt gammalt i parken stå kvar.

Ja, till och med ett par långa, mossbevuxna bänkar i en syrénberså, hvilkas skröpliga bräder och rostiga spikar utsatte de sittandes kläder för allvarsamma faror, fingo lof att stå som ett minne om forna generationers älsklingsplats.

Nu svärmade ungdomen omkring i parken på sommarkvällen, till dess det kom en stafett från föräldrarna, att de äldre gästerna önskade få litet musik.

Som vanligt var det André, som fick lof att sätta sig till flygeln, och han var denna kväll ovanligt upplagd. Champagnen och sommarkvällen, alla de unga, söta flickorna och allt det festliga, som låg i luften, hade lyft honom upp i en lycklig sinnesstämning. Han lät flygeln brusa som en hel orkester och fantiserade i stormande rytmer.

Till att börja med lyssnade en och annan, men småningom började de flesta att prata. Musiken tjänade här, som ofta är fallet, mest som ackompanjemang till en dubbelt liflig konversation.

En person hade gått närmare flygeln, det var fru Ida. Hon stod med armarna stödda mot instrumentet och kinden lutad emot sina händer och lyssnade. Hon lyfte icke ögonen och sade intet, men blef stående orörlig och liksom uppmanade André genom sitt lyssnande att fortsätta.

Medan han satt och lekte med tangenterna under ett uppehåll, frågade han henne:

»Tycker ni om musik?»

»Låt mig få sjunga för er, så kan ni själf bedöma det», svarade hon.

De började att bläddra i noterna för att finna något att sjunga. Bland gästerna blef en liflig rörelse, ty sång ville alla ha, och man hade hört, att fru Ida skulle sjunga så ovanligt bra. Man ville helst höra svenska folkvisor, kunde icke majorskan sjunga några sådana?

Jo, naturligtvis, och hon började genast sjunga till Andrés ackompanjemang.

Hennes röst, en mezzosopran, var icke stor, men

af en ovanligt mjuk och tjusande klang. I synnerhet kunde hon sjunga piano, som klingade till dess det försvann som en suck. Hon sjöng alldeles naturligt, med en så gripande och djup uppfattning af den egna sorgsenheten i de välbekanta svenska folkvisorna, att man tyckte sig höra dem för första gången.

»Är ni nöjd?» hviskade farmor till herr Antony, som var en sträng kritiker.

»Hon sjunger som en mästare», svarade han.

»Så skall det vara! Enkelt, grandiost, utan alla dessa pustar och sjåpigheter, som man annars tror höra till de stackars naiva visorna.»

Alla åhörarna voro hänförda och önskade beständigt mera.

»Tycker ni egentligen om det här?» frågade Ida André, medan hon stod bredvid honom, rak som en staty, och lekte med sin solfjäder.

»Om jag tycker om våra svenska folkvisor?» svarade han. »Ja, det gör jag verkligen i allra högsta grad.»

»Det är så enahanda», svarade hon. »Man blir så ängslig till mods af dem. Det är, som om man vore dömd att alltid sitta och stirra på samma sjö, och lyssna till det sorgliga furususet.»

»Har ni något annat, som ni hellre vill sjunga?» frågade han, beständigt lekande på klaveret.

Hon sökte i noterna.

»Se här — Gluck! Det är musik, som *jag* tycker om.»

André preludierade, och hon sjöng arian ur Orfevs:

»L'enfer n'a pas de flamme,
Pareille à ce que je ressens.»

Hennes röst fick en underbar, mörk klang och hennes föredrag återgaf en våldsam, undertryckt passion, behärskad af rytmens och stilens stränghet.

Herr Antonys ansikte lyste af glädje.

»*Så* skall man sjunga!» sade han och gned sina händer. »Det där är konst och icke konster.»

»Vill ni inte gå och tacka henne?» frågade öfverstinnan.

»Nej, jag tackar så mycket, jag tackar så mycket! Jag aktar mig väl», svarade han. »Om hon skulle vinda på mig med sina svarta ögon, som hon gör så där plötsligt, så skulle jag genast trilla omkull öfver hennes släp. Mitt hjärta är en mycket skröplig sak!» och han kröp, så långt han kunde komma, in i det hörn, där han satt.

Då musiken var slut och fru Ida kommit ut på terrassen, sade hon åt André:

»Å, min solfjäder! Jag glömde den på flygeln.»

Han sprang genast efter den, och i det han räckte henne den, föll han ned på sitt ena knä.

De kringstående skrattade, men hans mors ögon fingo sitt mest melankoliska och stränga uttryck, och Anne-Marie, som hade blifvit rosenröd i hela ansiktet, fick ögonen fulla med tårar.

Ett ögonblick efter voro alla spridda i parken för att se på fyrverkeriet, som skulle afbrännas.

De unga damerna sväfvade omkring i sina ljusa klädningar. Fru Ida hade kastat en lång, svart spetsslöja öfver hufvudet.

»Kom, min fru!» sade André. »Jag skall följa er till en plats, hvarifrån vi ha den allra bästa utsikt.»

Han tog hennes arm, och de skyndade genom allén upp på en liten kulle, där man genom en öppning i parken hade ett stort himlarum öfver sig.

Raketerna började stiga mot natthimlen, i långa fräsande bågar.

Fru Ida hade låtit slöjan falla öfver sitt ansikte.

»Hvarför lyfter ni inte på er slöja?» frågade André.

»Å, det är mycket vackrare så här, sedt genom min svarta slöja», svarade hon. »Kom, skall ni få se!»

Hon lyfte slöjan med ena armen, så att den bildade ett tält, hvilket föll ned öfver dem båda. Genom den svarta spetsslöjan såg André, huru gyllne, röda och metallgröna blixtar sköto förbi hans ögon. Det föreföll honom, som om alla himlens stjärnor höllo på att ramla ned, och det var väl därför jorden gungade under hans fötter.

»Ja, verkligen!» sade han. Han hade mycket svårt för att andas. »Det är mycket vackrare så här!»

Icke långt därefter voro alla gästerna i färd med att begifva sig af.

Luften genljöd af pisksmällar, rullandet af stora och små vagnar och glada röster.

Då alla voro borta, sänkte sommarnatten sig all sin stillhet öfver Högvalla. På den djupblåa himlen glänste stjärnorna med en dämpad, sömndrucken glans. De unga hade gått till sina sofrum, men två trappor upp stod fru Anna i sin sängkammare och såg ut öfver det drömmande landet. Hennes man sof redan djupt efter dagens ansträngningar. Hon smög sig sakta ur sängkammaren in i ett angränsande litet rum, där hennes Bertel bodde. Hon såg i det dämpade mörkret, att han ännu låg vaken med stora ögon. Han hade alltid en orolig och ojämn sömn, och hans mor vakade öfver honom, som om han ännu vore ett spädt barn.

»Hur är det med min gosse?» sade hon och satte sig hos honom på sängkanten, medan hon sakta lade sin hand på hans panna. »Sofver du inte?»

Han svarade blott med att kyssa hennes hand.

»Har du haft en glad dag, min vän?» frågade hon åter sakta och strök hans panna.

»Mycket vackert!» svarade han, »mycket vackert.»

»Hvad var det, som var så vackert?» frågade modern och böjde sig öfver honom. Hon hade en egen förmåga att finna väg i hans mörka tankar.

»Flaggan!» svarade han och log mot henne i mörkret. »Stora, vackra flaggan!»

»Jaså, det är den du ligger och drömmer om?» sade modern. »Ja, du har rätt. Den är mycket vacker!» Efter en stund frågade hon:

»Vill du nu sofva, min gosse?»

»Ja, men du också, mor!»

»Ja, nu skola vi sofva båda två», sade hon mildt och tryckte en lång kyss på hans panna. »Gud välsigne dig, min gosse!» hviskade hon och smög sig bort.

TREDJE KAPITLET.

På skilda vägar.

Söndagen efter silfverbröllopet körde vagnen fram för dörren för att föra brukspatron till kyrkan. Anders Bunge var noga med att besöka kyrkan på alla sön- och helgdagar. Det var något som ingick i uppfattningen af hans sociala plikter. Liksom han gjorde landshöfdingen sina bestämda visiter, hade årliga middagar för kronofogdarna och andra ämbetsmän, så åkte han också regelbundet till sin sockenkyrka och hörde prosten predika.

Egentligen *hörde* han nog mycket litet därpå, men han hade en utmärkt förmåga att se vaken ut under predikan, medan han tänkte på andra ting.

Karl var med honom. Karl försummade också sällan kyrkan. Han ansåg det också som hörande till sina plikter, men han hade dock en annan uppfattning däraf än fadern.

Medan brukspatron tog det alldeles konventionellt, tog unge herr Karl det mycket allvarsamt.

Liksom han ansåg det som sin hvardagsplikt att gå ut och se till åkerbruket och folket, så betraktade han det som en söndagsplikt att besöka kyrkan. Och om han såväl under veckan som om söndagen kunde få se och höra ting, som icke alldeles behagade honom, ja, som tilläfventyrs kunde väcka hans kritik i ganska hög grad, så ansåg han icke detta vara en grund att icke själf vara noggrann i uppfyllandet af allt, som ålåg honom.

Som inspektor på Högvalla försökte han att rätta och förbättra allt hvad som misshagade honom på godset.

Som sockenbo under prosten Storm, hvilken det icke stod i hans makt att förändra, tog han sitt parti genom att uppmärksamt följa predikan, finna ett eller annat ord, som kunde vara honom till praktisk nytta, fastän det äfven med bästa vilja mötte ganska stora svårigheter, då prostens predikningar just icke behandlade människornas hvardagsplikter, utan mest voro mer eller mindre glänsande vältalighetsprof.

»Pyllran» var alltid med i kyrkan, i synnerhet när hon fick åka dit. Hon ansåg det för god ton att icke försumma söndagsgudstjänsten; också var det ju ett kärkommet tillfälle att visa sockenborna sin bästa sommarklädning och dito hatt. Hon kom nu störtande i sista minuten, klädd i ljusgredelin klädning, svart sidenkappa och hvit hatt, på hvilken en stor slöja viftade, och intog sin plats till höger om patronen, en plats som ensamt den var värd ett kyrkbesök.

Hushållerskan satt på kuskbocken, fet och svällande, i stram, svart klädning. Hon var en af prostens mest tillgifna beundrarinnor. Hon beundrade hans mäktiga kroppshydda, hans malmfulla röst, hans ståtliga rörelser, och isynnerhet den förmåga han hade att dela sin predikan i tre delar; så precis som om man skulle ha vägt dem till en skålpundstårta. Dessutom kände hon det som en helig plikt att på något vis ersätta sin husmors frånvaro, ty fru Anna gick icke mera i kyrkan. Hennes man hade upphört att tala med henne därom. Han lät henne följa sitt samvetes röst, och den kallade henne annorstädes.

På samma gång som vagnen körde fram, leddes två sadlade hästar ut på gården. André och Vanda kommo ridklädda från hallen och stego till häst, hvarefter de redo bakefter vagnen nedför höjden. Men medan vagnen åkte rakt fram till kyrkan, veko de ridande af vid en väg, som förde upp emot Billingen. Vanda vände sig och viftade gladt med sin näsduk till de åkande, hvarefter hon och brodern satte i väg i strykande traf.

* * *

Tidigt denna söndagsmorgon hade en af jungfrurna kommit in i fru Annas sängkammare och tillhviskat henne den glada nyheten, att Pettersson var i antågande och ämnade predika i skolhuset klockan elfva.

Fru Anna steg genast upp. Hon vågade icke skicka en af gårdens vagnar efter den berömde gästen; det skulle hennes man icke tycka om. Men hon betalade skjutsen, hvilken hon skickade order att hämta honom vid stationen och föra honom till skolhuset. Flere af jungfrurna begåfvo sig i god tid i väg till skolhuset, och då fru Anna själf var färdig att gå, frågade hon Charlotte:

»Går du med, Charlotte?»

»Ja, mamma», svarade dottern.

Charlotte var ej på långt när så stor beundrarinna af Pettersson som modern, men hon hade ett starkt behof af att söndagarna skulle skilja sig från arbetsdagarna, och att man åtminstone *då* skulle få höra ett och annat af religionens ord. Därför gick hon vanligtvis med fadern till sockenkyrkan.

Men när hon hade valet, föredrog hon i alla fall Pettersson. Icke så mycket för hvad han hade att säga, utan på grund af den andakt och ifver, hvarmed man lyssnade till hans ord. I kyrkan sofvo som oftast bondgummorna och vaknade blott upp då och då med en förskräckt rysning, när prostens röst hade sina våldsamma ögonblick.

Hon tog därför nu på sig hatten och ledsagade sin mor.

Uppe i första våningen stod gamla öfverstinnan och tittade ut.

Då alla familjens medlemmar hade lämnat gården, gick hon in i sina rum och stängde dörren efter sig. Hon hade låtit sin kammarjungfru rulla

ned markiserna i salongen. I det öppna fönstret stod ett glas med rosor och löfkojor.

Öfverstinnan gick bort till sitt bokskåp, tog fram en liten bok och satte sig riktigt bekvämt tillbaka i en länstol vid fönstret och började läsa i Rousseau.

Då fru Anna och Charlotte kommo fram till skolsalen, var den redan packande full, men man hade lämnat ett par stolar för herrgårdsdamerna, närmast katedern.

Det var eget att se, hur fru Anna, som annars bevarade en ganska förnäm och reserverad hållning i sitt umgänge med främmande, nu var blidheten själf, hälsade på alla och talade till enhvar, hon gick förbi, på ett så förtroligt och rättframt sätt, som om de tillhört hennes närmaste släkt.

Sedan damerna satt sig, dröjde det ännu en stund, innan Pettersson visade sig. Alla ögon voro fästade på dörren, hvarifrån han skulle komma, med samma förväntansfulla, spejande uppmärksamhet, som när publiken i en teatersalong stirrar mot fonden, innan en berömd skådespelare gör sin första entré.

Men ändtligen gick dörren upp. Där kom han! Pettersson! Jonathan Pettersson! Ingen visste riktigt, om det var han själf, som tilldelat sig detta förnamn, eller om det verkligen var hans föräldrar, som kommit på den goda idén att kalla honom så.

I alla händelser var det ett lyckadt infall, hvem det än var, som hade haft det. Ty så hederligt och bra som namnet Pettersson än må vara, så

passar det ändå icke riktigt för en profet, hvaremot Jonathan Pettersson ju låter höra sig. Och Jonathan Pettersson kunde också låta se sig. Folkskollärarinnorna och bondflickorna tyckte rent af, att han var skön. Han var en man af medellängd, ganska mager, med ett tämligen stort hufvud, som föreföll ännu större genom det öfverflöd af hår, hvilket liksom tagel genom sprickan på en madrass vältrade om pannan och om kinderna på honom och stod styft upp i luften. Hans klara, bruna ögonen hade ett hett och ilsket uttryck, och hans näsa sprang dristigt fram, som en utmaning. Han var särdeles snyggt, nästan sprättigt klädd i ljusa sommarkläder, nedvikt krage, ljusblå halsduk och långa manschetter, som föllo ned öfver de små, magra händerna. Han hade en hård, skrällande röst, med ganska påfallande östgötabrytning. (Han var nämligen född i Linköping.) Med denna beständigt ropande och beständigt hotande röst hade han åtskilliga bittra saker att säga församlingen. Han hade valt till ämne »Förödelsens styggelse», och han frossade riktigt i att förespå sina bäfvande åhörare död och undergång. Men underligt nog var det egentligen icke den mänskliga lasten och synden han ville åt. Han talade hvarken om osedligheten, självviskheten, lättjan, högmodet eller alla de andra gamla fienderna till den stora godheten. Han tycktes hafva kastat allt sitt hat på ett enda, på människornas glädje. Det var rent otroligt, hvad den där lilla hattmakaren hatade glädjen! Man tyckte sig riktigt se henne, den stackars miss-

handlade glädjen, flykta öfver stock och sten, förföljd af Jonas Pettersson som af en upphetsad jakthund. Ingenstans fick hon lof att vara, hvarken i barnkammaren eller hos de gamla, hvarken i det fria eller inomhus. Inte fick hon spela, inte fick hon sjunga, inte fick hon dansa. Dansa! Nej, hur skulle hon kunna våga sådant? Petterssons magra hand dundrade i katedern och bad henne dansa ned i helvetets afgrund. Glädjen, det var synden, det var fräckheten, det var Guds barns ledaste fiende. De skulle nog få se det, de som här i världen hade vågat älska glädjen, hur de skulle komma att ropa ack och ve på andra sidan grafven. Och Jonathan Pettersson hade så många fula och svåra saker att säga om glädjen, att hans åhörare började se riktigt uppskrämda emot fönstren och undra på, huru grenarna på almarna därute kunde våga vaja så muntert i sommarvinden och huru solen kunde ha den himlafräckheten att stå och gapskratta öfver denna eländiga jord.

Men af alla de närvarande var det måhända ingen, som var så djupt gripen af Petterssons ord som fru Anna. I synnerhet när han talade om dansens förbannelse, darrade hon, och hennes sorgsna ögon fylldes af tunga, smärtsamma tårar. Charlotte låtsade icke se det, men hon visste nog, hvarför hennes mor grät. En gång, då fru Annas hjärta höll på att brista af sorg och samvetsagg, hade hon anförtrott sig till sin äldsta dotter.

Det var så, att fru Anna varit en mycket glad ung fru, då hon först blef husmor på Högvalla.

Vid jul och nyår visste hon intet bättre än att fara med sin älskade Anders från gård till gård och dansa nätterna igenom. Hon fick sina första tre barn tre år å rad, och innan de kommo till världen, fick hon sitta hemma på Högvalla. Men knappast var hon åter smal om lifvet, förr än hon fick festdräkten på, sidenskorna på fötterna och for i väg för att dansa till violiners och flöjters spel.

Hennes man tyckte aldrig illa vara däröfver.

Han var själf road af muntra samkväm och glada bjudningar och var mycket stolt öfver sin unga, vackra fru, som alla kappades om att få dansa med.

Hon hade fått sitt tredje barn. Det var Bertel, och nu var han snart tre månader. Intet var ju enklare än det, att hon åter tog emot en dansbjudning och åkte bort med sin man i släden under vinterstjärnorna. Det var härligt att åter komma från barnkammaren en stund och ut bland glada, unga människor. Den natten hade hon dansat mera än någonsin. Hon ville aldrig hem, och först då morgonen började randas, fick hennes man henne ned i släden, där hon somnade med hufvudet på hans axel och tyckte sig åka fram öfver snön under dansmusik.

Men det var ett förfärligt uppvaknande, då hon kom hem. Hon kände redan på trappan, att något svårt hade händt. Ja, det var Bertel, den stackars lilla ungen! Då frun stannade borta så länge, hade sköterskan tyckt, att hon tryggt kunde gå

ned till det andra tjänstfolket och roa sig en stund. För all säkerhets skull hade hon tagit den lilla gossen ur hans vagga och lagt honom i stora sängen i sängkammaren. Men hur han nu legat och rullat där, så hade det slutat med, att han ramlat på golfvet och slagit hufvudet. Han hade fått hjärnskakning. — Det gick ridande bud efter doktorn, som kom så fort det var möjligt, och gossen kom sig också. Man trodde först i ganska lång tid, att han var som alla andra barn. Men ju äldre han blef, desto tydligare såg man, att han *icke* var som alla andra barn och aldrig skulle bli det heller.

Det var fru Anna, som först märkte och förstod det och i bäfvande ångest månad för månad och år för år väntade på, att det skulle blifva annorlunda. — Hon tyckte nästan det var, som om hennes hjärta bit för bit brändes ur henne. Nu hade hon ju säkerhet. Hon visste, att hennes gosse aldrig skulle ha någon glädje af lifvet, och det var *hennes* skuld. Hon tyckte om att höra den där mannen stå och förbanna glädjen. Hon kunde aldrig höra det ofta nog, höra honom förbanna och fördöma den där ohyggliga dansen, som kostat hennes gosses lycka. Hon kände det falla som piskslag öfver sitt hufvud, och medan hon darrade under dem, önskade hon blott, att den som slog ville slå ännu hårdare. Det var icke så underligt, att fru Anna grät.

Men medan Jonathan Pettersson dundrade för sina åhörare i skolsalen, stod prosten i sin egen

sockenkyrka och »skällde på de religiösa», såsom skjutsgossen uttryckte sig. Han varnade sina sockenbor för de falska profeter, som komma till dem i fårakläder, men invärtes äro glupande ulfvar. Och fastän man just icke kunde kalla Jonathan Petterssons snobbiga sommarkostym och blåa sidenhalsduk fårakläder, så förstod nog hvar och en, hvem prosten närmast siktade till.

Patron Bunge satt väluppfostrad och uppmärksam med båda händerna på kryckan af sin käpp, utan att vända på hufvudet. Men han sneglade förstulet åt kvinnosidan, där ett par riktigt vackra bondflickor hade tagit plats på en af de främsta bänkarna. Prostens högljudda röst, som dånade öfver hans hufvud, gjorde icke mera inverkan på honom, än om någon länge och ihärdigt hade trummat på kyrkfönstren. Patronen var inte alls nervös.

Pyllran hade låtit den stora slöjan falla öfver sitt ansikte, och nu satt hon och sof ljufligt, medan hennes hufvud sjönk mera och mera ned emot patronens axel.

Då och då gjorde han en liten rörelse, som fick henne att i drömmen lyfta det och placera det annorstädes. Hushållerskan satt spikrak, röd i ansiktet, med flammande ögon. Hon njöt af hela sitt hjärta vid prostens anfall mot denna »simpla person», som hon kallade predikanten från Linköping. Ju högre prosten ropade, dess högre steg hennes indignation. Hon skulle med glädje ha stjälpt en kastrull med kokande buljong öfver Jonathans

sommarpermissioner, — väl att märka, om de suttit på hans ben.

Karl följde predikan med spänd uppmärksamhet. Han kastade icke en enda blick åt främsta bänken på kvinnosidan, där Anne-Marie satt bredvid sin mor och såg med stilla beundran upp emot sin far, den store talaren, själf mycket mera lik en ängel än de förskräckligt fula figurerna i målad gips, som grimaserade på hvar sin sida om predikstolen.

Karl satt i kyrkan för att höra på predikan och icke för att se efter Anne-Marie, som dock annars var det föremål, han af allt i världen ansåg vara det mest tillfredsställande att beskåda. Han satt och väntade på att få höra ett eller annat ord, som skulle kunna hjälpa honom att bättre uppfylla sina plikter veckan igenom, lära honom arbeta med större glädje, med större tålamod åhöra sin fars många olika projekt och planer, och att med manlig självbehärskning bära den inre oro, hans hjärta tärdes af vid tanken på en viss ung fröken.

Hans panna blef så allvarsam, hans ögon så lyssnande under de hopdragna ögonbrynen. Han skulle blifvit så tacksam för ett vist och godt råd, huru han på bästa sätt hade att uppfylla sina plikter emot alla. — Men det kom ingenting, icke ett enda ord, om hvilket han kunde säga: »Det där var taladt till dig och din svaghet. Det där skall jag taga med hem som en bit andligt bröd!»

Småningom slappades det väntande uttrycket i hans ansikte, till dess det fullkomligt slocknade.

Han började känna, att det var mycket varmt i kyrkan, men tröstade sig med att gudstjänsten snart skulle vara slut.

* * *

Medan de äldre af familjen högtidlighöllo söndagen efter tycke och behof, galopperade de yngsta barnen upp mot Billingen.

Det var en härlig sommardag.

Säden stod hög på åkrarna, löfvet hade öfverallt en egen fyllighet detta år, som varit ganska regnfullt, och flere af de små bäckar, som risslade ned från höjderna, hade ännu vårens vattenfriska klang. Skönast var det dock att se ut öfver de stora vidderna, där det ena planet af bok efter det andra låg i olika färgskiftningar ut emot horisonten och gaf intrycket af glad befrielse och okända möjligheter. De två syskonen redo i liflig takt bredvid hvarandra, men då de kommit högre upp emot berget, läto de hästarna gå för lösa tyglar och gåfvo sig ro att betrakta det vidsträckta landskapet för sina fötter.

»Du ser så lycklig ut, Vanda!» sade André. »Hvad är du så lycklig öfver?»

»Å, du, öfver att lefva!» svarade hon med en djup suck. »Jag skulle helst vilja lefva i tusen år. Skulle inte du det?»

»Det beror på, om jag finge hvad jag ville», svarade han. »Annars vill jag helst inte lefva alls.»

»Ja, jag förstår, du vill bara spela», sade hon,

medan hon klappade hästens hals för att lugna dess upprörda känslor efter den starka ridten.

»Pappa kommer aldrig att tillåta mig det», sade André. Hans gråa ögon blefvo nästan svarta.

»Har du frågat honom?» sade systern.

»Nej», svarade André, »jag vågar inte».

»Då kan du ju heller inte veta, hvad han kommer att säga», svarade hon. »Du får väl försöka. Måhända blir det inte alls så svårt, som du tror.»

»Men, ser du», svarade han, »när man vet, att hela ens framtid och lycka beror på, hvilket svar man får på en sådan fråga, då är det inte så lätt att komma fram med den. Jag *är* nu i alla fall så rädd för pappa.»

»Jag ska' säga dig», sade Vanda, medan de redo fram fot för fot, »ni gossar förstå inte alls att ta' pappa på rätta sättet. Om jag vill, att pappa ska' säga ja, så vet jag precis, hur jag ska' bära mig åt. Om jag till exempel ville ut och rida en dag, och då skulle gå in till pappa och be med ängslig ton: 'Tillåter pappa, att jag låter sadla och rider ut ett par timmar?' så vet jag, att pappa genast skulle göra invändningar. Han skulle då alltid hitta på en eller annan grund att svara nej! Nej du, jag är inte så dum! — Jag kommer springande gladt och frimodigt in till pappa och säger: 'Jag rider ut om en timme, pappa lilla, och kommer måhända inte hem förr än till middagen!' Pappa ser då knappast upp från sin bok, men säger bara: 'Jaså, gör du det, min pulla!' *Så* skall du bära dig åt! Du skall bara riktigt säkert veta

hvad du vill, och sedan säga det alldeles frankt. Då är pappa som smält smör.»

»Men, ser du», sade André eftertänksamt, »jag måste ju inte bara säga, hvad jag ämnar göra, utan också hvad jag *har* gjort. Och du vet inte, huru lat jag varit med mina juridiska studier. Uppriktigt sagdt, har jag aldrig läst ett dugg.»

»Det kan jag så lifligt föreställa mig», sade Vanda.

»Nej du, jag har bara spelat», sade André. »Tre gånger har jag fått flytta, därför att de klagade öfver, att jag spelade för mycket, och ändå har jag spelat alltför litet. Tänk, att jag är tjuguett år. Utomlands är en konstnär färdig vid den åldern, och jag är bara i början af mitt arbete. Det beror nu på dagar och timmar, och att aldrig släppa tag, och så skulle jag sitta och glo i de ohyggliga juridiska böckerna! För resten begriper jag aldrig ett ord af hvad som står i dem.»

»Har du aldrig spelat för någon riktig förståsigpåare?» frågade Vanda.

»Jo, det har jag visst!» svarade André. »Jag har allt kilat öfver till Köpenhamn gång på gång och spelat för den bästa de ha där. Han sade, att det vore en riktig synd, om jag inte ägnade mig helt åt musiken.»

»Det är precis som farmor säger», sade Vanda. »Farmor säger alltid, att den största synd man kan göra är att hindra någon i att göra hvad han helst vill.»

»Nå, det beror väl ändå på *hvad* man vill?» sade André och skrattade.

»*Det* säger farmor inte», svarade Vanda eftertänksamt.

»Och jag vill verkligen intet ondt», fortsatte André sin egen tankegång. »Det finns väl i hela världen intet så upphöjdt och stort som musiken. Ingenting, hvarmed man gör människor så lyckliga; och för resten duger jag inte till något annat.»

»Ja, då behöfver du väl inte betänka dig», sade Vanda afgörande.

»Det är så svårt, om man måhända skulle göra dem ondt, som man håller mest af», svarade André mildt. »Hvad tror du mamma kommer att säga?»

»Det vet jag inte», svarade Vanda. »Jag vet aldrig hvad mamma tänker.»

»Men hon tycker allt om att höra mig spela?» sade André i en frågande, förhoppningsfull ton.

»Ja, så där hemma hos oss», svarade Vanda. »Och helst om du spelar allvarsamma och långsamma saker. Mamma går alltid ut, när du börjar rasa på pianot. Och tänk dig då i en konsertsal, till hvilken man säljer biljetter, och du skulle ta betalt, ja måhända till och med på en teater! Det tror jag nog mamma skulle tycka vore förskräckligt.»

André suckade, medan han satt och stirrade ned på jorden.

»Men jag skall säga dig», sade Vanda ifrigt, »att jag tycker inte alls det är rätt, att föräldrar så där skall ha lof att bestämma öfver, hvad deras

stora, vuxna barn vilja ta sig till. Inte kan väl en pappa och en mamma titta på sina barn hela lifvet igenom. Då äro fåglarna mycket klokare. De lära själfva sina ungar flyga, och om de inte ha mod, så skuffa de dem ut ur boet. Det har jag själf sett. När jag en gång får alla mina barn, så ämnar jag säga åt dem, när de bli stora: 'I väg med er! Låt oss nu se hvad ni duga till! Ut i luften med er!'»

»Ja, jag ville önska du vore min mor», sade André och log sorgset. De redo en stund tysta; så sade André:

»Ibland tror jag det kvittar mamma tämligen lika, hvad jag gör eller inte gör. Hon har liksom aldrig tagit sig så synnerligt af mig.»

»Ja, ser du», svarade Vanda sakta, som om hon rörde vid en mycket ömtålig sak, »det är nog Bertel! Bertel var ju bara ett år, då du blef född, och då var ju mammas tankar så upptagna af honom, stackars Bertel! Hon hade nog inte tid att tänka på annat.»

»Jag undrar, om hon egentligen *nånsin* tänker på annat?» sade André.

»Åjo», svarade Vanda. »Nog tror jag mamma också ibland tänker litet på pappa.»

De bröto båda ut i ett klingande skratt i medvetande om sin mors största svaghet.

»Så tror jag nog också, att mamma tänker litet på de äldre syskonen, dem som kommo före Bertel. Vi två, som kommo efter, har hon nog

inte haft tid att bry sig så mycket om», tillfogade hon med en suck.

Det var nog också, som hon sade.

Efter olyckan med Bertel hade modern icke välkomnat de två yngsta barnen. Det nästan plågade henne, att André från det han var liten väckte människors sympati genom sitt vackra utseende och sin begåfvade natur, medan hon fick lof att gömma sin stackars Bertel, då han på sin höjd blott kunde framkalla litet medlidande, och då Vanda kom till världen sex år efter André, kom hon som en mycket oväntad öfverraskning.

Modern var då så fullt upptagen af att möjligtvis uppväcka några lifsintressen i Bertels omtöcknade barnasinne, att hon sysselsatte sig föga med den lilla flickan, som mest öfverlämnades i främmande vård och som från tidigaste barndom helst höll sig till farmodern.

»Tänk, att du skall bli musiker!» sade Vanda efter en stund.

Nu hade de vändt hästarna och voro på hemvägen.

»Då kommer du väl att resa långt ifrån oss?»

»Ja nog får jag lof att ge mig ut i världen, om jag skall bli något riktigt», svarade André. »Först skulle jag vilja studera i Köpenhamn, och sedan ville jag nog längre bort, till Leipzig eller Dresden, eller en annan af de stora tyska musikstäderna, där man får höra och lära det bästa.»

»Åh, hvad det blir tomt efter dig!» sade Vanda och räckte honom handen. »Förr kunde jag inte

tänka mig en dag utan dig. Nu har jag ju fått lära mig det. Men en *sommar* utan dig! Det vore en sorglig sommar!»

»Jag kan allt komma ibland och hälsa på!» sade André.

»Och hälsa på?» upprepade Vanda i jämrande ton. »Ja, det är inte detsamma. Och jag som trodde, att du en gång skulle bli häradshöfding och komma att slå dig ned här på landet!»

»Jag tyckte du sade nyss, att du höll på, att de unga skulle sparkas ut i luften?» sade André och skrattade.

»Ja visst!» svarade Vanda. »Ja visst tycker jag det. Det var bara så'na där drömmar, som jag haft ibland. Jag tänkte mig då, att du skulle slå dig ned på landet här, icke långt från Högvalla, och gifta dig med Anne-Marie.»

»Med Anne-Marie?» upprepade André. »Hur kunde det falla dig in?»

Han såg ut, som om en alldeles ny tanke hade förvånat honom.

»Det var väl inte så märkvärdigt?» sade Vanda. »Tycker du inte. att hon är söt?»

»Den sötaste som finns!» svarade André. »Men — ja, jag har lika litet tänkt på något sådant, som jag skulle ha tänkt gifta mig med dig. Jag har alltid tyckt, hon var min yngre syster, och hon har hållit af mig som sin äldre bror.»

»Är du alldeles säker på det?» frågade Vanda.

»Hvad menar du? Hvad *menar* du, Vanda?»

sade André och höll in hästen. »Skulle Anne-Marie? *Vet* du?»

Vanda svarade blott med ett litet leende och en underlig blick långt ut i rymden; men i Andrés hjärta tände detta oförklarliga leende en liten gnista, som icke hade varit där förr, och en sakta, värmande röst hviskade i hans hjärta: »Skulle det verkligen vara sant?»

Vanda hade satt sin häst i raskt traf. Hon tycktes ha blifvit rädd för de få ord, hon sagt, och för att leda Andrés tankar bort till andra ting frågade hon plötsligt:

»Tyckte du, att unga majorskan var mycket vacker?»

Till hennes stora förvåning blef André mycket röd i ansiktet. De hade måhända ridit för fort.

»Det kan det väl egentligen blott vara *en* mening om», svarade han.

»Skulle du vilja ha en så där *gräsligt* vacker fru?» frågade Vanda.

»Jag tror, uppriktigt sagdt, inte, att fru Ida är af den sortens kvinnor, man gifter sig med», svarade han.

»Majoren har i alla fall gift sig med henne», sade Vanda gladt.

»Men jag undrar, om han får synnerligen nöje däraf?» svarade André.

»Det största nöje måtte väl vara att sitta och stirra på henne från morgon till kväll», sade Vanda.

»Ja, om majoren kan prestera *det*», svarade André, »så tror jag också, att *hon* blir nöjd. Hon

är nog en af de kvinnor, som tycka, att om en man sysselsätter sig med något annat än henne själf, så är det en förolämpning, och en major i kronans tjänst har ju tyvärr också andra plikter.»

Under dessa samtal hade de nått Högvalla. Då de kommo in i hallen, gick André fram till ett bord, där det stod ett kopparfat, hvarpå de besökande lade sina kort, om herrskapet var frånvarande. Flere personer hade denna förmiddag varit på visit. André lyfte korten och läste namnen.

Plötsligt kastade han ett af korten häftigt tillbaka på fatet. Han såg upprörd och ond ut. På kortet, som medföljde major Walles, stod »Fru Ida Walles, född Tule.»

Farmor kom i samma ögonblick nedför trappan.

»Har du haft roligt i förmiddag?» frågade Vanda.

»Jag har haft en utsökt behaglig dag», svarade öfverstinnan, »nekat mig hemma för alla besökande och varit i ostörd ro med mig själf och Rousseau.»

FJÄRDE KAPITLET.

Mellan fyra ögon.

En morgon, då Charlotte kom från ett besök hos en sjuk och gick genom parken, fick hon se sin bror Karl gå fram och åter i slutna allén.

Det var en lång allé långt nere i parken, hvilken i mannaminne varit igenväxt på sådant sätt, att vägen icke längre var uppröjd. Man gick fram på det mjuka, täta gräset som på en skogsmark, hvaröfver dubbla rader af lindar och popplar spände ett nästan ogenomträngligt hvalf.

Det var en egendomlig tyst poesi i denna gamla öfvergifna allé, och det hade länge varit bruk i familjen, att om någon hade särskildt behof af att vara i ostörd frid med sina egna tankar eller sorger, tog han eller hon sin tillflykt till den slutna allén. Där fick man vanligtvis vara alldeles i fred. Nu fick Charlotte öga på sin äldste bror, som gick fram och åter på gräset. Han var klädd i sin arbetsdräkt med uppvikna byxor och hade ett ridspö i handen, och han gick med böjdt hufvud, så att han icke genast märkte, att systern nalkades.

Hon tänkte också först gå förbi, då hon nog förstod, att om Karl hade uppsökt den slutna allén, så var det, emedan han ville vara ostörd. Men han hade ett så sorgset grubblande uttryck, och gick med så tunga steg, att Charlottes varma hjärta icke kunde gå förbi. Hvem kunde veta, om icke hennes tyste bror just hade behof af att ha någon att tala med i detta ögonblick? Han såg henne komma, men fortsatte sin vandring, då Charlotte smög sig närmare, lade sin arm i hans, såg upp på honom med sina vänliga ögon och sade: »Hur är det, Karl? Du är inte glad.»

»Nej, därtill har jag verkligen mycket liten anledning!» svarade han dämpadt.

De två syskonen gingo arm i arm utan att tala.

»Kan du inte säga mig, hvad det är?» sade Charlotte efter en stund. »Har det gått dig något särskildt emot?»

»Å, det är pappa!» utbröt Karl och blef stående. »Han kan göra en rakt galen!»

»Nej, men Karl, hvad har han då nu gjort?» frågade Charlotte ängsligt.

»Gjort?» upprepade Karl. »Han har då lyckligtvis ännu inte gjort någonting, men han ämnar hvar vecka göra nya dumheter. Det är inte att stå ut med!»

»Men, Karl!» sade Charlotte sakta. När hennes tyste bror ibland bröt ut i den där häftiga tonen, så visste hon, att det var en lång tids instängda vrede, som gaf sig luft.

»Det är beständigt ett och detsamma!» sade Karl. »Beständigt detsamma. Pappa tror, att vi ha råd till allt; vi kunna inlåta oss på de mest orimliga företag. Han vill handla, som om vi hade en outtömlig guldgrufva att ösa ur; och i själfva verket står det ganska illa till för ögonblicket. Vi ha haft två dåliga år, och det är nätt och jämnt, att jorden ger så mycket, som man lägger ned i den. Och så ska' vi bygga! —»

»Hvad är det pappa vill bygga?» frågade Charlotte.

»Det är ju den där välsignade kvarnen, han jämt bråkar om», sade Karl. »Hvad ska vi med en kvarn att göra? Vi ha ju Löfsta-kvarnen en fjärdingsväg härifrån, som vi ha begagnat i alla tider,

och pappa må inte inbilla sig, att vi kunna rivalisera med den. Löfsta-kvarnen är en utmärkt kvarn och har traditioner för sig. Hvarför i alla dar ska' *vi* bygga en kvarn?»

»Men kan du inte försöka öfverbevisa pappa — — —?» började Charlotte.

»Som om jag nånsin gjorde annat!» afbröt Karl. »Som om jag nånsin gjorde annat! Men han tar inte emot förnuftsskäl. Han tänker sina egna tankar och går med skygglappar, så att han hvarken ser till höger eller vänster.»

Karl gick så fort, att Charlotte fick skynda för att hålla jämna skridt med honom.

»Ja, om det bara vore *en* sak, han envisades om», fortfor Karl, »men det är tusen! Nu har han ju fått i sitt hufvud, att han skall vara med om den där lilla bibanan, som ett par herrgårdar längre in i landet vilja ha i gång. Det är ett företag, som aldrig kommer att bära sig. Det är ingen anledning till trafik åt det håll, där de vilja lägga linjen, åtminstone ingen trafik, som kommer att löna företaget. Och när jag frågar pappa, hvilken fördel eller nytta Högvalla egentligen skulle få af den föreslagna linjen, så svarar han, att vi bara skulle få tio minuter till närmaste station, och det skulle spara hästarna, som nu ha en half mil att gå! Spara hästarne!» Han skrattade högt. »Det blef en dyr besparing, som skulle betalas med många tusen för att starta företaget. Och ser du! Pappa vill inte bara ta' aktier däri. Han vill starta det hela. Och till hvad nytta? Det är ju en ren orimlighet.»

Han blef stående och såg på Charlotte, som om han af henne fordrade förklaring på faderns besynnerliga planer, men då hon bara såg nedslagen ut, utan att svara, började han åter gå.

»Och när jag då svarar honom, att vi inte alls ha råd till extra utgifter för närvarande, så säger han, att man kan ta inteckningar i gården för att skaffa pengar. Har du hört på maken! Inteckningar i Högvalla!» Han stod åter stilla.

Charlotte skakade på hufvudet. Det föreföll till och med *henne* väl oförsvarligt af fadern att umgås med sådana planer.

»Och när jag då gör invändningar och säger rent ut, att det icke får ske, så frågar pappa, om det är hans eller min gård, och säger mig, att om hans inspektor inte vill gå in på hans idéer, så står det honom fritt att taga en annan. Naturligtvis, han kan ta hvem han vill.»

»Å, det där menar inte pappa», sade Charlotte och klappade honom tröstande på armen.

»Det är i alla fall inte roligt att höra, när man sliter ut sig från morgon till kväll hela året om för att få det att gå ihop», sade Karl mörk, och började ånyo gå med långa steg. »Det är bra litet uppmuntrande.»

Charlotte kunde bara klappa hans arm som bevis på sitt deltagande. Hon hade ju inga tröstegrunder att komma med, men slutligen sade hon:

»Jag tror inte du skall ta dig så nära. Försök att inte säga pappa allt för mycket emot. Låt

honom tala. Om han nu blott får lof att tala om det en tid och inte möter för mycket motstånd, så glömmer han bort det så småningom. Du skall se, att han glömmer bort det!»

»Men du får medge, att det är utan all rim och reson att bara gå och leka med sådana viktiga frågor och inte ha lof att tala allvarsamt med pappa om allvarsamma ting. Dem vill han inte alls höra på. Vi skulle nu helst koncentrera alla våra tankar och krafter på mejeriet. *Det* skulle bli en inkomstkälla, men det intresserar inte pappa. Han tycker, att när det gått förut, som det nu är, så kan det fortsätta likadant i framtiden.»

»Jag trodde du var ganska nöjd med mejeriet?» sade Charlotte. »Är det så dåligt?»

»Dåligt?» upprepade Karl i beständigt samma upprörda ton. »Inte är det precis dåligt. Det är till och med ganska bra; men jag ville ha det utmärkt, jag ville ha det till ett mönstermejeri. Det kan vara godt och väl med allt det stora jordbruket men det lönar knappast mödan längre. Konkurrensen har blifvit oss för mäktig. Men ängarna, Charlotte, ser du ängarna! Jag ville torka ut ett par af de små sjöarna och bara skaffa hö och hö, så vi alla drunknade i hö. Och så skulle jag lägga på ko-rasen och bygga om mejeriet, och då skulle du få se på smör, som kunde täfla med både Danmark och England. Då skulle gården kunna gå en ny framtid till mötes. Som det nu är, är det ju bara bekymmer.»

»Du får ha litet tålamod!» sade Charlotte upp-

muntrande. »Bara du ger dig tid, får du det nog till sist, som du vill ha det.»

»Nej du, jag får det aldrig som jag vill!» sade Karl, medan han slog af topparna på hundlokorna i gräset. Hans röst var så innerligt sorgsen, att Charlotte sade:

»Det är nog inte bara smöret, du går och sörjer öfver, Karl.»

De hade satt sig på en gammal bänk längst nere i allén. Charlotte lade sin ena arm om broderns hals och böjde sitt hufvud mot hans kind.

»Hvad är det, Karl? Säg mig, hvad det är?» sade hon med sin mildaste röst.

»Något som aldrig kan hjälpas», svarade han, medan han fortsatte att piska de oskyldiga hundlokorna med sitt ridspö.

»Hvarför tror du inte det?» frågade Charlotte.

»Därför att hon inte bryr sig om mig och aldrig kommer att göra det. Och hur skulle hon kunna göra det, när hon — när hon ser André?»

Han talade i afbrutna, framstötta meningar, som om det kostade på honom att få fram orden.

»Men är du också säker på, att André håller af *henne?*» frågade Charlotte sakta.

»Nej, det är jag inte, det är just det jag *inte* vet», sade Karl med eftertryck. Han reste på sig och såg på Charlotte.

»Tänk dig, om hon går och fäster sig vid honom med hela sitt lilla välsignade hjärtas kärlek, och så *han* inte skulle bry sig om henne, inte skulle tänka på henne på allvar?»

»André är så snäll!» sade Charlotte. »Han skulle aldrig vilja gå och leka med en flickas känslor — allra minst med Anne-Maries. Ännu äro de ju så unga, man kan ju aldrig veta, hur det en gång kan bli?»

»Måhända kommer hon att välja honom», afbröt Karl. »Och ser du, Charlotte, det skulle jag inte kunna bära. Redan nu kan jag inte tåla att se dem samtala alltför länge. Jag skulle vilja gå och slita dem ifrån hvarandra! Och om det en gång skulle bli allvar, riktigt allvar, att han tog henne ifrån mig för alltid! Jag skulle inte kunna bära det. Jag skulle inte *kunna*. Är det inte förskräckligt, Charlotte? Att gå och vara svartsjuk på sin egen bror?»

Han slog båda händerna för ansiktet och stånkade som under en fysisk smärta. Charlotte kunde icke svara honom. Hon bara strök sin hand gång på gång öfver hans nacke.

»Ja, det är orätt att plåga dig med sådana stygga tankar», sade han och såg upp. Hans ögon voro röda, och hans panna hade ett så olyckligt uttryck, att Charlotte genast böjde sig och kysste den.

»Du, som är så god och mild och aldrig tänker på dig själf!» sade han, i det han tog hennes hand och kysste den. »Du som nog inte alls vet, hur kärleken kan pina en, när man aldrig får tala.»

»Det finns så många sorters kärlekssorger», sade Charlotte med en liten suck. »Så många sorters *ohjälplig* kärlekssorg!»

Hon satt och såg framför sig med ett uttryck, som fick Karl att förvånad fråga:

»Känner *du* något till kärlekssorger?»

Charlotte satt med nedslagna ögon och strök sin ena hand öfver den andras öfversida. Så höll hon på en stund, och så sade hon sakta:

»Kommer du ihåg Gunnar Larson?»

»Gunnar Larson! upprepade Karl. »Pastorsadjunkten, som tjänstgjorde under prosten för tre år sedan?»

Charlotte nickade.

»Ja visst kommer jag ihåg honom!» sade Karl. »Jag såg honom flera gånger; en lång ljus man med glasögon och ett sjukligt utseende; han såg snäll och rar ut. Hvart tog han egentligen vägen?»

»Han dog!» sade Charlotte stilla.

»Och han och du —?» Karl stannade midt i sin fråga.

»Vi voro förlofvade», sade Charlotte.

»Och det har du aldrig talat om förr?» sade Karl och tryckte henne fast intill sig. »Är det ingen, som vet det, Charlotte?»

»Nej, det är ingen, som vet det», svarade hon så sakta, som om hon var rädd att någon *nu* skulle få veta det. »Ser du, Karl, han hade föga utsikter för framtiden, då han var så klen och inte tålde vid att studera så mycket. Någon vidare briljant examen hade han ju heller inte. Och så var det ju också det, att pappa och mamma nog inte hade tyckt om det. De hade aldrig gifvit sitt samtycke.»

»Men hvarför det?» frågade Karl. »Mamma,

som har så stor vördnad för människor, som gjort religionen till sin lifsuppgift.»

»Det beror allt på!» svarade Charlotte och såg upp på sin bror. »Det beror allt på, om de tänka lika med mamma. Och Gunnar hade nog en annan uppfattning af religionen. Han såg inte så hårdt på lifvet som mamma. Han var så mycket gladare. Och så var det också något annat, som stod emellan. Jo, ser du, Gunnar var af en mycket enkel familj. Hans far var skomakare i Grenna, och det tror jag aldrig, att pappa och mamma skulle kunnat bära.»

»Månne du inte misstager dig, lilla syster!» sade Karl. »Har du inte märkt, att mamma som annars håller ganska mycket på sin värdighet, blir som en annan människa, när hon är tillsammans med religiöst folk. Då är hon så rättfram och vänlig, som om hon vore släkt med dem alla.»

»Ja, när de ha hennes egna åsikter, Karl, då bli de som en sorts undantagsmänniskor för henne», sade Charlotte. »Och ändå tror jag inte, att om själfva Jonathan Pettersson friade till mig, mamma skulle ge sitt samtycke. Ett är att gå och höra en man predika, ett annat att få honom in i familjen. Och kan du tänka dig mamma ta' emot en svärson, som hette Larson och hade en far, som var skomakare?»

De skrattade båda rätt sorglustigt, hvarefter de åter sutto tysta en stund.

»Och du höll så mycket af honom?» började Karl varsamt.

»Ja, så mycket, att jag aldrig kommer att hålla af någon annan», sade Charlotte. »Han var så god och så klok — och så anspråkslös. Och så tyckte han så mycket om mig.»

Hon dolde ansiktet i sina händer och grät sakta en liten stund.

»Vi hade tänkt, att vi skulle ha kunnat arbeta så bra ihop», fortsatte hon, medan hon torkade sina ögon. »Vi ville alltid detsamma, — och liksom på samma sätt. — Men det skulle nu inte bli så, och det var måhända den enda lösningen. Han var så klen och hade kanske blifvit en sjuk man. Nu gick det ganska fort. Han dog hemma hos sina föräldrar.»

Hon svälјde gång på gång för att icke åter börja gråta.

»Ser du, Karl, den smala ringen här med förgätmigejen, som jag har på ringfingret, och som ni bruka skämta med mig om och säga, att det är en förlofningsring jag själf köpt? Det *är* min förlofningsring, som han skickade mig, då han dog.»

Hon lyfte handen och kysste ringen gång på gång, och medan hon satt och vred på den, fortsatte hon:

»Med den har jag blifvit hans, och jag kommer att bli honom trofast till min död. Och ser du, Karl, det är allt en stor hjälp i mitt arbete, att jag vet, att jag liksom också skall göra allt, hvad *han* ville ha gjort, men inte hann med, och att jag vet, att han gillar det, om jag gör mitt

bästa. Ni säga så ofta, att ni inte förstå, hur jag kan hinna så mycket hvarje dag», sade hon och log genom sina tårar. »Men ser du, Karl, det är bara därför, att vi äro två om det!»

Hon lät sitt hufvud sjunka ned på broderns skuldra och satt alldeles stilla. Det rörde sig icke en pust i kronorna på de gamla lindarna, och den gråa himlen öfver deras hufvuden hade inte en fläkt. Hela naturen stod och väntade på regnet.

Karl böjde sig och kysste sin syster på håret.

»Tack, lilla syster!» sade han. »Nu känner jag dig först riktigt.»

De reste sig och gingo hand i hand upp genom allén; men just som de skulle gå vidare, upp emot gården, stannade Karl.

»Ja, du är stor och försakande», sade han, »och förstår att lefva utan att äga något själf; men *jag* kan inte nöja mig med bara arbetet. Jag *kan* inte. Jag *måste* ha en lycka, som är min egen.»

Hans röst hade åter blifvit häftig, och medan han stod där och ref i uppslagen på sin arbetsjacka med ett uttryck af en vild smärta, undrade Charlotte för sig själf öfver, att detta var hennes tyste, allvarsamme bror, han som de andra betraktade som familjens mest sansade och förståndige medlem.

Vid mellanfrukosten, som intogs klockan tolf, visade patron Bunge tecken till, att han nog hade en känsla af att ha förifrat sig emot sin son och inspektor. Han bjöd honom flera gånger af rätterna på bordet och visade honom till och med

den största ynnest, han öfverhufvud kunde visa någon, nämligen den att räcka honom den nyss anlända tidningen, som han ännu icke själf läst.

Karl, hvilken efter sin vana satt och åt i tysthet, såg upp med en viss öfverraskning, men då han genast uppfattade den försoningsgärd, som faderns uppoffring innebar, tog han emot tidningen med ett leende och satte sig genast efter bordet att läsa den.

* * *

Samma kväll, då Bunge och fru Anna kommit upp i sin stora sängkammare, hade de på tu man hand en liten hjärteutgjutelse. Bunge hade redan lagt sig, medan fru Anna satt framför toalettspegeln och borstade sitt långa bruna hår. De talade om silfverbröllopsdagen och genomgingo i tankarna de svunna åren af sitt lif.

»Ja, lilla Anna!» sade Bunge från sängen, där han låg, »vi få allt anse oss för två ovanligt lyckliga människor. Det finns måhända inte många föräldrar, som stå i ett så godt och innerligt förhållande till sina barn som vi. Men så ha vi då också barn, som vi kunna vara stolta öfver . . .»

»Inte stolta, min vän!» rättade fru Anna. Hon var osynlig bakom det nedkammade håret. »Inte stolta, men djupt tacksamma.»

»Ja, visst!» svarade Bunge från sängen.

Han medgaf nästan alltid hvad hans fru sade, utan att anse sig behöfva tänka vidare däröfver.

»Tänk dig nu först Karl!» fortfor Bunge. »Tror du, att många fäder ha en sådan son? Han kan ju vara litet envis och påstående ibland, och han har något så besynnerligt gubbaktigt, som ibland hindrar honom att följa mina större idéer; — men i alla fall är han sannerligen en präktig pojke och oersättlig som inspektor på Högvalla.»

»Ja, och så har han ju alltid dig som sitt stöd», sade fru Anna, hvars ögon nu lyste i spegeln mellan det benade håret. »Om *han* är handen, så är *du* i alla fall hufvudet, som i rätta ögonblicket kan gripa in och ställa till rätta.»

»Nå, det kan ju naturligtvis ha sitt goda med sig att ha en erfaren man i ryggen», sade Bunge anspråkslöst.

»Jo, jag skulle tro det!» sade fru Anna i triumferande ton. Hon visste nog hvad hennes Anders gick för.

»Och så är det lilla Charlotte», fortsatte Bunge. »Hon är väl, om någon, sina föräldrars tillgifna barn. Det är nog bara hennes stora kärlek till oss som gör, att hon aldrig kan fästa sig vid någon. Det är, som om hon hvarken skulle ha ögon eller öron för de unga herrarne, som komma här i huset. Du skall få se, hon gifter sig aldrig. Hon har alldeles nog i sin far och mor!»

»Ja, jag tror du har rätt!» svarade fru Anna, medan hon långsamt och noga borstade håret. »Alla hennes tankar koncentrera sig om hemmet. Ibland skulle jag nog själf vilja ta i litet mera och lägga mig i både det ena och det andra, men när

det roar och intresserar henne så mycket — så låter jag henne hållas. Och så är hon ju oss så tillgifven, som du säger. Det har nog aldrig funnits en tanke på kärlek eller giftermål i hennes hjärta. Hon är liksom bestämd att bli en gammal, snäll tant.»

»Och André», sade nu Bunge. »Vet du, honom tror jag vi få riktig ära af. Med hans briljanta hufvud! Och nu är han i full gång med sina studier. Hvem vet, om vi inte en gång rent af kunna få se honom som landshöfding här i länet? Men till dess äro vi nog, gunås, döda och borta» — och Bunge gäspade högt som afslutning på denna ledsamma tanke.

»Bertel», sade han så efter en stund. »Stackars Bertel! Honom är det ju på sätt och vis synd om. Och ändå tycker jag ibland, att han fått den bästa lotten af alla syskonen, eftersom han fått broderparten af din kärlek, Anna.»

»Det är inte mera än rätt!» sade fru Anna och lade kammen i knäet och såg tankfullt framför sig. »André har hela världens kärlek. Han behöfver bara småle eller sätta sig till pianot, för att alla ska bli hans vänner, medan Bertel, — tyst, ropade han inte?»

Hon lyssnade, men intet ljud nådde genom den öppna dörren till Bertels rum.

»Han sofver allt!» sade Bunge belåten. Han ville nu helst få prata litet ostördt med sin fru

»Ja, och så är det Vanda», fortsatte Bunge. »Det kära barnet. Hon är då som en solstråle i hemmet.»

»Förstår du dig riktigt på Vanda?» sade fru Bunge, som nu flätade sitt hår i en lång, tung fläta.

»Förstår mig på», upprepade hennes man. »Vet du, det är då egentligen ingen konst att förstå Vanda. — Hon är bara barnet.»

»Men hon är så ytlig», sade fru Anna. »Hon visar aldrig tecken till, att hon har en allvarlig tanke. Jämt ut och in! Upp och ned för trapporna, utan att nånsin slå sig till ro vid ett arbete.»

»Kära Anna, Vanda är ju bara fjorton år! Hon är så ovanligt utvecklad. Hennes intressen dela sig mellan krusbärsbuskarna i trädgården och konfektbitarna hos farmor. Hvad begär du af en unge på fjorton år?» —

»Jag hade verkligen mycket mera i hufvudet vid hennes år», sade fru Anna.

»Du! Ja, det tror jag nog», svarade hennes man. »Men du ska inte jämföra dig själf med dina barn. Ingen af dem har dock, på långt håll, fått din begåfning.» —

»Och så denna beständiga sporten!» sade fru Anna, medan hon ordnade toalettbordet. »Alltid ska det vara hästar och ridning och åkning, utan uppehåll. Hvad ska det egentligen tjäna till?»

»Det ligger i tidens anda», svarade Bunge. »Det ligger i tidens anda. Sport är nu hela vår svenska ungdoms lösen. Och för resten är Vanda ett sådant kärt barn! Och mjuk som vax! Jag skulle kunna linda henne om mitt lillfinger.»

»Ja, någon personlighet tycks hon inte ha anlag för att bli», sade fru Anna i afgörande ton.

Bunge svarade icke. Han hade somnat och snarkade redan sakta. Samtalet var slut.

Det är märkvärdigt, huru väl alla föräldrar känna sina barn! —

ANDRA AFDELNINGEN

FÖRSTA KAPITLET.

Hos farmor.

Det hade regnat i många, många dagar. Regnet tycktes aldrig vilja taga slut. — Först började det gladt och skrattande, muntert smattrande på det täta löfvet i alléerna. Så öfvergick skrattet till gråt, en gråt, som växte till rent hysteriska utbrott och därefter öfvergick till vild passion. Nu kunde det inte alls upphöra att regna. Så långt ögat kunde se, låg det öppna landet i en regnvåt dimma, och så högt man kunde se upp i luften, drefvo regnmoln fram, från hvilka det strömmade och strömmade, som om alla himlens slussar voro öppna.

Karl gick ut på åkern med långa stöflar och uppvikt regnrockskrage. Charlotte sprang med tjocka kängor och schal öfver hufvudet bort till sina sjuka och fattiga, men familjens öfriga medlemmar höllo sig inomhus.

Man kunde knappast störta ned i parken med paraply för att få sig några minuters frisk luft, ty allt flöt som en syndaflod. En sådan regnig augusti-

eftermiddag satt öfverstinnan i skymningen i sin salong och lade patiens, då det knackade på dörren.

»Entrez!» svarade hennes höga, befallande röst. Dörren öppnades på glänt, och Vanda stack in hufvudet.

»Få vi komma? Det är bara jag och André.»

»Var så goda!» svarade öfverstinnan utan att lyfta ögonen från korten på bordet. Vanda och André kommo in i rummet och stängde dörren sakta efter sig.

»Det är så gräsligt ensamt med detta regnväder, farmor!» sade Vanda i en ömklig ton. »Vi ha så ohyggligt tråkigt.»

»Intelligenta människor ha aldrig tråkigt», sade farmor utan att se upp, medan hon lade hvarje kort med en liten smäll på det blanka mahognybordet.

»Då ä' vi väl inte intelligenta», svarade Vanda och satte sig med en duns i en af de stora länstolarna. »Vi ha bjudit till allt hvad vi kunnat; André har spelat för mig i två timmar, och jag har hört på, — men nu orkar jag inte mera.»

»Gud bevars! Två timmars pianospel!» sade farmor, som fortsatte med patiensen. »Då undrar jag inte på att ni äro utmattade. Men vänta bara ett ögonblick! Jag skall genast stå till er disposition. — Låt mig se! — Låt mig se!» — Hon satt och grubblade öfver patiensen.

»Hvad är det för patiens, farmor lägger?» frågade André, som stod vid ett af fönstren och såg ut i parken, där skymningen höll på att öfvergå till mörker.

»Å, det är den svåraste patiens af alla», svarade farmor. »Det är den så kallade 'Stora frågan', men jag får den aldrig att gå ut. Nej, se där! Det är som vanligt! I sista minuten krånglar det till sig. — Jag struntar i alltihop!» afslutade hon, medan hon samlade korten, slog leken med ett raskt slag i bordet och reste sig.

»Ja, så, nu ska jag alltså roa ungdomen», sade hon. »Det kan ju vara en lagom sysselsättning för en gammal gumma.»

»Som bättre förstår att uppmuntra oss än alla de unga tillsammans», sade André och lyfte hennes hand till sina läppar.

»Smickrare!» sade farmor och hotade honom med fingret.

Hon gick bort till den stora byrån under spegeln mellan fönstren, hvarpå det stod två höga bronsljusstakar med fyrkantiga fotstycken. Hon tände båda ljusen och tog stakarna en i hvar hand för att bära dem bort till salongsbordet. På vägen blef hon stående framför André och såg på honom.

»Är det meningen, att han tänker bli en narr, min herre?» sade hon i en ganska sträng ton.

»Nej, det ingår verkligen inte särskildt i mina framtidsplaner!» svarade han muntert, medan han vred sina mustascher.

»Du börjar bli *för* vacker!» fortsatte farmor. »Alldeles för vacker! Hvad skall det tjäna till med den där benan i pannan, och de där uppsvängda mustascherna? En ung man med din

intelligens kan begagna den bättre än att gå och sprätta för damerna.

»Farmor får inte gräla på André!» sade Vanda högt från länstolen, där hon satt hopkrupen. »André är söt som han är!»

»Visst är han söt», sade farmor, medan hon placerade ljusen på bordet. »Han får bara inte bli för söt.»

»Seså, min gosse!» fortsatte hon, vänd emot André, som hade fått en ganska missbelåten min. »Var nu bara inte ledsen. Jag sade det ju blott därför, att jag har medlidande med alla de små flick-kräken, hvilkas hufvuden du kommer att förvrida. Kom nu, så ska vi ha trefligt! Nu ska ja ringa efter te, och under tiden kan du släppa ned rullgardinerna, min gosse lilla.»

André utförde genast sin farmors order: släppte ned rullgardinerna och drog de långa, röda damastgardinerna för fönstren.

»Om vi nu till på köpet skulle ha oss en liten brasa?» sade farmor. »Bara en aldrig så liten en, för att göra vinterillusionen fullständig. Jag tror jag låter elda!»

En stund efter brann en liten brasa i kakelugnen med ett ljust, gladt skimmer, som om den varit behagligt öfverraskad af att redan få tjänstgöra så tidigt på året. En jungfru hade kommit upp med en bricka med te och hembakade småbröd, som hon placerade på salongsbordet. Öfverstinnan satte sig välbehagligt tillbaka i länstolen, medan Vanda serverade.

»Hvad vi ha det förtjusande!» sade Vanda, medan hon skänkte i och bjöd omkring. »Ja, är det inte, som jag alltid säger, att det finns intet ställe i hela världen, där man har det så bra som hos farmor.»

»Det gläder mig att höra», sade farmor. I synnerhet af en så kompetent person som du, som sett så mycket af världen.»

»Å, jag kan ju i alla fall så tydligt föreställa mig, hur det ser ut öfverallt», svarade Vanda. »Men jag är säker på, att jag ingenstans skulle trifvas så bra som här. Det är nog det, att det här inte bara är allt, som *är*, utan också allt som *varit,* och jag inbillar mig, när jag sitter här, att jag kommer tillbaka till farmors ungdom, och det måtte ha varit en förtjusande tid.»

»Jag tänker, att den hade sin blandning af gladt och sorgligt, som alla tider», svarade farmor »Men säkert är, att vi då togo bättre reda på lifvet. Vi hade alla inte så rasande brådt, som ni ha det nu för tiden. Jag begriper egentligen inte huru ni bära er åt nu?» fortfor hon. »Ni ha fått järnvägar och telegrafer och telefoner och symaskiner och Gud vet allt hvad, och ändå hinna ni aldrig någonting. Kom ihåg, att då jag började dansa, var det mod att ha många små garneringar helt uppför klädningskjolen. Dem sutto vi så snällt och fållade med våra egna fingrar, men det hindrade inte, att vi också hade tid till allt möjligt annat. Bara alla de bref, man skref! Nu hinna ni ju nätt och jämt att telegrafera. Förr i

världen skrefvo väninnorna hela luntor af känslo-utgjutelser till hvarandra, däri man vände upp och ned på sitt hjärta som på en sykorg och roade sig med att undersöka alla små detaljer, som man kunde upptäcka. Män och kvinnor skrefvo till hvarandra bref, däri man afhandlade alla lifvets frågor och sade hvarandra fina och vackra saker.»

»Då var ni väl också rysligt kära i hvarandra?» frågade Vanda, hvars tankar mycket sysslade med kärlek, såsom varande det fenomen, hon jämt stötte på, och som föreföll henne lika gåtfullt som fängslande.

»Ja, ser du Vanda», sade farmor, som börjat stoppa på några gamla, fina spetsar, »i min ungdom *älskade* man. Nu 'flirtar' man. Flirt! Ett sådant dumt ord, som man till och med har fått låna från ett främmande språk!» Det är ju inte annat än jobb och strunt, hit och dit! Ett ögonblicks småkurtis, och så i väg på cyklarna!»

Ingen af de unga svarade. De väntade på, att farmor skulle tala mera.

»Det var *stora* känslor, man hade den tiden, mina barn. Stora känslor, som plötsligt kunde vända upp och ned på hela hvardagslifvet.»

»Tycker farmor egentligen det är någon lycka med den sortens stora känslor, som vända upp och ned på lifvet?» frågade André.

»Det kommer inte alltid an på lyckan, lilla André, utan på hvad som är vackert och gripande, så att senare släkten kunna tänka därpå, som på ett poem. Inte är det precis något att minnas,

att ens förfäder ha ätit och druckit och sofvit i samma hus i en räcka af år, till dess man firade deras begrafning.»

»Jag tror i alla fall», sade André eftertänksamt, »att det lyckligaste af allt man upplefver är, hvad andra människor minst får reda på. Jag vet då, att det lyckligaste, *jag* upplefvat är, när jag sitter ensam vid flygeln och där spelar bort allt, hvad jag känner för stunden.»

»Ja, det där begriper jag inte», sade farmor. »När folk börjar prata musik, så tycker jag alltid det förefaller mig, som om de hade någon fix idé, som vi andra inte kunna vara med om. Man får låta er hållas!»

André småskrattade, men Vanda bad:

»Söta farmor! Låt oss få låna ditt album, som vi förr i världen ibland fingo titta i! Däri du har alla dina minnen från det år, du var i Frankfurt.»

»Ja, om det roar er, så ligger det i öfre lådan där borta», svarade öfverstinnan.

Vanda störtade genast till byrån och framtog ett album, utanpå hvilket det stod skrifvet »Souvenir». Hon lade det på bordet mellan sig och André, och de bläddrade däri, medan de stucko hufvudena tillsammans. Det innehöll mycket olika saker: torkade blommor, instuckna i en skåra i papperet, hvarunder ett och annat tänkespråk eller rim, mest på tyska, var skrifvet; någon gång en hårlock ombunden med kulört, urblekt silkesråd, undertecknad med ett par initialer, och dessutom

en mängd blyertsteckningar. De flesta voro gjorda af farmor själf, mycket noga och sirligt utförda med en spetsig blyertspenna, men utan någon konstnärlig talang. Där funnos flere af de gamla, underliga husen i det forna judekvarteret i Frankfurt, och dessutom detaljer från Goethes hus, både från utsidan och från de inre rummen.

»Ja, se på *det!*» sade farmor och pekade med nålen hon höll i handen. »Där bodde den största man världen nånsin frambragt. Jag har varit nog lycklig att gå i samma trappor, där han sprungit som barn, och vandra omkring i helgedomen, där han bott. Det är det största minne jag har i lifvet.»

»Har du läst Goethe?» hviskade Vanda sakta till André. Han svarade med en grimas, som ville säga: »Högst obetydligt!», och i känslan af sin fullständiga och brottsliga ovetenhet i ämnet, skyndade Vanda att bläddra vidare i boken. Här funnos flera små porträtter, utförda i blyerts. Hufvudena voro icke större än en valnöt, men de voro tydligen tecknade af en verklig konstnär.

»Se, det här är farmor själf!» utbröt Vanda. »Det liknar henne ännu. Men Gud, hvad hon var söt! Med alla de där små lockarna omkring kinderna, och den långa, smala midjan. Hvem har tecknat det porträttet?»

»Det har en utmärkt tysk konstnär gjort», svarade farmor. »Men det har nog alltid varit ganska flatteradt. Jag hade aldrig så stora och så mörka ögon.»

»Å, han var naturligtvis gräsligt kär i dig!» sade Vanda med öfvertygelse, medan hon slukade porträttet med ögonen. »Han var naturligtvis olyckligt kär.»

»Ja, om han var kär i *mig*, så var det olyckligt», svarade farmor. »Ty *han* var inte att bli kär i. Han hade röd näsa och glasögon. Men hvad säga ni om *det här* porträttet?» fortfor hon och pekade på ett litet hufvud, som tydligen var tecknadt af samme konstnär och föreställde en ung, mycket vacker man, sedd i profil, klädd i uniform.

»Å, han är ju rent gudomlig!» utbröt Vanda, som aldrig fann nog starka uttryck för sina känslor. »Hvem är den förtjusande mannen?»

»Det var en ung grefve, jag lärde känna i Frankfurt», sade farmor. »En högst begåfvad och märkvärdig ung man.»

»Han var naturligtvis också kär i dig?» frågade Vanda, med ögon, som flammade af intresse.

»Ja, han höll af mig», svarade farmor. »Han tyckte jag var den fullkomligaste kvinna på jorden.»

»Och han var en *verklig* grefve?» frågade Vanda.

»Ja, till och med en riksgrefve», svarade farmor, »som ägde ett stort slott.»

»Och hvarför i alla dar gifte du dig då inte med honom?» frågade Vanda i ömklig ton, i det hon lade skissboken med samma uttryck, som hon skulle ha lagt ned en roman, hvars slut hade besvikit henne.

»Ja, det var flera grunder», svarade farmor. »En af dem var, att han redan var gift.»

»Ja, då behöfdes det ju egentligen inte flere», sade André. »Den första grunden var ju tämligen afgörande.»

»Å, hvad det angår», sade farmor i en kylig ton, »så kunde det måhända ha låtit arrangera sig.»

»Hur skulle det ha varit möjligt?» frågade Vanda. »Jag trodde det bara var turkarna, som få ha flera fruar.»

»Inte får man ha flera fruar, min pulla!» svarade öfverstinnan. »Men man kan byta.»

»Byta?» upprepade Vanda och såg på farmor.

»Gud bevars, hvad du glor, min unge!» sade farmor. »Man kan ju bli rakt förskräckt! Visst kan man byta! Annars skulle det bli för svårt. Tänk dig till exempel, att du köpt ett paraply, och när du kommer hem, märker du, att det är snedt i skaftet, och inte står till att få upp, om det plötsligt börjar regna. Är det då inte det förståndigaste, du kan göra, att gå och be att få byta det i tid?»

»Nå, men en fru är väl ändå i alla fall något annat än ett paraply», sade André skrattande.

»Du har alldeles rätt, min unge», svarade farmor. »En fru är något helt annat, och det är betydligt svårare, om någon fått en hustru, som inte duger. Paraplyet kan man sätta in i en skrubb och slipper se det, men en fru! — Hon gör sig påmind hela dagen om. Hon intar en sådan plats, att hon omöjligt kan helt ignoreras. Är det då

inte mycket bättre, om en man i tid gör sig af med ett sådant påhäng, betalar vagnen och skickar henne i väg.»

»Tror farmor, att det egentligen är så nyttigt för en så ung flicka som Vanda att få höra sådana åsikter?» sade André ganska allvarligt.

»Ung flicka!» upprepade farmor. »Tror du, att en flicka vid Vandas år och med hennes ögon, som sluka allt, inte har reda på det mesta af hvad man behöfver veta här i världen?»

Vanda blef mycket röd i ansiktet, men farmor fortfor:

»Jag anser det vara en stor dumhet att släppa unga flickor ut i lifvet lika ovetande som ankungar, som bara kunna säga: rapp, rapp! och som vid första krökning af vägen ryka rakt i halsen på räfven. Ju klokare de börja färden, dess flere möjligheter ha de att kunna lyckas. De flesta olyckliga äktenskap bero nog på, att folk inte alls tänka öfver hvad de gör, när de gifter sig. Men har man burit sig dumt åt, så är det ju bäst att försöka reparera det.»

»Jag tycker nu i alla fall, det skulle vara rysligt obehagligt, om pappa plötsligt skulle vilja gifta sig med Pyllran eller mamma ville byta ut pappa emot prosten», sade Vanda med eftertryck.

»Men hvarför supponera sådana orimligheter?» sade farmor. »Dina föräldrar äro ju fortfarande så kära i hvarann som två nyförlofvade, och ingen af dem kan visst tänka sig möjligheten af ett annat äktenskap än deras eget.»

»Men *om* de nu tänkte annorlunda?» sade Vanda. »Det är det där *om*, det där 'subjonctif', som alltid är emellan, och som ändrar hela satsen, — det som Pyllran jämt predikar om, när vi läsa franska. Jag säger: *om*, de nu absolut skulle vilja 'byta', som farmor säger?»

»Ja, då skulle de sannerligen ha sin frihet», svarade farmor. »Människor bli odrägliga, om de inte finge göra, hvad de ville. Låt dem följa sitt hjärtas begär, — och alla deras bästa och älskvärdaste egenskaper skulle komma i dagen.»

»I så fall», sade André och tog upp sitt cigarrfodral. »I så fall tillåter jag mig att tända en cigarrett. Jag har längtat efter det hela tiden.» Han tog fram en cigarrett, som han satte i munnen och strök en tändsticka emot etuiet.

»Nej, *om* jag får be, min herre!» sade farmor och satte sig spikrak i länstolen. »Röka i min salong!» Hur kan en sådan tanke falla dig in?»

»Jag tänkte verkligen inte alls på att jag var i farmors salong. Jag tänkte bara på att jag hade en så rasande lust till en cigarrett, och då farmor just förklarade för oss, hur man blir allra mest älskvärd, när man följer sitt hjärtas begär, så — — —»

»Så kan du gå ut på trappan!» sade farmor alldeles upprörd. »Det finns andra ställen att röka på än inne hos mig.»

»Är detta den logiska konsekvensen af dina frihetsidéer, lilla farmor?» sade André med en skälm-

aktig min, medan han åter lade in cigarretten och blåste ut tändstickan.

»Å, prat!» sade öfverstinnan och viftade med handen. »Det finns en gräns för allt. *Något* blir man ju alltid tvungen att respektera.»

»Ja, jag förstår!» sade André, som såg mycket upprymd och munter ut. »Ingen regel utan undantag!»

»Men hvarför gifte du dig då inte med den där riksgrefven?» frågade Vanda. »Om farmor tycker, att sådant går an, då begriper jag inte hvarför du inte hade mod att — — —»

»Det var *han*, som inte hade mod!» svarade farmor. »Han tyckte det skulle bli så mycket bråk och så mycket uppståndelse, och så tyckte nog också hans förnäma släkt, att jag inte alls var af nog hög börd.»

»Och så skildes ni åt?» sade Vanda med en sorgsen blick på det vackra porträttet.

»Ja, så skildes vi åt», svarade farmor i en ton, som visade, att den gamla historien inte alls rörde hennes hjärta längre.

»Han behöll sin lilla gås till fru, och jag reste hem till Sverige.»

»Men hur *kunde* du sedan gå och gifta dig med farfar?» frågade Vanda. Hennes ungdomliga hjärta var alldeles i uppror.

»Å, mitt barn!» sade farmor och undersökte spetsarna, hon stoppade på. »Ces serments pour la vie, je m'en ris!» — Inte hade jag lust att sitta och bli en gammal ogift fröken, som bara hade

att säga ja och amen till allt, hvad de andra önskade och ville! Jag föredrog att bli härskarinna på Högvalla, och här har det gått gladt till, medan öfversten ännu lefde och din far var liten.»

»Fick ni också lof att dansa den tiden?» frågade Vanda.

»Om vi fick!» upprepade öfverstinnan. »Jo, du må tro, att vi dansade! Det var jaktpartier om dagen och baler och maskerader om natten. Det var ett annat lif på Högvalla, då jag stod för styret.»

»Ja, är det inte det jag alltid säger», sade Vanda i en klagande ton. »Allt roligt har tagit slut, innan jag blef född! Jag har kommit för sent till allting.»

»Å du», sade André. »Du skall få se, att vi nog också ska hitta på något, som kommer att göra lifvet märkvärdigt och innehållsrikt.»

»Ja, gör ändtligen det!» sade farmor. »Tillvaron blir verkligen mer och mer grådaskig för hvarje generation, som visar sig. Med allt edert jäkt och bråk, händer det ju aldrig någonting.»

»Vi ha ju bara börjat!» sade André och drog Vanda tätt intill sig. »Hvem vet, hvad framtiden har för underbara ting i beredskap åt oss!»

De två syskonen stucko hufvudena så tätt tillsammans, att deras kinder berörde hvarann. De sutto sålunda en stund alldeles tysta, och de två par gråa ögonen med de svarta ögonfransarna, som hade ett så starkt syskontycke, sågo framför sig med ett undrande uttryck, liksom spejande in

i det obekanta tillkommande. Det var alldeles stilla i det stora rummet, och stillheten ökades ännu mera genom ljudet af regnet, som strömmade utanför och grät alla himlens tårar öfver jorden, som nu låg inhöljd i nattens mörker.

ANDRA KAPITLET.

Eremiten.

Blåsten hade börjat jaga bort regnmolnen, och då och då syntes stora, blåa stycken af himlen, hvarifrån långa solstrålar sköto ned öfver Västgötaslätten och läto de regnvåta löfdungarna gnistra i ljuset.

En dag i uppehållsväder lät André sadla sin häst och red bort för att hälsa på herr Antony.

Huset, där han bodde, låg undangömdt som ett fågelbo i en buske.

Man märkte det knappast, förrän man var rakt inpå det.

Två kullar dolde det för de förbifarande, och själfva byggnaden var kringväxt af en liten lund af björkar och almar, så man knappast såg den på ett bösskotts afstånd.

Det var ett underligt gammalt hus från början af adertonhundratalet, och blott innehållande några få rum. Herr Antony hade hyrt det på lifstid af brukspatronen, på hvars ägor det låg. Det susade

i alla de våta björkkronorna, då André red fram för ingångsdörren, men ingen lefvande själ syntes till. Han sprang af och band sin häst vid planket, hvarefter han steg in genom den öppna dörren. Det var ett egendomligt rum, han trädde in i, långt och högt i taket, med väggarna indelade i större och mindre fält. Ramarna kring fälten voro strukna i grå färg, medan väggen var hvitkalkad och inte hade någon som helst prydnad. Golfvet var belagdt med gråa stenflisor, som i en farstu, och af möbler fanns föga. Midt på golfvet stod ett stort bord, som öfversvämmade af böcker, teckningar, kartor och skrifmaterialier. Vid ena ändan af väggen stod en bokhylla, och vid den andra ett litet, gammalmodigt piano.

Midt på bakväggen var anbragt en stor porslinskakelugn, medan långsidan, hvarifrån man kom in, upptogs af tre dörrar, som vette ut till lunden.

Ingen visste riktigt, hvartill huset från början varit ämnadt, men nog hade här bott folk förut, ty utom det stora trädgårdsrummet fanns här en liten sängkammare, ett ännu mindre kök och en kammare på vinden.

»Finns här ingen hemma?» frågade André med hög röst, då han stått en stund i det tomma rummet.

»Är det du, André?» frågade en osynlig röst. »Var god och sitt ned ett ögonblick! Jag skall genast komma.»

André slog sig ned på en stol, och ett ögonblick därefter öppnades dörren till en liten mörk

skrubb, hvarifrån herr Antony kom ut, försiktigt hållande något mellan fingrarna, som André tyckte vara en glasskifva.

»Välkommen, min unge vän, välkommen!» sade herr Antony och viftade med ena handen, medan han med den andra höll fast i föremålet han bar, i det han noga fixerade det med sina svarta ögon.

»Jag har varit inne och framkallat ett par fotografier jag tagit», sade han. »Och de ha lyckats utmärkt, verkligen alldeles utmärkt. Kom, ska du få se!»

Han höll sin rockärm bakom plåten, så att bilden skulle framstå klarare för André, som med uppmärksamhet betraktade den.

»Det är ju moln!» sade André. »Är det inte moln?»

»Jo, de vackraste moln jag på länge har sett!» sade Antony och lade plåten försiktigt ifrån sig. »Men du är måhända inte van att uppfatta plåtar? Jag ska visa dig en hel del fotografier, jag har kopierat.»

De slogo sig båda ned vid bordet, och herr Antony lade framför André ett helt paket med fotografier.

»Vill du vara god och se, bara moln! Jag har slagit mig på moln på sista tiden. Du kan inte tro, hvad de äro intressanta att iakttaga.»

»Jag tycker också om moln», sade André och bläddrade i taflorna. »De sätta min fantasi i rörelse på ett alldeles särskildt sätt.»

»Ja, det är en sida af saken», svarade herr Antony. »Det är den fantastiska. Men det finns en annan: den rent vetenskapliga, — intresset att upptäcka lagarna för alla dessa molnbildningar! Ty, du ska veta, det finns lika stränga lagar för molnen som för allt annat i naturen! Jag har länge anat det!» fortfor han, då André såg frågande på honom. »Och nu har jag senast i en amerikansk tidskrift fått bekräftelse på min gissning. Man har genom grundliga och upprepade observationer kommit till det resultat, att intet där uppe i molnen är tillfälligt, intet är lösa fantasier. Man har funnit, att man kan indela molnbildningarna i särskilda grupper, hvilka antaga sina gifna former med lika säker konsekvens, som öfverhufvud allt i naturen gestaltar sig. Inga nycker, min unge vän! Härliga, stränga lagar regera alltihop. Kan man tänka sig något mera vildt och fritt sväfvande än stormmolnen där uppe? Och ändå öfverskrida de aldrig lagens gräns. Är det inte storartadt? Frihetens fullkomliga lag!»

Hans svarta ögon strålade af glädje.

»Jag förstår så väl, att det skall vara af ofantligt intresse att fördjupa sig i naturens under», sade André och såg deltagande i sin gamle väns ögon.

»Om det är!» utbröt Antony. »Det underbaraste af allt! Alla dessa krafter, som tyckas vara så olika, och som dock alla äro uttryck af samma mäktiga enhet. Ljuset, ljudet, värmen, rörelsen, elektriciteten, fem fingrar på samma hand! Denna hand, som man beständigt griper efter.»

»Farbror har då också ett ganska vidlyftigt bibliotek att fördjupa sig i», sade André, som undersökte ett par af böckerna på bordet. »Och där borta på bokhyllan står väl mycken visdom bevarad?»

»Det ena ger det andra, min unge vän», sade Antony. »Den ena vetenskapen hänvisar till den andra. En upptäckare citerar en annan. Man önskar att beständigt kunna spänna om större och större vidder. Man längtar efter mera och mera ljus. Men Herre Gud! att lifvet skall vara så kort!»

»Men bland alla dessa verk ser jag inga historiska böcker», sade André, som nu stod framför bokhyllan och granskade dess innehåll. »Inte ett enda arbete af någon af de stora historieskrifvarne!»

»Nej, tack skall du ha!» sade Antony med öfvertygelse. »Tack skall du ha! Människosläktet och dess galenskaper intresserar mig inte alls. Idéerna intressera mig! Men det mänskliga samhället med sina institutioner och sin politik förefaller mig som ett samhälle af dårar. Då finns det en helt annan sammanhållning bland mina små bin där ute i kuporna! Har du funnit, att människosläktet avancerat en fotsbredd under de tusentals år, det existerat? Samma elände i stort och smått! Afund och vinningslystnad i det lilla, och dessa ohyggliga, barbariska krig folk och folk emellan! Svineri och råhet, hvart ens öga ser! Så snart jag börjar läsa om mänsklighetens mandater,

så skäms jag öfver att vara människa. Men idéerna!» han pekade på sin panna med tankfull min. »Idéerna tillhöra också oss människor! Och är det inte underbart, att i en sådan liten människohjärna finns rum för alla begrepp, för hela detta universum, som vi ha fått att fundera öfver? Skada blott, att lifvet är så kort!»

»Och vet farbror», sade André, som gått bort till klaveret, »i en sådan liten låda som denna», och han lade handen på det öppnade instrumentet, »finns för mig alla idéer och hela universum inneslutna. Denna smula tangenter och strängar kunna för mig ge uttryck för allt: ljuset och rörelsen och värmen och alla stormmoln på himlen, och alla känslor i ett människohjärta. Är inte *det* märkvärdigt?»

»Jo visst! Jo visst!» sade herr Antony och gned sina händer. »Ett annat uttryck för samma sak! Ett särskildt material för att tolka de eviga idéerna. Och hvilka stora tänkare ha inte arbetat med detta material? Se här! Känner du denna 'Toccata' af Bach?»

»Jo, jag skulle tro det!» svarade André leende.

Antony satte sig till pianot och började spela. Han slog mycket hårdt i det späda klaveret, som om han hoppades på att aftvinga det en kraft, som det icke ägde. Dessutom begagnade han icke pedalen, så hans spel lät mycket hackigt och torrt; men hans ögon flammade af hänryckning, medan han arbetade sig igenom den mäktiga kompositionen.

Då han slutat, torkade han pannan med en blå näsduk. Det hade varit ett hårdt arbete för honom.

»Sådana tankar!» utbröt han. »En sådan hållning! En sådan sträng konsekvens! Åter denna frihetens fullkomliga lag! Men det är för svårt för mig. Allt tar så lång tid, om man skall gå riktigt i land därmed. Tiden går så fort. Man hinner rakt ingenting.»

Han reste sig från pianot, men André gled ned på stolen, där han suttit, och började spela samma »Toccata». Han tog varsammare på det gamla instrumentet, så han fick det att klinga vackrare, och skönheten i kompositionen kom mera till sin rätt. Medan han spelade, gick Antony sakta fram och åter på golfvet.

Ibland stannade han och smålog, ibland gned han sina händer med mycken belåtenhet.

»Ja, så skall det låta!» sade han, då André slutat. »Så menade han, som skref det!» Han blef stående framför André med händerna under rockskörten och såg på honom.

»Säg mig», sade han i en mycket allvarsam ton. »När man spelar *så*, då ämnar man väl inte lefva för annat än musiken i detta korta lif?»

»Nej, nog *ville* jag det!» svarade André. »Om jag bara *får*?»

»Det är ju juridik du studerar, min gosse? Är det inte så? Juridik?»

André nickade, medan han satt och lekte med tangenterna.

»Stackars barn!» sade Antony. »Finns det någon större parodi på rättvisan än den mänskliga lagstiftningen?»

André hade sprungit upp från pianot. De gingo sida vid sida ut genom en af glasdörrarna och slogo sig ned på en stenbänk under björkarna utanför. Solen hade börjat få makten, och långa, hvita moln flöto fram som skepp på den ljusnande himlen.

»Ja, inte är jag skapad att läsa lagen!» sade André och såg upp mot de sväfvande molnen. »Men jag antar dock, att meningen med all lagstiftning är den, att *vilja* skipa rättvisa.»

»Meningen!» upprepade Antony och smålog. »Ja, måhända meningen är god, men resultatet är så sorgligt misslyckadt. Människors dom om människor blir alltid så brutal, och när allt kommer omkring, veta herrar domare lika litet om de dolda bevekelsegrunderna till en handling som vi andra. Och skall det bli tal om rättvisa, så får man väl först och främst räkna med bevekslsegrunderna.»

»Nå ja», svarade André, »men det är väl just *det*, som den moderna lagstiftningen eftersträfvar. Nog tar man väl nu, mycket mera än förr i världen, hänsyn till de olika omständigheter, under hvilka en person handlat?»

»Ja, så där på ett yttre, brutalt sätt», svarade Antony. »Om till exempel en familjefar omöjligt kan få arbete och sitter med sex hungriga barn, så kan detta måhända väga litet till hans ursäkt, om han stjäl. Eller om en man blir svårt föro-

lämpad, så tar man tilläfventyrs detta med i räkningen, om han slår till. Alla sådana bjärta färger falla i ögonen och kunna observeras. Men nyanserna! Alla de oändliga nyanserna! Hvem observerar dem?»

»Jag tror dock, att det just är denna detaljobservation, som de lagstiftande mer och mer fördjupa sig i, för att komma rättvisan åtminstone så nära som möjligt», sade André.

»De komma i alla fall aldrig dit!» sade Antony och viftade med handen. »Det där är det största mysterium som finns. Du kan upplösa ett kemiskt stoff och alldeles noga ange de ämnen, hvaraf det består. Astronomerna kunna till och med säga: »Här och där är det en attraktion, alltså finns där någon för oss osynlig stjärna. Men hvad som försiggår i ett människohjärta — nej, min gosse, det låta vi allt bli att komma underfund med. I de flesta fall begripa vi ju inte ens hvad som försiggår i vårt eget.»

André svarade icke, han satt bara och lyssnade.

»Tänk dig till exempel en självmördare!» fortsatte Antony. »En man som gör slut på sitt lif! Du känner honom måhända väl. Du har talat med honom dagen förut. Hvarken du eller hans närmaste omgifning har haft en aning om, att denne man gick med förtviflan i hjärtat. Plötsligt är han borta, — försvunnen, och tystnaden säger intet om, hvarför han icke längre kunde uthärda lifvet. Man gissar på penningsorger, kärlekssorger, svikna

förhoppningar, på allt utom det, som dock till sist var den afgörande orsaken. Måhända blott en mörk punkt i hans hjärna, en plötsligt absolut brist på balans, liksom en lindansare, som gör ett skridt bredvid, är ohjälpligt förlorad. Och dessa hemligheter vilja människor döma öfver.»

»Ja, du har rätt!» svarade André ifrigt. »Det är nog en mörk punkt i förståndet, en plötslig yrsel, som får en människa att begå en sådan handling. Hvem ville väl vid sina fulla sinnen beröfva sig själf lifvet? Detta härliga, sköna lif, som aldrig räcker till för oss att hinna, hvad vi hoppas få gjordt.»

»Passa på då!» sade herr Antony och lade sin hand varnande på Andrés arm. »Du som fått en bestämd, stor begåfning, gå inte och splittra dina krafter på många olika ting, och se dig väl för, när du gör ditt val.»

»Det är inte jag, som gör mitt val», svarade André upprörd, »Det är min far, mina föräldrar.»

»Nej», sade Antony i en allvarsam, nästan högtidlig ton. »Nej, det är det *icke!* När det gäller hela ens lifsuppgift, ens vara eller icke vara, då har hvarken far eller mor eller någon människa i världen rätt öfver en. Då tar en man sitt öde i sina egna händer. Tänk dig, att på ena sidan har du en framtid i lagens tjänst, där du får upplefva att vara tvungen att dag för dag pruta af på dina idealer. Ditt eget personliga samvete vill alltid förblifva finare, rättvisare än lagens samvete.

Du vill bli nödgad att se en högre rättvisa stryka på foten för en lägre. Du vill se dig tvungen att kompromissa mellan din inre öfvertygelse och de yttre bevisen. Du vill ha den beständiga sorgen att se formen triumfera öfver innehållet. Du kommer att lefva i ett beständigt lidande vid att erfara, hur dåligt ditt arbete motsvarar allt det goda, du unnar mänskligheten. Det vill då säga, om du inte slutar som så många andra med att hissa din fana på half stång, nöjer dig med halfva mesyrer och sjunker ihop i byråkratisk själfbelåtenhet.»

»Ja, hör nu bara», fortsatte han, då André gjorde en rörelse som för att afbryta honom.

»På andra sidan har du konsten, — musiken!» — Antony satt alldeles tyst en stund. Han lyfte det högra pekfingret nästan hotande emot höjden och såg fast på André med sina svarta, genomborrande ögon.

»Du lycklige, som har blifvit utvald att tjäna konsten! Tänk dig ett lif i konsten tjänst! *Där* är det inte fråga om att knappa af på dina begrepp om idealet. Tvärtom! det vill beständigt sväfva högre öfver ditt hufvud, sporra alla dina krafter, hålla din entusiasm ung och brinnande, till dess du blir en gammal man. Ty ser du, till och med i våra högsta föreställningar, i våra skönaste drömmar göra vi oss ändå blott en blek och sväfvande föreställning om hvad konstens ideal innebär. Det är det oupphinneliga, men det evigt eftersträfvansvärda, det evigt inspirerande. Men det fordrar ett: det fordrar sin man hel! Kropp

och själ! Hela hjärtat! Inte sådana fuskare som jag, som aldrig hinna längre än att stå och titta in genom gallret till paradisets lustgård, där konstens odödliga träd står planteradt. *Du* är en af de lyckliga, som äro kallade att träda in i helgedomen, och en sådan kallelse tar man emot på sina knän, min gosse lilla!»

»Tror du inte, att jag vill!» ropade André. »Tror du inte, att jag vill? Men förstår du inte, att det kostar så förskräckligt på mig att göra min far och min mor så ondt. Jag vet, att det blir dem en svår sorg att bära.»

»Om de betrakta det som en sorg att få en konstnär till son, så har jag inte vidare medlidande med dem», sade Antony kallt. »Det är ju, som om en far och en mor skulle vara rädda, att deras barn skulle bli alltför lyckligt! Det där är bara en sorts social fåfänga, som jag trodde att bildade människor för längesedan hade kommit ifrån.»

»Måhända hvad pappa beträffar», sade André sakta, »jag tror han mycket gärna skulle vilja se mig som en man i statens tjänst. Men hos mor är det något annat. Hos henne är det princip, religiös öfvertygelse. Hon ogillar alla offentliga konstprestationer, af hvilken art de än må vara.»

»Ja, jag vet», svarade Antony torrt. »Hon är af dem, som dela äpplet i två delar och bara äta upp ena halfvan, emedan de anse den andra vara förgiftad. Håller du af din mor?« frågade han plötsligt och såg rakt på André.

»Om jag håller af min mor?» upprepade André,

medan hela hans unga, vackra ansikte lyste. »Jag *älskar* min mor!»

»Och jag, som trodde, att ni just inte kände hvarandra så mycket! Jag tycker, hon aldrig sysselsätter sig synnerligt med sina yngsta barn.»

»Måhända har hon just därför alltid stått för mig som på afstånd, högst uppe i något ljust och oåtkomligt, som en syn», sade André. »Jag tänker aldrig på mor som på andra människor. Hon skulle aldrig kunna göra något ondt. Jag tror inte ens hon förstår, när någon annan gör något ondt.»

»Det var sorgligt för henne!» sade Antony i samma kyliga ton. »Då är det bra mycket här i världen, hon inte begriper.»

»Ja, ser du, farbror», sade André, medan han satt och såg upp emot himlen, »mor lefver som i en värld för sig med sina egna tankar, i en värld, där allt är rent och stilla och fullkomligt, och dit vi andra, arma syndare knappast töras titta opp. Allt svårt och kämpande och hemskt, som kan finnas i en människosjäl, det vill mor helst vara borta ifrån, inte alls veta af! Hon är liksom gjord af en finare sort än vi andra.»

»Hm!» var allt hvad Antony svarade på Andrés loftal öfver sin mor.

»Och att smärta henne», fortsatte André, »det skulle bli outhärdligt för mig!»

»Man uppnår intet af det högsta utan smärta», sade Antony, »och den största smärtan är nog den, att bli nödsakad att göra en annan ondt.»

De sutto tysta en stund, men så sade Antony plötsligt:

»Tänk dig då, att du uppger det. Du säger musiken ett sista farväl och kastar dig hufvudstupa in i juridiken. Men sedan är du fast, ohjälpligt fast, sedan får du aldrig — — —»

»Nej, nej, jag *kan* inte!» ropade André och sprang upp. »Jag kan inte döma mig själf till en förfelad existens. Och inte skulle jag väl göra de andra lyckliga, om jag gjorde mig själf så hopplöst olycklig?»

»Nej, det är nog bäst, om man tar sitt beslut i tid och inte ställer det för illa för sig», sade Antony. »Tänk dig till exempel denna sköna fru, vi hörde sjunga vid silfverbröllopet, majorskan, fru Ida! Hur har hon inte förstört sitt lif för sig!»

»Hur menar farbror?» frågade André, som plötsligt blifvit mycket uppmärksam. »Menar du hennes giftermål?»

»Naturligtvis», svarade Antony. »Hon, som är född att bli konstnärinna, en *stor* konstnärinna, hon har gått och gift sig med en gammal, tjock major, som bara intresserar sig för kortspel och konjak, och har gräft ned sig med honom här på landsbygden. Jag säger som Hamlet: Det går ej väl. Nej, det går aldrig väl!»

»Tror farbror verkligen, hon var ämnad att bli en betydande konstnärinna?» frågade André.

»Utan tvifvel, min gosse, utan tvifvel! Hon har ju redan skolan bakom sig. Hennes röst är härlig, personlig, tjusande. Och så framför allt, denna

stilkänsla, denna uppfattning! Så sjunger blott en människa, som är född till att sjunga».

»Och i alla fall har hon uppgifvit det för detta giftermål», sade André tankfullt. »Någon vild kärlek har hon väl ändå inte hyst för majoren.»

Herr Antony log.

»Nej, det behöfver man visst inte frukta!» sade han. »Men han har pengar, en ställning, blir måhända snart öfverste. Var hon fattig? Hade hon det svårt förut?»

»Jag vet verkligen inte det minsta om hennes förflutna lif», sade André. »Jag såg henne första gången vid silfverbröllopet.»

»Ja, där har du en af de mänskliga gåtorna», sade Antony. »En sådan begåfning! En sådan företeelse!»

»Hon skulle måhända ha blifvit en af de största, om hon ägnat sig åt konsten?» sade André.

»Måhända», svarade Antony. »Om inte det dock till sist finns något emellan.»

»Hvad skulle det vara?» frågade André.

»Hon själf, min gosse! Hon själf!» svarade Antony. »De största konstnärerna sätta alltid sin konst i första rummet och sig själfva i andra. De näst största, jag menar dem, som för resten äga alla rika möjligheter, de flytta bara litet om ordningen. De sätta sig själfva i första rummet och konsten så där litet bakom, som en tjänare, att bära upp deras berömmelses släp! Jag kan för resten inte alls tänka mig fru Ida utan släp!» sade han plötsligt.

»Dessa mycket sköna kvinnor ha ett bestämdt behof af att omge sig med skönhet», sade André.

»Naturligtvis», svarade Antony. »Och hvad fru Ida angår, så tror jag hennes tankegång är denna: Först min skönhet, så mina sköna toaletter; — diamanter om möjligt! Så min sång! Den klär mig förtjusande, då blir jag allra skönast, och så mina tillbedjare, som dyrka min skönhet, ty jag *vill* vara den skönaste af alla.»

»Du är mycket sträng!» sade André skrattande.

»Nej, min vän, jag är inte sträng», svarade Antony. »Det är så högst sällan man möter det allra bästa, *tron* i konsten, om jag så får säga. Men det näst bästa är också värdt att beundras, och jag har redan inskrifvit mig som en af fru Idas mest brinnande beundrare. Man är väl inte mera än människa!»

Han reste sig raskt från bänken och sade: »Det är just inte sommarväder i dag, André. Nu ska vi ha oss en kopp kaffe att värma oss med.»

Han gick in i huset, som André trodde för att beställa kaffe, men kom strax därpå ut med en kaffekvarn.

»Min gamla Susanna är vid dåligt humör», sade Antony och satte sig med kvarnen. »Hon har visst tandvärk, och för resten tycker hon inte om att här kommer främmande, men jag kan så utmärkt laga kaffet själf.»

André erbjöd sig att hjälpa honom, men Antony svarade i en afgjord ton:

»Du är min gäst, och jag är din värd, och det skall vara gjordt i ett ögonblick.»

Då kaffet var malet, försvann herr Antony åter några ögonblick, men kom strax därefter ut med en bricka, hvarpå stod en liten kopparkanna med kaffe och tre koppar.

»Ser du här, min gosse!» sade han och ställde brickan på ett litet bord under björkarna. »Nu ska du få smaka på riktigt kaffe. Jag är så belåten, när Susanna gör invändningar, för uppriktigt sagdt, är mitt kaffe mycket bättre än hennes.»

André nickade bifallande.

»Att du också kan stöka med hushållet, farbror», sade han muntert. »Det trodde jag icke alls låg för dig.»

»Det måtte väl icke vara någon konst att laga en kopp kaffe», svarade herr Antony. »Och så tycker jag på det hela inte om att vara beroende. Man måste ju ha en hjälpreda, om man skulle bli sjuk, och så där i hvardagslag tycker jag just heller inte om att skura golf. Det tar för lång tid. Men behöfs det, så kan jag göra hvad det må vara, och tro mig, min gosse, det står man sig bäst med; då känner man sig fri.»

Solen hade fått makten och började skina helt värmande genom det darrande björklöfvet, hvarifrån regndropparna föllo.

Upp emot huset var anbragt en stensättning, däri ormbunkar, stensöta och andra vilda växter från hagen och dikeskanterna frodades i öfverflöd.

»Du ser på mina blommor!» sade Antony till

André. »Ja, det är min enda trädgård. Jag har inte tid med att odla alla de där fina trädgårdsblommorna, och en trädgårdsmästare vill jag inte veta af. Nu tar jag bara famnen full ute i naturen och stoppar ned dem här allihop, och så dröjer det inte länge, förrän de känna sig hemmastadda hos mig. Mina ormbunkar utgöra min stolthet. Se, hvad de lyfta på hjälmbuskarna efter regnet!»

»Ja, här är godt att vara!» sade André och inandades den doftande luften i fulla drag. »Jag skulle vilja stanna här länge, länge, alltid, tror jag!»

»Ännu är du för ung, min gosse lilla», sade Antony. »Nu ska du först ut i världen och förtjäna dina riddarsporrar. Men blir du en gång trött, riktigt trött, så kan du komma och söka upp mig här, för att riktigt hvila ut. Här är frid.»

En stund därefter satt André till häst och red bort från eremitens boning. Han hade icke ridit långt, förrän den hade försvunnit bakom de två kullar, som skyddade den, men framför honom låg Västgötaslätten i ett så strålande solsken, att han log af glädje och satte sin häst i raskt traf.

TREDJE KAPITLET.

Tillfället gör tjufven.

Alltsedan silfverbröllopet hade Andrés tankar sysselsatt sig mycket med fru Ida. Tecknet därpå var just det, att han talade så litet om henne.

Det grämde honom djupt, att hon varit på visit en dag, då han icke varit hemma, och flere gånger tänkte han rida öfver till majorsbostället och hälsa på, men han var rädd, att det skulle förefalla alltför angeläget, och uppgaf det. Nu hade fru Idas bild börjat blekna något i hans minne, då det väcktes till nytt lif genom herr Antonys glödande framställning af henne själf och hennes sång. Plötsligt uppstod i Andrés hjärta en våldsam längtan att återse henne, och en den vackraste sensommarmorgon lät han sadla sin häst och red bort.

Från parken vid Högvalla såg man på afstånd den lilla sjön, vid hvilken majorsbostället var beläget.

Det hade varit en ganska ruskig gammal gård, då den förre majoren lät bygga om den, och major Walles, som nu bodde där, hade också fått beviljade medel till att företaga diverse förbättringar. Då han dessutom själf var ägare af en ganska betydande privat förmögenhet, hade han ytterligare låtit ändra och försköna stället, och i synnerhet med anledning af sitt giftermål kostat mycket på såväl byggnaden som trädgården. I sin nuvarande skepnad gjorde majorsbostället mest intryck af en stor, elegant, engelsk villa, hvars trädgård, som gick ned till sjön, kunde täfla med hvilken som helst trädgård vid en storstadsvilla.

För att komma dit från Högvalla fick man lof att göra en ganska lång krök omkring sjön, på grund af åkrar och ängar, som man icke kunde passera, och det tog en tre kvarts timme att nå dit öfver, till och med när man red så fort, som André

gjorde det denna morgon, då han red på längtans vingar.

Han tänkte på *henne* hela tiden, och hennes bild stod så lefvande för honom, som om hon skulle ha stått och vinkat åt honom på afstånd.

Han såg hennes långa, smärta gestalt, hennes vackra armrörelser och hennes fullkomliga händer. Han hörde hennes röst, som, när hon talade, lät dämpad och fyllig och när hon sjöng, svällde och steg till en glans och kraft, som dock aldrig blef hård, utan beständigt bibehöll en egen darrande värme. Han såg framför sig hennes mörka ögon med deras sällsamma, plötsliga kast, som kommo och försvunno, snabbt som en häftig solglimt, och han tyckte sig åter ett ögonblick stå henne alldeles nära under hennes svarta slöja, medan himlen regnade eld öfver dem. — Och ju mera han i sin längtan såg och hörde, dess högre slog hans hjärta, och dess raskare sporrade han sin häst. Då han red fram för majorsbostället, var hela hans varelse i sådant uppror, att han några ögonblick blef sittande stilla i sadeln för att lugna sin röst, innan han skulle tala. Utanför ingångsdörren till villan låg en hund med hufvudet på tassarna. Det var en vacker långhårig hund, hvit med räfröda fläckar, långa silkesmjuka öron och melankoliska ögon. Den rörde sig icke, och den hvarken skällde eller morrade. Den lyfte blott på hufvudet, slog med svansen och pep sakta, som om den ville beklaga sig för André öfver någon oförrätt, den hade lidit.

En nätt liten jungfru, klädd i hvit mössa på hufvudet, kom ut på gården.

André hälsade med piskan.

»Tar herrskapet emot?»

»Herrskapet är inte hemma», svarade jungfrun. »Herrskapet har rest bort på tre dar. De reste i morse.»

André kunde icke få fram ett ord. Han kände sig som förlamad. Hvarje nerv i hans kropp och hvarje tanke i hans själ hade varit spänd till det yttersta i förväntan på det ögonblick han skulle se henne, och nu var hon borta, försvunnen som något overkligt, en drömbild, han aldrig skulle nå.

»Får jag hvila mig en liten stund?» sade han ändtligen.

»Vill inte herrn gå in och sitta ned?» sade jungfrun artigt, medan en stalldräng kom springande för att taga vara på hästen.

Jo, han ville gå in och sitta ned. Han ville åtminstone se det hem, där hon bodde.

Genom en boaserad förstuga kom man in i en rymlig salong och därifrån ut i trädgårdssalongen, som var till hälften veranda, till hälften orangeri. Hela väggen ut emot trädgården hade sammanhängande glasfönster, som kunde skjutas igen och öppnas efter behag. Golfvet var belagdt med hvita marmorflisor, och öfverallt voro palmer och blommande växter anbragta.

Möblerna voro efter amerikanskt mönster, lätta, ljusa och bekväma. Här stod fruns skrifbord och vid ena ändan af rummet hennes arbetsbord med

en sykorg, ett handarbete och ett par böcker. André sjönk ned i en af de stora korglänstolarna, medan jungfrun bar in en bricka med läskvatten och genast åter försvann. Genom ett af de öppna fönstren på glasväggen såg man ut i trädgården. På båda sidor om huset reste sig ett par gamla ekar, hvilkas grenar bildade som en ram om utsikten. En sammetsmjuk gräsplan sluttade ned emot sjön, som blänkte mellan träden, och från blomrabatterna kommo stötvis starka dofter af heliotroper, reseda och eldröda geranier, som stodo och brunno i solen. Här var så underbart stilla. Luften hade denna genomskinliga klarhet, som förebådar höstens annalkande, och sjön hade icke en rörelse. Den låg så blank, att speglingen af löfkronorna i vattnet nästan föreföll ännu tydligare än de verkliga trädkronorna däröfver. Det enda ljud, som nådde Andrés öra, var ljudet af en kratta långt nere i trädgården, där någon osynlig arbetare krattade gångarna.

»Här lefver hon!» tänkte André. »Detta är det hem hon skapat åt sig.»

»Detta är det hem hon skapat åt sig.»

Han reste sig och började gå omkring. »Hvad allting liknar henne!» sade han till sig själf. — »Så förnämt, så stilla! Och dessa dofter!» Heliotroperna sände en hel våg af vällukt öfver honom. Han gick sakta, försiktigt, som i en helgedom. Han ville finna något, som ännu mera direkt talade om henne, något som kunde vara som en hälsning ifrån henne. Han öppnade böckerna på hennes arbets-

bord. Den ena var en roman af Maupassant, den andra en musikrevy. Båda voro blott uppskurna på ett par ställen med långa mellanrum. Hon hade tydligen bara tittat i dem. Han lyfte på handarbetet. Det var ett broderi på hvitt siden med gult silke. Mönstret var utritadt, och nålen satt kvar, men endast ett par stygn voro sydda.

»Hon läser inte? Hon arbetar inte! Hvad gör hon?» tänkte han och gick in i den inre salongen. Det var ett rikt och smakfullt utstyrdt rum, högt i tak, med ljusgröna väggar och mörka mahognymöbler. Flygeln stod öppen och ett notblad stod på notställaren. Han läste hvad där stod:

»L'enfer n'a pas de flamme,
Pareille à ce que je ressens.»

Glucks aria, som han ackompanjerat henne till! Han kände det, som om någon stuckit honom midt i hjärtat. Jaså, *detta* var hennes hälsning! Han satte sig vid flygeln och började fantisera öfver temat. Han viste icke, hur länge han spelade, men han reste sig icke, förrän han gett luft åt all sin längtan och all sin svikna förhoppning.

»Hälsa henne *detta!*» sade han högt för sig själf, medan de sista tonerna förklingade under hans händer. Så reste han sig och gick ut.

Jungfrun kom och frågade, om han icke också ville se matsalen, majorns rum och rummen en trappa upp, men han svarade, att han icke kunde stanna längre, han hade redan dröjt alltför länge.

Så steg han åter till häst och red bort, medan

hunden, som ännu låg orörlig vid trappan, såg efter honom med sorgsna ögon.

* * *

Först tänkte André rida direkt hem, men ju närmare han kom Högvalla, desto långsammare red han, och då han nådde vägen, som förde upp till gården, red han förbi.

Han kunde icke rida hem.

Han kände sig på samma gång så orolig och så besviken, så häftig och så trött, och han hade ett obestämdt, starkt behof af att träffa någon, som kunde få hans hjärta att klappa gladare och hans mun att le, och nästan omedvetet styrde han kosan till prostgården.

Den ansenliga prostgården låg nere på slätten nära en skogsdunge, omgifven af ladugårdsbyggnader, uthus och trädgårdar, som en liten värld för sig. Allt bar vittne om, att goda inkomster satte prosten i stånd att väl sköta sin landthushållning.

André red raskt fram till trappan, och knappast hade en jungfru visat sig i dörren, förrän han ropade:

»Herrskapet är väl inte borta?»

Han blef nästan hemsk till mods, då han fick till svar, att både prosten och prostinnan hade rest in till Sköfde.

»Och fröken?» frågade André med andan i halsen.

»Jo, fröken är nere i trädgården och rensar körsbär.»

»Nå», sade André för sig själf, medan han sprang af hästen. »Inte är jag då kommen hit för att hälsa på prosten.»

Jungfrun ville gå ner i trädgården för att be fröken komma upp, men André bad henne låta bli det, han skulle nog själf finna henne, och han begaf sig åstad på sin upptäcktsfärd.

Det var en gammal och välskött trädgård, han kom in i. Nästan alla träd voro fruktträd, och det såg ut att blifva ett rikt fruktår, ty grenarna hängde fulla af mognade äpplen och päron.

På båda sidor om de snörräta, breda och gruslagda gångarna voro långa blomsterrabatter, där alla sorters gammalmodiga blommor, solrosor och löfkojor, vallmor och riddarsporrar frodades i mångfärgad rikedom under de nedhängande fruktgrenarna. Längre ner i trädgården var en berså, omgärdad af en stor hängask, som var planterad i midten, och hvars långa grenar bildade ett tak öfver bersån. Där inne stod Anne-Marie och höll på med sina körsbär. Hon hade bart hår och var klädd i ljus bomullsklädning med uppkaflade ärmar och ett stort, hvitt förkläde, som täckte hela klädningen. Framför henne på bordet i bersån stodo flere större och mindre lerfat, hvari hon hade bären, som hon rensade. Just nu höll hon på att med en stoppnål sticka ut kärnorna på en del af dem och lägga dem i en särskild skål, så att hennes händer voro helt öfvergjutna af saften.

Då André visade sig i öppningen till bersån

och sade: »God dag, Anne-Marie!», gaf hon till ett litet rop. Hon hade icke hört honom komma.

»Jag kan ju inte ens ge dig handen», sade hon och stack båda händerna i vädret. »Men sätt dig där på bänken, till dess jag har slutat! Så roligt, att du kom!»

De sista orden ledsagades af en solig blick, som gjorde André varm om hjärtat.

»Kan jag inte hjälpa dig?» frågade André, i det han satte sig och stoppade det ena körsbäret efter det andra i munnen.

»Jo, tack», svarade Anne-Marie skrattande. »Men om du bara ville äta upp bären för mig, så är jag helst fri för din hjälp.»

»Hvad i all världen ska du göra med alla de där bären?» frågade André, medan han flyttade stolen alldeles nära bordet och intresserad stack ansiktet nära en af de rågade skålarna.

»Jo, ser du», svarade Anne-Marie, »de här, som jag sticker ut kärnorna på, de ska bli kompott, den allra finaste kompott. De andra här, de små, dem koka vi sura med vinättika och nejlikor. De serveras till kött, och det är pappas älsklingsrätt. Han kan äta så här mycket däraf!» sade hon skrattande, och visade med sina rödt drypande händer, hvilken jätteportion af den omtalta delikatessen, prosten kunde sätta till lifs.

»Har du mycket kvar?» frågade André, som nog tyckte, att detta röda haf skilde honom väl långt ifrån Anne-Marie.

»Å, ja, jag har ganska mycket kvar», svarade

hon. »Jag har ett kok på elden inne i köket, men där var så förfärligt hett, så jag ställde mig här ute för att göra i ordning nästa kok. Jag vill allt gärna ha det hela färdigt, till dess mamma kommer hem i kväll, så jag får lof att skynda mig.»

Hon fortsatte att med stor behändighet genomborra bären och lät dem plumsa ner i skålen, som var bestämd för dem.

André kunde icke företaga sig annat än att sätta sig och observera henne, och han tänkte som hans farmor: »Hur har väl denna lilja kunnat uppväxa här?» Hennes hy hade hälsans mjölkhvita renhet utan rödt i kinderna. Endast när hon ibland rodnade, blef hon blekröd i hela ansiktet. Solen brände henne aldrig, fastän hon mestadels gick barhufvad. Ögonen voro stora och mörkblåa med mycket ljusa ögonhår, och om pannan krusade sig det gyllene håret naturligt som i en genomskinlig gloria, hvarpå just nu solen lyste.

Hennes mun var en barnamun, mjuk och glad, men med ett eget rörande uttryck, när hon var allvarsam.

Som hon stod där och arbetade i de saftiga bären med sina runda, små händer med de spetsiga fingrarna, tyckte André, att en mera fullkomlig uppenbarelse af ungdomlig kvinnlighet kunde icke finnas på jorden.

»Tycker du egentligen, att det där är roligt?» frågade André och tittade upp på henne.

»Ja, visst tycker jag det», svarade hon och såg ned på honom med sina milda ögon. »För resten

tycker jag egentligen, att allting är roligt, — det vill säga allt hvad jag har att göra. Jag kan nog tänka mig, att det finns andra människor, som måhända få lof att arbeta med rysligt tråkiga saker.»

André satt tyst och såg på henne, där hon stod i sin ljusa dräkt, öfversållad med solfläckar, som föllo genom löfvet. Så sade han: »Du är snäll, Anne-Marie! Det är hvad du är!»

»Vet du, jag tror, att det är ganska lätt att vara snäll», sade hon och skrattade. »Åtminstone när man har det så godt som jag. Och finns det för resten något roligare än att arbeta för dem, man håller mest af?»

»Och det är din far och mor?» frågade André.

»Ja visst! ja, naturligtvis!» svarade hon och blef plötsligt blekröd i hela ansiktet.

»Se så där ja!» utbröt hon. »Där föll ena skålen med de orensade körsbären omkull!»

Hon böjde sig för att se efter dem under bordet, ty de voro förlorade för syltningen.

Då hon åter dök upp, frågade André:

»Håller du mest af din far eller din mor?»

»Så där frågade de mig alltid, då jag var liten och var bortbjuden på julkalas», svarade hon. »Men pappa sade, att jag alltid skulle svara, att jag höll lika mycket af dem båda två.»

»Men i självfva verket håller du nog mest af din pappa?» sade André.

»Naturligtvis *beundrar* jag pappa mest. Det får man ju lof att göra», svarade Anne-Marie. »Han, som är så begåfvad och så lärd! Jag tror

han vet allting. Och så är han så snäll. Så snäll emot *mig*, att det kan du aldrig tro. Han inbillar sig rent af, att jag är någonting märkvärdigt.»

Hon skrattade gladt åt denna hennes kloka pappas svaghet.

»Men, ser du», fortsatte hon, »jag håller ju också så förfärligt af mamma. Jag vet nog, att för främmande förefaller hon inte vara något framstående; men jag som ser henne här hemma, jag vet, hur hon bara lefver för att tjäna och hjälpa pappa och aldrig har en tanke på sig själf. Och så hon kan arbeta! Det är något rent underbart. Jag tror ibland, att hon knappast behöfver sofva. Hon har redan varit uppe många timmar, medan jag ännu ligger och drar mig i min säng. Och hon är ändå så gammal, och jag är så ung. Jag riktigt skäms.»

André satt och tänkte på, hur underligt det var, att han hellre ville se Anne-Marie sofvande hela hennes lif, än prostinnan midt i det mest energiska arbete, men högt sade han: »Och du längtar aldrig efter något annat än att stanna här i prästgården och sylta körsbär?»

»Så dum du är!» sade Anne-Marie och slog åt honom med handen. »Nog kan du begripa, att man gör många hundra andra saker året om.»

»Och du skulle kunna fortfara med att beständigt göra alla dessa samma saker år ut och år in och bara vara glad däråt?» fortfor han.

»Det tror jag visst!» svarade Anne-Marie. »Jag

har aldrig tänkt mig något annat!» — Hon blef åter så där blekt rosenröd öfver hela ansiktet.

»Vet du», sade André plötsligt, »att när jag nu snart reser bort, så kommer jag måhända inte tillbaka till Högvalla på många år.»

Allt rosenskimret försvann från Anne-Maries ansikte, och hennes hvita hy blef ännu hvitare än vanligt.

»Hvart reser du då?» frågade hon sakta.

»Först till Köpenhamn», svarade André, »och sedan reser jag nog längre bort.»

»För att spela?» Hon såg på honom.

»Ja, för att lefva helt och hållet för musiken», svarade han.

»Och hvad säger din far och mor därtill?» frågade hon.

»Jag har ännu inte talat med dem», svarade han.

»Och Vanda?»

»Jag har inte heller sagt till henne, att jag bestämt mig. Jag ville säga det först till dig.»

Anne-Marie ville så gärna ha räckt honom handen, men det var omöjligt. Hon sade därför blott mycket innerligt:

»Tack, André!»

»Och hvad tänker *du* därom?» frågade han, medan han lutade sig öfver bordet och såg henne upp i ansiktet.

»Jag tänker», sade hon, medan hon log ett sorgset leende, »att om du är säker på att det är det bästa för dig, så är jag också säker därom. Jag tror på dig, André.»

»Du är söt!» sade han varmt och fortfor att se upp på henne.

»Men om nu alla de andra, min far och mor och din far och mor börja tala om mig och klandra mig, hvad vill du då svara?»

»Ingenting!» sade hon. »Hvad skulle det tjäna till? Men jag vill aldrig upphöra att tro på dig!»

»Och om jag också kommer att stanna länge borta, skall du inte glömma mig?» frågade han.

»Jag *kan* inte glömma dig», svarade hon helt enkelt.

Efter en stund tillade hon:

»Då skall du nog mycket lättare glömma mig, när du kommer att lefva i de stora städer, där det finns så många vackra och tjusande kvinnor, kvinnor som likna — likna henne! Den där sköna frun, som sjöng hos er.»

»Jaså, har du också fått henne i hufvudet?» sade André i en ganska otålig ton.

»Också?» upprepade Anne-Marie. »Hvem är det mera?»

»Å, gamla herr Antony är ju alldeles betagen i henne!» sade André hastigt.

»Och du själf?» frågade hon och såg mycket allvarsamt på honom.

»Ja, jag tycker ju också, att hon är mycket vacker», svarade han. »Man kan väl egentligen inte tycka annat. Jag vill minnas, att du och Vanda följde henne som två skuggor hela kvällen för att beundra henne?»

Anne-Marie nickade.

»Och du kan väl inte heller neka, att det var roligt att höra henne sjunga?» sade André.

»Roligt tycker jag inte det var», svarade Anne-Marie, »men underligt trolskt! Ja, jag kan inte säga hvad det var, men det upprörde mig på ett eget sätt. Jag blef liksom rädd, men ville ändå höra mera. Och du — — —»

Hon hejdade sig, då hon höll på att påminna honom om hur han hade knäböjt för fru Ida, då han räckte henne solfjädern, men det gjorde så ondt i bröstet på henne, och hon tyckte på samma gång det var fult att tala till honom därom.

»Nåväl», sade André, »eftersom du också tycker, att hon var så vacker och sjöng så trolskt, så kan du väl inte undra på om jag tycker detsamma?»

»Jag undrar heller inte alls», svarade Anne-Marie. »Jag tycker tvärtom, det skulle vara mycket naturligt, om du glömde mig ute i världen, där du möter sådana vackra damer, mycket vackrare och klokare än jag.»

»Skall jag säga dig, hur det är?» sade André, som beständigt lutade sig längre fram öfver bordet och kom närmare hennes ansikte. »Skall jag säga dig, hur det är? Jo, ser du, jag är säker om att det finns många ställen på denna jord, som äro mycket vackrare än Högvalla, men jag vill ändå alltid tycka, att Högvalla är det vackraste af allt eller åtminstone det ställe, jag älskar mest, därför att det är mitt barndomshem, och därför att jag älskat det så länge jag kommer ihåg. Det är pre-

cis likadant med dig. Jag kan aldrig komma att tycka, att någon i världen går upp emot dig, därför att jag känt dig, så länge jag minns, och har älskat dig, så länge jag känt dig. Hur skulle jag kunna annat?»

Hon svarade blott med att se på honom, men i denna blick var hela hennes unga själs kärlek så hängifvet och högtidligt uttryckt, att André sprang upp för att sluta henne i sin famn.

Hon ville hålla honom undan med handen, men då hon såg, hur hon fläckade ner hans skjorta på bröstet, med en stor, röd fläck, lät hon armarna förskräckt och hjälplöst sjunka. André grep henne om skuldrorna och tryckte henne tätt intill sig, medan han kysste hennes panna, hennes ögon och hennes mun.

Då han åter släppte henne, sjönk hon ner på bänken, trött, med böjdt hufvud som en blomma, som fått *för* mycket regn.

André var den förste, som talade.

»Du må komma ihåg», sade han och lade handen öfver hennes nacke, »att jag inte alls vet, hur det kan komma att gå mig här i världen. Hvem vet, om jag lyckas? Det är så många om det också på *den* banan, och det är bara de allra bästa, som nå fram. Det kan därför dröja år, måhända många år, innan jag kan få tillräckligt att lefva af, tillräckligt för två. Och därför vill jag säga dig, att du icke får anse dig vara bunden. Det kan till äfventyrs komma någon annan värdigare än jag, och som skulle kunna göra dig lyckligare, och då

skall du inte tänka på denna stund eller tycka, att du är skyldig att vänta på mig. Du skall ha din frihet att handla alldeles som du vill. Kom ihåg det!»

Hon svarade blott med att se upp på honom och le.

Han böjde sig och tryckte en kyss midt i glorian af det ljusa håret kring hennes panna, men i detsamma hörde de fotsteg på gräsgången. Anne-Marie reste sig hastigt och grep med darrande händer efter skålen med bären. En tjänstflicka kom fram till bersåns öppning. Hon bad Anne-Marie att genast komma upp, ty nu var första koket af sylten färdigt, och kokerskan höll på med baket, så hon hade inte tid att syssla med annat nu. Medan jungfrun hjälpte att plocka ihop skålarna och faten för att bära in dem, tänkte nog Anne-Marie med en suck, att det inte alltid är lifvets högsta lycka att sylta körsbär, och hvad André beträffar, så önskade han hela sylten ner i det svartaste helvete. Anne-Marie försvann i köket, medan han steg till häst och red bort. Men den kvällen satt André länge och fantiserade vid flygeln i trädgårdssalongen. Han gaf sitt hjärta luft i så ljufva och ljusa harmonier, att hans mor, som stannat kvar för att lyssna, gick bort till honom och lade sin hand på hans skuldra.

»Hvad är det där du spelar?» frågade hon ovanligt deltagande. »Det låter så vackert!»

»Å, det är bara mina egna tankar», svarade

han, i det han lyfte hennes hand och kysste den. »Det är blott, att jag är så lycklig!»

FJÄRDE KAPITLET.

En sammandrabbning.

En af de första dagarna i september, då Vanda en förmiddag gick upp för trappan till farmor, mötte hon André, som kom ned från öfversta våningen, där föräldrarna hade sina privata rum. André kom fort, och han såg så blek och upprörd ut, att Vanda lade sin hand på hans arm och frågade ängsligt:

»Men hvad är det, André?»

Han svarade icke, men strök bort hennes hand från sin arm på ett tämligen omildt sätt och skyndade vidare ned för trappan. Vanda hörde emellertid icke till dem, som så lätt låta skrämma sig. Hon sprang efter honom och hann upp honom i parken, där hon hängde sig fast vid hans arm och ännu en gång frågade: »André! Hvad har händt? Har du talat vid far och mor?»

André nickade dystert.

»Nå, hvad sade de då?» frågade hon ifrigt. »Var det svårt?»

»Mycket svårare än jag hade tänkt!» svarade André hårdt. »Pappa var som en svamp och mamma som en isbit.»

»Säg mig allting!» bad Vanda häftigt och såg upp på honom med oroliga blickar.

»Jag sade alldeles som det var», svarade André, »att jag inte längre kunde låta pappa betala så mycket pengar för mig där nere i Lund, när jag dock alldrig håller på med studierna, utan bara tänker på musiken, och så bad jag pappa tillåta mig att riktigt på allvar få slå mig på det enda i lifvet, jag har lust och anlag för.»

»Och hvad svarade han?» frågade Vanda ifrigt.

»Hvad svarade han? Å, han sjönk bara ner i en länstol och började gråta», sade André. »Det var riktigt bedröfligt att se.»

»Men mor då?»

»Ja, vet du», sade André, »jag har aldrig vetat, att mor kunde vara så hård. Nog visste jag, att hon var hvit och ren som snö, men att hon också är kall som snö — det visste jag inte. Hu! det riktigt ryser i mig!»

»Men hvad sade hon då?» upprepade Vanda.

»Hon sade, att det aldrig kunde komma i fråga, att jag på det sättet skulle få följa mina egna nycker och bereda far en så stor missräkning. Jag hade redan gjort nog ondt med att narra honom så länge, då han varit i god tro angående min flit och mina studier.»

»Och pappa sade rakt ingenting?» frågade Vanda.

»Jo, pappa såg upp ifrån näsduken, där han satt och grät, och sade, att han gärna skulle vara med om att jag roade mig med musiken. Han skulle till och med ge mig extra pengar, så att

jag kunde ta musiklektioner i Köpenhamn, bara jag inte ville uppge juridiken, utan anstränga mig för att ta en god examen. Men kan du tänka dig, hvad mor svarade därtill? — Hon reste sig i hela sitt majestät och sade, att sådant inte alls kunde komma i fråga. Pappa borde inte kompromissa med mina dåliga tendenser. 'Det är precis som när någon är hemfallen åt starka drycker', sade hon. 'Om man, som pappa, vet att hålla måtta och att endast då och då ta ett glas som en styrkedryck, — ja, då är det intet ondt däri, men om man är hemfallen åt alkohol, då har man intet annat att göra för att rädda sig än att bli absolutist. — Likadant är det med musiken.' — Tänk, det *vågade* hon säga! — 'Om folk har nöje af att spela litet piano, och om de spela ordentlig och allvarlig musik, ja, då har man ju ingen anledning att förarga sig däröfver, men om man som du, André!' — och mammas ögon riktigt flammade, 'om man som du är hemfallen åt musiken som åt en passion, den du inte kan behärska, — ja, då skulle det vara bäst för dig att stänga pianot för alltid och lofva att aldrig röra det mera.'»

»Hvad det var förskräckligt af mamma att tala så till dig!» sade Vanda. Hon kunde knappast få fram orden.

»Ja, vet du, Vanda», svarade André, »jag kände i det ögonblicket, att jag liksom gled långt, långt bort ifrån henne. Det blef som ett jordskred emellan oss, däri allt, som en gång varit, störtade ner.

När ens mor inte förstår ens innersta själ, då har man ju intet att säga henne mera.»

André gick och såg ned på jorden med ett så olyckligt uttryck i sitt ansikte, att det gjorde Vanda ondt i hjärtat.

»Och hvad svarade du till allt detta, André?» frågade hon ändtligen mycket sakta och klappade hans arm.

»Jo», sade André och stannade, »ett ögonblick tänkte jag verkligen på att uppoffra mig, — men det var bara ett ögonblick. Jag vet ju, att jag aldrig skulle duga till det, de önska af mig, men bara göra dem sorg därmed! Ögonblicket därefter tänkte jag på en list: Om jag nu i alla fall kan få pappa att betala mina musikstudier, så kan jag så småningom öfvergå från juridiken till musiken och sluta med att göra mig fri! Men jag kände också med detsamma, hur lumpet det skulle vara att bära sig åt så där. Du vet nog, hur de mest motsatta tankar kunna slåss i ens hjärna i ett och samma andedrag! Där satt far och grät och mor stod som en isstod framför mig och jag liksom sökte att få tag i något att hålla mig i, något som kunde rädda mig. Och då, ser du! — Ja, det var så underligt. Jag hörde plötsligt som en hel orkester spela. Jag vet inte, hvad det var, som spelades, jag har aldrig hört det förr. Det var bara toner, stora vågor af toner, som böljade omkring mig och liksom manade mig att vara modig. Jag kände plötsligt så starkt, att nu gällde det mitt vara eller icke vara, och jag förstod, att jag fick

lof att göra mig hård. Och så sade jag mycket klart och allvarligt ifrån, att eftersom far och mor inte kunde förstå mig, så återstod mig ju blott att taga mitt öde i mina egna händer och lofva, att jag för framtiden icke vidare skulle ligga dem till last, utan sörja för mig själf.»

André började åter gå, medan han stirrade ned mot jorden.

»Men hur skall du kunna reda dig?» frågade Vanda bekymrad. »Du har ju inga pengar, och det dröjer väl ännu ganska länge, innan du kan förtjäna något.»

»Ja, det är just frågan», svarade André eftertänksamt. »Men jag får väl göra som så många andra — jag får låna. Om man bara visste hos hvem? Måhända farmor!» sade han plötsligt och knäppte med fingrarna. »Tänk, om farmor skulle vilja hjälpa mig!»

»Jag skall genast springa upp och fråga henne», sade Vanda och ville strax ge sig i väg.

»Nej, du aktar dig, du?» sade André och tog henne i armen. »Den saken skall jag besörja själf, och den tål att tänka på.»

De hade kommit långt ned i parken till en grind, som förde ut till åkrarna.

»Hvart går du?» frågade Vanda, då André öppnade grinden som för att gå ut.

»Jag får lof att sträcka ut i en ordentlig promenad!» svarade han. »Jag kan inte vara stilla med allt hvad jag nu har att tänka på.»

»Får jag gå med?» frågade Vanda sakta.

Det hade aldrig förr händt, att hon frågat om lof att ledsaga honom. Det hade alltid fallit af sig självt. Hon blef så underlig till mods, då han i en kylig, disträ ton svarade:

»Nej, vet du, jag går helst ensam. Jag måste klara allt det här en stund för mig själf.»

Vanda bad icke mera. Hon förstod, att han helst ville vara fri från hennes sällskap, och hon blef stående vid grinden och såg efter honom. Och medan han aflägsnade sig mera och mera och slutligen försvann bakom en af höjderna i terrängen, kände hon sig för första gången i sitt lif så öfvergifven och ensam. Denne älsklingsbror, som hon delat all glädje och alla bekymner med, han ville nu helst vara henne kvitt. Och hon, som visste, att hon så bra skulle förstå honom och så gärna ville lida med honom!

Skulle det måhända vara så, att när sorgen, den verkliga sorgen kommer, så skiljer den människor åt?

* * *

Något längre fram på förmiddagen sutto fru Bunge och Pyllran i trädgårdssalongen med sina handarbeten. Fru Bunge broderade ett par tofflor åt sin man. Pyllran satt nära en af de öppna glasdörrarna och sydde på ett par hvita gardiner, som lågo utbredda öfver hennes knän, och ur hvilka hennes lilla person dök fram som ur hvita vågor,

medan hon ifrigt broderade med den sorts styng, som damerna kalla »filégipyr».

Det hade icke dröjt länge efter Andrés samtal med sina föräldrar, innan Pyllran hade fått del däraf.

Herr och fru Bunge voro så vana att yppa allt som föregick i familjen, för den gamla lärarinnan, att det nästan var som att tala högt för sig själf, när de meddelade sig med henne. Hos henne voro de alltid säkra på att finna ett absolut gillande och medhåll i allt hvad de tänkte, sade och företogo sig.

Pyllran hade naturligtvis nu blifvit lika upprörd som Andrés föräldrar öfver den unge mannens själfsvåld och uppstudsighet emot föräldramyndigheten; men som hon var särskildt svag för André, så kände hon på samma gång en egen plågsam oro vid tanken på, att den unge mannen på något sätt skulle bli lidande. Hon var i ett tillstånd af ytterlig själsspänning, där hon satt mycket röd i ansiktet och manövrerade med den långa, hvita gardinen, hon broderade på.

Fru Bunge satt tyst och värdig vid sitt arbetsbord, medan hon höll toffeln, hon broderade, tätt upp under sina något närsynta ögon. Damerna hade talat ut och det hade uppstått en paus, då öfverstinnan kom in. Hon hade en kräppschal öfver axlarna och parasoll i handen och ämnade sig tydligen ut i parken.

»Vet ni, hvart ungdomen tagit vägen?» frågade hon och blef stående midt på golfvet.

Med »ungdomen» menade hon alltid André och Vanda. Karl och Charlotte kallade hon »arbetsmyrorna».

Pyllran skakade häftigt på hufvudet, medan fru Bunge svarade ett litet torrt:

»Nej, det vet jag verkligen inte.»

Öfverstinnans fina näsa vädrade genast åska i luften. Det vore omöjligt att tänka, att någon sammanstötning mellan fru Bunge och lärarinnan ägt rum. Öfverstinnan visste alltför väl, huru Pyllran alltid var ett eko af sitt herrskaps meningar. De enda tillfällen, då den tillgifna varelsen kom i förlägenhet, var när herrn och frun i huset kunde ha olika åsikter. Eftersom hon dyrkade och beundrade dem båda i lika hög grad, befann hon sig vid sådana tillfällen i en mycket svår dilemma, och André brukade på skämt säga, att orsaken till att Pyllran var låghalt var den, att hon inte visste, åt hvilken sida hon skulle luta, när hans far och mor voro oeniga.

Öfverstinnan såg från den ena af damerna till den andra och frågade därefter med sin klingande, befallande röst:

»Har det händt någonting?»

Pyllran svarade blott med att kasta sig fram och åter mellan sina gardiner, medan hon skakade på hufvudet som för att antyda, att ord icke kunde uttrycka, hvad som skett.

Fru Bunge svarade icke heller genast. Hon klippte af brodergarnet med en liten hvass sax och undersökte noga broderiet, hon sydde på.

»Jag frågar hvad som händt?» upprepade öfverstinnan i en ännu mera befallande ton. »Hvad är det, Anna?»

»Å, det har varit ett ganska obehagligt uppträde mellan André och hans far», svarade fru Bunge mycket lugnt, medan hon åter började brodera.

»Så! hvad har nu den stackars pojken gjort?» frågade öfverstinnan ganska skarpt.

»Han har inte alls motsvarat sin fars förtroende», svarade fru Bunge utan att se upp från sitt arbete. »Han har användt sin tid och sina eller rättare sin fars pengar på helt andra ting än sina studier.»

»Bevars väl! Är det då så farligt!» sade öfverstinnan. »Ungdom är väl alltid ungdom och skall ha sin tid att rasa ut. Det är bara underligt, att de gamla herrarna alldeles glömma bort, huru de själfva voro i *sina* unga dar, och nu sitta och döma sina unga söner efter en moral, de kokat ihop åt sig, sedan de inte själfva kunna vara med längre.

Fru Bunge bet hårdt ihop läpparna för att icke förhasta sig med ett svar, medan Pyllran kastade några förbrående blickar åt olika vädersteck.

»Hur tror du Anders var i sina unga dar?» fortfor öfverstinnan obarmhärtigt, vänd åt sin svärdotter. »Tror du *han* var ett dygdemönster? Nej, du kan vara säker om att många af de blanka specier, öfversten skickade honom till Karlberg, rullade bort öfver biljardbordet. Om de inte användes till ännu gladare nöjen», tillade hon med ett litet torrt skratt.

»Jag vill be mamma komma ihåg, att det är min man du talar om», sade fru Bunge och rätade på sig.

»Det kommer jag visst ihåg, min vän», svarade öfverstinnan. »Men jag kan dock heller inte glömma bort, att han också är min son, och när allt kommer omkring, så känner jag honom dock ännu bättre än du gör, eftersom jag hade den äran att föda honom till världen och pyssla om honom, medan han ännu bara var en liten obetydlig grodunge som alla andra lindebarn. Och jag kände honom också under den period, då han var med om ungdomens vanliga galenskaper och snedsprång. Men nu har han ju blifvit en annan, sedan du satte upp honom på en piedestal för att dyrka honom. Folk mår inte bra af att stå på piedestaler, skall jag säga dig, de glömma bort så mycket i sin upphöjda ställning och döma andra, vanliga människor så hårdt.»

»Låt du Anders stå där han står!» sade fru Bunge med en röst, som darrade af undertryckt harm. »Och var säker om att hvad han bestämmer för sina barn, det gör han i tanken på deras väl och deras framtid. Med hans ålder och erfarenhet inser han naturligtvis bättre än André gör själf, hur dåraktigt och hopplöst det skulle vara, att kasta sig på musiken som en lefnadsuppgift. Och jag måste helt och hållet ge Anders rätt.»

»Jaså, är det inte annat än musiken, det är fråga om!» sade öfverstinnan med ett klingande skratt. »Det är väl ett oskyldigt nöje.»

»Det kan tyckas så! Det kan tyckas så!» sade fru Bunge och sydde med en viss ifver. »Om det blott var ett nöje. Men att ta den där välsignade musiken på allvar, som mål för sitt lif! Det bör man dock hindra i det längsta.»

»Jag förstår mig inte ett dyft på den där 'välsignade' musiken, som du kallar den», sade öfverstinnan. »Du menar nog 'förbannade', men det kan ju göra detsamma. Det är bara olika uttryck för samma känslor!»

Pyllran hoppade högt af förskräckelse mellan sina gardiner.

»För min del anser jag en timme vara den längsta tid, jag kan stå ut med att höra på pianoklink. Men alla äro så olika skapade, kom ihåg det, lilla Anna! Gå bara ner i din hönsgård och se på kräken där. Dufvorna flyga, hönsen springa rundt och kackla, och ankorna vilja partout ut i vattnet. Hvem skall kunna hindra dem? Det där sitter i kroppen på dem och får lof att ha sin gilla gång.»

»Du vill väl ändå inte sammanställa oss människor med djuren?» sade fru Bunge och såg strängt på sin svärmor, medan Pyllran sträckte armarna mot himlen, i indignation å mänsklighetens vägnar.

»Jo visst!» svarade öfverstinnan, som slagit sig ner i en länstol och dragit af sig handskarna. »Hvad äro vi väl annat än de intelligentaste bland djuren; det vill säga de af oss, som *äro* intelligenta. Jag känner många små fruntimmer, som sannerligen inte ha mera förstånd än gäss, och så ha gässen

ändå det stora företrädet, att man kan äta upp dem.»

Pyllran lät armarna sjunka och knäppte ihop händerna i knäet, medan hon i stilla fasa stirrade på öfverstinnan. Fru Anna sade ingenting. Hon visste, att när hennes svärmor talade på det viset, så tjänade det till rakt ingenting att säga emot henne.

»Människorna vilja ju alltid göra om naturen», fortfor öfverstinnan, utan att låta genera sig af bristen på gehör. »Göra de sig inte förskräckligt besvär med att fånga de stackars vilda djuren, som ha så roligt på sitt eget sätt. Kan man tänka sig något sorgligare än en gammal björn, som man har stängt in som en vinterpäls i en garderob. Eller en stackars räf, som man har inspärrat i en usel bur, där han går och släpar sin räfsvans efter sig och luktar illa och ser förtviflad ut. Hvad skall sådana dumheter tjäna till? Låt djur och människor få ha sina instinkter i fred och välja sitt eget sätt att lefva! Då bli de trefliga och lustiga, och det blir litet omväxling i enformigheten!»

»Mamma får väl ändå medge», sade fru Bunge, som inte försökte ingå i något närmare resonemang om sin svärmors världsåskådning, »mamma får väl ändå medge, att man kan ha vissa förhoppningar om sina barn, och att det intet är så lätt att se dem besvikna.»

»Förhoppningar!» upprepade öfverstinnan. »Hvem har inte haft förhoppningar? Jag hade också mina, må du tro! Jag hoppades på att få

en son, som var ett snille. Jag tyckte nästan, att naturen var skyldig att ge mig en son, som var ett snille. Jag, som dyrkar snillen! Som tycker, att de egentligen äro de enda människor, som ha lof att existera! Och hvad fick jag? Jag fick Anders!»

Hon sträckte innersidan af handen emot sin svärdotter, som om hon skulle servera henne någon liten obetydlighet.

»Ja, jag vet ju, att mamma inte kan tåla Anders!» sade fru Anna med en skälfvande häftighet i tonen. Ingen hädelse kunde klinga svårare i hennes öron än ett mindre fördelaktigt ord om hennes fullkomliga äkta hälft.

»Prat!» sade öfverstinnan och skakade sin utsträckta, ringprydda hand. »Skulle jag inte tåla min egen son? Ingen kan neka, att Anders på det hela är en snäll gosse. Det finns minsann inte en ond blodsdroppe i honom. Men ett snille vill du väl ändå inte kalla honom? Och hvad har han för resten gjort för storverk? Han bragte det verkligen till att bli kapten. Ja, det var ju vackert så, men inte precis ett enastående faktum, och sedan har han lefvat för sitt landtbruk, det vill säga, roat sig med att se, hur bra Karl sköter det.»

»Mamma!» utbröt fru Anna, som hade blifvit röd i pannan. »Jag ber dig att inte längre hålla på med dina förolämpningar emot Anders. Jag finner det verkligen inte passande att sitta här och behöfva försvara honom mot hans egen mor.»

»Du behöfver inte alls försvara honom», sade

öfverstinnan mycket lugnt. »Det är inte alls min afsikt att angripa honom. Jag sade ju tvärtom, att det inte finns en ond blodsdroppe i honom. Men han är af en helt annan art än André, och därför begriper han honom inte. André är en ankunge, som vill i vattnet, och som har den där galenskapen efter musiken i blodet, — Gud vet hvarifrån? Anders är en gammal tupp, som regerar hönsgården, och som anser det för en dårskap att ankor vilja simma, Voilà tout, min flicka!»

»Måhända kan jag också ha rättighet att ha ett ord med i laget», sade fru Bunge. »Och mamma vet måhända, att det är alldeles emot mina principer, mina allvarligaste principer, att gilla offentliga föreställningar och nöjen, af hvilken art de än vara må. Och nu att nödgas se min egen son — — —»

»En Bunge! En Bunge!» afbröt Pyllran från sitt hörn och drog nålen med en mycket lång tråd upp i luften som en protest.

»Hvad säger fröken?» frågade öfverstinnan skarpt och vände sig på stolen. Hon var den enda i familjen, som alltid kallade Pyllran »fröken».

Pyllran blef så rädd vid öfverstinnans plötsliga frontändring, att hon sjönk alldeles ihop och fick tårar i ögonen.

»Det är väl inte så underligt, om Andrés lärarinna, som följt hans utveckling från det han var liten, nu lider vid att se honom vilja slå in på en väg, som för honom så långt bort från oss alla», sade fru Bunge med en deltagande blick på Pyllran.

»För honom bort? Hvad vill det säga?» upprepade öfverstinnan barskt. »Skulle någonting, som André företar sig, kunna föra honom från oss? Om jag också skulle få höra, att han gjorde taskspelarkonster på marknaden i Sköfde, så skulle jag ändå hålla precis lika mycket af honom. Det är väl inte meningen, att ni ämna ta er hand ifrån gossen, därför att han ämnar bli musiker?»

»Ja, är det inte förskräckligt!» jämrade Pyllran, hvars hjärta i detta ögonblick hade hoppat helt och hållet öfver på Andrés sida.

»När André inte vill lyda sin far och uppfylla hans önskningar, då kan inte heller hans far åtaga sig att underhålla honom långt från hemmet», sade fru Anna. »Anders hade tänkt sig göra sin son till en nyttig man i samhället; men när nu André vill bli en friskalare på egen hand, så — — —»

»Så kastar man ut honom!» afbröt öfverstinnan. »Ja, det är visst mycket rätt och kristligt gjort, men du får ursäkta mig, om jag hvarken begriper eller gillar det. Det rent af indignerar mig i allra högsta grad!»

Hon betonade sina ord med att slå i länstolskarmen, så att alla juvelringarna på hennes magra hand klirrade.

»Stackars pojke!»

»Ack Gud, ja! Stackars pojke!» jämrade Pyllran och slet i sina gardiner.

Öfverstinnan hade rest sig, rak och ståtlig. Hon drog mycket långsamt på sig handskarna, samlade ihop schalen öfver axlarna och grep parasollen,

som hon ställt ifrån sig. Därefter gick hon, utan att yttra ett ord vidare, ut genom glasdörren och ner i parken.

* * *

Det hade varit hennes mening att få reda på André, men hon fann honom icke. Han hade gått långt bort ut åt landet och kom först hem till kvällen. Just som han gick öfver gården från flygeln, där han hade sitt rum, mötte han i hallen Charlotte. Hon och Karl hade nu också fått reda på hvad som händt denna morgon, och hon kom mycket vänligt emot André och lade sin arm om hans nacke.

»Det var väl du kom hem, lilla bror!» sade hon. »Vi väntade dig förgäfves till middagen.»

»Jag ville inte ha någon middag», svarade André, »och jag hade kommit längre bort, än jag tänkt mig, så jag hade i alla fall inte hunnit hem.»

»Du är mycket ledsen!» sade Charlotte och försökte se honom i ögonen.

»Jag har inte beklagat mig», svarade han kort och ville gå in.

»André!» sade Charlotte åter med sin mildaste röst. »Får jag säga dig ett ord?»

»Hvad är det fråga om?» sade han och blef stående.

»Tror du inte, att det ibland kan vara det rättaste, det *enda* rätta, att ge med sig?»

»Hvad menar du?» sade han och såg på henne med stora, stränga ögon,

»Jo, när det gäller ens far och mor och deras högsta önskningar, måhända deras hjärtefrid på ålderdomen.»

Allt det bästa och vänligaste, hon hade i sitt offrande hjärta, sken i hennes ögon, då hon såg upp emot sin bror, men det fanns ingenting i hans ögon, som svarade henne därpå.

»Du förstår inte, att det kan finnas något, man håller mera af än både far och mor och som man inte *kan* låta dem ta ifrån sig», sade han starkt och gick därefter förbi henne in i matsalen.

Det var en obehaglig tystnad vid bordet den kvällen, en tystnad som alla försökte bryta genom att göra en och annan fullkomligt likgiltig anmärkning, som ingen hörde och ingen svarade på.

Vanda satt långt ifrån André och stirrade på honom med ögon så stora, som om hon ville sluka honom. Sedan han på morgonen hade afvisat henne, hade hon liksom blifvit rädd och vågade icke närma sig honom.

André gick genast ned i parken. Det var den allra härligaste septembernatt. Himlen var kolsvart, men öfversållad med myriader af stjärnor, som lyste och glittrade med sådan klarhet, att det såg ut, som om alla de tunga löfkronorna hängde fulla af stjärnor. Därtill stod fullmånen på himlen och silade sin hvita glans i den tysta parken. Luften var full af doften från dill och gurkor från köks-

trädgården, och från de sista resedorna i blomsterrabatterna. Det enda ljud, som hördes, kom från bäckens uppsvällda vattenflöde, som strömmade förbi parken med en egen metallisk klang, och den dofva stöten af något moget äpple, som föll ned på det vissnande gräset inne bland grenarna.

André gick sakta genom allén. Om han varit lycklig, hade han nog också gått sakta för att icke störa denna drömmande skönhet. Men nu, då han gick med hjärtat fullt af sorg, föreföll natten honom så högtidlig, att han knappast vågade träda på det hvita månskenet vid sina fötter.

Han gick ju sin afskedsgång genom sin ungdoms paradis, som snart skulle stänga sina portar för honom, och han kände, hur hvarje blodsdroppe i hans hjärta och hvarje känsla i hans själ hängde ihop med detta älskade ställe, som gömde alla hans barndoms minnen. Han hvarken grät eller suckade. Han tyckte själf, att han nästan sväfvade genom all denna stillhet, som hade något af dödens hemlighetsfulla tystnad.

Då bröts denna tystnad plötsligt af steg, som kommo emot honom.

Han såg en skepnad närma sig, men i det dallrande månskenet och de mörka skuggorna kunde han icke urskilja hvem det var.

»Är det du, Vanda?» frågade han.

Hon var den enda han kunde tänka sig, som skulle uppsöka honom.

»Nej, det är farmor!» svarade öfverstinnans klara röst.

»Du, farmor!» afbröt André förvånad. »Hur kommer du att gå ut så här sent?»

»Gif mig din arm, du förtappade varelse!» sade öfverstinnan. »Jag önskar att få tala litet med dig på tu man hand.»

»Hvad är det farmor vill veta?» frågade André, medan han bjöd den gamla damen armen.

»Jo, ser du», sade hon, medan de gingo in emot djupet af allén. »Jag vet ju, att du ämnar ge dig ut på egen hand, och att din far inte vidare vill hjälpa dig. Vill du säga mig hvad du tänker lefva af?»

»Det skulle jag så gärna säga dig, om jag visste det själf», sade André med ett litet melankoliskt skratt. »Men ännu har jag det inte klart för mig.»

»Du kan väl i alla fall förstå, att man inte kan föda sig med att bara spela Beethoven?» sade öfverstinnan. »Man måste ha tak öfver hufvudet och kläder på kroppen, och en biffstek och en flaska vin då och då kan du nog inte heller undvara. Hvar ska du ta pengar ifrån?»

»Jag får väl låna», sade André. »Det har så många andra fått göra före mig, och jag hoppas det inte ska dröja så länge, innan jag kan förtjäna något själf.»

»Jag finner det rent af lumpet af dina föräldrar att inte vilja hjälpa dig, därför att du är nog manlig att ha din mening för dig», sade öfverstinnan med eftertryck.

»Ja, se farmor», svarade André, »jag tror nog,

att det är ett försök de tänka göra. De tro nog, att om jag får det riktigt svårt, så skall jag komma tillbaka och göra bot och bättring. Men i så fall bedraga de sig alldeles, för jag tänker aldrig i mitt lif mera öppna en juridisk bok.»

»Rätt så, min gosse!» sade öfverstinnan och klappade hans arm. »Stå på dig du och visa dem, hvad du duger till. Det tycker jag om! Men hvad jag inte tycker om», fortfor hon och stannade, »det är att du inte genast kom till mig och talade om allting. Du kan väl begripa, att jag vill göra för dig, hvad jag kan?»

»Jag tänkte verkligen därpå», sade André ganska förläget, »men — — —»

»Men och men!» afbröt öfverstinnan. »Du skulle ha rusat direkt upp till mig och sagt: 'Pappa och mamma ha varit nedriga mot mig; nu får du lof att hjälpa mig, farmor!'»

»Och det skulle du verkligen velat göra?» frågade André.

»Det tycker jag, du borde vara säker om. Naturligtvis vill jag hjälpa dig, så långt jag kan. Det blir ju inte så kolossala summor, så att de räcka till alltför många extravaganser; men hvad du behöfver, ska du få, till dess du kan reda dig själf.»

»Så jag får gå till den bästa lärare jag kan få? Resa ut när jag vill? Bara hålla på med musiken?»

»Bevars väl! Du får spela tjugufem timmar i dygnet, om det kan roa dig, och för mig får du

gärna resa till Kina, bara du får ditt lystmäte på din musikvurm.»

André tog hennes båda händer och kysste dem.

»Jag tillstår ju», sade öfverstinnan, och hennes röst lät så ovanligt blid, »jag tillstår, att jag ju gärna ville se dig åter någon gång. Du är min egen gosse, och jag är gammal — och allt det där vanliga pjunket, du vet! — I alla fall blir jag ju mycket glad, om du kommer och hälsar på oss! — Se så, se så! — Mina gamla händer äro inte alls värda så många kyssar. Men du skrifver väl ibland?»

»*Om* jag skall skrifva!»

Andrés röst klingade som i den klaraste dur, och det föreföll honom, att alla stjärnorna började dansa på himlen.

»Men hvad tror farmor de ska' tänka om oss, när de märka, att vi gå här och svärma i månskenet? De antaga väl, att vi ha något maskopi för oss.»

»Nå, det ha vi väl också», sade öfverstinnan skrattande. »Nu går jag upp till mig, och du går direkt ned i flygeln. God natt med dig! Nu hoppas jag, att du ska sofva riktigt godt.»

FEMTE KAPITLET.

Farliga makter.

De sista dar André ännu var hemma kändes en underlig kväfd oro i luften. Föräldrarna förhöllo sig ganska tysta och reserverade, men gingo i all hemlighet och väntade på att deras gosse dock i sista ögonblicket skulle ångra sig och komma på andra tankar. Han hade ju inte ens respengar för att komma bort.

André var också ganska tystlåten och försökte att se sorgsen ut, men i själfva verket sjöd och jäste det i hela hans varelse af jubel öfver att nu få komma bort för att börja sitt eget lifsarbete och att kunna göra det utan alltför stora bekymmer. Alla andra hänsyn, ja, till och med smärtan att lämna föräldrahemmet bleknade gentemot den känsla af lycka, som hade bemäktigat sig honom vid tanken på en framtid efter hans eget sinne.

Den, som däremot icke alls kunde dölja eller behärska sina känslor, var Vanda. Morgonen efter öfverstinnans och Andrés samtal hade André genast anförtrott Vanda hvad som händt, och hon blef, om möjligt, ännu lyckligare än han själf.

Man kunde ha trott, att det var *hon*, som skulle ut i världen och pröfva sin lycka, ty ingen fölunge, som släppes ut ur det mörka stallet på midsommarbete, kunde ha störtat omkring i en mera

hejdlös glädje än Vanda i dessa dagar gjorde, i deltagande förtjusning öfver broderns befrielse.

I Vandas fantasi gick han nu bara segrar och lycka till mötes. Det skulle nog icke dröja länge, innan han blef en stor berömdhet. Men om han också på vägen skulle ha tider af svårigheter att genomgå, så var ju också *detta* bara högst spännande och intressant. Om André skulle få det smått, så skulle Vanda komma ut och hushålla för honom. Att tänka sig de två ensamma på ett par vindsrum i någon af Europas större städer! Hon skulle nog lära af Charlotte att laga kaffe och koka ägg, ja till och med att steka en biff. I att sticka strumpor och sy i knappar var hon redan hemmastadd.

Allt sådant fordrade fru Anna, att hennes döttrar skulle kunna. Allra helst skulle hon genast velat följa André och erbjöd honom att till detta ändamål tömma sin sparbössa, däri hon visste sig ha minst femtio kronor förvarade. Men då brodern skrattande förklarade henne omöjligheten af att nu genast kunna göra honom sällskap, fick han dock heligt lofva henne, att han, så snart han finge bruk för henne, skulle skicka bud, så hon kunde störta till hans hjälp. I hopp om att detta ögonblick skulle inträffa inom icke alltför lång tid, for Vanda nu omkring i alla trappor och gångar på Högvalla i ett slags resbrådska, så att fru Anna undrande sade till sin man: »Men hvad är det åt Vanda? Jag tror hon rent af är glad åt, att André reser!»

Men en annan, som verkligen kände en hemlig, syndig glädje öfver att André skulle försvinna, var Karl. Han kom till Charlotte, där hon gick och grät, medan hon lade in tvätten, och sade: »Du gråter, Charlotte! Jag kan inte gråta. Jag kan knappast sörja. André får det ju, som han vill. Och ser du, när han är borta, så — ja, jag *kan* inte hjälpa att jag tänker, att då skall Anne-Marie måhända få litet mer tid för mig.»

»Det menar du inte, min egen bror», sade Charlotte och lade handen öfver hans mun, men Karl visste nog, att han, tyvärr, verkligen menade det.

Så ofta som möjligt smögo André och Vanda sig upp till farmor för att med henne öfverlägga om Andrés framtidsplaner och höra henne berätta om sina personliga erfarenheter från sin tyska resa, som dock ju redan låg en människoålder tillbaka i tiden.

André tvekade mellan Berlin, Leipzig och Dresden så som det bästa ställe för musikstudier, men farmor menade det var tids nog att göra sitt val, när man kom ut och såg sakerna på närmare håll.

Vanda var högst upplifvad af dessa stulna möten hos farmor, som hon tyckte påminte om »En sammansvärjning mot tyranner».

Dagen före sin bortresa red André ned till prostgården i hopp om att få se Anne-Marie ännu en gång. Han hade icke ens till Vanda talat om deras sista möte, som han ansåg som en hemlighet mellan honom själf och hans söta flicka. Allt

som händt de sista dagarna, hade så helt upptagit honom, att det föreföll honom så underligt länge, sedan han sist talade med Anne-Marie i bersån. Då han nalkades prostgården, dök hennes bild åter upp för hans tanke, där den legat och slumrat, och han spejade efter henne mellan trädgårdsstammarna, då han red förbi. Men hon syntes icke till, och då han red fram för ingångsdörren, fick han veta, att prosten låg sjuk, och att både prostinnan och fröken voro inne hos honom. Strax efter blef han kallad att komma in och hälsa på familjen i prostens sängkammare. Det var ett stort rum på nedra botten med små fönster, som vette ut åt trädgården. Prosten låg i sin stora säng, nedbäddad mellan många hvita kuddar och med sista tidningen utbredd på täcket.

På ett bord bredvid sängen stodo uppställda olika glas med saft och limonad, och vid ett annat bord höll prostinnan just på att lägga upp någon sorts gelé. Bakom prostens hufvudgärd stod Anne-Marie med ryggen emot ljuset, men André såg dock, huru hon då han kom in blef blekröd öfver hela ansiktet, och hennes ögon strålade emot honom med en sådan flod af kärlek, att han fick tårar i ögonen.

Aldrig hade prosten förefallit honom så stor som i detta ögonblick.

Han uppfyllde hela den stora sängen som något slags monument, och i det han räckte sin stora hand emot André, sade han: »Ja, här ligger jag, som du ser.»

André kunde ju icke godt undgå att se det, men frågade deltagande om hans befinnande, och om det var något allvarsamt.

»Det ska vi inte tro, min vän. Det ska vi inte tro!» svarade prosten, hvilken såg ut som hälsan och kraften själf. »Men jag förkylde mig sist vi voro i Sköfde. Det var en sådan faslig hetta den dagen, och sedan blef det tvärt kyligt på kvällen. Jag hade ingen öfverrock, då vi åkte hem.»

»Och jag sade dig ändå, Sofus, att du absolut borde ta öfverrock med dig», anmärkte prostinnan i all ödmjukhet vid sin gelé.

»Visst sade du det, lilla mor, visst sade du det. Men ser du, André, vi skapelsens herrar äro ofta så envisa, när det gäller våra egna tankar. Vi ha inte den tillräckliga ödmjukheten för att underordna oss det svagare könets önskningar.» Hans röst började få sin mjuka smörklang.

»Men jag fick mitt straff, jag fick mitt välförtjänta straff. Jag vaknade på natten med trettioåtta graders feber. Var det inte trettioåtta, lilla mor?»

»Trettioåtta och sex, trettioåtta och sex, Sofus!» svarade prostinnan, darrande på målet vid tanken på detta upprörande faktum.

»Men min goda hustru gaf mig genast ett laxativ, ett gammalt medel, som hon alltid ordinerar, och det gjorde briljant verkan. Redan dagen efter var jag betydligt lättare i kroppen. Emellertid ville ju fruntimren inte ge mig lof att gå upp, och

här ligger jag som ett lydigt lamm och säger inte så mycket som bä.»

»Du behöfver så väl ligga», sade prostinnan, medan hon serverade honom gelén. »Du är så öfverarbetad och trött. Stiger du upp för fort, så börjar febern genast igen. Är gelén god? Är den tillräckligt söt?»

Prosten tog ett skedblad, smackade, reflekterade och kom till den slutsatsen, att den var bra. »Den gamla madeiran? Inte sant, lilla mor?» frågade han och blinkade förstående åt henne.

Prostinnan framviskade ett ja. »Den hade du egentligen inte lof att röra!» sade prosten och hotade skälmaktigt med fingret. »Men eftersom jag är sjuk, får det väl passera. Gif mig ännu ett skedblad! Jag lider för resten intet ondt», fortsatte prosten, vänd åt André, »med dessa två vid min sida.» Han räckte prostinnan och Anne-Marie hvar sin hand. »De veta inte, hur väl de vilja gamla far!»

Anne-Marie böjde sig ned och kysste hans panna, hvarefter hon åter intog sin plats vid hans hufvudgärd.

»Och så har man ju tidningarna!» sade prosten med en undergifven suck.

»Tiden går! Inte därför, att det just är något uppbyggligt i tidningarna», fortfor han och slog på den, som låg uppslagen framför honom. »Bara elände och bofstreck. Där ha de nu fått tag i mördarne nere vid Linköping och satt in dem,

och så vilja de rackarna inte bekänna! Kan man tänka sig! De vilja inte bekänna!»

Prosten slog hårdt med handen i bladet.

»När du en gång kommer att sitta ting, lille André, så får du allt klämma till med hårdhandskarna, ska jag säga dig. Det är en slöhet och slapphet i allting, som rent af underblåser brotten. Man formligen drar sig för att ta hufvudet af en ogärningsman i våra dagar!»

Prosten knäppte ihop händerna och såg anklagande emot himlen, som lämnar så mycken orättvisa opåtald.

»Nå, hur är det?» vände han sig därefter till André. »Du reser? Nu skall det väl gå undan med studierna?»

»Jag reser i morgon», svarade André, som icke ansåg det för sin skyldighet att upplysa prosten angående hans sista fråga.

»Jaså, Gud vare med dig!» sade prosten och räckte honom handen. »Må det gå dig väl! Puh, puh! Jag blir så förskräckligt het. Det är nog bäst du går nu. Jag tål inte prata så mycket!»

Han torkade sig öfver pannan, och prostinnan ilade till.

»Nej, kära Sofus», sade hon ängsligt, »du får inte öfveranstränga dig. Nu säga vi adjö åt André, och så skall jag bädda om litet åt dig.»

André förstod, att han fick lof att gå. Han såg på Anne-Marie. Hon hade hela tiden stått så stilla som en staty; blott hennes bröst gick i vågor af undertryckt rörelse. Skulle *detta* vara hennes

sista afsked från hennes älskade? Då André räckte henne handen till afsked, sade hon hastigt:

»Jag skall gå med dig!»

»Lämnar du mig?» sade prosten i en ömklig ton. »Jag tycker inte om att du går ifrån mig.» Men i detta ögonblick var Anne-Marie till och med okänslig för sin fars och mors önskningar, och för första gången i sitt lif uttalade hennes oskyldiga mun en alldeles medveten osanning, då hon mycket bestämdt sade:

»Det är någonting, jag får lof att ge André med sig till Vanda», hvarmed hon skyndade ut genom dörren.

Då de unga tu stodo ensamma i förstugan, sade Anne-Marie i en hastig, upprörd ton:

»Hur gick det, André? Har du talat med dina föräldrar?»

»Ja», svarade han. »Det har gått sönder mellan oss.»

Anne-Marie blef krithvit i ansiktet. »Så förskräckligt!» sade hon och tog sig med båda händerna om hufvudet.

»Det skall nog i alla fall bli bra!» svarade André. »Farmor hjälper mig, och jag far nu ut för att studera musik, så som jag själf vill. Om det blir något af mig, och det *ska* det bli, så ska du få se, att föräldrarna åter komma att ta mig till nåder. Pappa tycker alltid om folk, som har medgång. Nu ska jag arbeta af alla krafter, Anne-Marie. Jag har ju en till att arbeta för — det är ju säkert?»

Hon svarade blott med att breda ut armarna och åter låta dem sjunka, som om hon därmed ville uttrycka, hur helt hon tillhörde honom.

»Farväl då, Anne-Marie!» sade han. »Farväl!»

Ett ögonblick slöt han henne i sin famn, men i ångest öfver att någon skulle komma och öfverraska dem, släppte han henne genast. Hon stod där så blek och med ett så förtvifladt utttryck i sitt unga, älskliga ansikte, att André önskade, han i detta ögonblick kunnat känna sig lika olycklig som hon. Men hans hjärta var icke fullt af sorg öfver att lämna henne. Det var fullt af glädje öfver allt, som väntade honom. Hennes ögon sågo med ett hjälplöst, bönfallande uttryck in i hans.

»Farväl, André!» sade hon, knappast hörbart.

Han sprang i sadeln och red bort, men då han vände sig för att ännu en gång se henne, var hon icke mera där.

* * *

Den sista dagen André var hemma hade han ingen ro i sig. Om morgonen ströfvade han rundt i parken, och från parken gick han ut på ägorna. Han följde loppet af bäcken, som kom från sjön uppe vid majorsbostället och dansade ned genom skogen, som kransade dess stränder. Höstens första tecken voro redan synliga i naturen. Ljungen hade börjat blomma, och ekarnas löf skiftade här och där i brons. Bäckens vatten hade stigit och forsade med en frasande klang öfver stenarna, luf-

ten var klar och genomskinlig, och André gick med snabba steg upp genom skogen. Om det var i något hemligt hopp att möta fru Ida på sin väg, så var detta honom i så fall ganska omedvetet, men han kände dock en darrande glädje, då plötsligt en hvit rapphönshund med röda fläckar kom springande honom till mötes. Gladt skällande dansade den omkring honom, som om han ville säga: »Vet du, hvem jag har med mig i dag?» och strax därpå kom fru Ida fram mellan stammarna. Hon hade också följt bäckens lopp, och på vägen hade hon brutit en lång gren af en nyponbuske, full af röda nypon, som hon höll i handen. Hon var klädd i en mörkblå kjol och en lös blå jacka, sammanhållen med ett blänkande skånskt smycke. Om håret hade hon bundit en eldröd duk, knuten under nacken, så att den lämnade öronen fria. Hon hade bara händer och om hvar handled, som var synlig under de öppna ärmarna, bar hon ett armband i form af en tjock guldkedja. Om hon skulle ha suttit modell för en målare som zigenerska eller orientalisk kvinna, kunde hon icke ha valt en dräkt, som bättre passat henne än denna, hvari hon nu gick klädd på sin ensamma väg i skogen. Då hon fick öga på André, strålade hennes ansikte, och hon räckte honom sin vänstra hand, hvilket alltid kännes som ett tecken på förtrolighet.

»Jaså, skulle jag verkligen åter möta er en gång, ni osynliga människa!» sade hon leende.

André förklarade, hur han redan för länge-

sedan gjort henne visit, men icke träffat henne hemma.

»Och så kunde ni inte försöka det ännu en gång!» sade hon, beständigt leende. »Och nu ska ni väl resa?»

»Ja, jag reser i dag», svarade André.

»Naturligtvis!» sade hon och blef plötsligt mycket allvarsam.

»Hvarför säger ni naturligtvis?» frågade han.

»Därför att så snart något gör mig glädje, skall jag mista det. Så har det alltid varit», svarade hon stilla.

André såg på henne, och det föreföll honom, som hon skulle ha gråtit.

»Har ni gråtit?» frågade han ängsligt.

»A nej, visst inte!» svarade hon, men i detsamma fylldes hennes mörka ögon till randen af blanka tårar.

»Hvarför gråter ni?» frågade André oroligt. Han var af det slags unga män, som icke kunna uthärda att se kvinnor gråta. »Har någon varit stygg emot er? Är det majoren?»

Hon log ett gladt leende genom sina tårar.

»Min man! Nej, vet ni, min man lefver blott för att uppfylla min minsta önskan. Han skulle helst vilja förgylla mig.»

»Men hvarför gråter ni?» frågade André ifrigt.

»Tycker ni egentligen, att det skulle vara en så stor lycka att bli förgylld?» sade hon med en skalk i ögat.

»Å nej», svarade André med ett leende. »Men

hvarför i all världen gråter ni då? Man går väl inte så där och gråter för rakt ingenting.»

»Å», sade hon, i det hon stannade och såg ned på jorden. »Det är alltihop! Lifvet är så sorgligt! Så otäckt kort, och så händer det rakt ingenting. Tänk, det är bara ett par månader, sedan den här grenen var full af rosor», fortsatte hon och lyfte på grenen hon hade i handen. »Och nu har den bara kvar de här små torra bären, som ge en munnen full af skarpa fjun, om man biter i dem. Eller också kan man på sin höjd koka nyponsoppa på dem, nyponsoppa, som är det mest prosaiska jag vet, fy!» Hon lät grenen falla till marken. »Nej, det är inte roligt att lefva.

»Vet ni, hvad jag tror det fattas er?» sade André och såg mycket allvarligt på henne. »Ni har inte blifvit hvad ni var ämnad för. Ni var född att bli konstnärinna. Med er härliga röst, ert hela musikaliska temperament, er — (skönhet ville han säga, men han afbröt sig och sade): ni, med hela er personlighet, var ju skapad att bli konstnärinna.»

»Ja, det vet jag väl!» svarade hon med ett melankoliskt leende.

»Nå, hvarför har ni då inte blifvit det?» frågade André.

»Mitt öde tycks inte ha velat det!» svarade hon med sin underbara, djupa röst. »Kom, låt oss sätta oss!» sade hon. »Jag är så trött.»

Hon satte sig på randen af branten, som stu-

pade ned mot bäcken, och klappade med handen på gräset vid sin sida.

»Sitt ned här, så få vi språka en stund!» Hunden, som trodde uppmaningen gällde honom, störtade sig genast för hennes fötter.

André satte sig bredvid henne, och så sutto de tysta en stund och lyssnade till bäcken, som mycket högröstad skyndade i väg öfver stenarna, som om den vore rädd att inte komma i tid till ett bestämdt mål.

»Ni har väl haft musik i er släkt?» frågade André efter en stund.

»Hvem? Jag?» sade hon och såg upp, som om han hade kallat henne tillbaka från långt aflägsna tankar, i hvilka hon suttit försjunken.

»Jo, visst har jag haft musik att brås på. Min far var musiker, en utmärkt talang, eller rättare ett misslyckadt snille. Har ni aldrig hört talas om Nils T—ule? Nej, det är sant, ni är så ung. I alla fall var han på sin tid ganska känd i Stockholm. Han spelade alla slags instrument, violin, klarinett, piano — allt hvad man begärde af honom. Hans egentliga instrument var altviolen.»

»Å, det är därifrån ni fått klangen i er röst!» sade André.

»Måhända!» svarade hon med en af dessa blickar från sina svarta ögon, som verkade likt en plötslig, brinnande solstråle.

»Då var väl er far en rik och berömd man?» frågade André.

»Det skulle han naturligtvis ha varit», svarade hon. »Men han gitte inte.»

»Hvad menar ni?» frågade André.

»Å nej, han orkade inte ta lifvet på allvar. Han bara lekte med sin begåfning, från ett till ett annat, som ni vet seden är hos så många af våra svenska snillen. Beständigt tröttnade han på allting och skulle ha ombyte, och så blef det aldrig något helt med någonting. Och så var det kamratlifvet! Kamratlifvet liksom åt upp honom. Allt det myckna, som skulle ha blifvit arbete och produktion, det pratade han bort i kamratlifvet. Han ville ha roligt, och han *hade* roligt!»

»Men hade han inte något hem? Han var ju gift?» frågade André.

»Jo, han gifte sig mycket ung», svarade hon. »Min mor var dotter till en österrikisk violoncellist. Hon var vacker, mycket vacker, men hon roade inte min far. Hon var tystlåten och melankolisk, och då pappa var så litet hemma, blef hon ännu mer melankolisk, och då fick han ännu mindre lust att vara hemma. Far spelade än i ett och än i ett annat teaterkapell, ibland på restauranger, om somrarna vid badorter. Han tyckte, som sagdt, mycket om ombyte. Mamma och jag sutto hemma och hade tråkigt.»

»Och fattigt måhända?» inföll André.

»Ja, vi hade det smått», svarade hon. »Pappa förtjänade ju så mycket, att han kunde ha haft till vårt dagliga bröd; men han måste först och främst ha till sin dagliga dryck — och det är dyrare.

Far blef inte stygg, när han drack, han blef glad, och han ville helst vara glad. Men sedan blef det ju inte så mycket öfver till annat.»

»Stackars liten!» sade André med en suck. »Ni har haft en sorglig barndom!»

»Å, men jag hade det också roligt ibland, må ni tro!» svarade hon. »Far tog mig ofta med på teatern, där han stoppade in mig bland kapellisterna, och där fick jag se och höra allt möjligt. Jag tyckte nog till slut, att teatern var den egentliga världen, och att allt där utanför bara var en tråkig verklighet, där man hvarje dag gick och väntade på, att solen skulle gå ned och gasen tändas. Och så lärde jag mig ju, hur drottningar och prinsessor skulle gå, och hur fina damer skulle klä sig, och hur man skall svimma med behag och dö med värdighet, och allt det där! Ja, jag upplefde mycket, må ni tro!» sade hon och skrattade.

»Och så började ni sjunga?» sade André.

»Jag sjöng från det jag var liten», svarade hon, »och pappa sade alltid, att jag en gång skulle bli något utmärkt och göra honom heder. Pappa var så kär i mig. Men så dog han, och så dog mamma, och då var jag bara tjugu år.» Hon teg ett ögonblick och höll handen för ögonen. Sin andra hand höll hon stödd emot marken. Den var alldeles nära André. Han tog den och kysste den vördnadsfullt. Han tyckte i detta ögonblick så gräsligt synd om henne.

»Och sedan?» frågade han sakta.

Hon svarade icke. Hon satt nog och grät. Då

tog han ännu en gång hennes hand och kysste den.

Efter en stund torkade hon ögonen och sade i upprymd ton:

»Ja, så fick jag ju välgörare. Vet ni något mera obehagligt än välgörare?» frågade hon och vände sig emot honom. »Människor, som ta patent på en, betala för en och sedan anse sig ha rätt att bestämma öfver hela ens person? Jag fick sådana välgörare: ett par musikaliska, rika personer eller åtminstone personer som snobbade med musik. De ville göra en primadonna af mig, för att sedan förevisa mig i fri dressyr. Och så skickades jag till Paris och fick taga lektioner hos en berömd italiensk lärare. Det var dyra lektioner, och därför skulle det sparas på allt annat. Jag blef satt i en mycket billig pension, där man fick minsta möjliga kvantitet mat, och jag var alltid så glupskt hungrig. Den obetydliga summan man gaf mig till mina kläder skulle aldrig ha räckt, om jag inte hade haft talang att göra mig snygg för godt köp. Men det var inte roligt att se på all den lyx och elegans och skönhet, som öfverallt mötte en, och aldrig kunna komma åt minsta bit däraf. Jag som älskar skönhet! Jag kunde ibland bli så ond, när jag mötte en dam, som var klädd med utsökt smak, att jag skulle velat slå hatten af henne.»

»Å, jag förstår det!» sade André deltagande. »Men er sång? Med den gick det väl utmärkt? Var inte er lärare förtjust?»

»Jo visst!» svarade hon. »Han var i högsta grad förtjust, både i min sång och i mig själf.»

Hon log ett litet ironiskt leende. »Ibland var det nästan *väl* mycket. Han lofvade mig ju guld och gröna skogar, kort sagdt en 'succès pyramidal', men så kom det ett alldeles oväntadt hinder.»

»Och det var?» frågade André spändt.

»Jo, det var majoren», svarade hon.

»Majoren!» upprepade André. »Kunde han verkligen göra ett så starkt intryck på er, att ni för hans skull uppgaf alla edra konstnärssträfvanden, hela er framtid?»

»Ja, jag förstår det knappast nu», svarade hon och såg på honom, som om *han* skulle kunna svara henne därpå. »Men det blef så.»

André sade i en förvånad ton:

»Ni blef så förskräckligt passioneradt kär i majoren, att allt annat — — —»

»Å, det var inte alls tal om förälskelse», sade hon och slog afvärjande med handen. »Man förälskar sig inte i majoren, men det var så mycket, mycket annat. Han var den, som kunde göra mig fri och själfständig, ge mig, lilla stackare, en plats i samhället, plötsligt lyfta mig upp från min kujonerade ringhet till en befallande öfverlägsenhet. Han lade ju sig själf och hela världen för mina fötter. Jag kunde inte motstå det!»

»Hvar träffade ni honom?» frågade André.

»Å, det var i en mycket fin pension», svarade hon. »Jag hade en svensk väninna, som studerade för samma lärare som jag. Hon hade ingen talang,

men hon hade mycket pengar, och hon var inackorderad i en mycket dyr och elegant pension, dit hon då och då inbjöd mig att äta middag. Hon brukade då snygga upp min enkla toalett, så att jag skulle kunna ta mig ut bland alla de välklädda amerikanskor och engelskor, som åto vid bordet. Och där uppenbarade sig majoren en dag.»

»Och ni fäste er genast vid honom?» frågade André.

»Jag såg honom verkligen inte», svarade fru Ida och log. »Jag hade så mycket annat att se på, men han såg dess mera på mig. Det var min väninna, som gjorde mig uppmärksam på, hur han alltid satt och stirrade på mig, som om han velat sluka mig.»

»Och han talade aldrig till er?»

»Det första han sade till mig var, att han frågade mig, om jag ville bli hans hustru. Det kom något oväntadt, som ni kan tänka er, men han gaf mig betänketid. Han upprullade för mig alla fördelarna af att mottaga hans anbud. Först skulle jag med honom få stanna kvar ett par månader i Paris, få se allt, som behagade mig. Sedan skulle vi fara hem och inrätta vårt hem alldeles efter min smak. Han höll just på att ombygga det gamla majorsbostället, och nu skulle det göras färdigt under min ledning. Han talade om, hur hans ställning berättigade honom till det bästa umgänge, hur alla skulle ligga för mina fötter. Ja, det var, kort sagdt, alla ens önskningars uppfyllelse.»

»Dock väl inte *alla*», inföll André. »Hvad

tänkte ni det skulle bli af er konst, om ni gifte er med majoren?»

»Ja», svarade hon och drog ihop sina svarta ögonbryn. »Jag tillstår, att på den tiden voro mina tankar på ett underligt sätt omtöcknade, då det gällde min sång. Jag hade frågat min lärare, hur länge han menade det kunde dröja, innan han ville släppa fram mig och låta höra mig, och han önskade att utveckla mig ännu ett par år i all stillhet. Flere gånger hade mina studier blifvit afbrutna af sjukdom på vintern. Jag tålde inte riktigt klimatet därute, och nu ville han, vi skulle arbeta med dubbel ifver. Men jag var nästan tjugufyra år och längtade med brinnande oro att få kasta mig ut i lefvande lifvet. Majoren gjorde också sina antydningar, att jag ju alltid då och då kunde få resa ut och fortsätta mina musikstudier, och jag hade liksom en känsla af att det var bättre att få båda händer fulla än bara den ena. Alltihop gick som i en dröm, och jag fann mig en dag gift med majoren, till min lärares stora förtviflan och min egen stora belåtenhet.»

»Ni kan tänka», fortfor hon, »hvad det ville säga för mig, att plötsligt få lefva med i detta Paris, som jag förut bara hade sett passera mig förbi»; att få gå in i de stora butikerna och välja och köpa allt det vackra, jag förut blott hade beundrat med näsan flattryckt emot rutorna!» Och nu var det inte att sväfva uppe på hyllan under taket på operan. Nu satt jag i fåtöljerna och var så vackert klädd, att till och med parisarna

beundrade mig och hviskade: 'Quel bijoux! La mignonne!' Och så utställningarna och kapplöpningarna på våren! Ja, med ett ord, all världens härlighet! Jag tyckte också, att jag var mycket lycklig.»

»Och mycket kär i er man?» inföll André.

»Jag har ju sagt er en gång, att man inte blir förälskad i majoren, men han kan vara ganska angenäm, när han vill, och han tillbad mig. Jag kunde linda honom om mitt lillfinger, så att allt gick utmärkt.»

»Och sedan?» frågade André.

»Ja, sedan — var det slut!» sade hon och bredde ut händerna.

»Slut?» upprepade André.

»Ja, det vill säga, så fick vi ju lof att resa hem. Nåja, det var ju ännu en ganska rolig tid, när jag höll på att ställa i ordning vårt hem, valde tapeter, mattor och möbler och körde ut alla de gräsligheter majoren hade haft i sitt ungkarlshem. Nu står det där; allt på sin plats, och jag har intet mera att önska. Jag hör inte till dem, som jämt vilja ha nya saker och öfverfylla sina rum med onödigt krimskrams. Jag vill ha litet, men af bästa slag, och det har jag. Nu har jag ingenting mera att göra.»

»Men hvarför fortsätter ni inte med edra musikstudier här hemma?» frågade André. »Ni måtte väl ha tid nog.»

»Hvad menar ni med att fortsätta mina musikstudier här på landsbygden?» frågade hon häftigt.

»Ni vet väl bäst, att sådant inte går, utan att man får höra och lära någonting, får någon uppmuntran och förståelse, ja, kort sagdt, har någon musikalisk atmosfär omkring sig.»

»Och er man intresserar sig inte alls för er talang?» frågade André.

»Han beundrar mig öfver alla gränser, men han begriper inte mera däraf än den här», svarade hon och klappade hundens hufvud.

»När han har spelparti och herrarne sitta och dunka med korten och prata högt, får jag ofta lof att sätta mig och sjunga för dem. Det finna de ofantligt roligt. *Jag* finner det inte alls roligt.»

Hon såg upp på André med ett par tragiska ögon.

»Och ni kan inte resa ut och fortsätta edra studier en tid?» sade André.

»Hvad skulle det tjäna till?» svarade hon. »Jag skulle ju dock snart få resa hem igen, och jag kan redan alldeles nog för att sjunga för min man och hans kamrater. Nej, det är bara tomhet allt-ihop.»

Hon suckade djupt, och hunden såg upp på henne och suckade med henne.

»Måhända skulle det bli annorlunda, om ni en gång finge ett barn att lefva för», sade André.

»Nej, jag tackar!» svarade hon. »Jag tycker inte alls om barn. Det måtte vara förskräckligt att få en sådan black om foten på sig — en annan varelse, som man alltid skulle ta större hänsyn till än till sig själf. Har ni inte märkt, att

så snart en kvinna har blifvit mor, då är det slut med hennes personlighet?»

»Det borde väl ändå inte vara så», sade André, som just aldrig förut tänkt vidare öfver denna fråga.

»Det är naturens gång!» sade hon. »Men det upprör mig. Lifvet upprör mig förresten alltigenom. Är det någon mening med, att en människa, som är så vacker och så begåfvad som jag, går här på bondlandet och vissnar?»

»Ni har valt själf», svarade André sakta.

»Ja visst!» svarade hon. »Men det är en dålig tröst, när man först har kastat bort sin lycka. Ni kan tro, att jag med glädje skulle ge allt, hvad jag nu rår om, för att åter kunna springa en regnvädersdag i mina trasiga kängor och min gamla svarta klädning upp för bulevarden i Paris till min sånglärare och sjunga mina vokaliser.»

Hon satt med händerna i knäet och såg framför sig med ett så smärtsamt uttryck, att Andrés hela deltagande var i hans röst, då han sade:

»Jag ville önska, jag kunde hjälpa er; men jag kan ju intet göra.»

»Nej, det kan ni inte», svarade hon. »Och nu reser ni ju till på köpet.»

»Ja, i dag», svarade han.

»Ned till Lund, till alla de där lärda herrarne?» sade hon. »Kan det egentligen vara något roligt?»

»Jag reser allt längre bort», svarade André. »Jag reser ut för att lefva för min musik.»

»Är det sant?» frågade hon ifrigt och tog ho-

nom så hårdt om handleden, att det gjorde ondt. »Helt och hållet?»

»Ja visst», svarade han, »helt och hållet! Jag kan inte längre gå så här och dela mig i tu. Det blir det ju aldrig något af.»

»Nej, ni har rätt, ni är klok», sade hon. »Jag kunde afundas er, men jag gör det inte. Det skall ju också finnas människor, som äro lyckliga, och det tycks, som om ni skulle bli en af dem.»

»Lycklig!» upprepade André. »Det är nu alltid ett så outredt begrepp, och jag antar, att jag får mycket att kämpa emot. Jag har redan börjat. Det är inte så lätt att göra dem emot, som man håller af . . .»

»Å, strunt!» svarade hon och skrattade. »Vill man fram i striden, så får man inte se så noga efter dem, som ens triumfvagn kör fram öfver. Det gäller dock till sist bara, att man riktigt vet, hvad man vill. *Jag* har inte vetat det. Nu hämnar ödet sig.»

»Ni blir orolig», fortfor hon, då André såg på sin klocka och började resa sig. »Jag förstår, att ni ska hem och ta afsked, men vi ses nog åter. Jag känner på mig, att vi mötas igen! Ni vet ju, hur det kan finnas ett motiv i en symfoni, som beständigt dyker upp på nytt. I första allegrot har det visat sig, i mellansatsen försvinner det måhända, men i finalen — ja, då kommer det alldeles oväntadt flygande och påminner om det förgångna. — Något sådant möta vi nästan alla i lifvet. Ni ska få se det! Ni är ännu så ung, att

ni ingen erfarenhet har, men tro mig, vi musikaliska människor, vi ha vår egen rytm, som följer oss, och som till bestämda tider gör sig påmind, — å, vi mötas igen!»

De hade båda rest sig, och hon följde honom ett stycke på väg hemåt; men där skogen glesnade, stannade hon.

»Ja, nu säger jag farväl!» sade hon och räckte honom båda händerna.

»Lycka! Lycka!» — Hon såg honom djupt in i ögonen. »Och när ni är riktigt lycklig, så tänk litet på mig — som *inte* är det.»

Hennes ögon stodo fulla af tårar. André böjde sig och kysste båda hennes händer.

»Farväl!» hviskade han. »Söta, förtjusande människa, farväl!»

Han vände sig och gick raskt nedåt, men då han kommit helt ned för branten och såg tillbaka, stod hon där mellan de vissnade träden och viftade med sin röda hufvudduk, som lyste som en flamma i solskenet.

Omkring henne dansade rapphönshunden med ett jubel, som ville den säga:

»Nu har jag henne ändtligen helt och hållet för mig själf.»

Och så försvunno de båda i skogen.

* * *

Då André kom ned till Högvalla, stod Vanda och spejade efter honom, och under de få timmar,

han ännu var hemma, förföljde hon honom, hvart han gick. Hon omfamnade honom gång på gång, medan hon omväxlande grät och skrattade och talade om sina förhoppningsfulla planer, att snart, snart få komma till honom någonstans långt borta, där de två skulle hålla ihop och sträfva sig fram. André hvarken uppmuntrade henne eller sade henne emot.

Han visste ju själf intet om sin framtid.

Afskedet från föräldrarna var tämligen kyligt. Anders Bunge kände ju nog gråten i halsen, då han talade till sin son, men hans hustrus stränga ögon fingo honom dock att helt behärska sig, då han sade:

»Vi hoppas, att du snart kommer på andra och bättre tankar. Och du vet, att så snart du åter vill lyda dina föräldrars vilja, blir du emottagen med öppna armar.»

André hade så när svarat, att det inte var värdt, att hans föräldrar gjorde sig minsta förhoppning om något sådant, men han insåg det onödiga uti att ytterligare göra dem bekymmer och teg, medan fru Anna räckte honom handen och sade:

»Må vår Herre hjälpa dig att inse ditt eget bästa, min son! Dina föräldrar ha gjort hvad de kunnat.»

André kände sig ganska lätt om hjärtat, då han var utanför dörren till sin fars rum, och skyndade in till öfverstinnan för att taga afsked.

Den gamla damen stod midt på golfvet med en plånbok i handen.

»Här, min gosse, har du respengar och hvad du kan behöfva de första månaderna. Sedan får du mera. Jag behöfver ju inte säga dig, att jag tror på dig som på en 'gentleman', som inte vill missbruka din gamla farmors intresse för dig.»

André utbröt i mycket varma tacksägelser och omfamnade sin farmor gång på gång, till dess hon sade:

»Ja, låt det nu vara nog. Låt oss för all del inte bli sentimentala. Om du vill vara ärlig, så får du allt medge, att du känner dig ganska lycklig att bli oss alla kvitt och få pröfva dina vingar på egen hand. Adjö med dig och sköt dig som en karl!»

Därmed vände hon André ryggen, så att han icke såg, huru röda hennes ögon och hennes näsa blefvo, då hon gick in i sängkammaren för att vara ensam.

Pyllran mötte André i hallen och kastade sig genast om halsen på honom med en fart, som om hon kastat sig i ett badkar, hvarefter hon utbröt i en så konvulsivisk gråt, att hon fick lof att aflägsna sig för att stärka sig med eterdroppar.

Karl och Charlotte stodo vid vagnen för att säga brodern farväl.

»Må det gå dig väl!» sade Karl och såg André allvarligt i ansiktet. »Må du få allt, hvad ditt hjärta längtar efter, det önskar jag dig — ja, det gör jag uppriktigt!»

Han såg nästan ond ut, då han slog André hårdt i handen, ty han ville i denna afskedsstund

knäcka den grodd af svartsjuka, som fanns på botten af hans hjärta, och som han beständigt kämpade med.

Det var dock en egen sak att se sin yngste bror så godt som utkörd ur föräldrahemmet.

Charlotte bara grät, medan hon lade Andrés packning till rätta och gaf honom vin och frukt i en korg till reskost.

»Alla dina strumpor äro stoppade», hviskade hon. »Och så har jag sytt ett par nya halsdukar, som ligga öfverst i kappsäcken.»

Vanda fick icke åka med till stationen, då André icke tyckte om afsked vid järnvägen, men hon sprang efter vagnen, så länge hon förmådde och kysste på händerna efter sin älskade bror.

Uppe i Bertels rum stod fru Anna långt ifrån fönstret. Hon ville inte visa sig, då vagnen körde bort, men hon sade till Bertel:

»Ska du inte vifta, Bertel? Nu reser André!»

Hon visste, att det var ett af Bertels största nöjen att vifta till afresande gäster. Han ställde sig också genast vid det öppna fönstret och viftade allt hvad han kunde med sin hvita näsduk. André såg det långt borta från vägen och viftade tillbaka.

»Kan det vara mamma?» tänkte han, och hans hjärta fylldes af ömhet.

Men det var ännu en, som viftade afsked åt André. Det var Anne-Marie.

Från ängen vid prostgården kunde man se tåget högt upp passera norr och söder ut.

Anne-Marie gick just vid väfven, som var utlagd på gräset till bleke, då hon fick se nattåget fara söderut i solnedgången.

Hon visste, hvem där hvar med, och hon tog en af de långa väfbitarna och började svänga med den.

André såg det icke — han satt hopkrupen i ett hörn af kupén, där han sökte lugna sina upprörda känslor.

Anne-Marie stod och stirrade efter tåget, som brusade söderut. Det var inte så roligt att se sin kärlek så där försvinna och bara lämna en rök efter sig på himlen. Då också röken försvann, kastade Anne-Marie väfven öfver hufvudet och satte sig på gräset och grät; men då hon åter reste sig och tog bort duken, hade solen gått ned.

HÖGVALLA

FAMILJEROMAN

AF

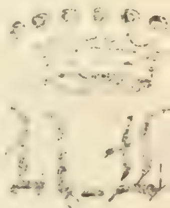
HELENA NYBLOM

PRISBELÖNAD VID

IDUNS STORA ROMANPRISTÄFLING ÅR 1905

Motto: Alla kunna lefva, medan dagen är klar,
men kommer lifvets allvar, då söker man ett svar.

STOCKHOLM

C. E. FRITZES BOKFÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1907
KUNGL. HOFBOKTR. IDUNS TRYCKERI-A.-B.

ANDRA DELEN

FÖRSTA AFDELNINGEN

FÖRSTA KAPITLET.

Medan åren försvinna.

Nog händer det, att man går och väntar länge på våren, men kommer den ändtligen, ja, då går sedan hela året i en svindlande fart.

Medan man ännu är i full hänryckning öfver att återse alla hvitsipporna, börja redan lönnarna blomma, och strax därpå vandrar man öfver deras fallna guld, medan syrener och guldregn rycka fram med sina blommande legioner. Hack i häl efter dem komma rosorna, de ljusa nätterna och höskörden, och plötsligt förstår man med undran, att man redan har midsommar bakom sig. Icke långt därefter börja höstens tecken, med blodstänk i lundarna och forsande strömmar, och bäst som det är, sitter man på nytt nedbäddad i snön.

I de stora städerna går tiden fort på grund af den jäktande mångfalden, och på landet går den måhända ännu fortare på grund af lifvets enformighet, där arbetet är nödvändigt beroende och bestämdt af årstidens växlingar.

De tre första åren, sedan André lämnat Högvalla, förrunno lika lugnt som en ström i sin fåra,

fastän människorna inom gårdens murar utvecklade och förändrade sig, lika väl som växterna i trädgården.

Fru Anna hade fått ännu en tillökning i sin äktenskapliga lycksalighet: Anders Bunge hade fått reumatism. Den hade hufvudsakligen slagit sig på hans högra arm, hvilket gjorde, att hans hustru var honom ännu mer oumbärlig än förut. Hon fick lof att hjälpa honom vid hans toalett, knyta hans halsduk och borsta honom i nacken. Hon fick sig betrodt att skrifva alla bref, han dikterade, och måste smörja honom med varm kamfersprit — och hon var lycklig.

När hon satt vid hans skrifbord och med sin precisa, något kalla piktur återgaf hvad han dikterade för henne från sin bekväma plats i länstolen, så kunde hon se upp på honom med strålande ögon och säga:

»Tycker du inte, Anders, att vi aldrig varit hvarann så nära som nu?»

När hon vid sin sida hade denne sin tillbedde man — hvilken hon helt och hållet regerade — och sin stackars Bertil i rummet bredvid, där han timtals satt och lekte med sina tennsoldater, kände fru Anna sig lyckligast och i sin egentliga värld.

På kvällarna, då man samlades i stora salongen på nedre botten, kände hon sig mera främmande.

Där förde öfverstinnan ordet och tyckte inte om, att Bertel var närvarande, så han stannade gärna uppe på sitt rum. Charlotte var för det mesta rätt tystlåten och alltid upptagen af något handarbete.

Karl kom sällan in förrän till måltiderna, och fru Anna lyckades aldrig blifva bekant med sin yngsta dotter, som alltid hade tusen besynnerliga frågor att framställa, som hennes mor icke kunde svara på, men som öfverstinnan däremot gendref eller uppmuntrade på ett sätt, som ofta uppväckte fru Annas förskräckelse.

Det var heller icke utan, att fru Bunge var litet svartsjuk på Vanda. Hennes far hade en afgjord kärlek för detta sitt »enfant terrible», som utan att genera sig sade honom emot, i alla småsaker handlade på egen hand, och hvars åsikter vajade hit och dit som popplar i vårstorm. Dessutom var hon i den intressanta åldern, då barnet blir jungfru, och hos Vanda visade sig denna utvecklingstid som en mycket intagande blandning af barnslig uppsluppenhet och jungfruligt behag.

»Tycker du inte, Vanda blir en vacker flicka?» frågade hennes far fru Anna.

»Det finner jag inte», svarade modern. »Hon blir ju så förskräckligt lång och smal! Inte spår af figur», och fru Anna rätade på sin praktfulla byst. »Och så har hon alltför mörk hy till det ljusbruna håret, hvarken blondin eller brunett.»

»Men ögonen, du!» sade fadern och log af förtjusning. »Det är två ögon, som kan titta, fastän jag inte vet, om de äro gråa eller blåa. Men Gud bevars, hvad de sluka hela världen! Och så hon går!»

Anders Bunge vippade fram och åter för att göra ett graciöst intryck. »Hon sväfvar inte —

nej, det är inte det! Hon kommer böljande. Jag vet inte hur det är, men jag tänker alltid på en våg, som kommer ilande mot stranden.»

»Du blir ju riktigt poetisk!» sade fru Anna litet ironiskt. »För resten gör det mindre, hur hon ser ut, om hon bara blir en snäll flicka. Men stackars barn, hon har så många besynnerliga tankar och idéer, så att man ibland kan bli riktigt ängslig af att höra på henne.»

»Jag tycker, ta mig f... hm! Jag tycker rent af det är roligt med alla de paradoxer, flickungen kommer fram med. Det verkar så uppfriskande», sade Bunge och sträckte på sig, så att det genast började värka i den reumatiska armen. Fru Anna tänkte i sitt stilla sinne, att det nog var ett litet rättvist straff för hans svaghet för det ostyriga barnet — och gick efter kamferspriten.

Ju mera brukspatronen höll sig inne på grund af sin tilltagande reumatism, dess friare händer fick Karl att styra gårdens angelägenheter. Han började lära sig Vandas knep med fadern, i det han icke längre underdånigt kom och framställde hvarenda sak till Anders Bunges afgörande, utan tänkte och handlade på egen hand, och först när allt var väl ordnadt, helt lugnt underrättade fadern, som då, så godt som alltid, gaf sitt gillande.

På det viset lyckades det Karl att åstadkomma den ena goda förbättringen vid gården efter den andra. Högvalla var hans ögonsten, hans tankars centrum; och hans lifsuppgift var att göra allt upptänkligt godt för denna fädernegård, icke blott för

ärans och vinningens skull, men därför att han älskade hvarje fotsbredd af dess mark som blodet i sin egen kropp.

Hans älsklingsidé, att föroka och förbättra mejeriet, blef därför så småningom utförd och visade sig vara till stor fördel för gården, som nu lade an på feta ängsmarker och utsökta raskreatur. Karl hade också sina planer med att utvidga trädgårdsskötseln och bygga orangerier, och med Charlotte delade han intresset för den stora hönsgården. Af den anledningen hade han allt emellanåt ärende till prostgården, då prostinnan var känd för sin utmärkta hönsafvel, och prostgårdens gamla fruktträdgård hade åtskilliga anmärkningsvärda fruktsorter att bjuda på. Dessa besök voro Karl mycket kära att aflägga, och han fann vid dem alltid tillfälle att tala ganska länge med Anne-Marie. Medan hon sträckte upp armarna för att nedplocka de äpplen, hon ville anbefalla honom till den nya fruktträdgården på Högvalla, tog han ögonblicket i akt för att beundra hennes slanka växt och hennes söta haka och hals. Och när de stodo i hönsgården och diskuterade de olika hönsraserna, följde Karl den strålande blick, hvarmed Anne-Marie betraktade sin hvita älsklingshöna, och han suckade och tänkte:

»Gud gifve, hon en dag ville se så där på mig!»

Andrés namn nämndes aldrig mellan dem, fastän det ofta sväfvade Karl på läpparna, och icke var det Anne-Marie, som självmant ville tala om, att hon då och då fick en liten biljett från den för-

svunne, instucken i ett bref till Vanda eller öfverstinnan. Det var visserligen bara mycket korta meddelanden, mest innehållande uttryck af ömhet för hennes väl.

»Du är den sötaste som finns! Glöm mig inte, Anne-Marie. Jag tänker så ofta på dig och hoppas våra tankar mötas» — och andra sådana anmärkningsvärda och originella uttryck, som emellertid försatte den unga flickan i ett lycksalighetstillstånd, som bragte hennes ansikte att stråla som af en himmelsk glans.

Den stackars Karl visste föga om, att medan han hade Anne-Marie en aln framför sig, var hennes hjärta många hundra mil borta, och innanför hennes lifstycke låg det lilla tunna paketet med Andrés bref, mer och mindre sönderkyssta. För resten hade umgänget mellan Anne-Marie och alla de unga på Högvalla blifvit mera och mera lifligt. Sedan André rest, hade Anne-Marie fått ett stort behof att fylla sitt lif med nyttigt arbete, och då hennes mor var den mest rifvande och praktiska fru i hela trakten och helst gjorde de flesta sysslorna själf, i spetsen för sina ganska talrika tjänare, fann Anne-Marie sig icke nog sysselsatt i hemmet, utan anhöll hos Charlotte att få hjälpa henne i att sköta om de fattiga och sjuka, hon brukade besöka. De två flickorna följdes ofta åt, och blefvo ännu bättre vänner än förut. Charlotte var ju icke blott åtskilliga år äldre, utan hade också lång erfarenhet och ovanlig energi och praktisk sans. Hon var och förblef den af de två, som gjorde den

största och bästa nyttan. Men Anne-Marie var en af de lyckliga, som sprida glädje blott genom att finnas till, liksom solskenet.

Det kunde hända Charlotte, när hon en längre tid hade släpat ut sig för någon sjuk gumma eller gubbe, att den sjuke en dag sade till henne:

»I går kväll hade jag en så välsignad stund. Då kom lilla prostfröken och satt visst en hel kvart hos mig. Hon satt där på stolen och tittade på mig, och det var precis, som om jag varit i himmelriket.»

En annan skulle måhända hafva känt det en smula hårdt, att alla ens egna bemödanden voro som intet emot blotta närvaron af en annan person; men Charlotte var en af de mycket få, som icke taga sig själfva med i räkningen, och hennes barmhärtighet var icke en vacker klädnad, hvarmed hon smyckade sin egen person, utan en kappa, hon kastade öfver sin lidande nästa. Hon log så gladt åt de sjukas glädje, och när hvarken hennes egen medicin eller mat kunde hjälpa eller uppmuntra, så skickade hon Anne-Marie. Vanda och Anne-Marie voro också oupphörligt tillsammans. De voro så olika, som två flickor kunde vara det, ty om Vanda, som hennes far sade, var lik en böljande våg, så var Anne-Marie som ett stilla, genomskinligt vatten. Men de hade ju ett stort outtömligt gemensamt ämne att tala om: det var André, André först och André sist och André till alla tider.

Medan Anne-Marie bara fick korta slängkyssar

i hans biljetter, fingo öfverstinnan och Vanda långa epistlar om allt, hvad han förehade, och i sitt första bref nämnde han, att allt hvad han skref till dem, torde meddelas Anne-Marie, så att Vanda ju snart förstod, hur det förhöll sig mellan dem. Så godt som ett par gånger hvarje månad skref André utförliga bref, som slukades af Vanda och studerades af öfverstinnan med brinnande intresse. André var i Dresden.

Han hade där med stor entusiasm kastat sig in i sitt musikaliska arbete, men det går inte så fort att nå upp till berömmelsens höjder, som Vanda föreställde sig. André hade först gått till en mycket berömd och mycket dyr lärare, en lärare, som numera hufvudsakligen tog betaldt för sitt namn, ty han tog undervisningen med sina många elever tämligen lätt. André tyckte icke han lärde någonting af honom och uppsökte en annan lärare. Det var en man, som genast såg de stora möjligheterna hos sin unge elev, och sporrade honom till en så öfverdrifven ifver, att André höll på att gå under därvid. Han arbetade mycket öfver sina krafter och fick slutligen under ett halft år helt och hållet upphöra att spela. Läkarne rådde honom att resa till Tyrolen för att stärka sig i bergsluften, och han återvände frisk för att med förnyad kraft återtaga sitt arbete.

Han fann då ändtligen den lärare, som passade honom. Det var en rätt obemärkt man, en musiker, som aldrig själf utmärkt sig som virtuos, men som hade den sanna och djupa blicken för andras

prestationer, och han såg icke blott Andrés anlag att bli en framstående pianist, utan han upptäckte snart hans afgjorda talang för komposition och förstod att uppfatta och leda hela hans musikaliska personlighet in på den väg, som för till målet. André arbetade nu träget och medvetet i känslan af att gå framåt med säkra steg.

Alla de olika skiftningarna i Andrés lif därute hade följts med djupaste deltagande af de tre älskande kvinnorna hemma i Sverige, öfverstinnan, Vanda och Anne-Marie.

Den gamla damen mottog de mycket olika underrättelserna från sin sonson med det lugn och den värdighet, som åldern gifver, och som hon för resten ansåg vara det enda passande sättet för en bildad människa att bemöta lifvets mera och mindre simpla beteende.

Men i sitt stilla sinne bäfvade hon mången gång för sin älskling, mera än någon anade. Hon ansåg det vara lyckans skyldighet att genast upptaga honom som sin priviligierade skyddsling, och de svårigheter och motgångar, som mötte honom, tillskref hon uteslutande andra människors ovilja och oförstånd.

I botten af sitt väsen var öfverstinnan dock en stor optimist, och hon tviflade egentligen aldrig ett ögonblick på Andrés slutliga seger öfver alla hinder, utan förutsåg säkert den framgång, som skulle kröna hans sträfvanden.

Lilla Anne-Maries hjärta befann sig i en evigt bäfvande darrning för sin hjärtevän, och det var

icke så underligt, om hennes omgifning fann, att hon började bli smal om kinderna och mörk under ögonen. Hon låg så mycket vaken och grät, och bad Gud för sin älskade gosse.

Hvad Vanda beträffar, så lefde hon också i en beständig spänning, full af hänryckning, så snart det kom ljusa, förhoppningsfulla bref, och genast färdig att packa sin kappsäck för att störta till sin brors hjälp, när det gick honom emot. Men han afböjde alltid hennes resplaner. Han hade icke plats för henne, icke råd att taga henne med på sina resor, och då han slutligen kom till ro med sitt arbete, fann han det allra bäst att vara ostörd. Han skulle icke ha någon tid öfrig för Vanda, och hon skulle bara få så innerligt ledsamt och känna sig ensam och öfvergifven i ett främmande land. Slutligen talade man icke mera därom. Vanda nöjde sig med brefven och fick nu hufvudsakligen sysselsätta sig med att fullborda sin egen bildning, som folk ju vanligtvis tänker sig afslutad på ett bestämdt klockslag.

Hon tog ständigt lektioner för Pyllran, och denna lilla dam var en utmärkt lärarinna, så snart det gällde att bibringa kunskaper. Hon hade mycket af den varan, väl sorterad och inlagd som servetter i ett linneskåp, och hon kunde finna dem och ta fram dem, om det så var i mörkret. Det var bara i lifvet själft Pyllran icke alls hade användning för sina kunskaper. Intet af allt, hon hade lärt, hade någonsin gått in i blodet på henne, och när hon gick ut ur skolrummet, lämnade hon

det efter sig där, tillika med jordgloben och den stora skriftaflan. Men hon kunde de moderna språken på sina fem fingrar och hade ett ganska bra uttal. I de andra ämnena höll hon sig mest till läroböckerna, med undantag af räkning och litet matematik, hvari Anders Bunge själf undervisade sin dotter. När det gällde denna kunskapsgren hade Pyllran nämligen icke mera förstånd än ett nyfödt barn. Hennes ögon miste allt uttryck, och det skulle icke ha varit synnerligen svårt att öfvertyga henne om, att hon hade elfva fingrar på sina två händer. Det hade aldrig varit tal om att sätta Vanda i något högre läroverk. Så olika öfverstinnan och hennes svärdotter för resten voro i sina åsikter, i ett voro de eniga: att det är fullkomligt onödigt att öfverfylla unga flickors hjärnor med massor af skolkunskaper. Anledningen till denna deras åsikt var visserligen högst olika. Fru Anna tyckte på det hela icke vidare om, att kvinnor voro lärda.

»Hvad tjänar det till, om de inte själfva ska bli lärarinnor?» sade hon. »Det ger bara anledning till, att de få höga tankar om sig själfva och vilja göra sig viktiga med att disputera med herrarne. Se på Charlotte! Hennes skolgång var snart slut, och sedan har hon inte ofta tagit i en bok. Men kan man tänka sig en mera nyttig och präktig liten människa, så godt som oumbärlig för alla? Den man skulle bli lycklig, som finge henne till hustru, men hon kan ju nu en gång för alla inte skiljas från sitt barndomshem och från oss.

Jag skulle inte önska bättre, än att Vanda kom att likna henne.»

Öfverstinnans resonemang var helt annorlunda. »Ingen människa lär sig något i skolan», sade hon. »Under skoltiden är lärdomen bara tvång och barnen papegojor, som dresseras till att pladdra efter de stora. Men finns det något i en människa, någon vetgirighet eller något intresse för lifvet, så tar hon minsann nog reda därpå, när tiden kommer. Vanda är inte af dem, som nöja sig med litet, och hon har ju hela världen för sig. Nu kan hon ju börja med biblioteket.»

Men först skulle Vanda konfirmeras.

Föräldrarne kallade det »att gå fram». Öfverstinnan talade därom som: »Den dag du får långa kjolar.» För Vanda var denna tid, då hon »gick och läste», en pröfvotid, som hon var tvungen att öfverstå. Prosten var icke en man, som genom sin karaktär eller sin begåfning kunde väcka några djupare tankar och känslor i ett ungt, törstande sinne, och all utanläsning innebar en plågsam svårighet för Vanda; katekesläxorna gjorde icke mera intryck på henne, än om hon skulle ha lärt sig utantill andra konstiga och obegripliga ramsor.

Men en pingstdag stod hon på kyrkgolfvet i lång, hvit klädning, och då hon kom ut ur kyrkan, låg hela jorden i vårens doftande glans.

Då log Vanda och förstod, att nu började lifvet.

* * *

Af allt, hvad Högvalla inneslöt inom sina murar, var nog biblioteket det mest värdefulla. Det var till största delen ett arf, som öfverstinnan fått från sitt föräldrahem. Hennes far, gamle justitierådet Gebelkampf, som var af tysk släkt, hade icke blott varit en bokvurm, utan en man, som verkligen intresserade sig lifligt för olika länders skriftställare, och i flere generationer hade män och kvinnor af hans släkt med förkärlek studerat vissa delar af litteraturen.

Det var sålunda icke blott många af de stora författarne, som biblioteket representerade, utan det afspeglade också numera försvunna personligheters olika smak och åsikter. Man kunde af denna boksamling sluta sig till, hvad som utgjort alla dessa olika människors andliga föda och varit rättesnöret för deras tänkesätt och handlingar. Ett par af sina älskningsförfattare hade öfverstinnan infört i det lilla bokskåpet i sin privata salong. Där stodo Voltaire och Diderot samt hennes särskilda favorit, Rousseau; men de stora bokskåpen med glasdörrarna i biblioteket voro ändå fullt besatta. Man kunde icke tänka sig ett mera inbjudande rum än detta hörnrum en trappa upp, där böckerna förvarades. Det var ett högt, soligt rum, hvars ena fönster hade utsikt öfver slätten, medan det andra vette mot parken och hade skugga från de stora kastanjeträden utanför. Med undantag af bokskåpen fanns där blott ett stort bord midt på golfvet samt en del gammalmodiga, bekväma stolar. De höga fönstren med de många små rutorna hade

bade breda fönsterkarmar, där det var så godt och bekvämt att sitta, och Vandas älsklingsplats var just i en sådan fönstersmyg; om vintern ut emot slätten, i sommarvärmen emot skuggsidan, där hon timtals satt hopkrupen med en bok i handen. Omkring henne var allt så ljufligt tyst, och intet störde den ström af tankar, som brusade genom hennes hjärna, väckta till lif af alla försvunna skalders och tänkares ord.

Nyckeln satt i alla skåp, så att hon kunde välja hvad hon ville. Måhända förstod fru Anna Bunge icke alls, hvilken oerhörd och bestämmande makt, som slumrar i böcker. Hvarken hon eller hennes man begagnade sig synnerligt af alla dessa tysta skatter.

Måhända var hon också alltför upptagen af att vara sin mans sekreterare och sköta om hans reumatism för att oroa sig öfver, i hvilken världsdel af det mänskliga tänkandet hennes unga dotter för tillfället gjorde sina irrfärder. Säkert är, att Vanda hade sin fulla frihet och att hon obegränsadt begagnade sig af den.

När hon var ensam där uppe i det tysta bokrummet, kunde hon stå länge och stirra på de många bokryggarna och tänka.

»Hvad finns nu i alla de där böckerna? Och hvar finns det jag helst kunde vilja läsa och veta?»

Hon skulle helst velat sluka dem alla så fort som möjligt för att sedan kunna utgallra efter sitt eget behof, och det rent af pinade henne, att böckerna icke på förhand talade om för henne, hvad

de hade att bjuda på. Hon tog ned och satte upp det ena bandet efter det andra. Mången gång lämnade hon en bok blott till hälften läst. Ibland började hon från slutet och läste baklänges. Vid andra tillfällen kunde hon på otroligt kort tid störta igenom ett arbete på flera digra band. Det berodde alltsammans på om hon fann något, som fängslade hennes intresse och förmådde hålla det fast.

Vanda hade ganska mycket fantasi, men en sund, kraftig fantasi, som hängde tillsammans med alla de intryck och erfarenheter, hon från barndomen fått ute i naturen, och farmoderns älskling, Rousseau, hade icke varit en starkare naturälskare än hon.

Poesi, i betydelse af skrifna verser, rörde henne mindre. Hon fann den icke gå upp emot verkligheten, och det mesta var henne för sentimentalt.

Hon kunde sluka romaner, både engelska och franska, men läste dem mest af nyfikenhet, för att se, »hur det gick». Resebeskrifningar och böcker om naturens under intresserade henne mera, men helst läste hon de författare, som sätta mänsklighetens tankeproblem under debatt. Hon hade en stark, törstande själ, som med ungdomens hela otålighet gjorde sina frågor och skälfvande väntade på svar. Hon ville på fullt allvar ha reda på denna underliga tillvaro och få klart för sig, hvilken flagga hon skulle hissa på sitt skepp, när hon nu skulle ge sig ut på upptäcktsfärder i lifvet. Hvad hade väl alla stora andar tänkt och sagt om des-

sa gåtor, som hon grubblade på? Det var bara att leta och leta, förkasta och börja på nytt, och hon läste för brinnande lifvet.

Det var högst olika utgångspunkter och därför mycket olika slutledningar, hon fann hos alla dessa tänkare och diktare, och hon hänfördes tidtals af alldeles motsatta åsikter.

Eftersom hon var en mycket sann natur, hos hvilken teori och praktik alltid följdes åt, så skulle en uppmärksam iakttagare godt kunnat förstå, hvilka ideal Vanda för tillfället besjälades af, efter hennes uppförande i det dagliga lifvet att döma.

Hon hade en tid kommit in på demokratiska idéer, då en af bibliotekets samlare, som haft demokratiska sympatier, hade efterlämnat en del litteratur, som behandlade de lägre klassernas fordringar och rättigheter.

Under denna period klädde Vanda sig ytterst enkelt, ville aldrig äta efterrätt, hvilket kostade henne svåra strider, gick helst i sällskap med jungfrurna och läste högt för folket om kvällarna. Vid alla tillfällen framkastade hon smädeord emot de lyckligt lottade, som bara njuta frukten af andras arbete, till sin fars stora nöje och sin mors innerliga förskräckelse.

Men så kom en annan tid, då Vanda studerade Goethe med öfverstinnan, och hon blef med ens aristokratisk. Hon begagnade med förkärlek ordet »förnäm», satte upp sitt hår à la grecque och lade band på sin snabba gång. Dessutom hade hon ett alltför mänskligt hjärta att icke röras af den

store skaldens evigt unga strofer, och hon citerade Goethes lyrik med en aldrig tröttnande entusiasm, så att lilla Anne-Marie till sist en dag sade: »Är det där verkligen så märkvärdigt? Jag tycker, det är så enkelt.»

»Begriper du inte, att det just är det, som är det fina i det!» svarade Vanda med flammande ögon.

Men så kom hon också med farmodern in i Rousseaus naturtillbedjan, och hon lämnade för en tid Goethe, såsom varande allt för mycket hofman och inomhusmänniska. Hon flyktade ut i naturen, byggde sig en hydda af grenar och låg i de långa sommardagarna vid bäcken, där hon lyssnade till hvarje hemlighetsfullt ljud och fördjupade sig i hvarje skiftning, som gick öfver naturens ansikte, medan hon tänkte på, huru hon en gång i framtiden skulle uppfostra sina barn på ett sundt och enkelt sätt till att bli riktigt sanna naturmänniskor. Hon led själf af misstro till deras varaktighet och beklagade sig för öfverstinnan däröfver.

»Farmor», sade hon en dag, då hon stod vid fönstret i öfverstinnans salong, där den gamla damen satt och stoppade på sina finaste spetsar, »farmor, det är så svårt att veta, hvem som har rätt. Jag tycker nästan alltid, att den har rätt, som jag sist läst.»

»Det är inte alls underligt», svarade öfverstinnan, »utan mycket lätt förklarligt, min pulla lilla. Saken är den, att de alla ha rätt, hvar på sitt sätt.»

»Hvad menar farmor med det?» frågade Vanda i en ganska utmanande ton. Hon hade under denna period icke tid att vara höflig. »Alla kunna väl icke ha rätt. Om *en* har rätt, så ha de andra orätt.»

»Det behöfs inte alls», svarade den gamla damen och lyfte på en liten antik kristallask, som stod bredvid henne på bordet. »Ser du, om fasetterna på asken här äro slipade på ett sätt och och fasetterna på locket på ett annat, så kan det på båda sätten vara lika vackert. Allt behöfver ju inte vara på samma vis. Det skulle ju bli alldeles förskräckligt enformigt.»

»Hvad bryr jag mig om, hur en ask ser ut!» svarade Vanda. »Det är ju bara en smaksak. Men när det gäller sanningen! Farmor, *hvar* är sanningen?» och Vanda gjorde front mot öfverstinnan.

»Det är allt en litet kitslig fråga så här på förmiddagskvisten», svarade öfverstinnan och log. »Och inte alls så lättvindig att svara på. Men ser du, min flicka, när allt kommer omkring, är det ingen, som har sanningen hel. Både den ena och den andra har haft en liten bit af den, och så vill hvar och en bevisa, att *han* har rätt, och så skrifva de och dikta och få blodet och talangerna i omlopp. Det är just *det*, som är det intressanta. Lifvet skall vara intressant, annars vore det ju ingenting.»

»Intressant!» upprepade Vanda med stark röst. Hon såg rent af olycklig ut. »Jag struntar i, om

det är intressant! Men jag vill veta, hvad som egentligen är meningen med det hela, och hvad jag har att hålla mig till. Och jag skall säga farmor», fortfor hon med glödande kinder, »att visste jag säkert, hvad som är det högsta, så skulle jag sträfva därefter, och lefva därför, — ja, jag är säker om att jag gärna skulle vilja dö därför, — men hvar är det, farmor?»

»Ja, det får du själf se dig om efter», svarade öfverstinnan tämligen likgiltigt. »Hvar människa finner sitt, och alla välja så olika. Du behöfver ju blott se på din egen mor! Ingen kan väl neka, att hon är en förträfflig och dygdig kvinna, och hon får sin andliga föda af det svammel, som Jonathan Pettersson står och vefvar. Det är hvad *hon* behöfver för sitt lif.»

»Ja, så blir det också därefter!» utbröt Vanda, som knappast visste hvad hon sade.

»Jaså, du kritiserar din mor!» sade öfverstinnan och tittade litet sarkastiskt på Vanda öfver glasögonen. »Hvad har du mot hennes fullkomlighet att anmärka?»

»Å, det är inte så jag menar», sade Vanda, som hade blifvit mycket röd och förvirrad. »Jag menar bara — ja, jag menar, att det kan bestämdt inte vara rätt att behandla sin egen son som mamma behandlat André. Jag tycker, att det, som är sant och rätt, måste bara värma, — värma som solen!» och hon dunkade sig med handen på bröstet.

»Nå ja», sade farmodern och lade sin bleka

hand på de gulnade spetsarna för att släta ut dem. »Till och med solen har man olika åsikter om.»

»Men jag ska säga farmor», sade Vanda och gick alldeles inpå henne, »att solen är i alla fall bara *en*. Inte är det en sol vi ha här på västgötaslätten och en annan sol i Karlstad. Solen är i alla fall densamma, hur mycket än människorna disputera om den. Men hvarför kan du inte säga mig, *hvem* som har rätt?»

»Därför att jag inte vet det, min pulla lilla», svarade öfverstinnan. »Och uppriktigt sagdt, kvittar det mig lika.»

Det blef en paus, under hvilken Vanda blott stod och stirrade ut genom fönstret. Plötsligt sträckte hon armarna högt öfver hufvudet, som för att befria sig från något, som plågade henne.

»Jag tror, att jag rent af upphör att läsa en tid», sade hon. »Jag tror nästan, att till slut ä' de lika dumma allihop. Farväl farmor! Nu låter jag sadla och rider ut.»

»Ja, gör du det, min flicka lilla!» svarade öfverstinnan utan att se upp från sina spetsar. »Ge dig du i väg på jakt efter sanningen!»

ANDRA KAPITLET.

»Goda grannar och mera sådant.»

Af alla gårdarna närmast Högvalla var det ingen, där det gick så gladt till som på Rydingsholm. De så kallade Rydingsholmarna bestodo af brukspatron Göran Ryding och hans maka, samt icke mindre än nio barn, fem döttrar och fyra söner.

Fadern och modern voro i sina bästa år, blott litet uppe i femtiotalet, båda ännu i sin fulla ungdomskraft och lefde ett lyckligt samlif med den stora barnskaran. Hela familjen hade tre hufvudegenskaper gemensamma: en utmärkt hälsa, ett godt humör och brinnande rödt hår. Deras vänner sade om dem, att när en vagn, full af Rydingsholmare, kom åkande, så lyste det rödt lång ut öfver landet. Gården var fidekommiss och skulle tillfalla äldste sonen Lars, men detta innebar just inga lysande företräden, ty egendomen var ganska fattig.

Manbyggnaden och ladugården voro förfallna och otillräckliga af brist på medel att förbättra dem, och i trädgården fingo träd och blommor växa vildt och gladt om hvarann. Af kontanter fanns aldrig mycket på Rydingsholm, men alltid fullt upp med lifsmedel. Här var så rikligt med fjäderfä, smör och ägg, med frukt och grönsaker, att ingen, som kom dit, tänkte på att här kunde vara något öfrigt att önska. Det var rågade fat, som buros

in till bordet, där de nio glada syskonen sutto och väntade på maten med förträfflig aptit, och det var med en aldrig svikande gästfrihet, som dörrarna öppnades för grannar och vänner. På Rydingsholm var både husrum och hjärterum för så många som helst. Det gick icke fint och förnämt till på gården, man lefde efter enkla, gammalmodiga sedvänjor, men ingenstädes hade ungdomen från granngårdarna så roligt, som när man dansade på Rydingsholm, i den stora, tomma salen, endast möblerad med en mängd björkstolar kring väggarna, när matbordet hade blifvit lyftadt ut, eller man for på lustfärder i gårdens arbetsvagnar, fullstoppade med hö.

Det var alltid ett förskräckligt väsen i flyglarna, där de unga flickorna sofvo i systersäng på golfvet efter en genomdansad natt, och de unga herrarne voro outtröttliga i att hitta på spratt och upptåg, så snart de voro inom Rydingsholms ägor. Alla kände i luften, att här var ett hem, där hvarken missförstånd eller dåligt lynne förmörkade eller förstörde hvardagslifvet. Inom familjen voro alla goda vänner, och alla önskade att vara goda vänner med hela den öfriga världen. Det omaka och kantstötta porslinet hindrade icke, att maten smakade ungdomen förträffligt, och man sof bättre och hade gladare drömmar på hömadrasserna på golfvet i flygeln på Rydingsholm, med ett par hästtäcken öfver sig, än i mången fin silkessäng på de rikare herrgårdarna.

Alla barnen hade ett visst syskontycke, och

ingen af dem utmärkte sig för något mycket personligt eller vackert.

Man var nästan lika glad hvilken af dem man var tillsammans med, ty alla hade de samma naturliga, godmodiga väsen, samma glada skratt och samma mjölkhvita, litet fräkniga hy under det röda håret.

Som gården i framtiden skulle tillhöra äldste sonen, fingo de andra sönerna lof att välja sig andra yrken för att lefva, och redan hade ett par af dem lämnat hemmet. Den tredje sonen, som ungefär var af samma ålder som André, studerade sålunda juridik i Uppsala, och som han icke hade några talanger att skylla på för att slippa ifrån detta studium, som just inte heller för honom hade någon särskild tjusning, läste han flitigt och hade kommit så långt, att han snart hoppades kunna aflägga sin examen och komma ut i det praktiska lifvet.

Så länge Jakob Ryding mindes, att han kunnat tänka, hade hans käraste tanke varit Vanda. Hon var ju bara en liten flicka, då han redan var en halfvuxen gosse, men till och med då hade han en särskild förkärlek för henne, som bara växte med åren.

Då Vanda nu hade skjutit upp till att bli en jungfru på sjutton år och han själf var en ung man på tjugofyra, var det honom klart, att målet för alla hans sträfvanden skulle blifva att en gång kunna få kalla henne sin, denna underliga flicka, som föreföll honom tillhöra en högre främmande värld, och hvars minsta ord tycktes honom mera

innehålsrikt än hvad alla hans kära fem rödhåriga systrar hade sagt under hela sitt lif. Jakob Ryding dyrkade Vanda. Han hade för henne en trogen slafs absoluta och tillgifna beundran, och han skulle med glädje ha lagt sig för hennes fötter och låtit henne trampa på hans nacke, men som han var en mycket enkel och rättfram natur, så visade denna hans tillbedjan sig icke på något som helst öfversvallande sätt. I sin sträfvan att behärska sina känslor blef han tvärtom så knapp i alla sina uttryck, att Vanda icke hade ringaste aning om sin barndomsväns tycke för henne.

Hon ansåg honom som en nödvändig del af allt det hon i sin barndom hållit kärt. Hon kände sig fri och naturlig i hans närhet och sade ofta, hur mycket hon tyckte om honom, en bekännelse, som bara fick Jakob Ryding att sucka djupt och tänka:

»Ja, hon tycker också om sin häst och sin hund.»

Emellertid var Vanda ofta under sommar- och jullofven på Rydingsholm. Under den långa vintertiden kunde det vara ganska sparsamt med besöken granngårdarna emellan, men desto lifligare blef samlifvet, då de unga sönerna på herrgårdarna kommo hem från sina universitetsstudier eller andra göromål för att slå sig lösa på landet i de älskade hemmen i Västergötland.

Sommartiden var det då ett ridande och åkande gårdarna emellan, som aldrig tog slut, och om julen ett dansande och en kälkåkning, som trotsade alla mörka nätter och alla snötunga dagar.

Vanda hade under hela hösten mest varit ensam,

och hade under lång tid fördjupat sig så starkt i studier af alla lifvets frågor, att hon, då julen kom, kastade alltihop ifrån sig med en lättnadens suck, tog på sig sin räfpäls och åkte till bal på Rydingsholm.

Då Vanda blifvit vuxen, uppstod en ganska allvarsam sammanstötning mellan hennes far och mor. Det gällde, huruvida Vanda skulle få lof att dansa.

Som man vet, ansåg fru Anna dansen som en särskild uppfinning af mänsklighetens arffiende. Visserligen kunde hon tillåta barnen en långdans kring julgranen, ja, hon kunde till och med åse en »française» värdigt dansad, helst om någon af de dansande voro äldre personer.

Men så snart en dans gick i valsrytmer, anade fru Anna oråd, och vid åsynen af en polka eller rent af galopp flyktade hon af förfäran.

Det var en gång för alla absolut förbjudet att ställa till bal på Högvalla. Karl och Charlotte hade heller aldrig någon dålig böjelse för dans, och till och med André föredrog att spela till dans framför att själf vara med därom. Och nu kom denna Vanda, som ju alltid var upprorsanden i familjen, och visade icke blott lust, utan ganska afgjorda anlag för dans. Det var icke bara att hon dansade gärna — hon dansade också så utmärkt vackert. Fadern hade ett par gånger stått och sett henne dansa, när de varit ensamma borta tillsammans, och den gode herr Anders stod och log af belåtenhet. »Ja, är det inte det jag säger»,

hviskade han till sig själf, »hon är som en gungande våg, ta mig f—n, som en våg!»

Emellertid kunde ju icke Vanda fortsätta att dansa i smyg, när modern icke var närvarande.

Frågan blef ställd under debatt och kostade ett långt samtal, häftiga ord, och rinnande tårar från fru Annas sida. Hennes äkta hälft visade emellertid vid detta tillfälle en ovanlig själfständighet och ville icke höra talas om att man skulle förbjuda Vanda att dansa.

Slutet blef, att fru Anna måste ge sitt samtycke till att Vanda fick dansa borta, när hennes mor icke såg det, men aldrig såra fru Annas samvete och ögon med att låta henne vara närvarande vid dessa sorgliga tillfällen.

Då Vanda klädt sig till julbalen på Rydingsholm i hvit klädning och sidenskor, visade hon sig för modern, först sedan hon hade stora lappstöflar på fötterna och var klädd i räfpäls och björnskinnsmössa, så hon mera såg ut, som om hon skulle farit ut för att jaga björnar än åka bort och dansa. Hon stod blott ett ögonblick i dörren till stora salongen och nickade till sina föräldrar. Fru Anna nickade tillbaka med ett litet kyligt »mycket nöje!» men fadern kom ut i hallen, lyfte på räfpälsen och såg på hennes dräkt.

»Du ä' söt! Du ä' ta' mig — du ä' rent af söt! Om jag bara kunde fara med och se dig dansa! Hvarför i all världen kan inte Rydingsholmarna bjuda föräldrarna med?»

Men det gjorde nu Rydingsholmarna icke. De tyckte mest om att ha ungdomen ensam.

Då Vanda åkte fram i släden öfver den frusna jorden och såg alla himlens stjärnor flamma i grönt i kölden, hade hon helst skrikit af glädje, om hon icke varit rädd att skrämma hästarna; men då hon kom fram till Rydingsholm och dansen redan börjat, tog hon genast Jakobs arm, där han väntade henne vid dörren, och började valsa rundt med honom i den stora salen. De dansade länge efter att alla andra upphört, Vanda blef aldrig andfådd, hon bara log och dansade, till dess den af flickorna, som satt vid det gamla skrälliga klaveret, upphörde att spela och den unge herre, som ackompanjerat henne, lade ned violinen.

Ett ögonblick lefde måhända Jakob i den saliga tron, att Vanda gärna, ja, *helst* dansade med honom, men han märkte snart, att det för henne inte var fråga om *hvem* hon dansade med, om hon bara fick dansa, ty hon dansade lika gärna med de yngsta rödhåriga flickorna på Rydingsholm, som med de unga herrarne. Hon fick värden i huset att dansa, och hon valsade alldeles hänförande med Anne-Marie, som flög i hennes armar och som denna kväll var så vacker, att det gjorde människor godt att se henne, ty Anne-Marie hade på morgonen fått en liten biljett från André.

Ju längre det led mot natten, dess mera surrade det i det gamla huset, som i en stor bikupa af glada, unga röster och rappa unga fötter, hvarunder de gamla golfplankorna knakade i sina fogningar.

Majoren och hans sköna fru voro icke bjudna.

Fastän man nog visste, att fru Ida tyckte om att komma ut och roa sig, var det icke många ställen, där man hade mod att bjuda henne. Man hade alltid en känsla af att där hon var med, måste allt vara så utomordentligt vackert och utsökt. Icke som om hon visade sig kritisk och öfverlägsen, ty hon var tvärtom så slösaktig i sitt beröm öfver allt hvad andra hade och gjorde, att det nästan verkade litet tryckande. Hon hade så många små vänliga anmärkningar om enskildheterna i de hem, där hon var gäst, angående rätternas utsökta godhet, den smakfulla dukningen, rummens inredning o. s. v., att man däraf slöt, huru väl hon observerade allt, och man började kritisera sig själf och fann plötsligt många fel och brister i sin vanliga omgifning, när fru Ida var i närheten. Hon var så fulländadt vacker, att man hade en obehaglig känsla af huru långt ifrån man själf var skön.

Hennes sätt att kläda sig var så smakfullt, att man först riktigt förstod allt det misslyckade i sin egen toalett.

Hon sade och gjorde allt med en sådan takt och måttfullhet, att man skulle känt det pinsamt, om man själf komme att säga eller göra något dumt.

Följden var den, att det alltid var ganska glest kring den plats, där fru Ida satt eller stod i ett sällskap, med undentag af de brinnande beundrare, hon alltid fann bland herrarne och som beständigt förföljde henne. Största delen af traktens ungdom kände sig ganska generad i hennes sällskap, och

man hade mera muntert, när hon icke var med och satt och öfverskådade sällskapet med sina härskareögon. Nu hade man inte heller bjudit henne och majoren till julbalen på Rydingsholm, ty frun i huset, Ebba Ryding, ville icke ändra något i anordningarna för hennes skull, och inte kunde man väl bjuda majorskan på sillsalad, gåsstek och hemmabryggd punsch med klenäter, som utgjorde supén.

Dess gladare föreföll festen de många flickor och gossar, som alla kände hvarann och hade växt upp i hvarandras grannskap. Äldste sonen i huset hade nyss fyllt tjugofem år, och han var den äldsta i hela sällskapet, när man undantager värdfolket. Man ville aldrig sluta dansa, och då klockan slog tre och värden, Göran Ryding, förklarade, att nu gick han och lade sig och släckte ljusen i kronorna, då dansade man ännu en timme i halfmörkret, till dess det kom order från sängkammaren, att nu hade alla att packa sig in och lägga sig.

Herrarna hade plats i ena flygeln och alla de unga damerna i den andra. På golfvet voro som vanligt bäddade tre syskonsängar på torrt hö, hvarpå lågo madrasser, filtar och breda bomullslakan. Det hade blifvit starkt eldadt i kakelugnen, så det var varmt och godt i det stora rummet, och på de små toalettborden i hörnen stodo grenljus, omvirade med röda band och lingonris. Då alla de unga flickorna krupit till kojs, dansade Vanda för dem i sitt långa nattlinne. Det var »drömdansen», underrättade hon dem om, där de lågo eller sutto

på golfvet i de breda sängarna i hvita nattdräkter med hängande lockar och flätor. Hon slutade dansen med att sträcka ut sig som ett långt, hvitt moln, då det hördes en stark applåd från gården.

Kunde det vara möjligt, att någon hade stått och tittat in genom hjärtana på fönsterluckorna?

I ett ögonblick voro alla ljus i sofsalen släckta, och endast det dämpade fnittret och skrattet under filtarna skvallrade om att flygeln var full af flickor, som inte alls ville sofva.

Först fram på morgonen, då stjärnorna började blekna, blef det tyst, och solen stod högt på himlen, då två af husets jungfrur gingo öfver snön på gården med nykokadt kaffe och rågade skålar med hembakadt julbröd för att servera baldamerna kaffe på sängen.

* * *

Under årets lopp träffade Vanda åtskilliga gånger ihop med majorskan, då hon och hennes man umgingos med familjerna på flere af de större herrgårdarna. Det var i synnerhet hos grefve v. Döllens den sköna damen var väl emottagen och gärna kom. Deras gods, Charlottendal, var utan jämförelse det mest aristokratiska stället i hela trakten, och fru Ida hade nu en afgjord förkärlek för det förnäma, ju förnämare, dess bättre.

Gamle grefve v. Döllen var en rik man, oberoende af hvad hans landtbruk inbragte honom. Jorden var för resten till största delen bortarren-

derad, och grefven med sin gamla grefvinna sutto som två äldre turturdufvor och mådde bra i sitt välombonade bo, där de barnlösa och sorglösa kuttrade med hvarandra sommaren i ända.

En del af vintern tillbragte de gärna i Stockholm, där familjen ägde ett gammalt hus på Riddaregatan och där de under säsongen gärna deltogo i en och annan fest vid hofvet.

Ofta stannade de dock på landet till fram på nyåret, ty intet fattades i lifvets bekvämligheter på Charlottendal.

Det var ett förtjusande ställe.

Hufvudbyggnaden var uppförd på Gustaf den tredjes tid, i stil som ett litet fransyskt palats, och hade under de följande generationerna blifvit mycket väl underhållet, så att det hade kvar hela sin eleganta fraicheur. Det låg så behagligt i skydd för blåsten mellan två kullar, och var omgifvet av en park, som visserligen icke var synnerligen stor, men utmärkte sig för sällsynt ädla träd och utsökta blommor.

Framför slottsfasaden var en särskild trädgård med de allra finaste gräsmattor, där en liten springbrunn beständigt småpratade och höll det höga herrskapet sällskap. Inomhus voro alla rum möblerade i en genomförd stil, då nästan allt som fanns där var från samma period som själfva byggnaden.

I allmänhet lefde grefven och grefvinnan tämligen stilla, men de voro dock mycket samvetsgranna i att aflägga sina reglementerade besök

hos alla grannar, med hvilka de hade umgänge, och själfva gjorde de hvarje årstid vissa middagar för traktens notabiliteter och en bal före julen. Midt i sommaren gick det dock särskildt lifligt till på Charlottendal, ty då hade herrskapet besök af grefvens brorsöner, två unga grefvar v. Döllen, som då tillbragte ett par månader hos dem.

De två unga herrarna voro tvillingar och liknade hvarandra så mycket, att det godt kunde tänkas, att de sinsemellan skulle kunna taga miste på hvarandra. Dessutom liknade de båda farbrodern. Båda voro de små och fint byggda, hade krokiga näsor, stora, tunga ögonlock, mörka ögon och höga, bakåtlutande pannor. Skillnaden dem emellan var bara den, att grefve Gaston, som hade kommit till världen fem minuter före sin yngre bror Manfred, en gång skulle blifva ägare till Charlottendal, hvaremot grefve Manfred fick nöja sig med hvad farbrodern i sin välvilja skulle komma att testamentera åt honom. Utom dessa unga herrar tillbragte också en ung släkting till grefvinnan största delen af sommaren hos dem på landet. Hennes namn var Matilda Hvitfeldt, af skånskt ursprung, en särdeles fin och oklanderlig ung dam, mycket lik flera af de gamla pastellporträtten på Charlottendal. Hennes hy var så skär och hvit, hennes hår så blankt, hennes händer så smala och bländande hvita, att Vanda brukade säga om henne:

»Jag kan inte föreställa mig möjligheten af att Matilda någonsin skulle kunna bli smutsig.»

Hon hade grefvinnans fint böjda näsa, blanka och beslöjade ögon, och därtill en mun så liten som ett körsbär. Den unga damen var en stor favorit hos sina gamla släktingar, som gjorde allt, för att den föräldralösa och medellösa flickan skulle kunna uppträda så elegant, som hennes namn och och hennes skönhet fordrade, och det var icke utan, att de gamla tu hade sina mycket djupgående planer och önskningar, som rörde sig om den möjligheten, att fröken Matilda och grefve Gaston en gång skulle kunna bli ett par, så att Charlottendal i dem skulle komma att hälsa sitt nya herrskap, när de själfva hade försvunnit. Hvad den unga damen tänkte om saken, visste man icke. Hon hörde icke till dem, som yttrade sina tankar; hon förstod att till det yttersta behärska sig och vara lika vänlig emot alla. Däremot visade grefve Gaston, såväl som hans yngre bror, ett mycket starkt och uteslutande intresse för fru Ida.

Om man skulle våga ett starkt uttryck om så späda och så korrekta herrar, som de unga grefvarna v. Döllen, så skulle man säga, att de svärmade vildt för henne. De bokstafligen inramade henne, en på hvar sida, och följde hennes spår som två små hundar, hvar hon gick och stod. Hon upptog all dyrkan med vänlighet och behag utan att uppmuntra eller föredraga någon af dem. Ja, hon yttrade till och med leende, att båda föreföllo henne lika älskvärda och sympatiska, men så lika, att hon skulle vilja skrifva ett kors med krita på ryggen af den ene, för att fort kunna skilja

dem från hvarandra, en önskan, som grefve Gaston genast tillmöteskom genom att hämta ett stort stycke krita och presentera fru Ida ryggtaflan af sin frack. Hon inskränkte sig dock till att sätta den allra minsta prick midt i ryggsömmen mellan skuldrorna, hvilket uppväckte den unge adelsmannens gränslösa tacksamhet.

Så snart de tre unga släktingarna voro på Charlottendal, började där en stor sällskaplighet. Om sommaren var det oupphörliga middagar, utflykter och ridpartier, och vid dessa tillfällen utvecklades all den elegans och allt det behag, som ett sådant gammalt aristokratiskt hem kan bjuda på.

Gamla grefvinnan var i ordets mest omfattande betydelse en charmant värdinna. Hon tänkte på sina gästers välbefinnande i de minsta detaljer. Den tysta och uppmärksamma kammarjungfrun utförde hennes order så fullkomligt, att de kvinnliga gästerna befunno sig som i en högre tillvaro i dessa gästrum, där allt var spetsar och siden, där det doftade svagt af violer, och där man tre minuter efter sin ankomst fann sin koffert uppackad och alla plagg undanhängda i garderoberna eller nedlagda i byrålådorna. Lakanen i sängen voro fina som näsduksväf, och de ljusa sidentäckena frasade om en med ett sakta aristokratiskt prassel.

»Ja, *så* skulle man ju ha det!» tänkte enhvar, som öfvernattade på Charlottendal. De två betjänterna i familjens livré, grönt och silfver, och hvita vantar, voro i sin tur mönster af uppmärksamhet och påpasslighet. När de passade upp vid bordet,

med ena handen i sidan, ljudlöst listande sig öfver golfvet, medan solen föll dämpad in under markiserna i den runda matsalen, som var dekorerad i hvitt och guld, medan det doftade af alla rosorna på bordet, ja, då fann fru Ida, att hon var i sitt esse. Denna doft af nedärfd solid förnämhet, kunde hon dock själf, oaktadt all sin goda smak och alla sin mans pengar, icke åstadkomma.

Visserligen serverades här ingen annan andlig spis än den man själf kunde föra med sig, men själfva ställets egendomliga poesi verkade inspirerande på fru Ida. Hon sjöng till och med gärna för grefven och grefvinnan, fastän de icke begrepo mera af musik än sèvres-vaserna på spegelbordet.

Hon kände ett obeskrifligt lugnt välbehag af att vara här, och hon var icke bara beundrad af de unga damerna, utan också uppburen af värden och värdinnan, som funno henne vara »en ovanligt distingerad dam». Gamle grefven hade dessutom den tämligen vanliga svagheten för kvinnlig skönhet och kunde i all stillhet icke se sig mätt på fru Idas ståtliga gestalt och underbara ögon. Majoren följde naturligtvis med som ett nödvändigt appendix till sin firade fru, hvilket ju är sådana sköna fruars mäns vanliga öde.

Endast när han var på möte, kom fru Ida ensam, och man tröstade sig mycket lätt öfver hans frånvaro.

På dessa sommarfester träffade Vanda och Anne-Marie ganska ofta tillsammans med majorskan. Deras första beundran för hennes skönhet

var ännu lika stor, men Anne-Marie hade en instinktiv, bitter känsla för henne. Hon talade aldrig till henne och höll sig gärna på afstånd.

Fru Ida närmade sig däremot ofta Vanda och ville gärna bli närmare bekant med henne, men Vanda såg på henne med sina forskande ögon och kunde aldrig riktigt få klart för sig, hvarför hon icke tyckte om henne.

»Jag vet inte hvad det är med henne», sade Vanda till Anne-Marie, »men man kommer henne aldrig en hårsmån närmare. Det är, som om det alltid fanns något outredt emellan oss. Om hon ändå inte vore så fullkomlig! Jag tror, jag skulle hålla mera af henne, om jag såge henne göra en dumhet; men det kommer naturligtvis aldrig i fråga. Hon glömmer aldrig ett ögonblick sig själf.»

Under lång tid frågade fru Ida icke efter André, men en dag, då hon stod bredvid Vanda utanför Charlottendal och väntade på hästarna, kunde hon icke längre motstå det.

Hon var i det ögonblicket mycket vacker, klädd i en svart ridkjol, en eldröd jacka med blanka knappar, och en liten jockeymössa med hvit pompong, hvarunder hennes svarta hår böljade fram.

Vanda, som också var ridklädd, hade blifvit lika lång som majorskan, ja, till och med ett stycke längre. Hon såg mycket lång och smal ut i sin åtsittande mörkblåa briddräkt, som hon höll upp med ena handen.

»Skall inte fröken resa utomlands snart?» frågade majorskan och vippade med sitt ridspö.

»Inte hvad jag vet», svarade Vanda tämligen knappt.

»Skall ni inte resa ut och hälsa på er bror?» återtog majorskan. »Han är ju i Dresden?»

»Jag tror han är i Dresden», svarade Vanda. »Om han inte rest någonstans ut på landet, som han brukar om somrarna.»

»Det går honom ju briljant?» sade majorskan och såg på Vanda med svarta, frågande ögon.

»Han arbetar», svarade Vanda och smällde med sitt ridspö. »Mera vet jag icke.»

»Kommer han inte alls hem och hälsar på litet?» framkastade fru Ida.

»Det har jag inte alls hört talas om», svarade Vanda. »Men se där ha vi hästarna!» Hon vände sig åt det hållet, där stalldrängarne kommo med hästarna, följda af ett par af herrarne. Fru Ida vågade ej fråga vidare.

»Hvad behöfver hon veta, hvar André är?» sade Vanda sedan till Anne-Marie i en förargad ton. »Det angår henne inte!»

* * *

Men fru Ida hade nu föresatt sig att få veta något om André, och då hon icke kunde få det hos hans egen familj, bestämde hon sig för att höra efter annorstädes.

En vacker sommardag begaf hon sig ut för att gå och tog vägen till herr Antonys undangömda hem.

Hon hade aldrig varit där förr, men hon visste ungefär, i hvilken riktning det låg, och fru Ida hörde icke till dem, som så lätt uppge en tanke. Hon förstod tvärtom nästan alltid att klokt och tyst genomföra hvad hon ville.

Herr Antony stod och såg på, huru hans bin svärmade under björkarna i det vackra vädret, då han hörde en röst bakom sig:

»Jaså, det är här, ni har gömt er!»

Han hade icke alls hört någon komma; han vände sig mycket fort och kände sig formligen bländad af all den skönhet, som log emot honom.

Fru Ida var klädd i en blekblå muslinsklädning, som föll kring henne i mjuka veck, och om hvars vida ärmar och litet urringade halsöppning en mängd hvita spetsar böljade.

På hufvudet hade hon en stor, lätt halmhatt, om hvars kulle hon virat ett par kvistar med mogna körsbär; som bröstbukett hade hon också en kvast af mogna bär, så blanka och röda, att man genast skulle velat äta upp dem. Öfver skuldran bar hon ett uppslaget hvitt parasoll med breda, hängande spetsar, hvilket bildade som en stor, lysande sol bakom hennes mörka hufvud.

»Ni ser så förskräckt ut!» sade hon leende till herr Antony och räckte honom förtroligt handen. »Skrämde jag er?»

»Inte precis *det*», svarade Antony, som hade riktigt svårt att få fram orden, »men det var, — ja, det var en så oväntad lycka.»

»Så artig ni är!» sade hon och skrattade, så

det lyste om hennes hvita tänder, och hon räckte ännu en gång den gamle mannen handen.

»Då får väl lyckan stanna litet hos er?»

Han bockade sig djupt med handen på hjärtat.

»Hvad gör ni egentligen här emellan bikuporna?» frågade hon och betraktade de många bin, som krälade ute på kanten af kuporna och svärmade om dem i luften.

»Jag beundrar!» svarade Antony. »Jag beundrar de visa lagar, efter hvilka dessa små samhällen lefva. Ni kan inte tro, hur mycket klokare dessa små individer äro än vi människor.»

»Nå, det fordras det måhända inte så mycket till», sade fru Ida. »Jag finner de flesta människor förskräckligt inskränkta.»

»En och en äro de inte så tokiga», svarade Antony, »men Gud bevare oss, när de komma i klump, då ställa de ju bara till galenskaper.»

»Och det gör inte bina?» frågade hon med ett solkast från sina svarta ögon.

»Nej, de göra de verkligen inte, min fru», svarade han ifrigt. »De hålla strängt på sin ras' lagar, och det är lagen, som vi få lof att böja oss för. Jag skulle vilja tala litet om för er, huru de lefva och arbeta. Denna bestämda fördelning af alla göromål — egentligen en viss uppgift, medfödd för olika kaster! Inga socialistiska dumheter, som förmå tjänare att vilja spela herrar och ställa till oreda i samhället, alla på sin post, dugliga till sitt, färdiga att dö, när deras uppgift är slut. Och så denna underbara anordning, att alla bara

arbeta för *en*, för drottningen! Förr än drottningen visar sig, finnes ingen inspiration hos bina. Alla vänta de på och sträfva efter, att hon skall komma. Men i samma ögonblick drottningen är född, då är hela samhället besjäladt af lifvets idé, då flyga de ut för att insamla allt det bästa, sommaren har att bjuda på, för att bevara det i helgedomen, där drottningen härskar. De ha med andra ord ett ideal, de små kräken, och det är klent med den saken i de mänskliga samhällena.»

»Ja, det skadar nog inte, att man har sina ideal», sade fru Ida och drog i sina långa, mjuka handskar.

»Inte *sina* ideal, utan sitt ideal! *Ett* skall det vara», svarade Antony med blixtrande ögon. »Vet ni inte, att bina bara tåla *en* drottning? Kommer en annan vise in i kupan, så samla de sig och döda henne, — döda henne med tusen styng.»

Han gjorde därvid en rörelse, som om han skulle sticka dolken i hjärtat på någon.

»De äro farliga, de där små!» sade fru Ida och ryggade tillbaka. Ett af bina hade satt sig på hennes kind.

»Rör det bara inte! Rör det inte!» bad herr Antony. »Då kommer det inte att såra er. Stackars bi! Det trodde ni var någon underbar ros, som plötsligt slagit ut i min fattiga trädgård. Se, nu har det märkt sitt misstag, nu flyger det!»

»Och nu gå vi», sade fru Ida. »Jag känner mig i alla fall litet orolig bland alla dessa fullkomliga varelser. — Är det där ert hem?» fortsatte

hon och svängde parasollen emot boningen bland almarna. »Får jag titta in och se, hur ni bor?»

»Så innerligt gärna», svarade Antony och skyndade fram före henne. »Jag har för resten ingenting att visa er. Men jag kan bjuda er på en skuggig plats och ett glas citronvatten, om ni behagar.»

Fru Ida sväfvade in i trädgårdsrummet.

»Å, hvad här är skönt och svalt!» sade hon och andades djupt. »Som i ett tempel! Och här arbetar ni?» Hon såg sig omkring och hade i ett ögonblick uppfattat bokskåpet, det gamla pianot, bordet med fotografierna, jordgloben, herbariet, — alltihop. Hon visste med detsamma, hur hvarje möbel i rummet såg ut.

»Det är någonting så allvarligt, nästan högtidligt att se ett rum, där en vetenskapsman arbetar», sade hon med sin dämpade, mjuka röst.

»Ni får verkligen inte kalla mig vetenskapsman», svarade Antony, som just bar fram en bricka med citroner, socker och källvatten. »Jag är den argaste dilettant, som finns på jorden. 'Tittar i alla gårdar, slickar i alla skålar' — för ögonblicket är jag er underdånige kypare, och det är måhända, när allt kommer omkring, den saken jag har mest talang för.»

Fru Ida log och böjde på hufvudet, tog af sin högra handske, rörde om skeden i glaset med sina sköna fingrar och läppjade på limonaden.

»Gör ni allt lika bra, som ni lagar limonad, så är ni en mästare», sade hon och drack i djupa drag ur läskedrycken.

»Och så spelar ni», sade hon och visade på pianot. »Det kan ni nu inte förneka, och jag förstår, att ni måste spela bra.»

»Hvarför tror ni det?» frågade Antony.

»Därför, att ni lyssnar så bra», svarade hon. »Det minns jag nog från den kvällen, då jag sjöng på Högvalla.»

»Men jag minns inte, att jag komplimenterade er», svarade herr Antony. »Jag vågade inte.»

»Det var bra», svarade hon och drack ännu en gång djupt ur glaset. »Jag bryr mig inte en smul om komplimanger; men jag tycker om att se på folk, att det går dem genom märg och ben, när jag sjunger.»

»Då såg ni nog rätt den kvällen», svarade Antony, som hänryckt stod och betraktade all hennes skönhet.

»Ja, jag vet, att jag sjöng b a den gången», sade hon, och torkade fingrarna på sin näsduk. »Hvem var det, som ackompanjerade?»

»Å, det var unge André», svarade Antony, som undrade öfver, att hon så alldeles hade glömt det. »Han ackompanjerade er alldeles härligt. Man skulle trott, att ni alltid musicerat tillsammans.»

»Ja, han spelade inte illa», sade fru Ida. Hon hade rest sig och gått fram till pianot, där hon stod och bläddrade i notböckerna, som lågo på locket.

»Hur är det? Han är ju nu ute och studera

musik?» framkastade hon, tämligen tankspridd, med hela sin uppmärksamhet på notbladet.

»Ja, han är i Dresden», svarade Antony, som närmade sig, mycket ifrig att få tala om sin unge vän. »Det går honom utmärkt. Man kan vänta sig mycket af honom med tiden.»

»Och föräldrarna gilla hans val och understödja honom?» frågade fru Ida, medan hon, stående framför pianot, sökte efter de ackord, hon läste på notbladet.

»Långt ifrån», svarade Antony, som kom ännu närmare i hopp om att väcka hennes uppmärksamhet litet mera. »Det är öfverstinnan, som ger honom medel till hans studier. Men snart kan man väl hoppas, att han kan börja spela offentligt och förtjäna något själf. I Tyskland, den klassiska musikens fädernesland, skall man nog veta att uppskatta en så djupt musikalisk talang som Andrés.»

Fru Ida hade satt sig vid pianot och spelade sakta ackompanjemanget till en sång, hon hade uppslagit på notställaren.

»Nå, kommer han hem snart?» frågade hon, emellan tonerna.

»Det kommer nog ännu att dröja», svarade Antony. »Han vill visst inte komma tillbaka till Sverige, förrän han är säker på sig själf, — ännu ett eller annat år måhända.»

Fru Ida svarade icke. Hon spelade vidare en stund, och så vände hon sig till Antony och frågade:

»Känner ni den här sången af Schubert?» Antony tittade öfver hennes axel på noterna.

»'Sehnsucht' — Goethes ord. — Nej, jag tror verkligen inte.»

»Kan ni ackompanjera den?» frågade hon i en nästan barsk ton.

»Jag kan ju försöka, — men jag vet inte», sade han.

»Då spelar jag den hellre själf», sade hon. »Sätt er där, så skall ni få höra, hur längtan låter.»

Antony sjönk i andakt ned på en liten stol vid väggen, och hon började sjunga. »O, denna röst! Denna röst som af rödt hjärteblod», tänkte Antony vid de första tonerna och ryste i sitt hörn, där han satt.

Dämpad, som i ångestfullt kval, sjöng hon början till den underbara sången, men då orden kommo:

»Es schwindelt mir, es brennt mein Eingeweide»

— ja, då svindlade det också för gamle Antony. Detta var ungdomens, kärlekens gränslösa längtan, färdig att spränga bröstet på den, som tyst måste lida af dess ohjälpliga kval. Och så sjönk det åter ned till de kväfda suckarna:

»Nur wer die Sehnsucht kennt
Weiss, was ich leide.»

Då hon slutat, sade han inte ett ord. Han satt ännu midt i flammorna af detta upphöjda utbrott af mänsklig lidelse. Luften omkring honom darrade ännu däraf.

Fru Ida förstod hans tystnad. Icke heller hon talade. Hon drog långsamt handskarna på sig och gick bort till honom för att säga farväl.

»Sjunger ni inte mera?» frågade han och tog båda hennes händer, medan han såg upp emot henne.

»Nej, inte i dag», svarade hon. »Ibland angriper det mig så starkt att sjunga.»

De logo emot hvarandra och han ledsagade henne ut.

»Se», sade hon och pekade emot bikuporna. »Nu svärma bina riktigt på allvar.»

»Det är inte underligt», svarade han. »De ha sin drottning. Ingen uträttar något i lifvet, som inte har sin drottning att svärma för, och många — ack, så många få lefva utan.»

Hon hade tårar i ögonen, och då hon räckte honom handen, böjde han sig ned och kysste den.

»Ni är inte en gammal man», sade fru Ida och såg på honom med sitt plötsliga, tändande ögonkast. »Ni har en ung själ.»

Han svarade blott med att skaka på hufvudet, och hon sväfvade bort. Men då hennes ljusblå klädning försvann bakom träden, satte den gamle mannen sig ned på sin trappa och grät.

TREDJE KAPITLET.

Vanda i Stockholm.

Den vintern, då Vanda fyllde aderton år, fick hon efter nyåret tillbringa i Stockholm. Grefvinnan v. Döllen hade erbjudit hennes föräldrar att

taga henne hem till sig, föra henne ut i stora världen och presentera henne vid hofvet. Fru Anna var mycket nöjd med detta arrangemang, ty så demokratisk hon än kunde vara, när det gällde människor, för hvilkas andliga frälsning hon ansåg sig ha full garanti, så gjorde hon annars en mycket märkbar skillnad på frälse och ofrälse. Hon glömde aldrig, att hon var född en Björncrona, och hon ansåg sig och sin familj självskrifna att tillhöra den högre societeten, där man visserligen kunde göra bekantskap, men aldrig stifta närmare förbindelser med folk från de djupa leden.

Grefven och grevinnan v. Döllens namn och förmögenhetsvillkor anvisade dem plats i den värld, där hon helst ville se sin unga dotter införd, och fru Anna visade ett ovanligt lifligt intresse för Vanda, medan man gjorde tillrustningar till hennes resa. Själf var Vanda också mycket nyfiken på hvad hela detta nya lif skulle föra med sig. Hon hade bara en gång förut varit i Stockholm; det var en sommar, då hennes far hade tagit henne med på ett par dagars lustresa, och hon var då ännu bara barnet, hvarför hon hade tämligen virriga minnen om hvad hon upplefvat. Hennes intryck af hufvudstaden var hufvudsakligen en mängd glittrande vatten öfverallt, långa gator fulla af bodar, där hennes far hade mycket att uträtta, och framför allt många och fina restauranger och konditorier, där man gick rundt från det ena stället till det andra och åt olika goda saker. Anders Bunge hade ju varit hennes förare, och han hade

ej minsta smak för museer och andra sevärdheter, allra minst i sommarvärmen. Nu skulle Vanda under flere månader bo i Stockholm och verkligen få lära känna Sveriges hufvudstad. v. Döllens voro redan installerade i sitt hem där uppe, så att Vanda måste resa ensam; men i en första klassens kupé med dagtåget ansåg hennes mor det nog kunna gå för sig.

En vacker vinterdag i januari satt alltså Vanda nedpackad i släden med Karl bredvid sig, som skulle följa henne till stationen. Fadern hade varit mycket gifmild med fickpengar och modern mycket vänlig vid afskedet. Charlotte var så glad vid tanken på att hennes »lilla syster» (som var ett hufvud längre än hon själf) skulle få komma upp till Stockholm och ha roligt, och Pyllran simmade i tårar, som hennes sed var vid alla tillfällen, då någon reste. Bara öfverstinnan var icke riktigt i godt humör. Hon hade gett Vanda en del vackra saker till hennes toalett, däribland ett halsband af flera rader små äkta pärlor, och det var icke af ovilja emot Stockholmsbesöket som öfverstinnan såg dyster ut; hon tyckte bara det skulle bli mycket svårt att undvara Vanda.

»Res du, min flicka, och roa dig allt hvad du orkar! Man är bara ung en gång i lifvet, och då gör man bäst i att taga för sig med båda händerna», sade öfverstinnan. »Men jag säger dig rent ut, att här blir förbaskadt ledsamt, när du är borta. Sedan har man ju inte en själ att tala med. Dina dygdemönster till syskon intressera mig föga,

då jag inte kan dela deras ifver för separatorer, hönskräk och gamla smutsiga gummor — och jag mister rent af tålamodet vid att jämt höra din mor och far diskutera hans välsignade reumatism. Jag ville önska, att han snart finge en annan sjukdom, så det blef liten smula omväxling på samtalsämnet. Nu har man inte annat än brefven att uppmuntra sig med, Andrés bref och dina bref, ty Gud nåde dig, om du inte skrifver! Och långa epistlar skall jag ha, så jag inte dör af ledsnad här ute på landet.»

Ja, det lofvade ju Vanda, och så for hon till stationen, medan Bertel viftade afsked från fönstret i andra våningen.

Då hon väl var inne i kupén och Karl räckte henne biljetten och kvittot på hennes reskoffertar, som han besörjt, omfamnade hon honom och sade honom farväl.

»Ja, jag behöfver inte be dig se väl om far och mor, medan jag är borta», sade hon och såg honom in i ögonen, medan hon lade händerna på hans axlar. »Jag vet ju, att du är den bäste son, som finns i hela kungariket. Och så glömmer du ju heller inte att då och då hälsa på Anne-Marie? Hon har det ganska tråkigt och behöfver liten smula uppmuntran, stackars liten!»

»Å nej, vet du, Vanda», sade Karl, medan han ställde i ordning hennes reseffekter, »det är nog det sista i världen jag glömmer.»

Så blåste tåget, och Vanda flög i väg till Stockholm.

Hvarje vecka skref hon hem, antingen till fadern och modern gemensamt eller till öfverstinnan. Medan hon i brefven till föräldrarna noga redogjorde för alla yttre fakta, så gaf hon i brefven till farmodern sitt hjärta luft och sin penna lösa tyglar och pratade ogeneradt om allt, som föll henne in. Första brefvet var naturligtvis, som sig borde, riktadt till föräldrarna och lydde så här:

Stockholm den 5 januari 188...

Käraste föräldrar!

Ja, nu är jag här. Resan gick utmärkt, fortare än jag hade tänkt, och förr än jag visste af det, åkte vi in genom tunneln på Söder och voro framme. Det var hänförande att se Stockholm dyka upp ur vattnet, med alla ljus och lyktor tindrande genom mörkret. Jag blef så glad, att jag tror jag skrattade, ty två damer, som stodo bredvid mig och sågo ut genom fönstret, betraktade mig med en viss oro, som om jag skulle varit mindre vetande.

Persson, betjänten, var vid stationen och fick mig genast i släden. Här hemma väntade tant och farbror med te. Matilda, som också bor här nu för tiden, var borta på bjudning. Jag har fått ett förtjusande rum ut till gården, med det stora, gamla päronträdet utanför fönstret, och här är så tyst om natten, som om jag skulle vara hemma på Högvalla. Hela det gamla huset här på Riddaregatan har på det hela något tycke af Charlottendal, fastän i

mycket mindre skala och ej på långt när så vackert. Intet i en stad kan ju vara så vackert som på landet. Men inredningen af rummen och sättet, hvarpå man lefver, är ju i alla fall också här efter tants och farbrors smak. Mitt rum är hvitt och blått, med muslinsgardiner om hela sängen, så jag ligger som i en bur.

På väggen har jag kopparstick af Karl Johan och drottning Desideria. Han är klädd i höga stöflar och strama byxor, och ser för resten ut, som om någon hade tagit honom om lifvet och dragit alla hans kläder upp under hakan på honom, där de blifvit sittande, men han bär det med konungslig ro. I handen håller han en trekantig hatt, af storlek som en mindre båt. Drottningen är klädd i enorma puffärmar, och i en turban med så många fjädrar, att det ser ut som hon hade Charlottes stora, spanska ligghöna i hufvudet. Så har jag en lång spegel, där det på ramens öfverstycke finns en förgylld urna, bredvid hvilken står en mamsell och begråter någon kär anhörigs frånfälle.

Genast jag kom, placerade Lova, kammarjungfrun, alla mina tillhörigheter på sina bestämda platser, och morgonen efter kom hon smygande med varmt vatten, tände brasan och bar sedan in en bricka med te och sefyrtunna smörgåsar, som jag hade att intaga på sängen.

En hvar dricker te för sig på morgonen, och man behöfver inte visa sig förrän vid frukosten, som är klockan tio. Klockan ett på förmiddagen ha Matilda och jag lof att promenera och gå i bo-

darne tillsammans, eller också åka vi ut på visiter med tant. På kvällarna komma då och då besök. De unga grefvarna v. Döllen titta ofta hit, i synnerhet är grefve Gaston mycket ifrig med sina visiter. Han äter dessutom middag här regelbundet två gånger i veckan. Tant och farbror äro obeskrifligt älskvärda emot mig och veta inte, hur väl de vilja mig. En gång har jag redan varit med dem på operan och hört 'Faust'. Jag tror, att jag gladde mig för mycket förut, ty det var på långt när inte så vackert, som jag tänkt mig, och jag tyckte det var så löjligt att se själfva hin onde gå omkring i röda trikåer med tuppfjädrar i mössan och ställa till ofog, att jag satt och skrattade i min näsduk, till dess tant lade sin hand på min arm till tecken, att jag borde vara idel tyst uppmärksamhet.

Jag har köpt mig ett förtjusande tyg till en balklädning: hvit tyll, med snöflingor af upprispadt silke; vi äro bjudna på bal till justitierådet Flemmings i nästa vecka.

Ja, nu hinner jag inte mera. Jag och Matilda skola ut och åka med tant. Hur är det med pappas reumatism? Sofver Bertel bättre? Har Karl slutat alla nyårsräkenskaper och kan vara litet mera fri?

Charlotte skall akta sig att gå ut och gå i för tunna kläder i denna våldsamma kyla.

Hur mår min älskade farmor? Hälsa alla tusen gånger från eder tillgifna dotter

Vanda.

Farbror och tant hälsa på det bästa. De bådo mig 'tacka', för att jag får vara här!

»Det var ju ett trefligt bref!» sade fru Anna och vek ihop det, sedan hon slutat det. »Jag tror ingen skall kunna få bättre hand med Vanda än just Aimée. (Det var grefvinnan v. Döllens förnamn.) Hon vet att taga henne på ett så försiktigt sätt.

»Anders», fortfor hon, medan hon stod och fingrade på brefvet:

»Det är eget med detta, att grefve Gaston jämt gör besök hos v. Döllens. Man kan inte veta hvad det kan ha med sig, och ett bättre parti kunde vi då aldrig önska oss för Vanda.»

»Jo», svarade Anders Bunge ifrigt. »Jag skulle önska henne en man, som vore ett hufvud längre. Jag tycker inte alls om, när en fru kan se sin man öfver axeln. — Men för resten vet du ju, att fröken Matilda och grefve Gaston äro så godt som förutbestämda för hvarandra.»

Fru Anna svarade icke, men hon tänkte sitt och log ganska belåtet vid sina egna tankar.

* * *

I ett af brefven till öfverstinnan af ett senare datum skref Vanda:

»Hvad jag ville önska, att jag hade farmor här! Helst boende i rummet bredvid mig, så att jag hvar kväll kunde gå in till dig och berätta, hvad som

händt under dagen, — eller rättare gå in hvarje morgon och berätta hvad som händt under natten, ty här i Stockholm är det hufvudsakligen om natten man upplefver något.

Jag har dansat förtvifladt och redan varit på fem mindre danstillställningar och tre stora baler. Slottsbalen är uppskjuten på grund af kungens illamående; men jag har undangjort alla behöfliga formaliteter för att, när timmen kommer, kunna få kasta mig i »Hvita hafvet».

Jag har varit uppe och nigit för drottningen, men omöjligt att för farmor upprepa namnen på alla de förnäma damerna, till hvilka jag fått åka på visit med tant Aimée. Det hör till ens heligaste plikter och lär vara ett ondt, man inte kan undslippa; — men nu är det öfverstökadt.

Emellertid har jag, som sagdt, begagnat min tid och mina ben väl och varit mycket bortbjuden. Tant Aimée följer för det mesta med Matilda och mig, och är hon förhindrad, så skaffar hon alltid någon annan snäll tant i sitt ställe, som uppoffrar sin nattro för att sitta och se på, hur vi unga roa oss. Att släppa oss ut ensamma skulle ju inte alls gå an! Här finns nämligen i societeten tre sorters moral: visitmoralen, som är mycket sträng, balmoralen, som är något lösare, och skridskomoralen, som är alldeles under isen. Vid förmiddagsvisiterna är man ju under sträng uppsikt. Då vet tant Aimée hvarje dumt ord man har sagt, och kan upplysa en om alla de fina ord man *inte* har sagt.

På balerna sitta de gamla damerna längs väggarna för att öfvervaka ens uppförande, men de veta naturligtvis lika litet hvad vi tala om med herrarne, som om de sutte i Göteborg.

På skridskobanan få våra förkläden uppge all kontroll öfver oss. De stackars tanterna kunna ju inte stå där och frysa fötterna af sig. Och det skulle vara den lättaste sak att förlofva sig och rymma med hvilken skojare som helst och sätta i väg med honom ut åt skärgården, utan att ens familj såg röken af en.

Emellertid har jag inte minsta lust, vare sig att förlofva mig eller att rymma. Det vill säga, jag kunde måhända nog ha lust därtill, men jag finner intet föremål, som inspirerar mig till ett sådant företag. Det beror väl på, att »den rätte har ännu inte kommit», som man brukar säga. Emellertid roar jag mig så godt jag kan, och det vill säga — ganska mycket.

Jag har i synnerhet tre uppvaktande kavaljerer att presentera för dig, hvilkas odelade uppmärksamhet jag alltid kan räkna på. De ha hvar för sig en utmärkande egenskap:

Den förste dansar bättre än den andre. Den andre har en utmärkt talförmåga. Den tredje är från Västergötland. Valsören heter af Klint, är löjtnant och adelsman. Jag vet inte, om han är rik, då jag aldrig frågat honom, hur mycket pengar han har, och han själf icke gör minsta tecken till att vilja yppa hemligheten. Men han dansar verkligen gudomligt! Och inga dansa så bra till-

sammans som vi två. Vanligtvis bjuda de ihop för många människor här i Stockholm, och de ha alltför trångt utrymme, hvarför också danstillställningarna bli en sorts beväringsmöten, där alla traska fram och åter i sitt anletes svett. Men hos ett par familjer ha de dock bättre plats, och löjtnant af Klint och jag, vi ha också talang att välja våra ögonblick, då vi äro herrar på täppan, och *då* må farmor tro, att vi sätta i väg, så det står blixtrar efter oss. Folk tycker till och med om att sitta och se därpå. När vi hvila mellan danserna, tala vi aldrig. Då sitta vi bara och flåsa, ty till och med mig kan löjtnant Klint dansa trött. Men när han säger: »Nå fröken! är ni klar att börja igen?» ja, då vill jag visa honom, att jag inte ger tappt, och jag har dansat det längsta golfvet i Stockholm sju gånger rundt utan att sakta takten.

När Klint dansar, ler han alltid, så jag ser hans hvita tänder lysa öfver mig, om jag någon gång tittar upp. Han säger, att han aldrig i lifvet känner sig så lycklig, som när han dansar med mig, och han har gång på gång gjort antydningar om att hans högsta önskan skulle vara att fortsätta dansa med mig in i en långt aflägsen framtid, hvilken tanke jag omöjligt kan sätta mig in i. När han yttrar sådant, afbryter jag honom genast med att resa mig och dansa ut med honom, ty han kan inte tala, medan han dansar, — och han kan öfver hufvud inte tala alls. Han har ingenting att tala om.

Men så är det en annan, som kan tala, och

det är Erik Gram, kandidat Erik Gram, skriftställare under namnet Sven Viking. Han ser mycket käck och bra ut, med ett stort vågigt hår och lifliga, bruna ögon. Jag begriper inte, hvarför min gängliga person funnit särskild nåd för dessa ögon, men han uppsöker mig vid alla möjliga och omöjliga tillfällen och vill alltid genast i kast med mig angående någon djupsinnig fråga. Första gången han talade till mig, frågade han genast: »Är fröken republikan?» Då jag svarade: »Det vet jag verkligen inte», sade han: »Då är ni det naturligvis *inte*, annars visste ni det väl.»

»Det är inte så säkert», tillät jag mig säga. »Man vet i allmänhet så litet om sig själf. Tror ni till exempel, att ni alldeles säkert vet, hvem *ni* är?»

»Ja, det vet jag verkligen», svarade han och strök upp håret från pannan. »Jag är en af Sveriges unga krafter, och min uppgift är att kasta handsken i ansiktet på samhället.»

»Och hvad säger samhället därtill?» frågade jag ganska muntert.

»Samhället tycker naturligtvis inte om det», svarade han. »Man hatar och förföljer mig och vet inte hvad allt ondt man skall säga om mig. Men det är sanningens vanliga lön. Vill man humbugen till lifs, då har man inte annat att vänta än martyrskapet.»

»Jag tycker ni inte alls ser ut som en martyr», kunde jag inte låta bli att säga, där han stod framför mig, så rödblommig och välklädd, med en nejlika i knapphålet och vax i mustascherna.

»Jag trodde inte ni var så ytlig att döma mannen efter kläderna», sade han med en ganska kritisk blick. »Tror ni inte, att det kan dölja sig mycket uppriktigt allvar under en något så när modern frack?» Han stod och plockade på sina sidenuppslag. »Men jag skall säga er, att jag hör till de ungas förbund, som svurit död och undergång åt tingens nuvarande tillstånd. Jag är en af fackelbärarne för den nya tiden, som snart skall afhålla sitt triumftåg bland oss.»

»Och hur skall den där nya tiden se ut?» frågade jag.

»Ja, det förstår ju fröken nog, att jag inte kan stå så här och förklara på fem minuter. Ni skall ju genast ut och dansa igen. Jag ser den där löjtnanten stå och bombardera mig med projektilblickar. Men om vi finge tala litet mera tillsammans på tu man hand, så tror jag, att vi skulle ha mycket att säga hvarandra.»

Och sedan dess ha vi verkligen talat en hel del tillsammans.

Han är inte alls dum, han är tvärtom riktigt kvick, och jag tycker ibland, att han har rätt i ganska mycket af hvad han säger. Men han har så förskräckligt brådt och far från det ena ämnet till det andra med en riktig snälltågsfart. Och så vet han allt bra litet. Jag tror egentligen inte han räknar världens skapelse längre tillbaka än från den stunden, då han själf såg dagens ljus. Och när jag ibland nämner namnen på alla de stora diktare och författare, som bo där hemma i biblioteket på

Högvalla, och som du och jag älska, ja, då ser jag på hans ögon, att han känner föga eller intet till dem, och så säger han bara: »Hur kan fröken ha hunnit proppa sin hjärna full med alla de där gamla herrarnes dumheter? Det är ju alltsammans öfvervunna ståndpunkter!» Och så skelar han på sina mustascher.

Här om kvällen hade vi ett mycket långt samtal. Han bjöd upp mig till andra valsen på en bal hos pappas vän, professor Armstedt, och då han, Erik Gram, inte dansar, så satte vi oss i en liten salong för oss själfva och diskuterade lifvets frågor.

»Det är hufvudsakligen tre ting jag vill till lifs», sade han, där han satt utsträckt i en lång liggstol. »Det är kyrkan, kungen och äktenskapet. Det är denna trehöfdade hydra, som det gäller att få bukt på!» Och han sträckte upp tre fingrar af sina spritt nya, hvita handskar.

»Kyrkan? Hvad ska den institutionen vidare tjäna till?» frågade han och såg utmanande på mig. Kan fröken på allvar säga, att vi bli lyckligare eller bättre af att en gång i veckan gå in i det andefattiga hus, som vi kalla kyrkan, och höra på hvad en inskränkt präst står och svamlar om?»

Jag hade inte alls lust att säga honom, att jag just aldrig går i kyrkan. Jag vet inte, hvarför det bar mig emot, men jag svarade bara: »Nå, det är väl olika för olika människor.»

Men han var redan vidare i sin tankegång. »Så är det kungen! Hvad ska vi med en kung

att göra och hela den dyra apparat, som åtföljer honom? Hvarför kan inte ett moget folk få styra sig själft? Folket, som dock alltid i det afgörande ögonblicket vet att handla på rätta sättet!»

»Tror ni inte ändå, att ett folk också kan bära sig illa åt?» tillät jag mig anmärka. »Om vi nu till exempel tänka på franska revolutionen, tycker ni inte då, att — — —»

»Franska revolutionen!» afbröt han mig och for upp ifrån den halfliggande ställning, han gärna intager. »Franska revolutionen, som är den skönaste och mest betydande tilldragelse, som världshistorien har att uppvisa!»

»Tycker ni också, att det var skönt med alla de oskyldiga och goda människor, som de togo lifvet af?» frågade jag.

»Å, det var bara bagateller, — rena bagateller», svarade han och slog med sina handskar i handen. »Hvem tänker nu på de par hundra små hufvuden, som trillade af i stormen? Hvad har detta att betyda emot det stora hela, — emot det afgörande omslag, som denna enastående händelse gjorde i världshistorien?»

»Kom inte och tala om öfverdrifter», fortsatte han, då jag försökte göra mina små invändningar. »Ingen stor förändring åstadkommes utan öfverdrifter. Den, som vill hugga ned ett gammalt träd, ger icke så noga akt på, om det sitter en del flugor mellan kvistarna. När nu den tillkommande stora sociala revolutionen inträffar förr eller senare, tror ni inte, att då också vi, som äro socialister,

komma att begå öfverdrifter? Sådant kan nu en gång inte undvikas.»

»Ja, jag har också varit socialist», kom jag att säga.

»Varit!» svarade han och skrattade. »Har ni hunnit med att 'ha varit' någonting? Och nu är ni det inte längre?»

»Ja, jag vet verkligen inte», svarade jag. »Jag vet inte, om jag har mod att bli socialist på fullt allvar. Det är svårt.»

»Allt, som är stort, är svårt?» svarade han och lyfte sin hvita handske. »Men hur kan man egentligen vara annat, om man är en tänkande människa? Föreställ er, att det i detta ögonblick går någon fattig kvinna där nere i snön genom mörkret. Hon har ett sjukt barn vid bröstet, men själf lider hon hungerns kval. Där hemma väntar henne en skara andra små barn, genomfrusna, sjuka och uthungrade. Hon har intet att ge dem. I förbifarten kastar hon en blick upp till våra upplysta fönster. Hon ser dansande par sväfva förbi. Hon förstår, att vi här uppe mätta oss med läckra rätter, släcka vår törst med ädla viner. Hon anar, att en enda af damernas toaletter har kostat så mycket, att hon och hennes barn i månader skulle kunna lefva däraf. Undrar ni på, att i en sådan kvinnas hjärta uppstår en bitterhet, en afund, en förtviflad känsla af orättvisa, som i ett gifvet ögonblick skulle kunna få henne att sälla sig till dem, som vilja förstöra och förgöra oss allihop?»

Det ryste i mig, medan han höll detta tal, som

gick så ledigt, som om han lärt det utantill. Jag föreställde mig plötsligt, att hvad han där satt och orerade om, måhända kunde vara sant, och jag sade visst nog mycket häftigt:

»Men har ni på fullt allvar sådana åsikter, så begriper jag inte, hvarför ni sitter här! Hvarför går ni då inte i säck och aska ut bland alla dessa olyckliga och hjälper dem att lekamligen och andligen kunna lefva?»

»Nu är det *ni* som öfverdrifver», sade han med ett litet ironiskt leende. »Hvad skulle jag, en enskild man, kunna uträtta? Då uträttar jag mycket mera på den plats jag intager i tidningarna, där jag alltid talar folkets sak och uppmanar samhället till eftertanke. Och här till exempel, här i detta hem, bland bildade människor finner jag alltid tillfälle att säga ett litet ord, utkasta ett litet frö i ett eller annat sinne. Och medan jag dricker deras champagne och äter deras tryffel, serverar jag dem till gengäld ett och annat litet bittert piller, som de måhända i ensamheten få en eftersmak af, och som kan tjäna vår stora sak».

»Det där begriper jag inte alls», svarade jag. »Om jag verkligen vore öfvertygad om en saks orättvisa, så skulle jag aldrig ett ögonblick tveka att lämna den. Jag skulle i ert ställe genast öfverge allt det där ni föraktar och ge mig helt och hållet med kropp och själ åt de olyckliga, som behöfva hjälp. Jag tror i det hela inte en smula på någon sorts predikan eller föredrag, om inte exempel följer med. Hvad är *ni* för ett exempel för edra egna

ord? Det där sättet att prata är ju bara löjligt, och vore jag den fattiga kvinnan, ni nyss beskref för mig, så ville jag först och främst kräfva *er* till ansvar för de välbärgade människornas företräden, ni som inser det orättfärdiga däri.»

Tänk, farmor, att han blef inte en smula ond öfver hvad jag sade! Han såg alldeles hänryckt på mig och utbröt:

»Ja, *ni* vore skapad att bli folkets genius! En inspirerande kraft, som kunde gå i spetsen för stora strider. Hvarför ha vi inte många af eder sort? Jag är säker om, att om ni hade svurit en fana, så så skulle ni med gladt mod dö för er sak.»

»Jag vet verkligen inte alls, om jag hade mod att dö för hvarken det ena eller det andra», svarade jag. »Men jag är väl ändå en så pass ärlig människa, att jag inte skulle kunna vara öfvertygad om *ett* och sedan i mitt lif göra *ett annat.* Det är ju tämligen enkelt.»

»Ni är så äkta, så äkta helt igenom», fortfor han och glodde alldeles onödigt förtjust på mig.

»Och därför skall ni också kunna uppfatta det oäkta i äktenskapet. Ni skulle aldrig hålla på rättigheten i en förbindelse, där kärleken icke längre var med; liksom ni säkert skulle kunna förstå att ursäkta en sann passion, under hvilka omständigheter den än gör sig gällande. Därtill är det vi en gång skola komma. Känslan i stället för konvenansen, sanningen i stället för dess sken. Säg mig, skulle något i världen väl hindra er att om ni älskade någon af hela er själ, hvem han än måtte

vara, fly med honom till världens ända, utan hänsyn till hvilken förödelse ni för resten skulle anställa därmed? Skulle ni inte ha den djupa, öfvertygande känslan af kärlekens oinskränkta rätt?»

»Det där kan jag verkligen inte alls svara på», sade jag. »För det första kan jag inte sätta mig in i en sådan känsla, som den ni beskrifver, och för det andra vet jag, att jag skulle bli mycket upprörd, om jag såg en annan handla utan hänsyn till sina medmänniskor. Om till exempel min egen far eller mor skulle lämna hem och barn för en annans skull, så skulle jag tycka, att de gjorde något mycket uselt. Men eftersom det är samhället ni vill till lifs, så gör ni nog alldeles rätt i att börja med äktenskapet. Kan ni få slut på familjen, så är det snart slut med alltihop. Ja, det förstå ni stadsherrar måhända inte, men ser ni, jag är född på landet och min far och mor och mina syskon och hela mitt hem...»

Jag kunde inte säga mera, ty plötsligt kom Högvalla och allt det älskade där hemma för mig med en sådan kraft, att jag fick tårarna i halsen, och det ville jag inte han skulle märka. Jag reste mig därför tvärt, då de spelade upp till tredje valsen.

Men på natten låg jag och tänkte öfver allt, hvad han hade sagt, och då kom jag att tänka på, att egentligen har ju du, farmor, ganska mycket af samma idéer. Du går aldrig i kyrkan och tål den inte. Du svärmar för franska revolutionen, och hvad äktenskapet angår, så tycker du ju också, att man framför allt skall ha sin fulla frihet. Men

du tycker allt detta liksom på ett allvarligare sätt. Du har tänkt öfver det under hela lifvet och har det liksom i blodet på dig; fastän jag heller aldrig förstår, hvarför du med dina liberala idéer har en sådan antipati för fattigt folk. Men du är fin och klok, som du är.

När Erik Gram framställer sina åsikter för mig, då är det, som om han toge tappen ur en tunna, — så flödar det, och jag får intryck af att han läst det alltihop i en tidning och lärt sig det utantill. Jag undrar, om han menar det?

Just samma kväll, då han hade talat så deltagande om de fattigas hunger, åt han med en glupande aptit af de stora sparrisarna, man serverade vid supén. Han hade sin tallrik rågad däraf och slök dem med en glupskhet, som när en taskspelare äter blår. Då han såg, att jag skrattade åt honom, vände han ryggen till.

Ja, detta var min andra »betydande» kavaljer. Nu kommer den tredje, som af alla tre absolut har den bästa egenskapen, emedan han, som jag sade, är västgöte. Och du kan nog tänka dig, hvem han är. Det är min egen vän Jakob Ryding, som nu går här i ett af »verken», har oändligt tråkigt och väntar med änglatålamod, att allt detta tråkiga småningom skall belönas med en liten dusör, ty han har inte mycket att komma med, som du vet.

Vi möttes alldeles oväntadt på en bal; jag visste inte, att han var där, och han hade nog lika liten aning om, att han skulle träffa mig, men jag såg plötsligt hans röda tupé flamma som en

glädjeeld öfver alla andra välkammade hufvuden. Han störtade öfver golfvet och grep mina händer med en sådan värme, och jag tog emot honom med en sådan fröjd, att nog litet hvar af dem, som sågo det, tänkte att det måtte vara något särskildt oss emellan. — Ja, visst är det något oss emellan! En gammal fast och varm vänskap. Jag håller så innerligt af honom, den hederliga själen! Men jag tror aldrig, farmor, att man skulle kunna bli riktigt kär i en gosse, man känt, sedan han ömsade tänder. Man har liksom ett slags moderliga känslor för honom.

Emellertid är jag alltid gladast på en tillställning, där jag upptäcker honom i ett hörn, hvarifrån han genast kommer fram, när han fått öga på mig. Han är som ett stöd, som om jag hade hela Västergötland bakom mig.

Ja, detta var detta.

På operan äro vi ganska ofta, ty tant och farbror ha abonnerade logeplatser. När de inte gå, får Matilda och jag gå i deras ställe. Men jag förstår mig nog inte riktigt på operan. Så länge orkestern spelar uvertyren, tycker jag det är härligt, och väntar alltid, att ridån skall gå upp för en oanad skönhet. Men när då själfva operan börjar, vet jag aldrig, om jag skall höra på musiken eller försöka uppfatta hvad de säga och göra på scenen, och det hela förefaller mig så onaturligt. Men det är nog därför, att jag är från rama bondlandet. Då roa teatrarna mig mera, i synnerhet de glada skådespelen.

Vi sågo här om kvällen ett mycket roligt stycke, som heter »Sällskap där man har tråkigt». Där var en gammal markisinna, som jag tyckte var så lik dig, farmor. Hon var liksom du den yngsta och den sötaste af hela sällskapet.

Nu skall jag klä mig till den stora tilldragelsen, slottsbalen! God natt, söta farmor!

Din Vanda.

(Postskriptum följer i morgon.)

FJÄRDE KAPITLET.

Två dagar senare.

Ja, nu är det öfverståndet. I går var jag så trött, att jag rakt inte orkade skrifva. Men nu skall jag tala om alltihop.

Matilda och jag iförde oss alltså på den stora kvällen våra hvita balklädningar. Matilda har en afundsvärd, rund och snöhvit hals, och bar en krans af flata ljusröda rosor om sitt blanka hår. Hon såg ut som en liten förnäm porslinsprinsessa. Jag själf hade försökt förbättra min smalhet, för att inte säga min magerhet, genom att hölja lifvet på min klädning med ett moln af tyll, och sömmerskan hade fäst ett par långa tyllskärp på skuldrorna, hvilka bundos i en knut på ryggen och föll ned som långa vingar, ett mod, som är mycket omtyckt, och som ser bra ut, när man dansar.

Tant Aimée var i svart sammet med alla sina sköna äkta pärlor, och farbrors lilla figur dignade under de många dekorationerna på fracken.

Det såg mycket lockande och fantastiskt ut att se alla de många ljusen i kronorna på slottet glittra genom fönstren, och jag hade rent ut hjärtklappning af förväntan, då de gingo uppför trapporna. Det var ju också vackert där uppe, men inte på långt när hvad jag hade tänkt mig.

Man kunde inte se skogen för bara trän, och »Hvita hafvet» var alltför fullt af svarta fiskar. Nej, i den salen skulle jag vilja dansa ensam, d. v. s. med en herre, som dansade bra; löjtnant Klint eller Jakob Ryding eller någon annan, om han bara kunde föra mig säkert. Nu var det nätt och jämnt, att man kunde röra sig litet i den stora trängseln. Jag försökte ha ögonen med mig och se på allt, men jag såg egentligen ingenting, och det hela flyter ihop för mitt minne i en stor massa af svart och hvitt, ljus, juveler och värme.

Det enda tydliga minne jag har är prins Carl, vår egen hertig. Det är den vackraste herre jag sett. Honom skulle jag vilja ha — men honom kan man ju inte få. Men allra helst skulle jag vilja se honom till häst, klädd i guldrustning, och en hjälm med svajande hvita fjädrar i spetsen för en här af korsfarare draga förbi som en syn. Han skulle inte gå klädd som vanliga militärer. Åtminstone kunde han väl ha krona och mantel. I alla fall skall farmor veta, att jag njöt den höga äran att dansa vis à vis mot honom i en française. Jag

dansade med grefve Gaston. Och farmor må tro, att jag neg till jorden för vår hertig. Jag måtte ha gjort det bra, ty tant Aimée sade sedan till mig:

»Ja, *så* skall man niga för kungliga personer!»

Detta var festens oförgätliga glanspunkt. Sedan var det bara ansträngning. Det var alltför varmt, och jag nästan sof i vagnen hem.

I går morse vaknade jag ganska sent vid att någon öppnade muslinsgardinerna om min säng. Jag trodde det var kammarjungfrun och sade med slutna ögon:

»Å, var god och ställ teet där borta, Lova!»

Men det var inte Lova, det var Matilda. Hon stod i sin ljusa morgondräkt mellan de hvita gardinerna och såg strålande glad ut:

»Hvad är det, Matilda?» frågade jag och satte mig upp i sängen.

»Lyckönska mig!» sade hon. »Jag är den lyckligaste människa i världen!»

»Då är du förlofvad med grefve Gaston», sade jag.

»Hur *kunde* du veta det?» sade hon och omfamnade mig.

Så nu ha vi förlofning i huset.

Farbror och tant Aimée äro öfverlyckliga.

Fästmannen har varit här till middag med sitt andra jag, lille grefve Manfred. Tant Aimée hade också bjudit Jakob, som redan flere gånger varit här hemma. Man gjorde ingen hemlighet af den lyckliga händelsen, och då grefve Manfred skulle bort på kvällen, tror jag att de bjudit Jakob komma

hit, för att han skulle underhålla mig, så fästfolket ostördt kunde få samspråka på tu man hand.

Jag satt med Jakob inne i lilla kabinettet, där ett par ljus voro tända i kronan (tant Aimée vill alltid ha dämpad belysning), då Jakob plötsligt säger:

»Vanda, det är något, jag så gärna ville fråga dig om.»

Jag såg genast på det allvarsamma uttrycket i hans ögon, hvad det var, och jag lade raskt min hand på hans och sade: »Nej, söta, snälla, säg det *inte.*» Han såg då mycket olycklig ut och sade sakta:

»Du vet i alla fall, Vanda, att — — —»

»Att vi två äro och förbli två trofasta gamla vänner», sade jag, hvarmed jag reste mig och gick in till de andra.

Han såg sedan mycket stilla och allvarsam ut och gick tidigt bort. Men hvarför i all världen vilja herrarne, att man skall älska dem? Det är allt bra mycket begärdt! Jag *kan* nu hvarken älska den ene eller den andre af dem. Men dig älskar jag och är din egen flicka

Vanda.

FEMTE KAPITLET.

Det var ej samma blomma,
Det var ej samma vind.

Året efter kom André hem på hösten. Grunden till att hans föräldrar åter ville taga honom till nåder var den, han själf förutsagt: han

hade gjort lycka. Under det sista året hade hans lärare önskat, att han skulle uppträda offentligt, och han hade låtit höra sig på flere mindre och större konserter med mycken framgång, ja, hade till och med varit kallad att spela vid hofvet för en utvald åhörarekrets. Kritiken hade varit honom mycket gynnsam och omtalat honom som en framstående talang, hvars medfödda begåfning och grundliga studier inneburo de vackraste löften för hans framtid. André hade skickat en del urklipp ur olika tidningar till öfverstinnan, hvilka hon i sin tur hade stuckit till Anders Bunge. Han läste med förvåning och glädje alla loford om sin förskjutne son; men då han kom till referatet om hans uppträdande vid hofvet, där själfva kungen hade sagt honom några uppmuntrande ord, ja, då kunde icke Anders Bunges svaga hjärta stå emot längre, det smalt!

Med darrande händer och tårar i ögonen räckte han fru Anna notiserna, hvilka hon genomläste. Då hon slutat läsningen, sade hon med sin mildaste röst: »Ja, det ser ju nästan ut, som om vår Herre velat det så!»

Föräldrarna hade ett längre samtal, hvarefter de gemensamt skrefvo till André, att eftersom det visat sig, att han tog sin uppgift på allvar och verkligen tycktes ha funnit sin kallelse, så skulle de icke längre göra sin vilja gällande, utan voro redo att förlåta och taga emot honom, om han hade tid och tillfälle att komma hem till Sverige.

Det blef då beslutadt, att André skulle komma hem och tillbringa september månad på Högvalla

och i oktober försöka att få uppträda ett par gånger i Stockholm, innan han återvände till Dresden.

Under det sista året hade ett par ändringar inträdt i förhållandena kring Högvalla. På majorsbostället bodde icke längre den sköna fru Ida.

Genom någon kombination i armén hade hennes man blifvit utnämnd till öfverstelöjtnant och kort därefter till öfverste vid Södermanlands regemente och nedslagit sina bopålar nära Södertälje. Fru Ida var mycket nöjd med denna ändring.

Först och främst tyckte hon mera om att heta öfverstinna än majorska, och framför allt var hon glad öfver att komma så mycket närmare Stockholm.

Lifvet nere på landsbygden började trycka henne mera, än hon kunde uthärda. Det var heller icke utan, att herrgårdsfruarna i Västergötland drogo en lättnadens suck, då fru Ida gaf sig i väg med alla sina koffertar, ty så godt som alla deras män hade en större eller mindre svaghet för denna tjuserska, som så oändligt öfverstrålade sin omgifning, såväl genom sin yttre företeelse som genom intelligens och talang. De kände sig samt och synnerligen undanpetade i hennes närvaro.

På majorsbostället inryckte nu major Brask, en äldre militär med grått hår, ett manligt, allvarligt utseende, fåordig och lugn. Han var känd inom armén som en omutlig hedersman, men en mycket sträng chef.

Hans underordnade darrade för hans allt upptäckande ögon och hans obevekliga rättvisa. Själf darrade han bara för en, och det var för sin hustru.

Fru majorskan kunde täfla med majoren i bredden öfver axlarna och i imponerande militärisk hållning. I dåligt väder begagnade hon sin mans stöflar, och om hon gett sina mustaschers anlag tillfälle att utveckla sig, så skulle hon heller icke i *det* afseendet ha stått efter sin äkta hälft.

Hvad det krigiska lynnet beträffar, öfverträffade hon honom till och med, ty hon låg i idelig fejd med sina tjänstflickor, som flyttade lika ofta som det var månader i året, och det var måhända dessa rymmerskors elaka tungor, som lade grunden till de rykten, som gingo om majorens hushåll. Man sade, att hvardagsporslinet där hade en så strykande åtgång på grund af den färdighet, majorskan besatt i att singla tallrikarna förbi öronen på sin äkta man, när hon var i upprörd sinnesstämning.

Hvilka medel hon nu än i verkligheten använde, så var det säkert, att det alltid var *hennes* vilja, som gick igenom. Barn hade herrskapet icke, men ganska mycket pengar, och då nu fru Ida skulle flytta och önskade att taga en del ting med sig, som hennes man bekostat af egna medel vid majorsboställets sista reparation, så gjorde majorskan Brask absolut uppror. Hon och hennes man hade mycket väl råd att inlösa både parkettgolfvet i salen och marmorgolfvet i verandarummet. Hon ville ha samma markiser, samma kulörta fönster i hallen och öfverhufvud allt, hvad fru Ida hade arrangerat, och som gaf glans åt majorsbostället. Om hon icke själf kunde täfla med fru Ida i skönhet och elegans, så ville hon åtminstone ha sitt

hus inrättadt så lika hennes som möjligt. Det tillvägabragtes då en öfverenskommelse mellan de båda härförarne om bytets delning och en ärofull fred, och sedan fru Ida hade försvunnit till »sällare jaktmarker», trampade nu majorskan Brask med fasta steg på hennes hvita marmorgolf och kände sig som herre på täppan. Ortens damer kände sig så lättade vid fru Idas afresa, att de med en viss varm ifver hälsade hennes efterträderska välkommen i sin krets.

När hon visade sig vid deras bjudningar i hela sin längd och bredd, starkt behängd med gyllne kedjor, och leende huldsaligt mot sällskapet, ja, då var hon dem alla en kär gäst. En dam, som begagnar sin mans stöflar och har en ganska lofvande skäggväxt, kan aldrig bli en farlig rival.

I prostgården hade en ganska sorglig ändring inträffat. Prosten hade fått ett lätt slaganfall. Visserligen hade han ganska snart repat sig, men hans minne hade fått en knäck. Han hade svårt att komma ihåg substantiven och i synnerhet långa ord. Då nu långa ord just var hvad prosten haft förkärlek för, och då han alltid varit känd för sin flödande vältalighet på predikstolen, så miste han både modet och smaken att predika och blef tvungen att taga sig en adjunkt.

En sådan anlände i skepnad af en person vid namn Isidor Langstedt.

Det var en yngre man med ett långt, blekt ansikte, tunt blondt hår, och utstående vattenblåa ögon. Hans fullkomligt korrekta uppförande och

hans ojämförliga ledsamhet voro enastående. Han skref sina mycket långa predikningar, hvilka han läste upp med något besvär, då han var ovanligt närsynt, och som åhördes af en snarkande församling.

»Nej, tacka vet jag vår egen prost!» sade bondgummorna, när de vaknade upp och gingo från kyrkan.

För Anne-Marie var den nye adjunkten en svår pröfning, ty han blef genast dödligt kär i henne och förföljde henne till alla tider med mer och mindre tydliga uttalanden om sina känslor, vid hvilka tillfällen han begagnade uttryck, som Anne-Marie var säker om att han skrifvit upp och läst öfver.

Emellertid kunde hon bäst undslippa honom genom att gå in till sin far. Prosten uppehöll sig numera det mesta af dagen i sitt rum och tog blott i nödfall emot adjunkten. Prostinnan och Anne-Marie gingo mera än någonsin upp i att sköta om och omhulda den sjuke mannen. De formligen proppade honom som en kapun med goda saker, naturligtvis strängt följande läkarens order; och för resten gjorde Anne-Marie allt för att upplifva faderns enformiga tillvaro, medan modern sysslade med hushållet. Hon läste tidningarna för honom i oändlighet och spelade i timtals schack med honom, ett spel, hvari prosten var särdeles förtjust, i synnerhet om han vann, hvilket lilla nöje Anne-Marie ju alltid gärna beredde honom.

Det föll aldrig prosten in, att detta mycket innesittande lif kunde taga på hans unga dotters hälsa. Hennes hvita hy började bli allt för genomskinlig, och hennes ögon hade fått ett trött uttryck. Fadern tänkte aldrig på, att hennes sinne måhända kunde behöfva en mera stärkande föda, än hvad som var att hämta ur tidningsspalterna, och hur kunde han ana, att hennes hjärta försmäktade af längtan efter någon, som hade spårlöst försvunnit, och från hvilken det blott då och då föll ett par ord, som några sparsamma droppar från ett regn, som man törstar efter, men som aldrig kommer?

Då Vanda talade om för Anne-Marie, att föräldrarna skickat efter André, erfor hon en känsla som nästan liknade ångest. En besynnerlig beklämning lade sig öfver henne. Hon hade nu i snart fyra år så beständigt tänkt på honom, att hennes tankar och känslor hade blifvit trötta och hans bild liksom blifvit otydlig. Skulle nu denna dröm bli verklighet? Skulle han snart stå lifslefvande för henne? Hur skulle han vara? Och hur skulle han finna *henne?* Underrättelsen om hans snara ankomst gaf hela hennes väsen en stöt, som fysiskt och andligt ansträngde henne i allra högsta grad. Och med hela sin varelse darrande af upprörda känslor, fick hon så taga tidningen och sätta sig ned och läsa för sin far om kreatursmarknaden i Skeninge och arbetarestrejken i Helsingborg.

Den septembermorgon, André väntades hem

till Högvalla, gick Vanda och frös. Hon kunde omöjligt bli varm. Hennes händer voro iskalla, och hon skakade hela tiden lätt öfver hela kroppen. Oroligt gick hon fram och åter, ut och in, upp och ner för trapporna. Tiden ville icke gå, den var som fastspikad.

Karl hade varit ute att skjuta rapphöns, och Charlotte var nere i köket sysselsatt med ett stort bak. Vanda hade gjort allt hvad hon kunde för att pryda Andrés rum. Hon hade plockat den vackraste bukett af remontantrosor och satt på hans bord och där bredvid uppställt ett dubbelporträtt af henne själf och Anne-Marie. Det var en fotografi, de tagit en dag i Sköfde, och jungfrun, som städade rummet, kunde ju tro, att det var för Vandas egen skull, hon ställt fram det. Nu visste hon rakt inte, hvad hon mera skulle ta sig till. Aldrig hade tiden gått så långsamt. Hon stod nu i hallen och talade vid en liten bondgosse, som berättade henne, att räfven hade bitit ett par af deras hönor, och för ett ögonblick var hon så upptagen af hans berättelse, att hon spratt till, då hon hörde gruset knarra under hjulen på den lilla vagnen, som i full fart kom in på gården.

Bondgossen och hans räfhistoria försvunno spårlöst någonstans nedför trappan till köket, — dörren flög upp, och där stod André framför henne!

Han hade blifvit mycket lång och betydligt bredare öfver axlarna, det såg hon genast, men hans ansikte, hans leende, hans ögon voro ju de-

samma, då han stod där och betraktade henne med händerna på hennes axlar.

»Hvad du har blifvit lång, Vanda!» sade han.

»Ja, och vacker!» tillade hon skrattande, medan hon omfamnade honom.

»Ja, visst är du vacker!» sade han och höll henne ut ifrån sig. »Du liknar en majsol!»

»Och pappa säger, att jag liknar en våg. Så måtte det väl vara något hos mig, som har sitt ursprung i hafvet», sade hon leende och omfamnade honom på nytt.

»Hvar är far och mor?» frågade han i dämpad ton.

»Uppe hos sig själfva», svarade hon.

»Jag går genast upp», sade han fort och sakta. »Låt mig gå ensam!»

Han skyndade uppför trappan, men mötte vid första afsatsen Pyllran. Hon bredde ut båda armarna för att omfamna honom och därefter började hon, mera låghalt än vanligt, att kretsa om honom, som en liten hund.

»Gud, hvad du har blifvit vacker, min gosse», utbröt hon. »Intet under, att de tyska damerna äro tokiga efter dig! Ja, säg mig inte emot! Det ha vi ju läst i tidningarna.»

Då André kom upp till sin fars dörr, stannade han ett ögonblick, innan han knackade. Hans hjärta bultade mycket högt. Men strax innanför dörren kom hans far honom till mötes.

Han gick i mjuka tofflor och var klädd i nattrock.

»Välkommen, min gosse, välkommen!» sade han blott och öppnade famnen.

Han grät ganska ymnigt och gaf sina tårar fritt lopp.

I länstolen satt fru Anna och stickade. Hon lade ned arbetet, då André kom in, och han skyndade fram till henne, lade sig på knä framför henne på golfvet och tog båda hennes händer.

»Mamma är ju inte ond på mig längre?» sade han och såg upp emot hennes ansikte.

Hon lade handen på hans panna och lutade hans hufvud bakåt.

»Det skulle väl vara så», sade hon vänligt. »Jag börjar tro, att också det lefnadskall *du* valt, kan uppfattas med allvar.»

»Om det kan, mamma!» svarade han och kysste häftigt hennes händer. »För mig är det det allvarligaste och heligaste af allt.»

»Det är nu åter för mycket», sade hon och drog ihop ögonbrynen. »Men vi skola vara glada nu och försöka förstå hvarandra.»

»Får jag gå och hälsa på Bertel?» frågade André.

Modern öppnade dörren och ropade med sin mildaste röst:

»Kom hit, lilla Bertel! Kan du se, hvem som har kommit hit?»

Bertel stod i dörren. Det var underligt för André att återse honom, nu en man på tjugusju år, med ett kraftigt, brunt skägg och en välvuxen kropp, och så detta uttryck, som hos ett spädt

barn, som försöker göra sig bekant med lifvets föremål.

Han såg en stund tyst på André, så skrattade han och tog hans hand.

»Han är glad», förklarade modern, »han tycker om dig.»

»Stora bror», sade Bertel och såg vänligt på André. »Stora bror har varit ute och ridit. Har du nötter åt mig?»

Nötter var det bästa Bertel visste, och fru Anna, som alltid hade ett förråd af dem till hands, stoppade Andrés ena hand full därmed.

Så snart han räckt dem till Bertel, gick denne in i sitt rum och satte sig att knäcka dem.

Karl och Charlotte kommo rusande uppför trapporna för att hälsa på André. På länge hade föräldrarna icke hört Charlotte skratta så gladt, och Karl räckte brodern handen till ett hjärtligt välkommen, men i samma ögonblick kände han dock den gamla taggen i sitt hjärta.

»Nu är han här igen, den oemotståndlige. Jag undrar, om han nu på allvar ämnar taga Anne-Marie ifrån mig?» tänkte han emot sin vilja.

Så skulle ju André ned till öfverstinnan och Vanda följde honom.

Då de kommo in i hennes salong, stod den gamla damen midt på golfvet, uppsträckt i svart siden och spetsar, med en hållning, som om hon skulle »hålla cour», för att dölja, hur hon darrade i alla leder. Hon var alldeles oförberedd på det sätt André hälsade på henne.

»Farmor!» ropade han och störtade emot henne. »Har jag dig ändtligen?» och därmed lyfte han upp den sirliga gamla damen på sina armar och började springa golfvet rundt med henne, som om hon varit en liten flickunge.

Öfverstinnan försökte hålla sig så stram och styf som möjligt, medan hon med en röst, som skulle föreställa att vara sträng, ropade:

»Jag tror du har blifvit alldeles tokig, pojke! Vill du genast sätta ner mig!» medan Vanda sprang efter dem och förmanade:

»André! för all del! Tappa henne inte!» Ändtligen lade André henne raklång på soffan, där hon fick ligga en stund och vifta sig med sin näsduk.

»Ja, jag vet ju inte alls, hvad jag skall göra åt dig!» sade han och kysste henne på båda kinderna. »Det är ju du, som är roten och upphofvet till alltihop.»

»Men hade jag vetat, att du skulle bli så demoraliserad där ute», sade öfverstinnan, som nu hade satt sig värdigt till rätta i soffan, »så hade du minsann inte fått ett öre af mig.» — — —

Det var en mycket glad och mycket riklig mellanfrukost, som den förmiddagen serverades på Högvalla.

André talade nästan oupphörligt, som det brukar vara, när någon kommer långväga ifrån och har oändligt mycket att berätta.

»Och Hans Majestät kungen af Sachsen var

ju nöjd med dig?» sade fadern, i det han lade en utmärkt rapphönsbit på Andrés tallrik.

»Han sade det», svarade André. »Jag tror för resten de voro nöjda allihop.»

»Ja, ni skall få se!» fortsatte fadern, liksom upplysande till hela familjen. »Småningom komma konstnärerna till sin rätt. Om det är bildade människor, som bli konstens representanter, så kommer nog litet hvar att medge, att också de sköna konsterna ha sitt fulla berättigande. Skål, André! Lycka till!»

Alla klingade med honom, och till och med fru Anna log, då hon stötte sitt glas emot hans.

Så skulle ju André ned och hälsa på husmamsellen och jungfrurna och kusken och trädgårdsmästaren.

Han hade varit allas älskling, och det sätt, hvarpå de mottogo honom, visade, att de icke glömt honom.

Och så var André hemma.

* * *

Fram på dagen sade Vanda till André:

»Nu skall du väl öfver och hälsa på Anne-Marie?»

»Redan i dag?» sade André. »Jag hade tänkt få vara här hemma till i morgon.»

»Jag tror nog hon skulle bli mycket ledsen, om du lät henne vänta så länge», svarade Vanda. Hon såg undrande på brodern.

»Nå, så gå vi i dag», svarade han genast. »Du går väl med mig?»

»Vill du inte hellre gå ensam?» sade Vanda.

»Nej, hvarför det?» svarade André gladt. »Jag vill naturligtvis helst ha dig med mig.»

»Så gå vi genast», sade Vanda. »Annars går solen ned.» Och en stund därefter vandrade de två syskonen arm i arm den ganska långa vägen ned till prostgården. De hade så mycket att tala om. Det kom huller om buller i afbrutna satser, i munnen på hvarandra, och innan de visste af det, voro de framme.

»Nu kan du gå här in genom trädgården, upp till verandan», sade Vanda och öppnade grinden för brodern, »så går jag gårdsvägen och skickar Anne-Marie ut till dig.»

André ville göra invändningar, men Vanda var redan borta, och han gick in i trädgården genom gången under äppelträden, som förde fram till verandan. Alla färger stodo så bjärta i septemberluften, och på den stora verandan hängde det vilda vinet som ett blodrödt draperi, släpande ända ned till jorden. Allt omkring var ljudlöst och stilla. André stod och såg in emot dörrarna till de inre rummen.

Nu hörde han en dörr öppnas och stängas, och lätta fotsteg öfver golfvet.

Där stod Anne-Marie framför honom. Ett ögonblick voro de tysta och sågo på hvarandra, och i samma stund förstodo de ömsesidigt, att de

icke voro de samma, som då de skildes för fyra år sedan.

André hade bevarat Anne-Marie i sitt minne som en bild af ungdomen i dess första, fläckfria glans, och hade än hennes bild i ganska långa mellantider varit undanträngd af andra förbigående intryck, så hade han dock beständigt vändt tillbaka till den som till det ljusaste och renaste han sett i lifvet.

Hon var för honom liljan i hans ungdoms trädgård, om hvilken han så säkert visste, att den endast doftade för honom, och som han förr eller senare skulle vända tillbaka till för att plocka.

Då han nalkades hemmet, var det, som om hennes bild flyttade längre bort. Den hörde liksom till det förgångna, och han hade helst uppskjutit att träffa henne, om icke Vanda hade yrkat därpå.

Nu stod hon framför honom, och hon var icke längre den han hade drömt om. Det var, som om ungdomens första hälsa och glädje hade lämnat henne. Hon såg blek och lidande ut, och hennes ögon hade ett trött och sorgset uttryck, då de mötte hans.

Anne-Marie förstod hans pröfvande, främmande blick och böjde sitt hufvud som för en oundviklig dom. Då greps han af en så underlig rörd och och vemodig känsla, att han slöt henne i sin famn, kysste hennes panna och sade sakta:

»Lilla Anne-Marie, är du sjuk?»

Hon lyfte sina tårfyllda ögon med en outsäglig kärlek emot honom och sade:

»A, nej, inte sjuk, men jag har sörjt så mycket öfver pappa, och så — så har jag längtat — åh, längtat så förskräckligt efter dig!»

Hon lade sitt lilla hufvud till hvila på hans bröst, medan han höll armarna fast om henne, och i det ögonblicket sade han sig själf, att han aldrig skulle öfverge henne. Det skulle för honom vara hans heligaste plikt att aldrig svika detta trofasta hjärtas kärlek, och då han förde henne till bänken på verandan och satte sig vid hennes sida, var det med en känsla, som en mor har för sitt lidande barn.

Anne-Marie lutade sitt hufvud emot hans skuldra och satt alldeles tyst, medan han höll hennes hand i sin, och så sutto de, då Vanda kom genom salen med raska steg för att förbereda dem, då hon icke ville öfverraska dem midt i en kärleksduett.

Då hon kom ut på verandan, logo de båda emot henne, men det var icke två älskandes lycksaliga leende efter att nyss ha återfunnit hvarandra, det var något så ansträngdt och dämpadt i deras uttryck, att Vanda kände en plötslig stark smärta midt i hjärtat; hon hade i samma ögonblick klart för sig, att det inte var, som det skulle vara. Det var två besvikna människor, som sutto där och försökte hålla fast vid hvarandra.

»Jag stör er väl inte?» sade hon, fastän hon mycket väl förstod, att hon var mera än välkommen.

»Visst inte!» sade Anne-Marie med så glad röst, som hon kunde åstadkomma. »Men jag tror, att pappa och mamma också gärna skulle vilja hälsa på André.»

De reste sig alla och gingo in till prosten. Han låg på en soffa, omstoppad med kuddar, och prostinnan var sysselsatt med att ordna tidningarna på bordet. Hon gaf André sin lilla torra hand och önskade honom välkommen med en så lugn röst, som om han skulle ha lämnat dem dagen förut; men prosten visade tydliga tecken på att det gladde honom att återse André.

»Välkommen, min unge vän! Välkommen», sade han med en något tjock röst. »Du har varit länge borta, och det har händt mycket, sedan du reste. Jag har haft en liten åkomma, en liten — ja, en liten nervåkomma. Inte slag, å nej, inte slag! Men jag har fått något, något så där, — ja, hvad skall jag säga? Något som inte alltid är så behagligt. — Talar inte i kyrkan, håller inte ofta — ja, hvad heter det? — Talar inte i kyrkan. Ibland värker det här!» Han höll sig för ena tinningen. »Men så flyttar det sig, riktigt illmarigt hit!» Han tog sig i nacken. »Dessa här!» — han slog sig på benen — »dessa här äro heller inte så lediga som förr; men det är ju så för alla, som bli gamla. Denna här» — han lyfte sin högra hand — »vill liksom inte riktigt lyda mig mera, — tung, tung som bly! Men mor skrifver för mig, och tösen här, mitt hjärtegryn!»

Han tog Anne-Marie under hakan. »Ja, hon

är ju som när den där skiner!» Han pekade upp emot höstsolen.

»Denna är ful!» fortfor han och räckte ut tungan; »men humöret är godt, och inte är det egentligen något fel på mig.»

Det gjorde ett så pinsamt intryck på André att se den slagne mannen ligga och förklara, huru bra det var med honom, och ännu sorgligare var det att se Anne-Marie, som med en ängslig, spänd blick lyssnade till faderns ord.

Icke en fråga hade prosten att göra André angående *hans* lif och arbete, förr än i det ögonblick han skulle gå. Då vände han sig emot honom och sade:

»Nå, du håller väl på med ditt — ditt», han spelade med fingrarna på sin mage. »Spelar, inte sant?» och utan att vänta på svar viftade han till afsked med vänstra handen och lade sig till hvila.

Då André och Vanda vandrade hem tillsammans, växlade de icke många ord. Vanda vågade icke fråga André något närmare om hans möte med Anne-Marie. Hon hade icke mod att höra hvad hon trodde han skulle säga henne, och André visade själf ingen lust att tala. Men från den stunden kände Vanda, att det hade kommit något emellan dem, något man icke skulle röra vid, och som låg som ett tungt, kväfvande moln öfver dem, — något outsagdt, som alltid gjorde sig påmint, hvad de så för resten talade om. Det viktigaste undveko de båda.

Den första veckan efter sin hemkomst gick

André omkring och återsåg med glädje alla kära, gamla ställen, hälsade på gårdens folk och gjorde långa ridturer. Men det dröjde icke länge, innan han började bli orolig, kunde icke sysselsätta sig med en och samma sak och såg ofta på klockan. Han var van vid ett så omväxlande och innehållsrikt lif, upptaget af strängt arbete, att han rent ut sagdt hade tråkigt på landsbygden. Han tyckte icke ens om att spela, då han fann den gamla flygeln under all kritik.

»Den står där och själfdör, därför att ingen spelar på den», sade han. »Det är med ett instrument som med en människa: det slocknar, om ingen sysselsätter sig med det. Nu är det för sent! Nu kan ingen få det gamla skrället att ljuda mera. Det är bäst att bränna upp det.»

André nekade på det bestämdaste att aflägga besök på granngårdarna. »De ha glömt mig för länge sen», sade han. »Och uppriktigt sagdt, så längtar jag icke alls efter dem.»

Efter majorskan frågade han aldrig. Måhända hade han blifvit underrättad om att hon icke mera fanns på trakten. Däremot ville André strax ett par dar efter sin hemkomst bort och hälsa på herr Antony, och sedan gick han nästan hvarje dag till honom.

»Det finns inte i Europa många af hans likar!» sade André. »Han är inte skald och inte filosof och inte musiker, men han är mera än allt detta ihop. Han är som en naturkraft. Det finns ingen i hela världen, som jag så gärna spelar för som för honom.»

Ibland gick André ensam dit, men ofta hade han både Vanda och Anne-Marie med sig. Han gick då alltid med Anne-Marie under armen, men han vände oftast sina ord till Vanda, så det gärna blef ett samtal mellan de två, hvartill Anne-Marie var en tyst åhörarinna. Gamle Antony mottog alltid sina unga vänner med största förtjusning.

»Mitt fattiga hem har ju blifvit en helgedom», sade han, »sedan Apollo själf spelar där och två af gracerna sitta och lyssna.» Och underligt var det, att fastän Antonys lilla klaver var ett ännu sämre hackbräde än flygeln på Högvalla, — så kunde André locka en helt annan klang och skönhet därur.

»Det är inte min förtjänst», sade han till herr Antony. »Det är farbrors förtjänst. För den, som lyssnar som du, gör musiken sitt allra bästa. Jag spelar aldrig så bra som här.» Och Antonys gamla trädgårdspaviljong återljöd af alla de stora komponisternas tonande tankar. I timtals satt André vid klaveret och tolkade hvad Beethoven och Bach, Chopin och Schubert ha anförtrott mänskligheten. Herr Antonys svarta ögon blefvo ännu svartare. Hans ansikte strålade af fröjd och allvar. Vanda lyssnade med hela sin själ, icke blott för att höra, utan ock för att lära. Hon ville kunna förstå allt, hvad André förstod, och fastän hon själf icke hade anlag för att utföra musik, uppfattade hon den på ett sällsynt varmt och klokt sätt och hade mycket sinne för olika stilarter. Hon frågade om allt, som hon icke för-

stod och ville gärna höra samma saker omigen. Anne-Marie satt tyst, lycklig att få vara med på ett hörn, och hon var ju säker på att ingen i hela världen kunde spela som André. Allt han spelade var skönt och underbart. Hon hade nog också sina älsklingsstycken. Det var ett par menuetter af Haydn och ett par visor af Schubert, och framför allt en fantasi öfver svenska folkvisor, som André komponerat. André spelade också så gärna hvad han visste Anne-Marie tyckte om, och när han slutat ett sådant stycke, vände han sig åt det håll, där hon satt och sade: »Det där var ett af Anne-Maries egna stycken», och så log han så mildt och såg så varmt på henne med sina gråa ögon, att hon ett ögonklick kände sig obeskrifligt lycklig. »Han håller nog i alla fall af mig, när allt kommer omkring!» tänkte hon och suckade. — Hemma på Högvalla spelade André som sagdt icke. Han skyllde på instrumentet, men saken var nog den, att han visste hans mor skulle lyssna med ovilja, hans far med oförstånd och hans gamla farmor med stor otålighet. »Och inte kan jag jämt sitta och spela 'Näckens polska' för Karl och Charlotte», sade han med litet ironi öfver deras musikaliska smak.

»Jag är riktigt glad, att du inte jämt sitter och spelar här hemma», sade öfverstinnan. »Då kan man få ro att tala ordentligt med dig.» Och den gamla damen hade mycket att fråga om och kunde aldrig få nog af Andrés berättelser om allt, han upplefvat på kontinenten. »Ack ja», suckade

öfverstinnan. »Den som vore aderton år, så reste jag sannerligen ut med dig. Man kunde då verkligen behöfva att ibland lefva på en mera välsmakande föda än resignation. Det blir så torrt i längden; och med allt vårt skryt öfver oss själfva och vårt land, så äro vi svenskar dock inte annat än bondlurkar och barbarer i jämförelse med de stora, civiliserade nationerna.»

För ingen af föräldrarne hade André och Anne-Marie omtalat sin förlofning — om man skulle kunna kalla den så. De ville vänta, till dess André kom tillbaka från Stockholm, där han skulle konsertera och där han mycket hoppades på att få uppförd en pianokonsert med orkester, han komponerat. När han då på återvägen stannade litet på Högvalla, innan han åter reste ut, kunde man måhända ha några mera bestämda framtidsplaner att framlägga.

Anne-Marie vågade icke lämna fadern, som nu på hösten hade varit ovanligt klen, men Vanda skulle naturligtvis följa André till Stockholm och höra honom spela. —

De reste i början af oktober.

ANDRA AFDELNINGEN

FÖRSTA KAPITLET.

André spelar.

Vanda bodde också denna gång hos grefve v. Döllens. De hade flyttat tidigt upp till Stockholm för att hjälpa Matilda med att köpa utstyrsel, då de ungas bröllop skulle firas strax på nyåret, hvarefter de nygifta ämnade företaga en utländsk resa.

Matilda befann sig i ett komplett lycksalighetstillstånd med sin beundrande fästman vid sin sida och simmade i ett öfverflöd af siden, spetsar, mattor och möbeltyger, som skickades hem högtals till urval. Intet blef sparadt för att göra Matildas person och tillkommande hem så utsökt som möjligt, och hon hade bokstafligen intet mera att önska.

Emellertid bar hon sin medgång med samma sinnesro, som hon förut hade burit åtskilliga motgångar. Hon var alltid samma charmanta lilla person, leende och älskvärd mot hela världen, röd och hvit som sachsiskt porslin, och med sina tunga ögonlock döljande uttrycket i sina ögon. Vanda sade om henne: »Matilda är så förnäm, att hon alltid har rullgardinerna halft nere, så att ingen skall kunna titta in i våningen.»

Såväl Matilda som de gamla v. Döllens voro så upptagna af tankar och förberedelser till bröllopet, att de lämnade Vanda tämligen åt sig själf, som hon var mycket tacksam för, ty hon var i en stor och orolig spänning för Andrés uppträdande, som snart skulle äga rum.

Första gången skulle han uppträda på operan, där det skulle ges en konsert, hufvudsakligen bestående af ett större körverk, men där han hade fått tillåtelse att som slutnummer spela sin konsert med orkester. Om han fann anklang, ämnade han sedan ge en konsert ensam i Musikaliska akademiens stora sal.

Grefvinnan v. Döllen visade Vanda det vänliga deltagande, hon alltid var redo att visa sina vänner, och önskade till och med arrangera en liten supé hemma hos sig efter konserten, så att André och alla de af hans och deras egna närmaste bekanta, som hade varit och hört honom, skulle samlas hos v. Döllens efteråt.

Då den stora kvällen kom, hade Vanda fått grefven, grefvinnan och Matilda att åka i väg så tidigt, att operasalongen ännu var tom, då de väl sutto på sina platser.

»Här komma alltså inga!» tänkte Vanda. »André skall spela för tomma väggar.»

För hvarje gång en dörr öppnades och någon kom in, undersökte hon med passionerade blickar, hvem och huru många de kunde vara, men under de sista fem minuterna före konsertens början var det ett uppmuntrande klapprande med säten

öfverallt, och en högtidsklädd publik strömmade in.

Vanda suckade och satte sig till ro.

Åhörare fattades alltså icke. Nu berodde alltsammans på huru André skulle spela. Det var en fullständig tortyr för henne, att han först skulle uppträda på slutet af programmet, och hon ägnade föga uppmärksamhet åt det långa, berömda musikverk, som föregick hans solonummer. Hon, som annars med så mycket intresse åhörde all musik, kunde nu omöjligt samla sina tankar, knappast sitta stilla på stolen.

Det blef så hett omkring henne, och det irriterade henne till och med att höra prasslet af alla affischerna, när publiken vände bladen för att följa med orden som sjöngos.

Ändtligen var konsertens hufvudafdelning slut, och en paus uppstod, fylld af sorlet af de pratande åhörarne.

Vanda hade en känsla af att de två vaktmästarne, som flyttade fram flygeln och ställde den i ordning, voro två bödlar, som uppförde schavotten, där André skulle afrättas, och att kapellisterna, som sutto på scenen och stämde sina instrument, voro de glada åskådarne till det väntade grymma skådespelet.

Nu! — Hon blef alldeles kall. — Nu kom André.

Det enkla, älskvärda sätt, hvarpå han hälsade — naturligtvis utan att få någon applåd — (»skurkar», tänkte Vanda) gjorde henne dock genast lug-

nare, och då han satt sig vid flygeln och väntade på orkesterns introduktion, såg han så obekymrad, ja, rent af så lycklig ut, att Vanda glömde all sin ångest och var från detta ögonblick idel öra.

Vanda hade nog flere gånger förut hört sin bror bitvis spela något af konserten hos herr Antony, men det var dock något helt annat att höra den så här i sin helhet, buren af orkesterklangen.

Utan att göra sig reda därför, föreställde Vanda sig genast de idéer, som skapat kompositionen, fastän André aldrig talat därom. Hon tyckte, att just nu, genom tonerna, meddelade han dem till henne.

Först kom orkestern. Det var ett mörkt allegro, som likt ett haf af oroliga, kämpande tankar steg och sjönk i dämpadt brus. Så hade det nog varit, då han först gick och grubblade på sin kallelse och sin framtid, med tanken på sin frigörelses genombrott.

Nu kom pianostämman. Vanda log, då hon hörde Andrés välbekanta fasta och sjungande anslag. Det var riktigt ur hjärtat han talade. Det var alla hans hemliga tankar, då han undrade och tvekade, om han skulle våga det stora slaget. Det var ömheten för hans mor och far, och smärtan vid att skiljas från hemmet.

Det snyftade och suckade och kunde icke komma till klarhet. Men orkestern kom nu till hjälp. Den brusade åter fram med upprorstankar, med rop om frihet och kamp, och nu blef det som ett växelspel mellan den ensamma rösten vid flygeln och orkesterns mångstämmiga kör.

Ibland talade hvar för sig, ibland talade de på samma gång. Det var, som om pianostämman beständigt gjorde inkast, beständigt framställde svårigheter, — omöjligheter. Orkestern öfverröstade alla dessa svårigheter, spolade dem bort, som hafsvågorna spola bort en spån.

Och nu började musikhafvet att öfvervinna den tviflande, ångestfulla pianostämman och draga den med i upproret.

Först hade pianot haft sina egna motiv. Nu upptog det orkesterns. Man kände, att hafvet skulle segra. Det steg och steg. Det nådde upp till de dröjande tankarna vid flygeln.

De sista inkasten tystnade, den ensamma rösten gaf sig på nåd och onåd — och nu! Med ett språng var den ute i hafvet. »Unisono» följdes orkestern och flygeln i en våldsam, fradgande ström, nedåt, utåt i mäktiga vågor.

Med tre stora slag i moll slutade första satsen.

Det uppstod några ögonblicks paus, en paus, som bragte Vandas hjärta att stanna. Men då utbröt på en gång en frisk och skallande applåd från hela salongen.

Man hade blifvit gripen af denna musik. Man märkte, att den var känd — och så spelade han ju så underbart!

Det var, som om alla svårigheter för honom blott vore en lek, hvarmed han kunde uttrycka allt sitt allvar.

Då andantet började, kände Vanda i luften, att åhörarna verkligen lyssnade. Denna gång var det

flygeln, som började, och André hade icke spelat många takter, förr än Vanda sade till sig själf:

»Det är Västergötland! Det är André, som sitter nere i Dresden och längtar efter Västergötland» — och hennes näsduk kom upp till ögonen. Och det var verkligen Sveriges sommar, som sjöng från flygeln. Bäst som det var, gled orkestern in med i sången, och nu väfde de tillsammans en dröm om den tid, då nordens sommar står i sin fägring. Det vaggade från dur till moll i en underlig blandning af lycka och vemod. Man hörde det sakta suset i skogen och kände de ljusa sommarnätternas beslöjade tjusning. Det var vågslag mot stranden och doft från ängarna. Det var som långa blickar öfver blånande slätter och lycklig domning under hviskande lindar. Men allt så långt, långt borta; icke som en verklighet, utan som ett minne om en lycka, som är försvunnen och måhända aldrig skall komma åter. Mot slutet sjönk flygeln och orkestern tillsammans ned i ett piano, hvilket länge darrade som en genomskinlig solrök och slutligen upplöstes och försvann.

Det gick som en svarande suck genom publiken, och man hade nästan icke hjärta att klappa hårdt efter all denna stillhet. Dock med ens bröt det lös och ville aldrig taga slut.

Den varma hälsningen måtte ha inspirerat André, ty med mycken glans ansatte han scherzot.

Det var ett stycke, som vittnade om att den unge komponisten nog också förstod att uppfatta lifvets glada sidor, ty den bars af en spittande

karnevalsstämning. Det dansade och skrattade öfverallt i orkestern. Flygeln sjöng en tjusande serenad, ackompanjerad »pizzicato» af stränginstrumenter; flöjter och kastanjetter lockade in i öfverraskande harmonier. Så började plötsligt oboerna att sakta gnola en af de svenska melodierna från andantet. »Det är Anne-Marie», suckade Vanda. Men de ömma tonerna öfverröstades af stormande valsrytmer från flygeln och orkestern, en så medryckande vals, att Vanda satt och rörde fötterna sakta och bara önskade, att hon kunde resa sig och dansa med.

»André har nog mången gång haft sina glada stunder där ute, när jag satt och grät öfver honom», tänkte hon.

Scherzot slutade med ett yrande tummel, som när en stor folkmassa strömmar bort i feststämning, och det var nog den afdelningen i kompositionen, som var lättast att förstå och väckte mest anklang. Man ville med lifliga bravorop få den dakapo. Men André anslog redan de första käcka ackorden till finalen.

Det var jublet och segern efter kampen och saknaden. Det var ungdom och glans öfver den krigiska rytm, där flygeln förde an i målmedveten säkerhet, och orkestern följde som en segrande här sin förare.

Det gick öfver stock och sten som en ryttarskara med svajande fanor.

Åhörarna sutto och logo. Man kände ett nästan fysiskt välbehag af att vara vittne till all denna

kraft, som tumlade sig åt alla håll i alla tonarter. Men midt i jublet tycktes det, som om väntade svårigheter mötte. Det var icke längre blott en öfverlägsen ridt öfver stängsel och hinder; det tycktes bli en ny strid på fullt allvar.

De olika instrumenten gjorde anfall och stormade fram. Flygeln befallde, uppmuntrade och var alltid i spetsen.

Nu kommo underliga vågslag som påminnelser om allt det svåra, hvarmed konserten en gång börjat, och plötsligt, oväntadt ljödo suckar och melodier från andantet, stänkvis dykande upp i de olika instrumenten. Men det gällde att öfvervinna allt.

»Jag känner det: André skall segra», sade Vanda till sig själf. Hon satt och såg emot flygeln, som om hon skulle ha sett ett fältslag. Här kämpades på lif och död, — men nu ljusnade det! De mörka vågorna lade sig, de längtande melodierna tystnade.

Flygeln gjorde omöjligheter för att få orkesterhären med sig. Och nu voro alla svårigheter öfvervunna. Nu gick det bara framåt, uppåt — i stormande triumf. Då det slutade i en strålande samklang mellan flygeln och orkestern, sade Vanda till sig själf:

»Nu planterade André segerfanan på höjden!»

Hon kunde icke röra en hand, så gripen var hon. Men alla andra händer rörde sig och hälsade den unge musikern med ett jubel, som visade huru han tagit deras hjärtan med storm. Vanda vände sig

och såg sig omkring på åhörarna. Bland alla dessa olika människor var det något, som plötsligt lyste till som två starka blixtar. Det var diamanter, två diamanter, som sutto i öronen på en dam, en dam med svart hår. Hon stod upprest, klädd i helt hvitt, med en hvit kamelia i håret. Hon lyfte sina händer högt, medan hon klappade.

»Det var fru Ida», tänkte Vanda och såg länge efter henne. »Är hon här?»

Grefvinnan v. Döllen hade brådt att komma hem för att vara färdig att taga emot sina gäster. Hon och grefven komplimenterade Vanda på det älskvärdaste för den stora framgång, hennes bror hade haft, liksom också Matilda och unge grefve Gaston, som varit med dem, uttryckte sin förtjusning. För resten voro endast ett dussin utvalda gäster inbjudna, hvilka anlände så småningom så belåtna och högtidsstämda, som man kunde önska.

Det var en sval, förväntansfull stämning i den gamla, förnäma våningen. Ljus brunno öfverallt i de antika kristallkronorna och det doftade af Maréchal-Nielrosor, nyss komna från Charlottendal, arrangerade här och där i sèvresvaserna af Matilda. Själf sväfvade hon omkring, klädd i ljusblå chiffon med silfverglitter, och hjälpte sin tant att underhålla de väntande gästerna.

Vanda stod vid fönstret med ansiktet tätt intill rutan och såg ut i mörkret, undrande om André icke snart skulle komma. Men han kom icke.

Konserten hade slutat strax efter tio. Klockan blef half elfva, hon blef elfva. Då hon blef half

tolf och betjänten gång på gång hade hviskat ett par vördnadsfulla ord till värdinnan, reste grefvinnan sig och sade på sitt vanliga behagliga sätt, så högt att Vanda kunde höra det:

»Ja, nu får jag visst be mina kära gäster komma och taga en kopp te. Man förstår ju, att den unge segerherrn skall känna sig litet upprörd efter konserten och måste ha litet tid att komma till ro och göra toalett. Men jag tror det blir behagligare för honom, när han kommer, att finna, att han inte har låtit oss vänta.»

Härmed bjöd hon en af de äldre herrarne armen och vandrade ut i matsalen, följd af det öfriga sällskapet.

På bordet, som var dukadt med gedigen elegans, serverades på ostindiskt porslin och gammal kristall en liten utsökt supé af à la dauber, salader och kalla rapphöns, hvartill grefven hade låtit upptaga sin bästa champagne.

Det fattades inte annat än den, som festen var gjord för. Vanda hade bokstafligen hjärtat i halsgropen och kunde omöjligt svälja. Hon log ett ansträngdt leende och hörde icke ett ord af hvad man sade till henne. Ändtligen, då den gamla väggklockan med familjevapnet slog midnatt, kom grefvinnan, som ett ögonblick försvunnit, in vid Andrés arm. Han såg utmärkt bra ut och var högst upprymd. Han hade genast förklarat för grefvinnan, att han mot sin vilja hade blifvit uppehållen af en person, med hvilken det hade varit honom oundvikligt att samtala en längre stund,

och så fick han ju snygga upp sig litet, då han blifvit förfärligt varm under konserten. Han kysste grefvinnans hand och bad henne tusen gånger om förlåtelse, och hon förlät honom ju genast, fann hans ursäkter så rimliga och förde honom i triumf in till sina gäster.

Vanda kastade en sträng blick på sin bror, då han kom in. Hon var icke nöjd med honom. Hon hade väntat, att han skulle ha skyndat till henne, så att hon genast kunde ha kastat sig i hans armar och tackat honom.

Nu hade hennes hänförelse fått tid att slappas och hennes värme att svalna. Hon var utpinad och nervös af den långa väntan, och hon fann det både otacksamt och ohöfligt af honom att infinna sig så sent hos v. Döllens, som enkom gjort festen för hans skull.

Men hur skulle hon väl i detta ögonblick kunna förebrå honom något, så där genast efter hans första afgörande seger i fäderneslandet?

Han såg så strålande glad ut, att det formligen lyste om honom. Ja, han hade då också anledning att vara lycklig, tänkte Vanda, då André nästan disträ räckte henne handen och genast, mycket brådt, gaf sig till att förtära en portion glass, som grefvinnan räckt honom.

Äta, nej tack, det kunde han omöjligt, — men måhända ett glas champagne.

»Du är glad?» sade Vanda och såg frågande på honom.

»Mycket!» svarade han. Hans blick mötte icke

hennes, utan såg liksom långt bort med ett eldigt uttryck.

»Du är nog litet upprörd?» fortsatte Vanda. »Du har allt varit i stor spänning. Det dröjer, innan du kan komma riktigt till ro igen.»

»Ja, det dröjer nog!» svarade han och log, medan han tanklöst och fort gjorde slut på sin glassportion.

»Hvem har gett dig den där hvita kamelian?» frågade Vanda och pekade på blomman i hans knapphål.

»Ja, hvem?» upprepade han och vände sig i detsamma till grefvinnan, som kom för att klinga med honom.

Grefven hade yttrat några ord om »vår frejdade landsman, vår unge snillrike vän, André Bunge», som hade gjort sin familj, sina vänner, sitt Västergötland heder, och slutade med ett: »Framgång och lycka!» hvarpå alla kommo i tur och ordning och skålade med André.

Strax efter supén började gästerna aflägsna sig. Det hörde till husets ordning och gamla vanor, att det aldrig fick draga långt ut på natten efter ett sällskap där.

Vanda följde André ut i tamburen, där han tände sin cigarr, innan han gick.

»Är det bara din konsert, du är så lycklig öfver?» frågade hon och tog honom i pälskragen. »Eller är det något mera?»

»Å, det är alltihop! Det är hela lifvet!» sva-

rade han och omfamnade henne stormande, — och så var han borta.

* *
*

De följande dagarna såg Vanda icke mycket till André. Han var så upptagen af förberedelser till sin egen konsert, där han skulle visa publiken, att han icke bara kunde spela sina egna kompositioner, utan också tolka de stora mästarne. Han hade så mycket att arrangera, och så många människor att tala med, att han bara visade sig för Vanda korta stunder, och han gjorde då alltid intryck af att ha sina tankar annorstädes. Konserten hade blifvit bestämd till en onsdagskväll klockan half åtta. André hade emottagit en bjudning, efter konsertens slut, till sin fars gamle vän, Armstedt, professor i astronomi, som bebodde en rymlig våning, där han och hans hustru togo emot både inhemska och utländska notabiliteter och ganska ofta gjorde bjudningar för sina vuxna barns umgängeskrets.

Vanda skulle efter konsertens slut följa sin bror dit.

André, som redan genom sitt första uppträdande hade blifvit populär, blef det ännu mera vid sin egen konsert. Man visste icke, om man skulle föredraga hans tolkning af de moderna komponisterna eller framför allt berömma hans utförande af den klassiska musiken. Han var liksom ett med den komposition, han spelade. Och

då han på slutet, som extranummer, gaf sin fantasi öfver svenska folkvisor, ville jublet icke taga slut. Man ville ha ännu mera. Men André var obeveklig, och medan en del af publiken ännu var kvar, kom han ned i salongen för att hämta Vanda.

Hon hade under kvällen sett sig spanande omkring efter fru Ida, men kunde icke upptäcka henne, där hon satt undangömd på ena sidan under läktaren. Hon såg henne, först då hon kom in i professor Armstedts salong, ty såväl öfversten som hans sköna fru voro bland gästerna.

Öfversten hade blifvit större och rödare, och skrattade ännu mera och högre än förut. Han satt hela kvällen och spelade kort med herrarne, och visade sig först vid supén, efter öfverståndna strider, där han ofta varit segraren, försedd med en beundransvärd aptit.

Det klädde fru Ida att ha blifvit öfverstinna. Den nya värdigheten hade gifvit henne en ännu mera drottninglik hållning. Hon hade blifvit bredare öfver axlarna och något fylligare, men allt inom skönhetens strängaste gräns, och hon förde sig med ett behag och en förnäm säkerhet, som kom alla hufvuden att böja sig för henne, på samma gång som hon mera än någonsin visade denna stilla, inställsamma älskvärdhet, som fick så många svaga hjärtan att fastna, som småfåglar på en limstång.

Denna kväll var hon helt och hållet klädd i gult siden, inväfdt med guld, och bar i sitt mörka hår en antik guldkam, som verkade som en krona.

Hon kom Vanda till mötes med en hjärtlighet,

som om de två alltid skulle varit de innerligaste hjärtevänner; och hon frågade efter »alla gemensamma vänner i det kära, gamla Västergötland», som om hon aldrig fullt kunnat öfvervinna saknaden efter dem.

»Men lifvet är nu en gång så, fröken Bunge», sade hon och såg på Vanda med sina drömmande, svarta ögon. »Det har ingen barmhärtighet. Det för oss bara vidare och vidare och ger oss alla dessa intetsägande, yttre tomheter, som ersättning för allt det kära, det beröfvat oss.»

»Jag trodde egentligen, att öfverstinnan aldrig trifdes så bra i Västergötland», svarade Vanda i en mycket kylig ton.

»Jag kände mig nog litet ensam ibland», svarade fru Ida. »Alla ni andra voro ju gamla vänner och hade ju så mycket gemensamt. Jag kom dit som en främling och hann ju aldrig bli riktigt hemmastadd, förrän vi måste bort. Men jag glömmer aldrig solnedgångarna öfver Västgötaslätten och Billingens djärfva konturer upp emot vårluften. Något skönare får jag nog aldrig se.»

Hennes mörka ögon sköto sitt mest blixtrande kast öfver denna vision, men icke ens hennes hänförelse öfver Västergötland, som annars var Vandas ömmaste punkt, kunde vinna denna unga dams tillgifvenhet.

Hon såg på öfverstinnan med sina utforskande, allvarsamma ögon och svarade bara:

»Ja, när man är född där nere, så håller man af det.»

André höll sig undan, medan de två damerna samtalade, men sedan dansade han med öfverstinnan. Fru Ida dansade annars icke den kvällen. »Jag är för gammal», svarade hon, när man bjöd upp henne. »Jag får inskränka mig till det minsta möjliga.»

Men med André dansade hon ett par gånger, och medan han sakta valsade rundt, sågo de båda så strängt allvarsamma ut, att Vanda med rynkade ögonbryn såg efter dem.

»Det är något, jag inte förstår», tänkte hon. »Hvarför se de så förtvifladt högtidliga ut?»

För resten sammanträffade Vanda samma kväll med sina tre kavaljerer från förra vintern. Löjtnant af Klint satt i ett hörn och såg tragisk ut. Han hade vrickat en fot på skidåkning och kunde icke dansa, men han hade dock icke kunnat motstå att åka bort, för att se de andra dansa.

»Och först och främst för att se er, min fröken, — jag visste ni skulle komma», sade han till Vanda.

Vanda satte sig mycket uppoffrande och vänligt att underhålla honom under en hel dans, men det var svårare, än hon hade föreställt sig. De hade absolut intet att säga hvarandra, och deras samtal inskränkte sig till att göra anmärkningar öfver de förbidansande paren.

»Det är orättvist», sade löjtnanten, där han satt med armarna stödda på stolsryggen framför sig och följde de dansandes rörelser med afundsjuka blickar. »Det är sannerligen orättvist, att

folk, som dansar som ena riktiga tölpar, få vara friska och rörliga, medan jag skall sitta här klafbunden och inte få ta en polka med fröken.»

Och han suckade djupt vid tanken på alla de glansnummer, de utfört tillsammans förra vintern. Jakob Ryding var också på balen. Han hade inte varit hemma på Rydingsholm under sommarferierna, utan i stället gjort en resa i Norge. Sedan Vanda hade afskurit allt hopp för honom, hade till och med hemmet icke samma dragningskraft på honom som förut, och han kände sig ännu icke ha nog mod att en längre tid vara Vanda så nära, då hon förbjudit honom tala om hvad han helst af allt *ville* tala om.

Men fastän han nu visste, att hon skulle komma på balen, kunde han dock icke motstå att gå dit. Han dök plötsligt fram ur ett hörn, och hans ansikte glödde nästan lika rödt som hans hår af lycka att återse henne.

Hon räckte honom handen med sin gamla förtrolighet och sade:

»Nej, hvad det var roligt att ändtligen en gång få se dig igen, käre Jakob! Hur står det till med dig?»

»Som alltid», svarade han med ett uttryck i ögonen, som tydligare än alla ord sade Vanda, huru trofast den stackars gossens hjärta var i sin kärlek till henne.

Hon slog ned sina ögon med en smärtsam känsla af att deras gamla vänskap en gång för alla blifvit grumlad, sedan hon visste, hvad som

lurade där bakom. De kunde icke längre tala tillsammans som förut. De kunde bara konversera, och det är just icke något tillfredsställande att sitta och »konversera» med sina gamla vänner.

Medan hon satt och utfrågade honom om hans norska resa och han underhöll henne därmed, tyckte hon, att det var som en tyst fäktning emellan dem, där det bara för henne gällde att parera stötar, ty Jakob kunde icke låta bli att allt emellanåt inblanda ett ord eller ett uttryck i sin berättelse, som var en beslöjad förklaring om, huru han alltid älskade och saknade henne, och hon kände sig otrygg och sorgsen.

Däremot var det på ett alldeles obesväradt sätt, hon återsåg skriftställaren och republikanen Erik Gram. Han kom henne till mötes med framsträckta händer och visade sig utomordentligt glad att träffa henne. Han hade blifvit fetare och hade fått ett cyniskt uttryck i ögonen, som verkade obehagligt på Vanda, men han hade tydligen samma lust som förut att diskutera samhällsfrågorna med henne.

»Och hvad företar ni er nu?» frågade Vanda, då de samtalade under supén.

»Jag arbetar, arbetar med samlade krafter», svarade han, medan han höll på att sluka en stor portion gåslefverpastej. »Och ni skall få se», fortsatte han, med munnen full, »att vår stora sak går framåt! Jag håller mig väl på alla håll, jag begagnar mig af alla slags medel. Man får inte vara alltför nogräknad, när det gäller att nå fram.»

»Uppriktigt sagdt», sade Vanda, »så har jag aldrig rätt förstått, hvad det är, ni vill nå fram till. Jag har nog på det hela taget svårt att förstå en komplicerad tankegång.»

»Intet är enklare!» sade han och slog ut med sin breda, svettiga hand. »Vår lösen är frihet, jämlikhet och broderskap. De orden innebära allt!»

»Hvad jämlikheten och broderskapet angår», sade Vanda, »så finner jag inte, att ni själf har minsta likhet med till exempel en af våra torpare vid Högvalla. Jag kan inte tänka mig er taga spaden i hand och gå ut att arbeta för ert dagliga bröd.»

»Jag känner igen er!» svarade Gram och log gladt. »Ni vill ta allting så excentriskt, så efter bokstafven. Ni tycker, att man alltid skall vara redo att betala kontant.»

»Ja visst», svarade Vanda. »Ord och förklaringar äro ju i grunden bara papperssedlar. Om de duga till något, så må de när som helst kunna utväxlas emot silfver och guld.»

»Och vår mening *är* att inlösa våra ord, när tiden och stunden kommer», sade han och bockade sig. »Vårt mål är just att bibringa folket samma kulturgrad, som vi själfva inneha, så att till exempel ni, fröken Bunge, en gång skulle kunna föra ett samtal med en af edra torpare lika bra, som ni kan föra det med mig.»

»Å, hvad det angår», svarade Vanda skrattande, »så har jag redan nu mycket mera glädje af att tala med våra torpare än att tala med er. De

förstå mig mycket bättre, och jag lär mig så mycket af dem.»

»Lär?» upprepade herr Gram och såg frågande på henne.

»Ja visst», svarade Vanda. »Jag lär mig alltid mest af folk med karaktär, folk, som lefva som de tala.»

»Och det tycker ni inte jag gör?» sade han, medan han bjöd henne ett glas madeira och själf tog ett annat.

»Skål, herr Gram», svarade hon blott och stötte leende sitt glas emot hans.

Före kotiljongen uppstod en liten paus, då det skulle vidtagas några anordningar för dansen. Vanda satt och talade med värden, professor Armstedt. Vanligtvis talade gärna äldre herrar med Vanda. Det var icke så mycket hennes rätt omogna svar, som intresserade dem, utan snarare hennes kloka frågor. De tyckte om att se allt, hvad de hade att meddela henne af sin egen erfarenhet, afspegladt i hennes tankfulla, lyssnande ögon. Just nu voro Vanda och professorn uppe bland stjärnorna, där han förklarade henne meteorstenarnas betydelse. Hon var idel spänd uppmärksamhet, då hennes blick kom att glida bort genom rummen.

Det var en hel del rum i fil, men endast de närmaste, bredvid danssalen, voro upptagna af samtalande grupper. Från det bortersta rummet, som var ett litet kabinett, gick en spiraltrappa upp till öfre våningen. Under trappan stod André och såg upp, och uppe på trappan stod fru Ida.

Hon hade stuckit sina händer genom räckverket på trappan och lagt dem i den unge mannens hår, medan hon böjde sig lätt framåt, och han log upp emot henne med ett lyckligt leende.

Det var blott ett ögonblick, förbigående som en syn, hvars verklighet Vanda strax efter tviflade på, men alla meteorstenar och hela stjärnsystemet försvunno från hennes medvetande vid åsynen af denna lilla detalj i vår efemära tillvaro.

»Ni mår inte riktigt bra?» sade professorn och såg förskräckt på henne.

Hon svarade, att värmen ibland gaf henne svindel, hvarpå hon reste sig för att gå ut i förstugan och andas litet luft.

Då Vanda och André på natten åkte hem tillsammans, satt hon länge tyst med hufvudet stödt emot hans axel.

Ändtligen sade hon, under det att hennes hjärta bultade högt:

»André!»

»Jaså, jag trodde du sof!» svarade han. Också han hade suttit försjunken i tankar.

»Vet du jag tror, att — att den där öfverstinnan är en farlig kvinna», sade hon med bäfvande röst.

»Tror du?» svarade han i likgiltig ton.

»Jag tror du skulle akta dig för att vara för mycket tillsammans med henne», vågade Vanda hviska.

»Lilla Vanda», sade André och satte sig upp i vagnen, »jag tror du gör bäst i att sköta dina

egna angelägenheter och låta mig sköta mina. Jag är inte någon barnunge längre.»

Vanda talade icke mera, och en stund efter höll vagnen vid Riddaregatan, där André sade henne god natt.

Uppkommen i sitt rum skickade Vanda den väntande kammarjungfrun till sängs. Det dröjde länge, innan hon började kläda af sig.

Hon grät icke, men hon blef stående vid fönstret med en kall, blytung känsla i hela sin varelse, och stirrade ut i den beckmörka natten.

ANDRA KAPITLET.

Stormklockan går.

Då Vanda strax efter konsertens slut återvände till Högvalla, följde André icke med. Han sade sig ha en hel del att ställa om, innan han åter lämnade Sverige, och bad Vanda ursäkta sig hos föräldrarna och hos Anne-Marie, att han nog icke fick tid att skrifva under den närmaste tiden. Snart kom han ju själf hem för att säga farväl.

Det var underliga, oroliga tankar, som upptogo Vanda, då hon återkom till Högvalla. Det föreföll henne, som om hon plötsligt hade kommit så långt bort ifrån sin älsklingsbror. Han lefde numera som i en värld för sig, om hvilken hon visste föga, men hennes gissningar sväfvade omkring ho-

nom med ängsliga vingslag. En kväll i början af november var familjen samlad omkring lampan i stora salongen på Högvalla, där damerna sysselsatte sig med sina handarbeten.

Anders Bunge höll på att genomögna de nyss anlända tidningarna ett ögonblick, hvilket för honom, liksom för så många andra herrar, absolut var dagens mest betydelsefulla. Det blef alltid en viss helig tystnad omkring husets herre, när han slog upp den första tidningen, medan han höll andra handen fast stödd emot den hög af olästa tidningar, som väntade honom, på det att ingen annan skulle titta i dem och därmed taga första friskheten af dem. Han förbehöll sig att själf vara den, som meddelade familjen de större och mindre nyheter, hvarmed dagens post lyckliggjorde Högvalla.

»Nej, men se här!» sade Bunge och log gladt. »André har minsann haft ännu en konsert, — starkt besökt, stort bifall. Hertiginnan af Dalarna närvarande.»

»Står det också, hvad han spelade?» frågade Vanda och såg upp från sitt arbete.

»Ja visst!» svarade fadern. »Här är en noggrann redogörelse för alltihop: Beethoven, Schumann, Chopin, Gud må veta, hvad de alla heta! Och så har han haft biträde på konserten. Kan du gissa hvem?»

Han tittade från den ena till den andra öfver sina glasögon, men ingen svarade.

»Jo, af ingen mer eller mindre än öfverstinnan

Walles. Hon har väckt stort bifall och lär i synnerhet ha sjungit ett par af Andrés visor alldeles hänförande.»

»Öfverstinnan?» sade Vanda i en så upprörd ton, att fru Anna tog sig anledning att säga:

»Förvånar det dig så mycket, Vanda? Jag tycker det visar, att André börjar räknas till de verkligt betydande och uppskattade musici, så att hvem som helst skulle kunna känna sig hedrad af att uppträda bredvid honom. Och hvad hans ställning i samhället angår, så tror jag inte, att öfverstinnan just behöfver skämmas för hans *familj*. Hon själf lär ju vara af ganska enkelt ursprung», och fru Anna reste på sig, i lyckligt medvetande om sin adliga släkt.

Vanda svarade icke. Medan de andra lifligt diskuterade, hvad tidningen hade att meddela om konserten, voro hennes tankar i vildt uppror, och från denna kväll hade hon ingen ro, vare sig ute eller inne. Hon gick och väntade på att något förskräckligt skulle hända. Då ett litet bref anlände från André, däri han skref, att han tyvärr inte kunde stanna på Högvalla på utresan, eftersom viktiga bref från Dresden påskyndade hans affärd, satte Vanda genast denna underrättelse i förbindelse med fru Ida. Om natten låg hon vaken och undrade, med hvilket af de tåg, som susade förbi genom mörkret ute på slätten, André måhända var med. André — och måhända någon, som följde honom.

Men hon blef emellertid lugnad; först genom

ett litet kort från André, som var skrifvet från Köpenhamn på vägen ut, och strax efter genom ett bref från Stockholm, skrifvet af Matilda Hvitfeldt.

Denna unga dam, som fortfarande lefde i kärleksyra och bouppsättning, skref nämligen, att hon och hennes Gaston hade hört fru Ida sjunga ännu en gång. Det hade varit på en välgörenhetskonsert, där hon medverkat, och fröken Matilda skref, att hon var »skön som en dag och sjöng som en ängel». En beskrifning, som under andra omständigheter nog icke skulle ha tillfredsställt Vanda, men som nu var henne mera än nog, då den sade henne, att fru Ida var kvar i Stockholm, medan André nog redan var i Dresden. Hon började skämmas litet öfver sin egen öfverdrifna oro, som fått henne att lägga alltför mycken vikt vid Andrés kurtis för den sköna damen.

Hon andades åter lättare och började återtaga sina vanliga sysselsättningar.

På de sista åren hade Vanda visat mycket intresse för gårdens folk.

Icke på samma sätt som Charlotte, hvilken hufvudsakligen var dem alla till en så stor praktisk hjälp i nöd och sjukdom och allehanda bekymmer. Vanda hade icke heller direkta anlag för att undervisa. Därtill hade hon själf för sporadiska kunskaper och ej heller nog lugn och metod för att bibringa dem åt andra. Men hon ägde en ovanligt böljande och lefvande själ, som med värme omfattade alla lifvets företeelser och dessutom ett be-

ständigt behof af att dela allt hvad hon kände och erfor med andra. Dessutom hade hon absolut ingen känsla för ståndsskillnad. Människor voro för henne alltid blott människor, och det var icke utan, att hon ju hade lättare att finna det rent mänskliga hos folket än hos personer af sitt eget stånd, där så mycken konvenans beständigt undanskymmer det.

Med folket på Högvalla kunde hon alltid tala. Hon lyssnade så gärna till hvad de på sitt enkla sätt hade att meddela henne om sitt lif och sitt arbete, och själf hade hon så mycket att berätta dem. Hon förutsatte gärna en viss intelligens-möjlighet hos alla, och hon öfverraskades af att ofta finna ännu mera däraf, än hon hade väntat. Det var med en egen friskhet, ja, man kan säga hunger, dessa obildade flickor och gossar, som hon talade med, lyssnade till allt hvad hon hade att berätta dem om främmande länder och märkliga tilldragelser, och hon förstod att väcka deras sinne för skönheten i den natur, som omgaf dem, och hvilken de förut mestadels hade sett på från nyttans ståndpunkt.

Vanda hade ju själf icke upplefvat eller rest mycket, men hon hade läst och tänkt mycket för sina år, och hennes egen längtan efter allt obekant på denna sköna jord gaf hennes fantasi en flykt och hennes ord en värme, som uppeldade henne själf och gjorde ett starkt verklighetsintryck på hennes åhörare.

Hon hade för sed att då och då samla en del

unga bondflickor på vinterkvällarna i ett af de stora rummen på Högvalla, där de sysselsatte sig med handarbete, medan hon läste högt för dem. Hon lät dem sy en och annan vacker sak för sina hem, brodera med glada färger på linne eller göra sig halsdukar och förkläden af sidenlappar, som hon samlade ihop åt dem.

»Hvarför skola *de* blott ha skor och strumpor och de nödvändiga kläderna på kroppen?» sade Vanda, när hon gräfde i gamla öfverstinnans traspåse för att finna något till sina flickor. »Vi andra ha ju så mycket vackert och tycka om att göra det fint omkring oss.»

»Ja, bara du inte skämmer bort töserna», sade öfverstinnan. »De lära sig snart att få frökenvanor och vilja ha allt lika som vi andra.»

»Jag tycker annars, att det är farmor, som svärmar för franska revolutionen», sade Vanda och såg skrattande upp på den gamla damen.

»Var du glad, när de nöja sig med dina gamla sidenlappar och inte begära ditt hufvud!» Hvarpå hon tog en stor bit rödt siden upp ur traspåsen.

»Det här skall bli en julkudde till en af flickornas mödrar», sade hon och afgick i triumf med sitt byte.

Men när de unga flickorna sutto med näsan öfver sömmen och försökte att på bästa vis göra efter de konstiga styng Vanda lärt dem, då lyssnade de på samma gång med spändt intresse till alla de märkliga ting, hon hade att berätta, och när hon talade till dem om berg, som voro så

höga, att Billingen bara skulle te sig som en liten kulle vid deras fot; om de stora, mäktiga floderna, som börja högt uppe bland glaciärerna som små, obetydliga rännilar; om Amerikas urskogar, där man får hugga sig fram steg för steg, eller de vida haf, där vattnet lyser som eld om natten, — ja, då lyfte en och annan af flickorna hufvudet och sade:

»Usch! Jag fryser, det ryser i mig, när fröken berättar.»

* * *

Julen med allt sitt stök och all sin festlighet var öfver. Vanda hade detta år med mycken ifver deltagit i alla tillredelser till högtiden och hjälpt Charlotte med hennes många omsorger för gårdens folk.

På julaftonen hade kommit en hel hop kort från André, med vyer från Dresden och dess omgifningar. Han hade icke glömt någon af Högvallas invånare, men han hade heller icke skrifvit långt till någon.

Då han sist var hemma, hade han talat med sin farmor och sagt henne, att numera ville han icke mottaga hennes hjälp. Han hade ju genom hennes gifmildhet blifvit iståndsatt att fullända sina studier utan att skuldsätta sig, och nu ansåg han sig färdig att kunna förtjäna sitt bröd på egen hand.

Vid detta tillfälle sade han: »Det återstår blott

min eviga tacksamhet emot dig! Nu skall du inte vidare ruinera dig för min skull.»

»Å, jag har verkligen inte alls lidit någon nöd», svarade då öfverstinnan. »Och hvad jag har, skall dock en gång bli ditt och Vandas.»

Och därmed var saken utagerad.

På nyårsdagen hade inga bref kommit från Dresden, men Vanda tillskref detta den myckna snö, som fallit, så man på flere ställen haft tåghinder.

Familjen hade varit länge uppe på kvällen för att höra midnattsklockan slå och önska hvarandra godt nytt år, och nu var Vanda ensam i sitt rum, som var beläget i öfversta våningen och hade utsikt öfver hela slätten.

Hon stod vid fönstret och såg ut öfver de stora vidderna, som lågo dödstysta och snötäckta under stjärnorna, och hon önskade, att hon kunde se långt bortom horisonten, långt söderut, och se, hur det i detta ögonblick stod till med hennes älskade bror.

Hon visste icke hur godt det är, att man icke alltid får sina önskningar uppfyllda.

I detta ögonblick gick André i Dresden på perrongen vid bangården och väntade på nattåget, som var nästan en timme fördröjdt. Det hade också i Tyskland fallit mycken snö, det var mycket kallt, och blott några få personer gingo af och an på perrongen, spejande efter tågets ankomst.

André var klädd i päls med uppvikt krage, men han frös ändå och gick oupphörligt fram och åter. Rundt om honom var allt försänkt i denna

besynnerliga, tomma tystnad, som härskar på en järnvägsstation om natten.

Restauranten var stängd. De små stånden, där man om dagen försäljer tidningar, blommor och böcker åt de resande, voro öfvergifna.

Det enda man hörde var ljudet af banvakternas steg, som klingade doft, där de gingo fram och åter för att flytta en signallykta eller växla några ord.

Ännu var icke tåget i sikte.

André gick allra längst ut på perrongen och stirrade genom mörkret emot norr. Luften var full af små hvassa iskristaller, som stungo honom i ansiktet som nålar.

Nu såg han på afstånd en stor, svart massa sväfva fram genom natten, två glödande eldklot stirrade emot honom, som ögonen på något mystiskt odjur, — och tyst och obevekligt som ödet gled nattåget in på perrongen.

Utanför en första klassens sofvagn stod en dam vid räcket. Hon var inhöljd i en lång pälskappa och hade en svart slöja öfver ansiktet.

Hon gjorde en liten rörelse med handen, och André var genast vid hennes sida och hjälpte henne ned. De växlade icke ett ord, medan André ställde om hennes bagage, och tysta gingo de öfver snön till en vagn, som väntade dem.

Först då André ropat adressen till kusken och stängt igen vagnsdörren, vände han sig till damen vid sin sida.

»Är det verkligen du?» sade han och bredde ut armarna.

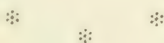
Hon lyfte slöjan och log. I lyktskenet såg han fru Idas sköna ansikte.

»Kan det vara sant?» sade han med en röst, som darrade af smärtsam lycka. »Är du min? Verkligen min?»

Hon drog honom till sig och lät sin långa, svarta slöja falla öfver dem båda.

»Kommer du ihåg», hviskade hon med sin varma röst, »kommer du ihåg, då vi för länge sedan stodo tillsammans under min slöja och sågo på raketerna i sommarnatten? Nu skall ingenting mera kunna skilja oss, om än himlen regnade eld öfver oss.»

Hans hufvud sjönk ned mot hennes bröst, medan vagnen skyndade genom natten ut emot en af gatorna vid Elben.

Hemma i prostgården hade Anne-Marie också denna nyårsnatt varit länge uppe. Hon hade fått ett litet julkort från André, som hon nu läste om igen för tjugonde gången, och hon stod i sitt lilla rum och tänkte undrande på, hvad det nya året, som nu började, väl skulle bringa henne. Ett ögonblick knäböjde hon vid sin säng med ansiktet i sina händer, och så tog hon Andrés bild fram ur lådan på sitt nattduksbord och kysste den.

»Glöm mig inte, min älskade gosse, ack, glöm mig inte!» hviskade hon, och så släckte hon ljuset.

Ungefär en vecka in på det nya året hade Karl och Charlotte med Pyllran åkt öfver till prostgården för att bringa prostinnan en del af nyårsbaket. Öfverstinnan kände sig icke riktigt välmående, så att Vanda var ensam med sin far och mor i stora salongen. Posten hade kommit och hennes far hade just lämnat henne en del nyårsbref från Stockholm, som hon höll på att läsa, medan föräldrarna genomögnade sina. Plötsligt säger Anders Bunge, medan han håller upp ett bref:

»Kan ni säga mig, hvem som skrifvit det här brefvet? Jag tycker så bestämdt, att jag känner igen stilen. Att det är en herrstil är ju tydligt, men hvems?»

Vanda och fru Anna kastade en flyktig blick på kuvertet. Ingen af dem kände stilen, och de återvände till att studera sina egna bref.

»Anders!» säger fru Anna plötsligt och ser upp. »Gud, Anders, hvad är det?»

Anders Bunge darrade i alla leder, och med ens kastade han sig framstupa öfver bordet och utbröt i högljudd gråt. I ett ögonblick hade fru Anna tagit brefvet och genomläst det. Hon lät det sjunka i knäet med ett sådant uttryck af förfäran, att Vanda genast tänkte:

»Nu har det kommit, men från hvem?»

Hennes far och mor gräto i hvarandras armar, och ingen af dem satte sig emot, att nu också Vanda tog brefvet och gaf sig till att läsa det.

Det var dateradt Södertälje och var skrifvet af

öfverste Walles. Det var för resten snarare ett skrik än ett bref — ett skrik från en människa, som halft förryckt af förtviflan utgöt sig i en förvirrad blandning af jämmerrop och förbannelser, liksom huggande omkring sig med knytnäfvarna, utan hänsyn till hvem det träffade.

Det var ett åberopande af allt hvad han, den stackars förorättade mannen gjort för henne, som han nästan tagit upp från gatan för att med henne dela sitt namn och sin förmögenhet. *Allt* hade han offrat för henne, intet hade han sparat, för att hon skulle vara nöjd. Då icke hans lön och hans ganska höga räntor räckte till, hade han börjat gå in på sitt kapital, och Vanda kom nästan att draga sorgset på munnen, då öfversten bekände, hur han börjat spekulera i kaffe och sprit för att om möjligt göra glänsande affärer och hösta mera guld att kasta för fru Idas fötter.

Hade han icke älskat henne mera än allt i världen? Hade han haft en tanke på något annat än henne? Och så kommer den där glopen, den där pianoklinkaren, den där uslingen, och lockar henne ifrån honom! Och därpå vände öfversten sig med sina hotelser emot hela huset Bunge. Hvem var han, denne tarflige brukspatron, som icke höll bättre reda på sin son? Och hvem var hans fru, denna stolta, skenheliga fru Anna, som dolde sig under dygdens mask, medan hon uppfostrade sina barn till lättsinne och laglöshet. *Hon*, med sina höga, religiösa åsikter och sina höga, aristokratiska anor, hon fann naturligtvis intet ondt

i att hennes son begick äktenskapsbrott, att han ruinerade en annan mans tillvaro och — och — ja, förbannad vare han, och förbannade alla, som buro namnet Bunge!

»Detta säger han oss!» jämrade fru Bunge vid sin mans bröst. »Oss anklagar han! Vi, som ansågos alltför stränga, då vi satte oss emot Andrés konstnärskap. Oss tror han om att vara vår olyckliga sons medskyldige! Anders, jag öfverlefver det icke!»

Ett ögonblick hade fru Anna tvekat om sanningen af hela uppgiften. Det berodde måhända på en förhastad misstanke hos öfversten. Men beviset var, tyvärr, alltför klart, ty inne i öfverstens bref låg ett annat bref, från fru Ida, hvars stil de alltför väl kände på Högvalla.

»Detta vågar hon skrifva till mig!» stod det i öfverstens bref. »Detta är hennes sista ord till mig. Så djupt har hon sjunkit, sedan eder son, den förtappade uslingen, fick makt öfver henne.»

Fru Idas bref var skrifvet med hennes vanliga, klara och fasta stil och lydde så här:

»Käre Adolf!

Kär är du mig och kär skall du alltid förbli mig. Du har varit så god emot mig, så god, som någon man kan vara emot sin hustru. Jag känner och erkänner det med djup tacksamhet, och det var denna din godhet, som jag från början inte kunde motstå. Att vi ändå inte ha kunnat vara lyckliga tillsammans, beror till slut hvarken på dig

eller på mig. Det ligger i sakens natur, att vi två aldrig skulle kunna passa ihop. Jag är nu en gång en vildfågel, som inte kan trifvas i bur, om än buren vore af rent guld. Det är min frihet, jag älskar öfver allt, denna frihet, som jag aldrig borde ha utbytt emot äktenskapets länkar. Om du visste, hvad jag har lidit i dessa år, — lidit och kämpat för att hålla ut!»

Här hade öfversten skrifvit i kanten af brefvet: »En sådan satans lögn! Lidit hos mig! Vi, som voro så lyckliga!»

»Jag lämnar dig nu», fortsatte fru Ida, »för att återvända till friheten, till min egen värld, musikens värld. Jag har funnit den man, som för mig personifierar mitt musikaliska ideal, och jag ämnar följa André Bunge på hans konstnärsbana, färdig att med honom dela ljuft och ledt, ondt och godt. Det är efter lång öfverläggning jag fattat detta beslut, och jag vill blott säga dig, att inga åtgärder från din sida skola kunna förmå mig att afstå därifrån. Hvarken böner eller hotelser skulle numera kunna fånga mig och få mig att återvända. Den skam och vanära jag måhända bringar öfver mitt hufvud, och de umbäranden, ja, måhända den fattigdom, som kan vänta mig — allt bär jag med mod och glädje i tanken på, att det är för *hans* skull, som jag numera ensam tillhör.

Förlåta mig kan du måhända icke — jag skall icke undra på, om du hvarken kan förstå eller förlåta mig; men hvilka än dina tankar om mig kunna vara, så vill jag säga dig, att jag alltid vill tänka

på dig som på min vän och välgörare och alltid vara din tacksamma

Ida.»

Vanda satt orörlig, med brefvet i handen, och såg på sina föräldrar.

»Hennes frihet!» snyftade fru Anna. »Hon vill återvända till sin frihet. Hvad menar hon därmed?»

»Antagligen att hon aldrig ämnar gifta sig med André», svarade Anders Bunge, hvars ansikte var alldeles uppsvälldt af gråt.

»Hvad ämnar du svara öfversten?» sade fru Bunge. »Vi ha åtminstone lof att försvara oss emot misstanken att ha varit med i denna skamliga komplott.»

»Om vi kunde få honom att tro oss?» sade Anders Bunge och drog på axlarna. »Men ett sådant bref! Ett så skymfligt bref!» Han slog hårdt på brefvet. »Ett sådant bref är det egentligen under ens värdighet att svara på.»

Han reste sig, fortfarande starkt upprörd, och gick ut, och fru Anna smög sig genast efter honom. Då Vanda hade blifvit ensam, satt hon ännu några ögonblick alldeles stilla; därefter reste hon sig, sprang upp för trappan och knackade på sin farmors salongsdörr.

Den gamla damen låg på soffan, insvept i en schal, och kände sig kuslig till mods. Det brann bara ett ljus i kronan i taket, så att det härskade en svag skymning i hela rummet.

»Farmor», sade Vanda, så snart hon stängt dörren. »Farmor, det har händt något förskräckligt!» Hon kände sitt hjärta bulta, som om det skulle spränga bröstet på henne.

»Å, Gud bevare oss väl!» sade öfverstinnan och satte sig fort upp i soffan. »Hvad är det fråga om?»

»Det är — det är André!» sade Vanda. Hon hade svårt att få fram orden.

»André!» utropade öfverstinnan och slog ihop händerna. »Han är död!»

»Nej, det är inte så väl, höll jag på att säga», svarade Vanda.

»Hvad är det för galenskaper du står och pratar?» sade den gamla damen. »Hvad i all världen har gossen gjort?»

»Det är denna — det är fru Ida. De äro tillsammans i Dresden.»

»Nå, var det inte värre!» sade öfverstinnan och sjönk ihop med en lättnadens suck. »Du höll då alldeles på att skrämma lifvet ur mig! Inte behöfver man väl sätta himmel och jord i uppror för *den* saken.»

»Anser du det verkligen för en obetydlighet», sade Vanda och såg utmanande på sin farmor, »att André tar emot en annans hustru?»

»Du får tänka litet på, hvem den andra är!» sade öfverstinnan lugnande, medan hon ordnade filtarna och schalarna omkring sig. »Man får se litet filosofiskt på tilldragelserna här i världen. Och det är då inte så synnerligen svårt att förstå,

att fru Ida i längden inte kunde stå ut med sin gamle öfverste. Hon, en ung, charmant dam, begåfvad, musikalisk! Och han — ja, vi känna öfverstetypen! Hade jag, liksom hon, haft fritt val, så hade jag sannerligen också föredragit André.»

»Men hon har *inte* haft något val», sade Vanda häftigt, medan hon kastade sig ned i en länstol vid bordet. »Hon hade sin man, och han var god emot henne. Hvad skulle hon med min bror att göra? — André som, — ja, som också var bunden.»

»Du menar den där lilla beskedliga Anne-Marie, som ni ville förlofva honom med», sade öfverstinnan och gäspade nervöst. »Men vet du, Vanda, att *det* var ingenting att hålla på. Hon är en liten vacker och snäll flicka och gör ett mycket behagligt intryck, — det nekar jag inte, men i längden var hon ändå ingenting för honom. Hon begriper ju inte musik mera än — ja, inte mera än jag gör det; och dessa barnförlofningar fördunsta ändå alltid förr eller senare af sig själfva.»

Vanda satt med armbågarna stödda mot bordet och hufvudet i händerna.

»Tror du, farmor», sade hon med låg, darrande röst, »tror du, att man ostraffadt bringar sorg och förtviflan öfver andra människor, öfver sina närmaste och käraste, såsom André och fru Ida nu gjort? För min del är jag säker på att all sådan själfviskhet kommer att hämna sig, — hämna sig ohyggligt! Jag har sett det på fars och mors ansikten i kväll, och jag känner det här i mitt

innersta hjärta. Det skall väl finnas *någon* rättvisa i vår tillvaro; någon som håller reda på oss och ställer till rätta det onda, vi göra. Farmor, jag tror inte, att Gud tål detta.»

Öfverstinnan satt och såg upp emot ljuset i kronan och blinkade trött med ögonen.

»Kära barn», sade hon. »Rättvisa och orättvisa, ondt och godt, — allt det där är mycket elastiska begrepp. Och som du vet, så tror jag inte det minsta på att det finns en Gud, som ställer till rätta våra dumheter. Men när man blir så gammal som jag, så ser man inte längre så passioneradt på lifvets händelser, som du nu gör i din ungdomliga ifver. Man tar det hela som en mer eller mindre lyckad teaterföreställning, och när man har fått kikaren i fickan, kvällskappan på och är väl nere i vagnen, så tänker man inte vidare på det.»

»Jag trodde du höll af André?» sade Vanda med tragiska ögon. »Jag trodde, att hans lif och lycka voro något mera för dig än en teaterföreställning.»

»Visst håller jag af gossen. Det trodde jag, att jag visat ganska tydligt, men jag kan inte sitta så här och förtvifla öfver honom därför, att han fått tag i en vacker kvinna. Ser du, Vanda!» — den gamla damen drog schalen tätt om sig — »måhända passa de verkligen för hvarandra, två vackra, musikaliska människor, som de båda äro; nå, tant mieux! Då ha vi andra ju intet att säga. — Måhända är det bara ett experiment. Vi män-

niskor experimentera ju med så mycket här i världen, — och experiment kunna misslyckas. I så fall komma de att tröttna på hvarandra, säga hvarandra obehagligheter och förr eller senare göra slut på experimentet. Nå, då ha vi ju intet vidare att sörja öfver. I alla händelser göra vi bäst i att förhålla oss lugna och vänta på utgången.»

Öfverstinnan satte sig härmed bekvämt till ro i ett hörn af soffan och slöt ögonen.

»Och under tiden», utbröt Vanda och sträckte armarna upp i hjälplös häftighet, »ja, tänk på allt, som kan hända under tiden!»

Hon reste sig och gick med stora steg fram och åter på golfvet.

»Hur kunna människor ha mod att så där trampa på hjärtan, farmor?» sade hon till slut och blef stående framför öfverstinnan. »Anne-Marie», fortsatte hon. »Ja, det är synd om henne, men jag förstår, att hon måhända i alla fall hade mist honom. — Jag kan inte säga det! Det skulle måhända vara bäst för dem båda två. Men det andra, det *vet* jag är galet, hvad så än du, farmor, och alla dina filosofer säga. Det *är* galet, det är orätt och synd, och jag sörjer öfver André, mer än om han vore död», och hon slog med sin knutna hand i bordet, så den lilla antika konfektdosan hoppade af förskräckelse.

»Kära Vanda», sade öfverstinnan och tog sig med sin smala, bleka hand åt hufvudet. »Låt oss inte tala mera därom i kväll. Jag är så trött och orkar rakt inte tänka på obehagliga saker.»

»God natt, farmor», sade Vanda i en kylig, förnäm ton och gick ut ur rummet. I dörren vände hon sig och såg emot soffhörnet, där den gamla damen satt hopkrupen, som en bleknad, vissen gestalt i det svaga skenet från det nedbrända ljuset i kristallkronan.

»Hon har intet att säga mig», sade Vanda för sig själf. »Ingenting att hjälpa mig med i detta elände.»

Då Karl och Charlotte blefvo underrättade om hvad som händt, togo de det på mycket olika sätt. Charlotte bara grät och sade bestämdt ifrån, att hon icke kunde tala om det för Anne-Marie.

»Det kommer att döda henne», sade hon, medan tårarna strömmade öfver hennes kinder. »Jag vet, att det kommer att döda henne.» Karl blef förfärligt ond. Han som i den hemligaste gömman af sitt hjärta hade hoppats på, att André och Anne-Marie måhända så småningom skulle komma att glömma hvarandra, han kände nu blott den största harm emot denne bror, som kunnat göra en så förskräcklig orätt emot henne, hvars kärlek skulle vara den största jordiska lycka att äga. Han kände en förbittring emot denne förrädare, som för honom icke längre var en bror, utan blott mannen, som hade svikit den kvinna, han själf älskade, och han tyckte han skulle ha lust att rent af göra André något ondt, för att hämnas Anne-Marie.

Karl förklarade också, att han omöjligt skulle kunna se Anne-Marie, då hon fick veta hvad som

händt, och det blef då Vanda, som måste resa öfver till prostgården för att tala med henne.

Hon fann Anne-Marie i sin fars stora rum, spelande schack med honom, hvilket var hennes vanligaste sysselsättning. Vanda satte sig att åse spelet, men då prosten väl hade vunnit det, bad hon Anne-Marie att få gå upp med henne på hennes rum för att se hennes julklappar.

Medan hon med darrande händer stod och fingrade på de småsaker, Anne-Marie visade henne, sade Vanda:

»Och du har intet hört från André?»

»Jovisst», svarade Anne-Marie och log ett litet svagt leende. »Jag fick allt ett kort ifrån honom på julafton. Men sedan har han inte skrifvit. Han sade i sitt kort, att han nog inte kommer att skrifva på en tid. Han hade så mycket att styra om.»

Vanda såg på Anne-Marie. Hon såg så klen och genomskinlig ut, och hennes ögon hade blifvit så stora. Och det var åt *henne* Vanda skulle säga de förkrossande orden.

»O Gud, hur skall jag bära mig åt», tänkte hon, medan hon noga tycktes undersöka julklapparna. Då Anne-Marie hostade litet, såg Vanda upp.

»Du är visst inte frisk, söta vän? Du ser så klen ut», sade Vanda och klappade henne på kinden.

»Åh, jag är nog litet trött», sade Anne-Marie och höll sig för hjärtat. »Jag sitter måhända för mycket inne.»

»Egentligen tycker jag inte du har sett frisk ut, sedan André var hemma», sade Vanda. »Jag känner inte riktigt igen ditt ansikte.»

»Jag känner heller inte riktigt igen mig själf», svarade Anne-Marie och log. »Allt har blifvit så annorlunda.»

»Var du inte glad att ha André hemma?» frågade Vanda.

Hon visste inte huru eller hvar hon skulle börja, och visste knappast hvad hon själf sade.

»Visst är jag glad», svarade Anne-Marie, »men jag vet inte — jag tror inte, att *han* var glad. Han längtade visst bara ut igen.»

»Det blir nog ofta så», sade Vanda allvarsamt, »att när männen komma ut i världen, då är det så mycket som tar dem, och André går ju numera så helt och hållet upp i sin musik, att man nog kan förstå att han inte längre kan trifvas här ute på landsbygden, där ingenting så starkt intresserar eller fängslar honom.»

»Nej, du har rätt», svarade Anne-Marie och suckade. »Här finns intet, som fängslar honom.» Det måtte ha varit något i Vandas mycket talande ögon, som väckte Anne-Maries misstanke, ty hon sade plötsligt:

»Ha ni hört något från honom?»

»Inte från honom», svarade Vanda. Men nu talade hennes ögon ett allt för tydligt språk, så att Anne-Marie grep henne raskt i armen och sade:

»Men *om* honom? Hvem har skrifvit om honom?»

»En man, med hvilken vi annars inte bruka

korrespondera», svarade Vanda. Hon hade mycket svårt för att andas. »Det var — det var öfverste Walles.»

»Jaså, det var inte hans fru», sade Anne-Marie. Hon stod och stirrade på Vanda med ett så blekt och hemskt ansikte, att Vanda slog ned ögonen.

»Nej, inte hans fru», sade hon så. »Hon, — hon är inte mera hos honom.»

Anne-Marie nickade, och så sade hon långsamt och sakta:

»Hon är väl hos André?»

Vanda svarade icke.

»Jaså, hon är hos André», upprepade Anne-Marie med en så besynnerlig, frånvarande ton i rösten, att Vanda sakta frågade:

»Du har visst inte riktigt förstått det, Anne-Marie?»

Anne-Marie såg på henne med en ansträngd blick från sina stora ögon, öppnade läpparna och sade med besvär:

»Jo, jag har förstått det!» och därmed föll hon raklång på golfvet framför Vandas fötter.

Då Vanda låg knäböjande vid hennes sida och baddade hennes tinningar med vatten, tänkte hon:

»Charlotte hade rätt, hon öfverlefver det inte», och ömt och sakta, som om det varit hennes lilla barn, lyfte hon upp henne och lade henne på sängen. Ljudlöst smög hon sig ned och fick tag i prostinnan, och ett ögonblick efter gick ilbud efter doktorn.

Då han kom, förklarade han, att det var en

hjärnskakning, framkallad af någon plötslig förskräckelse, som verkat allt för starkt på Anne-Maries späda och öfveransträngda organism. Han ordinerade is på hufvudet och framför allt en absolut tystnad omkring henne.

Då Vanda lämnade rummet och såg Anne-Marie ligga stel och stum med slutna ögon, hvit som kudden, hvarpå hennes hufvud hvilade, sade hon till sig själf:

»Jag ser henne aldrig mera!»

TREDJE KAPITLET.

Anne-Marie får frid.

Anne-Maries sjukdom blef en lång och farlig hjärninflammation. I flere månader sväfvade hon mellan lif och död. Så snart Charlotte hade fått veta, hur det stod till i prostgården, flyttade hon genast dit och ägnade sig sedan helt och hållet åt att sköta sin unga väninna.

Prosten fick ju framför allt icke oroas. Man sade honom först, att Anne-Marie lätt insjuknat, och då det drog ut på tiden, lät man honom veta, att hon blifvit bortskickad till en badort för att tillfriskna. I det halft medvetna tillstånd, hvari han mera och mera lefde, upphörde han så småningom att göra anmärkningar öfver, att Anne-Marie rest utan att säga honom farväl. Han hade alldeles nog med

att tänka på sina egna skröpligheter, som upptogo honom helt och hållet, och prostinnan gick nu mera än någonsin upp i att tjäna och hjälpa honom.

Då Anne-Marie ansågs vara utom all fara, dog hennes far plötsligt efter ett nytt slaganfall, och nu var det hon, som skulle skonas och kärleksfullt bedragas, för att icke uppskakas vid underrättelsen om den sorg, som träffat familjen.

Prostens död innebar ju också, att prostinnan och Anne-Marie efter änkeårets slut måste lämna det kära gamla hemmet och flytta bort till en liten gård, närmare Högvalla, som prosten inköpt till änkesäte för sin hustru.

Det var Charlotte, som under hela denna tid lekamligen och andligen omgaf Anne-Marie med så mycken öm och outtröttlig omsorg, att hon till slut fick den stora belöningen att se henne återvända till lifvet. Ingen kunde vara så tyst som Charlotte, liksom göra sig osynlig och ändå alltid vara närvarande i det rätta ögonblicket. Ingen kunde bädda och lyfta som hon. Ingen kunde fläta ett hår så lätt och ömsa ett nattlinne så fort. Allt blef mjukt och mildt och hvilande under hennes händer.

Under den långa tid, då Anne-Marie låg i omedvetet eller halft medvetet tillstånd, kände hon som i en dröm det välgörande i Charlottes närvaro, och då hon åter vaknade upp och började lefva, ville hon icke ha någon annan än Charlotte i sin närhet. Hon såg efter henne, som ett lindebarn ser efter sin amma, och då Anne-Marie just aldrig

erfarit någon ömhet af sin egen mor, var det som en ny och obekant lycka att befinna sig i Charlottes kärleksfulla vård.

På samma gång som lifskrafterna återkommo och Anne-Marie kände glädjen af att åter kunna andas och se sig omkring och förstå, kände hon sig också omgifven af den värmande godhet, som för både sjuka och friska är det mest stärkande lifselixiret, och som framför allt kan göra en konvalescent så lycklig. Det föreföll, som om Anne-Marie hade lämnat all sin sorg på andra sidan af den stora sjukdom, hon genomkämpat. Hon hade blifvit slagen till marken af en lång, utpinande hjärtesorg, som slutade med en grymhet. Nu orkade hon liksom icke vara sorgsen längre. Och då Charlotte så småningom, försiktigt, — åh, så försiktigt talade om för henne, att hennes far hade dött, så gjorde det, märkvärdigt nog, icke så starkt intryck på henne, som man fruktat. Då hon fick veta det, var han redan död för ett par månader sedan, och för hennes uppfattning blef denna tid många år. Det var alltsammans så länge sedan, och hon kunde hvarken sörja öfver det eller något annat längre. Det var, som om hennes kropp hade en omedveten, välgörande känsla af att ha blifvit frigjord.

Nu behöfde hon icke längre sitta dagen lång och spela schack och bara höra om sjukdom och sjukdom och sorg och krämpor. Fadern och André, de två människor, hon älskat högst i världen, hade hvar på sitt sätt missbrukat och uttömt hennes kärlek.

Hon hade numera icke krafter nog att sakna dem, men njöt blott af den nya tillvaro, hvartill hon vaknat upp, och hon tänkte med glädje på, huru hon och Charlotte skulle vandra långa timmar tillsammans i trädgården och på slätten, när hon fick gå ut och det blef vår. Ännu var det blott i midten af april, men det kom redan många vackra solskensdagar, då Charlotte öppnade fönstren, och Anne-Marie låg smärtfri och stilla och inandades doften af lackviolerna och liljekonvaljerna, som hade kommit från Högvallas nya orangerier.

Prostinnan tittade blott då och då till sin dotter. Hon hade helt och hållet öfverlämnat henne i Charlottes vård, och själf var hon så grufligen upptagen af att genomsöka och arrangera allt i prostgården för bouppteckningen och auktionen.

Visserligen skulle flyttningen från prostgården först äga rum det följande året, men prostinnan hade mycket att taga reda på och ville ha allt i bästa ordning, och för resten var hon en af dem, som icke kunde lefva utan att stöka, helst så mycket som möjligt. Hon hade inom kort vändt upp och ned på hela prostgårdens inventarium, så att den enda lugna och fridfulla vrån i det gamla hemmet var Anne-Maries sjukrum, där Charlotte ordnade allt så ljust och rent och doftande, att det var en hvila att bara komma ditin.

Medan Anne-Marie helst ville ha Charlotte beständigt omkring sig, kunde hon, underligt nog, icke tåla att se Vanda. Första gången Vanda fick tillåtelse att komma in i sjukrummet, brast Anne-

Marie i gråt, och sedan afböjde hon hennes fråga om att få komma igen. Det var nog i den stackars lilla Anne-Maries hjärta litet af samma känsla, som enligt hvad man säger behärskade forntidens kungar, när de dödade de sändebud, som bragte dem ett sorgebudskap.

Anne-Marie, som förut helst af allt ville vara i Vandas sällskap, hade numera liksom en oroande ångest för henne. Det var, som om hon tyckte, att Vanda skulle stå i närmare förbindelse med André, än de andra i familjen.

Vanda förstod ju nog, att denna Anne-Maries skygghet för henne berodde på en ömtålighet efter sjukdomen, men den gjorde henne dock ondt. Hon hade, mera än någon, lidit för Anne-Maries skull. Icke därför, att hon höll mera af henne, än hvad hennes syskon gjorde, utan helt enkelt därför, att Vanda kände glädje och smärta i en ovanligt hög grad. Och när nu hennes medkänsla icke gjorde Anne-Marie godt, hade Vanda ingen att tala med, och hon kände sig mycket ensam.

Charlotte var alltid i prostgården, och Karl var upptagen på sitt håll. Dessutom kunde Vanda icke uthärda den oförsonliga vrede, hvarmed Karl då och då talade om André.

Medan Anne-Marie låg döende, hade Vanda ännu än gång, djupt gripen, talat med farmodern. Hon ville få henne att förstå, att Andrés och fru Idas flykt, hvilken den gamla damen tog så lätt, redan visat sina förskräckliga följder.

»Medan de två där borta 'experimentera', som

farmor kallar det», sade Vanda, blek af sorg och ångest, »så ligger denna oskyldiga varelse och dör af sorg — tycker farmor det är ingenting?»

Men det gjorde intet intryck på öfverstinnan.

»Det där passar inte alls lilla Anne-Marie», sade hon halft förnärmad. »Att ställa till scener och bli tragisk! Hon kunde ha gått och lipat en tid i all stillhet, det hade varit i hennes genre, men att skrämma upp hela sin omgifning med sådana utbrott, det kunde hon ha sparat oss! Alla den sortens katastrofer, som bringa oordning i det dagliga lifvet, äro mig så obehagliga. Jag saknar hvarje dag Charlottes te. Ingen kan i alla fall laga en kopp te som hon.»

Efter den stunden talade Vanda aldrig mera om sina hjärtesorger med farmodern.

Med föräldrarna var det ännu mera omöjligt. De hade under lång tid lefvat i ett upprördt tillstånd, sysselsatta med att skrifva och mottaga bref från åtskilliga välvilliga personer, som ju alltid vid sådana tillfällen visa stort intresse för den familj, sorgen träffar.

Det viktigaste bref de själfva skrifvit var ett litet bref till André, där de båda, hvar på sitt sätt, sade honom, att efter den gränslösa sorg och skam han gjort dem ansågo de honom icke vidare som sin son. Om han någonsin skulle återvända till Sverige, då voro Högvallas dörrar för alltid stängda för honom.

Det anlände bref från André, men det skickades oöppnadt tillbaka.

Och därefter blef allt tyst. André var för sina föräldrar död och begrafven; det skoflades kall snö öfver griften, och icke så mycket som ett fattigt kors restes däröfver.

Under tiden tröstade fru Anna sig med att gå och höra Jonathan Petterson tala i skolhuset, där han då och då uppträdde och dundrade domens ord, och en söndag frågade fru Anna Vanda, om hon icke skulle vilja följa henne. »Det skulle göra dig godt!» sade modern allvarsamt.

Vanda kände, att hon blef het öfver hela kroppen, och hon hade all möda att icke bryta ut i häftiga ord.

Hon darrade på rösten, då hon med ljungande ögon svarade modern:

»Hur kan mamma tro, att det skulle kunna hjälpa mig?»

Då Vanda var liten, hade det ibland varit hennes tröst att störta sig i Pyllrans famn och gråta ut. Icke för att lärarinnan hade något särdeles godt förstånd eller någon omdömesförmåga att hjälpa med; men det kändes så varmt i hennes armar.

Hon älskade alla barnen Bunge blindt och gränslöst, och hade alltid sitt hjärta vidöppet för deras bekymmer, af hvad art de än kunde vara. Då nu alla i hemmet tänkte hårdt eller likgiltigt om André, trodde Vanda, att hon dock hos Pyllran skulle finna den öfverflödande kärlek för hennes käraste bror, som aldrig hade svikit. Hos hans

gamla lärarinna skulle hon kunna gråta sitt hjärta mätt.

Men den oväntade händelsen hade hufvudsakligen väckt Pyllrans nyfikenhet. Hon hade läst allt för många fransyska och engelska romaner, för att det icke skulle förefalla henne i hög grad spännande att vara vittne till en sådan roman i verkliga lifvet. Hennes vattenblå ögon simmade af en egen glans, när hennes öron lyckats uppfatta någon liten detalj, som angick hennes älskling André och den stygga, bedårande fru Ida. Hon rent af gick så smått och utfrågade Vanda om, hvad *hon* möjligtvis kunde ha anat och hört därom, under uppehållet i Stockholm, som hade till följd, att Vanda blef till is, och drog upp vindbryggan till sitt hjärtas innersta.

Nej, på hela Högvalla fanns det icke en lefvande själ, hon kunde tala med, och i de beständiga kval och den ångest, hvari hon lefde, vandrade hon en dag på de uppblötta, svåra vägarna bort till herr Antony.

Han satt och skref, då hon kom in i hans enkla bostad, men han reste sig genast och tog emot henne med en så stilla vördnad, att hon med detsamma förstod, att han kände till den sorg, som drabbat henne.

Han bjöd henne sin bästa stol och hängde upp hennes kappa med en försiktighet, som om han också ville visa *den* ett säreget deltagande.

Därpå kom han fram till henne och tog hennes hand mellan sina, så fint och vördnadsfullt,

medan han såg på henne med sina svarta, allvarsamma ögon. Men han sade intet

Vanda tryckte sakta hans hand och svarade på hans blick med ett sorgset, tacksamt leende, men icke heller hon talade. Så sutto de tysta en stund, till dess Vanda såg upp och sade:

»Ja, inte sant — det är underligt?»

»Jo, lifvet är i det hela underligt, min kära, unga fröken», svarade han.

»Jag trodde, att jag kände André i botten», fortsatte Vanda. »Men jag måtte inte ha gjort det.»

»Nej, fröken Vanda», svarade herr Antony, »vi känna *inte* hvarandra. Det är bara hemligheter alltsammans.»

»Hon och han, — så olika!» sade Vanda, medan hon satt och såg framför sig med en trött blick.

Hon hade så många gånger genomgått dessa tankar.

»Han som är så varm, — så öm för andra!»

»Det är väl just det hon behöfver», svarade Antony.

Vanda nickade. »Men André, som är så frisk, så ung både till kropp och själ, och hon — så lifstrött, så blaserad.»

»Ja, han har just allt det, som hon saknar», upprepade herr Antony. »Hon har redan sett sig mätt på lifvet. Nu vill hon se det med hans ögon, då blir det måhända roligare.»

»Men han, *han*?» Vanda vände sig emot

herr Antony. »Hvad har han väl att få hos henne?»

»Hon är mycket skön», svarade Antony, »mycket skön!»

Vanda suckade och lät hufvudet sjunka ned på bröstet.

»Ja, det är ju i alla fall något», sade hon.

»Det är ganska mycket», svarade han, »*så* mycken skönhet är ganska mycket.»

»Men i alla fall», sade Vanda otåligt. »De äro dock i botten så fullkomligt olika. André är så äkta. Det är det bästa med honom. Han kan förgå sig, älska för mycket, — men han *kan* dock älska. Det hör man nog på den musik, han skapar; — men hon? Jag tror inte hon kan älska annat än sig själf. Hur kunna två så olika element förenas?»

»Ja, hur kunna de?» svarade Antony och slog ut med händerna. »Det är det vi aldrig komma underfund med. Vi kunna konstatera det, men förklara det? Tänk er de kemiska ämnena! Det finns några, som absolut stöta hvarandra från sig, och andra, som ha en oemotståndlig attraktion för hvarandra. Det beror på lagar, som vi inte kunna ändra. Vi kunna blott upptäcka, att det förhåller sig så. Och likadant är det med våra mänskliga naturer; vi äro också underkastade lagar, som med eller mot vår vilja få makt med oss.»

»Med andra ord: det står skrifvet i stjärnorna», sade Vanda och lyfte handen.

»Ja, jag tror det nästan», svarade Antony.

»Och jag tror det *inte!*» sade Vanda och reste sig upp i stolen, däri hon suttit hopsjunken. »Jag tror, att vårt öde beror på oss själfva, på vår vilja, och det gäller att få vår vilja att lyda.»

»Hvem?» frågade Antony.

»Någon, något, som är högre än vi själfva — någon, som är början och slutet, harmonien, meningen i alltihop.»

Hon började gå upp och ned på golfvet, som hon alltid brukade, när hon blef upprörd.

»Och hur skulle vi få veta, hvad denne någon begär af oss?» sade Antony och såg på henne med ett par ögon, som tycktes vänta, att *hon* hade svaret färdigt.

»Jag vet det inte», svarade hon med något af förtviflan i rösten. »Men jag *måste* en gång få veta det, — då skall jag säga er det.»

Hon gick länge fram och åter utan att tala. Till slut blef hon stående framför Antony och sade i en ton, som var så fast, att den nästan lät sträng:

»Nu gäller det först och främst att frälsa André. Detta kan dock omöjligt vara slutet?»

»Jag vet inte», svarade Antony. »Jag vet blott, att skönheten är en af de största makter i lifvet, och nu är han i skönhetens våld.»

»Jag får lof att gå», sade Vanda plötsligt, som om hon kände, att hon intet ögonblick hade att förlora för att få tag i André. »Tack för att ni är så god — så förstående! men ni kan inte hjälpa mig.» Hon log sorgset och räckte honom handen,

men då han såg hennes långa, smärta gestalt skynda bort, liksom buren af stormen, stod han länge och såg efter henne.

»Fru Ida skulle kunna krossa mitt hjärta», tänkte han. »Men hon där skulle bestämt kunna göra det friskt igen.»

* * *

Medan Anne-Marie inte stod ut med att träffa Vanda, tog hon däremot gärna emot besök af Karl. Han fick lof att hälsa på henne, medan hon ännu låg riktigt till sängs, då han en dag lämnade Charlotte en del af hennes tillhörigheter, som hon hade behof af, och sedan kom han ofta, till slut nästan hvarje dag.

Han hade samma tysta, lugna sätt som Charlotte och såg på Anne-Marie med samma goda ögon. Han hade alltid en pust af frisk vårluft med sig in i rummet och alltid medförde han hälsningar från naturen därute. Än hade han händerna fulla af liljekonvaljer och violer från växthusen på Högvalla, och än någon blommande planta att sätta i Anne-Maries fönster. Då hon började kunna sitta uppe, gaf han henne en dag den allra roligaste lilla kattunge, som hon timtals kunde leka med.

En annan gång hade han fångat en räfunge, som stirrade på henne som ett litet fånget troll och var som en hälsning från de innersta snåren i skogen. Ja, en dag kom han med en hel kull nykläckta kycklingar i sin hatt och lät alla de

små förvånade kräken trippa pipande omkring på Anne-Maries sängtäcke. Och allting gladde Anne-Marie mera, än någonting förr hade gladt henne och mera än hon själf kunde förstå. Hvarenda liten kvist, hvarenda liten solstråle var ju ett uttryck för det lefvande lifvet, hvartill hon hade återkommit, och som Charlotte och Karl gjorde så lyckligt för henne.

Hon hade kommit att se så ung ut. Hennes hår hade blifvit afklippt och växte nu om hennes hufvud i ljusa lockar. Hennes hy var åter lika hvit och frisk som all den goda mjölken man gaf henne att dricka, och hennes vackra ögon hade återfått samma barnsliga, glada uttryck, som då hon var sjutton år. Hon oroades aldrig af tankar på framtiden, och hon visade bort alla minnen om det förflutna. Bara en gång talade hon om André, då hon och Karl ett ögonblick voro ensamma.

Han satt och såg på henne och gladde sig åt så blomstrande och lycklig hon såg ut, då det kom för honom allt, hvad hon hade fått genomgå, och han sade liksom för sig själf:

»Du lilla stackare, som fått lida så mycket!»

Det var något vid tanken på Andrés skuld i dessa lidanden, som gaf hans ögon ett mörkt uttryck, och måhända gissade Anne-Marie orsaken till detta uttryck, ty hon sade plötsligt:

»Det var i alla fall inte underligt, att André tröttnade på mig. Jag kunde ju inte förstå hans musik och hans tankar, såsom han önskade det, fastän jag ansträngde mig så mycket.»

»Ja, jag ansträngde mig mycket», upprepade hon och tog sig åt hufvudet.

Karl började brusa upp.

»Att han i alla fall kunde — — —»

»Nej, nej!» afbröt honom Anne-Marie med ögonen stora af ångest och grep efter hans arm. »Bli inte ond! Jag kan inte tåla det, och säg inte något ondt om André!»

Hon föll tillbaka emot hufvudkudden i liggstolen, där hon satt, och låg ett ögonblick med slutna ögon. Så sträckte hon handen emot Karl och sade mycket mildt:

»Lofva mig, att vi aldrig mera tala om detta!» — — —

* * *

I slutet af april kommo ett par mycket vackra vårdagar. Det var så mildt och godt i luften, att Anne-Marie fick lof af doktorn att åka med Karl och Charlotte på ett litet besök till Högvalla. Hon hade varit ute ett par gånger förut, men detta var hennes första längre färd, och luften gjorde ett nästan öfverväldigande intryck på henne.

Då hon hälsat på familjens öfriga medlemmar, fått frukost och hvilat sig i Charlottes rum, gick hon med Karl och Charlotte ut att se på de nya växthusen.

Karl lät här odla många blommor, som betalade sig bra, och redan hängde glastaken fulla af klängrosor, medan alla bänkarna lyste af doftande

vårblommor. Dörrarna till växthuset voro lämnade öppna för att lufta ut i det vackra vårvädret, och på trappan, som förde ned till trädgården, satt Anne-Marie på en bastmatta mellan Karl och Charlotte.

Växthusen lågo i utkanten af parken, och från trappan, där de sutto, kunde de se öfver granhäckarne ut till åkrarna, där den gröna vårsäden spirade i den uppluckrade jorden, och slätten mot horisonten låg höljd i en genomskinlig slöja af blånande luft.

Anne-Marie hade knäet fullt af violer, som Karl just plockat åt henne, hvilkas doft blef starkare i solskenet, som föll öfver dem.

De sutto alla tysta och inandades den ljumma, lifgifvande luften, då plötsligt en klar, jublande sång ljöd öfver åkern.

»Det är den första lärkan jag hört i år!» sade Anne-Marie och log. »Den är visst lika glad åt att lefva som jag.»

Charlotte kysste henne på pannan, och Anne-Marie lade sin ena hand i hennes.

Efter en stund sade Anne-Marie med en djup, glad suck:

»Här är godt att vara. Jag skulle vilja stanna här alltid.»

»*Vill* du stanna här alltid?» frågade Karl och räckte sin öppna hand emot henne.

»Ja», svarade Anne-Marie.

Hon lade sin kind emot hans hand och slöt

ögonen, utan att släppa Charlottes hand, som hon höll i sin.

»Vill du hjälpa mig och Charlotte att göra Högvalla till den vackraste och bästa gård i Sverige?» sade Karl.

»Ja», svarade Anne-Marie och såg upp, medan hennes ögon och hennes mun logo emot honom.

»Så ska vi tre hålla ihop och göra vårt allra bästa!» sade Karl och sträckte armen ut, så att den nådde om både Anne-Marie och Charlotte. Charlottes ögon stodo fulla af tårar, men hvarken hon eller de andra två talade, men medan de sutto så tätt ihop, som de möjligtvis kunde komma, sjöng lärkan jublande uppe i ljuset, och talade om för åkrarna och ängarna och hela slätten, att just nu lades grunden till ett nytt Högvalla.

FJÄRDE KAPITLET.

Frihetens lycka.

I slutet af april blef det detta år styggt väder öfver hela norra och mellersta Europa. Våren, som tidigt hade visat sig, måtte ha blifvit skrämd på något sätt, ty den hade dragit sig tillbaka och gömt sig, medan stormar och snöfall, åtföljda af ganska stark köld, hemsökte länderna både norr och söder om Östersjön.

En sådan kall och ruskig kväll i april satt fru

Ida ensam i ett rum i Dresden och såg ut genom det växande mörkret. En bister regnskur slog då och då hårdt emot rutorna, och tonerna från musiken på »Brühlsche Terrasse» ljödo stötvis genom regnet.

Fru Ida satt inhöljd i en stor, skotsk schal, som hon dragit omkring sig, och spanade efter ljuden på gatan. Nu hördes steg i trappan. Nyckeln omvreds i tamburdörren och strax efter kom André in.

Han drog handskarna af och letade sig i skymningen fram till ett bord midt i rummet, där han lade ifrån sig en del noter, han hade med sig.

»God afton», sade fru Ida utan att resa sig.

»Jaså, sitter du här?» sade André och vände sig åt det håll, där hon satt. »Hvarför sitter du här i mörkret? Hvarför har du inte tändt lampan?»

»Å, det är lika roligt — eller lika tråkigt så här», svarade hon. »Jag har väntat på dig sedan klockan sex. Nyss slog hon åtta.»

»Du visste ju, att jag inte kunde komma förrän repetitionen var slut», sade André, medan han tände lampan på bordet midt i rummet. »Det drog mycket längre ut, än jag hade tänkt. — Har du ätit middag?» frågade han, medan han gick fram och kysste henne lätt på pannan.

»Nej», svarade hon. »Det är så förskräckligt tråkigt att äta middag ensam, och hungern går öfver, när man väntar så länge.»

»Stackars liten», sade han. »Men jag rår verk-

ligen inte därför. Ingenting hade väl varit lättare än att du gått in på restaurangen här bredvid och tagit dig någonting.»

»Jag trodde beständigt, att du skulle komma», sade hon. »Har *du* ätit?»

»Jag kastade några bitar i mig på en bierstuga under ett uppehåll», svarade han. »Det var ingen tid att förlora. Det är mycket ogjordt än.»

»Har du inte något med till mig?» sade Ida och sträckte ut handen.

»Med?» upprepade han. »Hvad skulle det vara?»

»Ja, det var ju det, *du* skulle ha hittat på», svarade hon i en sorgsen ton. »Litet drufvor, eller blommor eller — ja, hvad vet jag? Jag har suttit här ensam och haft så ledsamt.»

»Söta Ida, jag har verkligen inte haft tid till annat än att tänka på repetitionen», svarade André.

»Gick den bra?» frågade hon tämligen likgiltigt, medan hon rullade ned gardinen och kom och satte sig i en länstol vid bordet midt emot André.

»Jag kan just inte skylla», svarade han. »Det är för eländigt med dessa herrar sångare. De försumma så ofta att komma, eller också komma de för sent. Damerna äro då mera att lita på.»

»Som alltid», sade Ida och log.

»Och nu saknade jag dig så mycket», fortfor André. »Du må tro, att det inte är detsamma, när jag står och gnolar dina repliker, som när de höra dig själf sjunga.»

»Å, nej, det kan jag ju nästan föreställa mig», sade hon och gaf honom ett af sina bländande ögonkast. »Hela partiet klär min röst så bra.»

»Det skall det väl göra, när det är skrifvet för dig», sade han och kysste hennes fingerspetsar. »Jag vet så precis, hvad en hvar af dina toner äro värda, klangen och nyansen i dem alla.»

Han hade slagit upp partituret, som han lagt på bordet, och hon flyttade sig bredvid honom för att också titta däri.

Det var Andrés sista komposition, skrifven för solo, kör och orkester.

Texten var af en ung, tysk skald och bar namnet »Venus' födelse», och den hade genast inspirerat André till musiken.

Dikten var en skildring af, hur arm och fattig jorden var, innan skönheten kom, och hur alla skapade varelser utbröto i jubel för att hälsa Venus, skönhetens gudinna, den morgon hon stod upp ur hafvet.

Då André läste dessa strofer, stod genast Idas bild framför honom. Hon var den triumferande skönhetsgudinnan, hvars blotta anblick fick alla hjärtan att klappa, och i hvars spår rytmer och toner dansade som vågslag. Han hörde nästan med detsamma musiken för sig och nedskref hela kompositionen på kort tid.

»Detta ställe tycker jag om», sade Ida och lade sin hand på partituret. »När hela violinstyrkan växer och växer, så att jag känner det, som om

hafvet skvalpade om fötterna på mig, och jag har den första frasen upp till A.»

»Hier komme ich im Frühlingsglanz,
Umspült von Meereswellen.»

»Jag ämnar sitta undangömd så mycket som möjligt ända till det ögonblicket, och så reser jag mig i hela min längd. Det skall prassla om mig af siden, som af vatten.»

»André», fortfor hon och såg drömmande mot taket. »Skall jag klä' mig i ljusrödt siden, med rosor i håret, eller skall jag taga ljusblått, tunt ljusblått med långt släp, djupt urringadt lif, och inte ett enda smycke?» — »Ja, vet du, jag tror, att *det* blir det noblaste!» svarade hon själf, medan André fortfor att läsa i partituret.

»Min hals blir så hvit emot ljusblått, och Venus behöfver väl inga smycken. — Hör du, André! Behöfver jag smycken för att vara vacker?» sade hon och lade sin arm om hans hals för att väcka hans uppmärksamhet.

»Nej, nej, visst icke!» svarade han litet tankspridd. Han hade märkt ett par fel i partituret, som han satt och rättade. »Men i morgon hoppas jag, att du inte sviker oss», tillfogade han och stoppade blyertspennan i västfickan. »En gång får jag lof att ha dig med före generalrepetitionen.»

»Det beror väl inte på mig», svarade hon litet kyligt. »Hvem kan hjälpa, att man blir hes och får hosta i detta förskräckliga väder. Jag har ju inte gjort annat än plåstrat om mig de sista fjorton dagarna. Men du kan väl förstå, att efter den

briljanta mottagning, vi fingo vid våra första två konserter, med hela kritiken för oss, vill jag inte nöja mig med en half succès. Jag vill förvåna dem, förkrossa dem, få dem alla för mina fötter. Jag sjunger inte, om jag inte är i allra högsta grad disponerad.»

»Det förstår jag väl», sade André. »Och du förstår måhända också, att jag gärna vill, att min komposition skall göra den bästa möjliga verkan. Jag skulle inte tillåta, att någon annan än du sjöng den första gången.»

»Nej, jag skulle tro det», sade Ida. Hon reste sig och såg på honom med förvånade ögon. »Det är *mitt* stycke, skapadt och skrifvet för mig, och ingen i världen skall kunna ta det ifrån mig.»

»Det tycker jag om», sade André och log. »Du är svartsjuk om den musik, jag gifvit dig.» Han omfamnade och kysste henne och sade så:

»Skynda dig nu och tag väl på dig, så att vi kunna gå ut och äta middag.»

»Du har ju ätit», sade Ida.

»Men du har ju *inte* ätit», svarade André. »Och du behöfver sannerligen en festmiddag, sedan du väntat så länge.»

Ida gick in i sängkammaren för att göra sig i ordning att gå ut.

Den lilla våningen bestod af tre rum. Salongen, sängkammaren och ett litet kyffe, som var Andrés arbetsrum.

I salongen stod flygeln, och fru Ida hade på kort tid, och för ganska godt köp, fått rummet

att se behagligt och harmoniskt ut. Hon hade så att säga sopat ut alla de draperier, softkuddar, vaser och prydnader, hvarmed det var utstyrdt, till stor sorg för värdinnan, som fick bära alla sina »konstföremål» upp på en vind.

Med några få utsökta fotografier på väggarna, en och annan vas med blommande grenar, och blott de nödvändigaste möbler, verkade nu det förut öfverfyllda skräprummet som ett tilltalande hvardagsrum.

I Andrés lilla krypin stod blott hans skrifbord öfverfylldt med notpapper, böcker o. s. v. samt hans rökbord med cigarrer och cigarretter i öfverflöd.

Sängkammaren hade däremot Ida utstyrt så, som hon *måste* ha det för att befinna sig väl i både sofvande och vaket tillstånd, och det var en fantasi af spetsar, siden och violdoft, hvari minsta detalj var af den utsökta beskaffenhet, som passade för gudinnan Venus.

När André anmärkte, att det var väl många och väl kostbara saker, som Ida tog hem utan att betala, svarade hon: »Å, vet du hvad, man får lof att dra litet på framtiden, och vill man göra lycka, så måste man uppträda som fint folk, — och fint folk låter för resten gärna sina leverantörer vänta.»

Och så skrattade hon med sitt klingande skratt.

Då hon nu kom från sängkammaren, klädd att gå ut, i en lång kvällskappa af violett sammet

med gråverksfoder och en liten ungersk barett på hufvudet, röd om kinderna af den uppmuntrande tanken, att de skulle gå ut och »festa», var hon så vacker, att André utbröt:

»Du kommst, du kommst im Frühlingsglanz,
Umspült von Meereswellen,

men i alla fall får min gudinna tillåta mig att ta paraply, ty det skvalar ned, och vi ha minst tio minuter till restaurangen.»

De gingo mycket fort, arm i arm. André ville följa henne till den restaurang, som han visste, hon helst besökte, den finaste och dyraste af alla de kände, och det verkade mycket gladt och uppmuntrande att komma från mörkret och regnet därute in i de starkt upplysta rummen, där mattorna voro så mjuka och stolarna så bekväma, och där en rad af kypare, iklädda den eviga, trista galadräkten, med servetten öfver armen, stodo och stirrade efter de offer, som de skulle servera den fina maten, presentera de dyra räkningarna och afpressa de väntade drickspengarna.

Det var inte många, som vågade sig in i detta förgyllda Elysium.

Om en eller annan förbigående stannat ett ögonblick för att titta in genom de stora spegelglasrutorna, betraktades han med så förkrossande blickar af de förnäma uppassarna, som stodo orörliga som figurerna i ett vaxkabinett mellan de små dukade borden, att han genast skyndade vidare i känslan af att det måhända skulle betalas biljett bara för att se in genom fönstren.

I den varma och upplysta förhallen stod en livréklädd vaktmästare och hjälpte André och Ida af med öfverkläderna. Medan han med tyst artighet hängde upp plaggen, mönstrade och värderade han det unga paret med erfaren säkerhet. Han fann, att Andrés byxor icke voro pressade efter allra sista modet, och han gillade heller icke alldeles formen på hans halsduk, men han förstod genast, att fru Idas enkla, svarta klädning var sydd hos en af de förnämsta sömmerskorna, och att det lilla pärlhalsbandet, hon bar, var äkta. En flyktig blick i nacken på hennes pälskappa upplyste honom om att den förskref sig från en ansedd firma i Paris, och det behagade honom, att hennes handskar icke voro så nya, att de kunde ha blifvit köpta på vägen till restaurangen.

»En vacker dam», tänkte han. »Kanhända hans hustru? I alla fall är det hon som bestämmer, och hon vill dricka champagne.»

Därmed bockade han sig och öppnade dörren för dem till matsalen.

Då de hunnit innanför dörren, gjorde André ovillkorligt ett steg tillbaka, vid åsynen af den enda person, som befann sig i den luxuösa matsalen. Det var en herre, som satt halft med ryggen åt dem och läste i en tidning, medan han åt sin soppa,

»Mr Hurry!» sade André sakta till Ida. »Är han nu också här!»

»Det behöfver väl inte genera oss?» svarade Ida. »Jag tycker tvärtom, att det var en ren lyck-

träff, att vi stötte på honom. Han kan vara oss till stor nytta.» Och därmed slog hon sig ned vid det bord, hon utvalde, ungefär midt i rummet.

Ett par af de öfverlägsna uppassarna ställde sig genast till deras disposition och lämnade André det betydelsefulla aktstycke, som kallas matsedeln.

Vid ljudet af deras röster, medan de diskuterade menun, vände herrn vid bordet sig om, och då han fick öga på dem, reste han sig och bugade sig djupt, hvilket André besvarade med en något knapp böjning på hufvudet, medan fru Ida leende gaf honom en älskvärd hälsning.

»Han ser allt bra ut», sade hon till André med nedslagna ögon, medan hon åt sin kaviarsmörgås.

»Tycker du?» svarade André. »De där amerikanarne äro alla lika. Deras ansikten säga mig just ingenting.»

»Jag tycker han är vacker», upprepade Ida. »Först och främst är han en fulländad gentleman. Ser du, han har flyttat sig för att inte vända ryggen åt oss. För det andra ser han så ren ut. Jag vet inte, hvarför de fina amerikanska herrarne alltid ge mig intrycket af något så genomfräscht, som om de hade kommit direkt upp ur ett bad och aldrig buro annat än nystruket linne. Och så tycker jag om det kortklippta håret. Du får lof att snart klippa dig, André!»

»Han sade ju sist, att han snart skulle resa

tillbaka till Amerika», anmärkte André, medan han mycket fort åt sin soppa.

»Å, han skall väl först få fatt i någon ny stjärna, att taga med sig», svarade Ida. «Han har ju alltid varit impressario för de mest berömda storheterna, och vet du, André, jag har en känsla af att han spekulerar på att engagera oss för en turné. Redan efter vår första konsert lade han inte alls band på sin förtjusning, och efter vår andra konsert gjorde han anspelningar, som inte voro att ta miste på. Jag tror, att han helst skulle vilja bortföra oss båda öfver Atlanten till en blixtturné. Det skulle allt vara en lyckad början på vår karriär.»

»Ja, *om* vi lyckas», svarade André.

»Naturligtvis lyckas vi», svarade Ida. »Hvarför skulle vi inte lyckas? Jag känner mod att taga hela världen med storm.»

»Och jag har inte minsta lust till ett dylikt företag», svarade André. »En konsert då och då kan ju vara ganska bra, men min största lust är ändå att komponera, och jag känner mer och mer, att det är min egentliga kallelse. Jag vill inte bara återge, hvad de andra ha sagt, jag har så mycket på härtat, som jag själf vill säga.»

»Men du får tänka på, André, att kompositionen sällan inbringar synnerligt, förr än man är en celibritet», sade Ida. »Men på konserter kan man bli rik, och man behöfver i alla fall pengar, mycket pengar för att lefva.»

»Man behöfver musik för att lefva, musik och kärlek», svarade André och stötte sitt glas emot

hennes. »Och jag sitter hellre på ett vindsrum och komponerar än i den sorts förgyllda lokaler som här och äter upp de pengar vi kunna förtjäna på en konsert.»

»Men jag *vill* sjunga», sade Ida och lyfte hufvudet. »Jag har ju hela mitt lif gått och trånat efter att få sjunga. Tror du annars jag hade kommit till dig?»

»Jag tänkte, att det måhända också var litet för min skull», sade André och lade sin hand på hennes, medan han såg henne mycket vänligt in i ögonen.

»Naturligtvis, också för din skull!» sade Ida och drog handen åt sig. »Men du och min sång var liksom ett för mig. Jag trodde, att det just var hos dig jag skulle få sjunga.»

»Och du *skall* få sjunga», sade André uppmuntrande. »Var säker på att du skall få sjunga; — men jag tror rent af, att hr Hurry kommer hit», tillade han hviskande, då amerikanaren gick öfver golfvet och närmade sig deras bord. Han hade liksom André och Ida slutat sin middag och frågade nu artigt, om de ville tillåta honom att dricka kaffet med dem. André mumlade något, som ingen hörde, men som visst skulle vara ett medgifvande; men Ida räckte hr Hurry handen med ett af sina ljusa leenden och klappade på stolen vid sin sida, att han skulle sitta ned.

Hon talade till honom på engelska, hvilket språk hon hade lärt att tala med mycken ledighet i Paris med sina amerikanska väninnor. André

talade blott med svårighet engelska, så att samtalet mest fördes mellan Ida och amerikanaren.

Mr Hurry var en man på ett par och fyrtio år, och hela hans person bar prägeln af hälsa och kraft. André såg bredvid honom ut som en ung gosse. Han var lång och smärt med lång hals och ett litet, rundt hufvud. Hans anletsdrag voro regelbundna, och hans ögon voro klara och bruna, med ett vaket uttryck, som om han alltid öfvervakade situationen och därefter gjorde sig den afgörande frågan: »Will it pay?»

Hela hans klädsel var på samma gång elegant och fri, och hans händer voro särdeles fina och välskötta. Han talade mycket och lifligt och frågade genast ifrigt efter Andrés tillkommande konsert.

»Det är min skuld, att den blifvit uppskjuten», svarade Ida. »Mr Bunge vill inte veta af någon annan solosångerska än mig i sopranpartiet.»

»Nej, det tror jag nog», sade mr Hurry och skrattade, ett mycket friskt och älskvärdt skratt. »När man har det bästa till sitt förfogande, då nöjer man sig inte med det underhaltiga.»

»Nå, det finns väl något midt emellan», sade Ida med en skälmaktig blick.

»Nej», svarade mr Hurry. »Det finns egentligen blott två kategorier. Antingen är man primadonna, eller är man det inte, och primadonnorna äro sällsynta, — mycket sällsynta. Det fordras så många samverkande egenskaper för att skapa en sådan.»

»Men denna tysta berömdhet, som sjöng i går?» sade Ida. »Vi voro inte där, men ni hörde henne väl?»

»Ingenting, absolut ingenting», sade mr Hurry och strök askan af sin cigarrett med lillfingret. »Jag beundrar inte, när sopraner påminna en om lokomotiv eller tandutdragning. Så här gäspade hon!» — han öppnade handen — »och så kom jämmerropet. Och därtill stor, — stor som en spårvagn.»

Ida skrattade.

»Nå, men föredraget?»

»Ja, ni vet, huru de flesta kvinnliga artisterna genast spela ut sina stora trumfar», sade mr Hurry. »De ha en sådan förskräcklig fond af outskrålad passion, som de genast servera en, och när då de verkliga stora effektställena komma, ha de intet kvar. Nej, *ni*, min fru, ni förstår att spara på edra skatter, ni smyger er så sakta fram, så man tror det är bara ljuflig skönhet, — och då — när det gäller, då lyfter ni dolken! Jag har aldrig hört någon med ett sådant temperament och ännu mindre någon, som till den grad har förstått konsten att behärska det.»

Ida böjde på hufvudet.

»*Ni* sparar åtminstone inte på att spela ut er stora trumf», sade hon leende.

»Öfverdrifver jag?» sade mr Hurry, vänd till André. »Tycker ni inte också, att madame Tule besitter en enastående förening af temperament och behärskning?»

(Ida uppträdde numera under sin fars namn, och kallade sig madame Tule.)

»Jag har inte något mera vackert att säga hen-

ne därom», svarade André. »Jag har så många gånger sagt henne allt. Ingen sjunger som hon.»

»Och därför bör hon väl också unna hela världen att höra det», sade mr Hurry ifrigt. »Tyskland kan vara mycket bra, men Tyskland är dock bara ett litet land jämfördt med Amerika. Det är i Amerika man har de stora förhållandena, de stora framgångarna, de stora belöningarna. Det är i Amerika man förstår att verkligen uppskatta de stora konstnärerna. Jag hoppas, att ni, madame Tule, och ni, mr Bunge, icke måtte alltför länge dröja med att bestämma er för att resa öfver Atlanten. Jag skulle allra helst se, att ni ville ta mig till er impressario och gå öfver med mig om en månad. Jag skulle ställa allt för er på ett sätt, så ni skulle bli mer än nöjda.»

»Det är allt en sak som tål att öfvervägas väl», sade André, som låg tillbakalutad i sin stol och rökte sin cigarrett. »Jag har gjort min musikaliska uppfostran här i Dresden, jag förstår bäst den tyska musiken, och det ser ut, som om tyskarna också skulle komma att förstå mig. Nu torde det nog bli bäst, om jag först ser till att få fotfäste här. Amerika kan bli en framtidsplan.»

»Men madame Tule?» sade mr Hurry. »Ni borde dock inte vänta med att låta oss höra hennes sköna röst. Jag kommer att göra allt för att uppväcka Förenta Staternas högsta nyfikenhet.»

»Jag kommer i andra rummet, som ni nog kan förstå», sade fru Ida med ett litet ironiskt leende. »Först mr Bunges kompositioner, så hans piano-

spel, och så kan jag måhända också få lof att sjunga någon gång.»

André sände henne ett mycket smärtsamt och vredgadt ögonkast, men han svarade icke.

»Ja, nu är jag först och främst i högsta grad spänd på konserten», sade mr Hurry. »'Venus' födelse', det skall ju vara ett utmärkt poem, och hvem som är Venus behöfver jag ju inte fråga om. Till hvilken tid är konserten utsatt?»

»Det beror på, när Venus blir kvitt sin bronkit», sade Ida och reste sig.

Mr Hurry anade, att det började komma åskmoln på de älskandes himmel och tog afsked strax utanför restaurangen.

Vädret hade blifvit lugnare, och André och Ida gingo rätt långsamt hemåt.

»Hur kunde du säga något så styggt till mr Hurry, Ida, som att du kom i andra rummet?» sade André efter en stund.

»Om jag kom i första, så skulle du nog låta oss följa mr Hurry till Amerika», svarade Ida lugnt. »Du vet nog, att det är primadonnornas förlofvade land.»

»Det är andra orsaker, hvarför jag inte vill ta emot hans anbud», svarade André. »Jag tänker hvarken på din eller min musik.»

»Hvad i all världen är det *då* fråga om?» sade hon och blef stående.

»Han tycker för mycket om dig», sade André kort och fortsatte att gå.

»Jaså», sade Ida muntert.

»Och så är det en sak till», sade André. De hade nu kommit till sin dörr.

»Och det?» frågade Ida i samma muntra ton.

»Jo, det är, att du tycker för mycket om honom», sade André.

»Jaså, du är svartsjuk!» sade Ida och skrattade högt. »Det är ju rent af intressant!»

»Ja, det är mycket intressant», sade André. Han darrade så starkt på handen, att han hade svårt att få nyckeln i låset. Ändtligen lyckades det. I trappan var lampan släckt.

»Jaså, du är svartsjuk!» upprepade Ida, medan de trefvade sig upp genom mörkret.

* * *

Det tog längre tid att kurera Idas förkylning, än man hade tänkt, och André kunde icke göra annat än repetera utan henne. Han gjorde sitt allra bästa för att få orkestern och kören att gå bra, och en dag frågade han Ida, om hon inte hade lust att gå med honom och höra på repetitionen.

»Det behöfs inte», svarade hon. »Jag är alldeles säker på mitt parti.»

»Men kunde du inte ha lust att höra, hur det hela låter?» frågade André.

»Åh, det får jag ju höra på konsertaftonen», svarade hon.

André suckade. Han hade hoppats på litet mera sympati för sin hjärtesak.

På generalrepetitionen sjöng Ida bara med half röst. Hon ville spara sig till kvällen, och ingen fick något vidare intryck af, hur hon utförde partiet. För resten talade hon knappast på hela dagen, och gick tidigt in till sig, för att kläda sig till konserten.

Som hon förut sagt åt André, gömde hon sig bland kören, till dess hennes parti kom, men då violinstyrkan började röra sig i beständigt starkare vågrytmer, reste hon sig plötsligt och intonerade sin replik:

»Ich komme in dem Frühlingsglanz,
Umspült von Meeres-Wellen.»

Då var det verkligen, som om en vision skimrat för åhörarna, medan hennes underbart fylliga röst bröt fram med en glans, som elektriserade hela salongen. Man ägnade hvarken texten eller musiken någon uppmärksamhet i detalj, utan lät sig hufvudsakligen hänföras af denna människogestalt och människoröst, som personifierade skönhetens makt på jorden.

För musici och kapellisterna var kompositionen det mest intresseväckande, och kritiken ägnade den en noggrann och berömmande granskning.

Man fann det vara en skapelse, som var byggd på studiet af de tyska klassikerna, men som dock innebar mycken modern och personlig känsla och därtill hade en viss fläkt af nordisk poesi, som tjusade tyskarna. Men för den stora publiken var Idas uppträdande kvällens betydande händelse, och

hon hade från denna stunden ett namn bland stjärnorna af första rangen.

Efter konsertens slut hade vänner och beundrare af konstnärsparet arrangerat en liten fest på ett hotell, där de båda, men i synnerhet Ida, voro föremål för den varmaste hyllning.

Mr Hurry lämnade knappast hennes sida, och hon kände sig i sitt rätta element bland all denna rökelse af beröm och smicker, som tändes för hennes fötter.

André såg däremot långt ifrån ut som en segerherre. Han gick omkring med mulna blickar och hörde tankspridd och likgiltig på allt, hvad man sade honom om hans komposition, och på den långrandiga utgjutelsen af den unge poeten, som icke nog kunde försäkra honom om sin tacksamhet för det utmärkta sätt, hvarpå han hade tonsatt och förevigat hans dikt.

Andrés blickar sökte beständigt Ida, men hon hade icke en enda blick för honom. Hon satt i en upphöjd karmstol, som i ett moln af den ljusblåa tyllen i sin dräkt, med fånget fullt af rosor, och hann knappt ge enhvar af alla dem, som bragte henne sin hyllning, en skärf af ett vänligt leende, eller en tacksam blick.

Då diktaren vid supén drack konstnärparets skål och i sitt långa tal öfver André nu också nämnde Idas namn, utbröt man i ett sådant jubel, att diktaren fick nedsvälja slutet af sitt tal, hvilket han gjorde ganska motvilligt, då afslutningen just handlade om honom själf och diktens grundidé.

Alla ville tränga sig fram och klinga med Ida. André kom också fram till henne med sitt champagneglas och stötte emot hennes. Men han kunde icke ens då fånga hennes blick. Den gled genast vidare, för att le emot den nästkommande.

Från den dagen fick Ida många besök. Det blef rent af störande för Andrés arbete, och han sökte sig ett rum utomhus, där han kunde arbeta mera i fred. Bland dem, som tidigt och sent gjorde Ida sin uppvaktning, var mr Hurry. Antingen var han där, när André kom in, eller hade han nyss varit där, eller skulle han snart komma. Rummet var alltid fullt af stora rosenbuketter, som mr Hurry var »så vänlig» att sända henne.

André hade flera gånger gjort ganska allvarsamma anmärkningar emot att mr Hurry »nästan bodde hos dem»; men Ida bara skrattade åt honom och förklarade, att orsaken till amerikanarens enträgenhet blott var den, att han absolut ville få Ida att öfvertala André att följa med till Amerika. Mr Hurry ville bli deras impressario och lofvade att ställa allt på bästa sätt för dem.

Den summa han erbjöd dem för hvarje uppträdande var från början ganska stor, men den växte från dag till dag och hade nu nått dimensioner, som skulle kunnat tillfredsställa de djärfvaste fordringar. Men André var obeveklig.

»Du vet, att jag inte tycker om hans kurtis», sade han. »Ingen skall förmå mig att taga emot hans anbud.»

»Så kan jag ju resa ensam», sade fru Ida en

dag, sedan hon länge förgäfves hade bearbetat André.

»Ja, det kan du ju göra», svarade André med en blick, som fick Ida att blekna.

En kväll satt Ida åter i skymningen och väntade på André. Hon hade denna morgon mottagit ett bref från mr Hurry, däri han ännu en gång proponerade henne Amerika-turnén, och denna gång stegrade han sitt anbud med en så stor summa, att Ida skulle vara rik vid sin återkomst från Amerika, om hon emottog det. Nu ville hon göra sitt sista försök med André. Hon ville säga honom, att det var på tid att skaffa pengar för att betala deras skulder i Dresden och medel att grundlägga en framtid. Hon ville tvinga honom att följa med. Hon satt nu åter i skymningen och väntade på honom. Det var nästan mörkt i rummet, då André kom in.

Då han tände lampan, fick han syn på henne, men han talade icke.

»God afton, säger man annars», sade hon i en förebrående ton.

»God afton», svarade han. Han ville gå direkt in i sitt lilla rum. Men då han gick förbi henne, såg hon, att han gråtit. Han hade ett så olyckligt och upprördt uttryck, att hon tog honom i armen och sade:

»Men André, hvad är det?»

»Åh, det är så sorgligt, så förskräckligt sorgligt!» utbröt han och sjönk ned på en stol, med

båda händerna för ögonen. Han grät, så att han skakade i hela kroppen.

»Men André», sade hon. Hennes röst hade blifvit mycket mild. »Kan du inte säga mig, hvad det är?»

»Det är det, att — att jag trodde jag såg Vanda», snyftade han.

»Du trodde», upprepade hon förvånad. »Var det då inte sant?»

»Jag gick förbi ett butiksfönster», sade han, fort, medan han beständigt grät och snyftade. »Där stod en dam och såg på något i fönstret. Jag fick lof att stanna tvärt. 'Det är Vanda', tänkte jag, — figuren — så som hon höll hufvudet, — alltihop. Hon vände ansiktet litet bort och hade en bred, skuggande hatt, så jag inte riktigt kunde se hennes ansikte. Vet du, att mitt hjärta stannade. Jag stod blott och väntade och väntade, att hon skulle vända på hufvudet. Det dröjde måhända blott några minuter, — jag tyckte det var en evighet. — Ändtligen rörde hon sig, — såg åt mitt håll —»

»Nå?» frågade Ida oroligt.

»Det var inte hon.» Han kastade armarna öfver stolryggen och lät hufvudet sjunka öfver dem.

»Hade du önskat, att det varit hon?» frågade Ida i en lugn, kylig ton.

»Jag vet inte», svarade han. »Jag vet inte. Jag vet ju inte alls, hur hon tänker om mig. Hon har aldrig svarat mig på mitt bref. Och om hon vore här? — Ja, hvad skulle jag göra med henne?

Till mig vill hon nog inte komma, jag som gjort henne så mycken sorg — åh, så mycken sorg!»

Han började åter gråta högt.

Ida satt några ögonblick tyst. Hon hade ett par gånger förut sett honom så där och visste inte alls, huru hon vid sådana tillfällen skulle behandla honom. Första gången var det, då han mottog sina föräldrars bref, däri de helt och hållet försköto honom, och sedan upprepade det sig, då han fick sina två bref oöppnade returnerade.

Han hade vid dessa tillfällen visat en så förtviflad sorg, att Ida hade blifvit rädd, ty han hade gått ut och varit borta i många timmar, och sedan hade han varit som förstenad, knappast svarat henne, när hon tilltalade honom. — Men musiken hade kommit honom till hjälp. Han hade just strax efter fått tag i den dikt, han nyss komponerat, och då han kommit in i sitt arbete, föreföll det, som om han glömt allt annat. Måhända hade den häftighet, hvarmed han störtade sig öfver sin komposition, och den snabbhet, hvarmed han fulländat den, just varit en följd af hans behof att lösrifva sig från de pinsamma tankar, som förföljde honom.

Och nu, just som han slutat sitt arbete, och slutat det med ett så glänsande resultat, nu var genast det där gamla eländet färdigt att fånga honom igen. Huru kunde det vara möjligt, att blott en likhet, som påminde honom om systern, kunde uppskaka honom så?

Det både skrämde och förolämpade Ida djupt, och hon sade med sin kallaste ton:

»Ja, det är beklagligt, att jag skall vara orsaken till att det har blifvit ett så spändt förhållande mellan dig och din familj. När allt kommer omkring, såg du måhända helst, att jag aldrig kommit hit.»

»Hur kan du tala så?» sade André jämrande och kysste hennes hand. »Du, som numera är allt, jag har på jorden.»

Han gled ned på golfvet och lade sitt förgråtna ansikte i hennes knä.

»Stackars gosse!» sade hon och strök honom öfver nacken. »Stackars gosse! att jag skulle göra dig så mycket ondt! Det hade varit bra mycket bättre för dig, om du aldrig mött mig i lifvet. Jag förstår, att du ibland skall kunna hata mig.»

»Du får inte säga så», sade han och kysste häftigt båda hennes händer. »Du vet så väl, hur jag älskar dig. Mera än allt i världen! Du vet, att jag skulle kunna göra allt för dig. Bara du vill vara hos mig.»

Han såg inte det lilla triumferande leende, som gick öfver hennes ansikte, då hon sade:

»Så skall jag sätta dig på prof. Älskar du mig verkligen så helt och osjälfviskt, så tag emot det anbud vi fått af mr Hurry att följa honom till Amerika. Jag har fått så stor lust att sjunga där borta. Om åtta dar reser han, och jag har lofvat honom det sista, afgörande svaret i morgon.»

»Du känner mitt svar», sade André och reste sig. »Du vet, att det härvidlag inte är musiken, det gäller för mig. Tror du inte, att jag unnar

dig dina triumfer? Jag skulle gärna hålla till godo med att följa dig blott som din ackompanjatör. Men aldrig med honom! *Aldrig*, Ida! — Jag vet ju på förhand, hur det skulle sluta.»

»Nå, så tala vi inte mera därom», sade Ida och reste sig. »Jag lofvar dig att inte nämna ett ord vidare därom.»

»Skall du bort igen?» frågade hon så, då André gjorde sig färdig att gå.

»Det är ju den där repetitionen på klaverkonserten, som jag skall spela sist i veckan», svarade han. »Den kunde inte bli på annan tid än i kväll. Du skall inte vänta på mig. Det blir måhända sent, innan jag kommer hem.»

Han tog på sig öfverrocken och hatten.

»Farväl, Ida!» sade han i dörren.

»Farväl, André!» svarade hon gladt. Men hans ansikte var icke gladt. Hans ögon sågo så utsörjda och olyckliga ut, då han öppnade famnen och sade:

»Kom och säg mig riktigt farväl!»

Han slöt henne i sina armar, och hon såg leende upp emot honom.

»Du vet inte, hur jag älskar dig!» sade han sakta, med hopbitna tänder, och tryckte henne så hårdt intill sig, att det gjorde ondt. Så släppte han henne hastigt och skyndade bort.

Då André vid midnattstid kom hem från repetitionen, var det mörkt i våningen. Han förstod, att Ida hade gått och lagt sig. Men då han, försiktigt skuggande med handen för ljuset, steg in i säng-

kammaren, såg han, att hon icke heller var där. Han började ropa hennes namn och sökte i hvarje vrå af den lilla våningen.

Hon var borta. Hennes kappa var också borta, och nu märkte han, att byrålådor och skåp stodo halföppna och voro tomma. Alla hennes tillhörigheter voro försvunna.

Han störtade ut, fick fatt i en vagn och åkte direkt till mr Hurrys hotell. Man sade honom, att den amerikanske herrn lämnat Dresden i går.

Från hotell till hotell genomsökte André Dresden, för hvarje timme, som led på natten, sedd med mera misstänksamma ögon af portvakterna, som han ringde upp. Ingen kunde ge honom minsta upplysning om madame Tule. Då han i dagningen kom tillbaka till sin lilla tomma våning och kastade sig framstupa på sin säng, kände han sin panna vidröra en liten pappersbit, hvarpå stod skrifvet med Idas tydliga, fasta stil:

»Farväl, André, nu skiljas våra vägar.»

FEMTE KAPITLET.

Våren kommer.

I Västergötland hade det under slutet af april och in i maj rasat med storm och snöfall. Vintern ville icke ge tappt, utan höll envist i sig. Det låg djup snö i skogarna, vägarna voro nästan ofar-

bara, och så snart det kom en någorlunda vacker dag, så kunde man vara säker om, att de påföljande blefvo desto svårare.

Arbetet på åkrarna kunde under sådana omständigheter ännu icke börja, men i stället arbetades det af timmermän och målare i den ena flygeln, då den måste omändras för Karl och Anne-Marie, som skulle bo där. Bröllopet var bestämdt till midsommar.

Anne-Marie tillbragte det mesta af sin tid på Högvalla, där hon och Charlotte sydde på hennes utstyrsel, medan prostinnan hade prostgården och alla omsorger där för sig själf.

Anders Bunge och fru Anna voro båda nöjda med Karls val, och i synnerhet var brukspatronen intagen af sin unga svärdotter, som också visade honom den ömmaste, dotterliga tillgifvenhet.

Fru Anna hade måhända i all stillhet önskat Karl en hustru af något högre börd. Det var ju så fullt af adliga fröknar på trakten; men hon hade alltid haft godhet för Anne-Marie, och då nu denna unga dam snart skulle bli medlem af familjen Bunge, så höjde det henne genast betydligt i fru Annas ögon. Dessutom kunde man icke låta bli att tycka om Anne-Marie. Bara hon visade sig, kände människor sig glada om hjärtat, och i all synnerhet nu, då hon själf lyste af glädje. Till och med gamla öfverstinnan såg henne gärna.

»Det är en behaglig liten människa», sade hon. »Och man kan aldrig få nog af behagliga människor; de äro så sällsynta. Nog finns det fullt upp

af förträffliga, dygdiga och berömvärda människor, som man önskar dit pepparn växer, men dessa mjuka, ljusa, de verka så välgörande. Och så är det ju rent märkvärdigt hvad flickungen har embellerat. Sådan färg! Sådant hår! Och dessa strålande ögon! Man skulle tro hon vore bara sjutton år. Det är endast ett, som är oklart för mig», tillfogade den gamla damen med en skälm i ögat. »Jag vet aldrig riktigt, om det är Karl eller Charlotte, hon är förlofvad med.»

Och verkligen var Charlotte så lycklig, som om det var sin egen utstyrsel hon sydde på.

I många år hade Anne-Marie varit hennes hjärta kär, men under den långa sjukdomen, då hon ensam skötte henne, hade hon nästan blifvit som Charlottes barn. Nu skulle hon bli hennes käraste brors hustru, och i framtiden var det tillsammans med dessa två älskade varelser, som hon själf skulle få lefva och arbeta.

Hon var så uppfylld af denna lyckliga känsla, att till och med bilden af den aflidne pastorsadjunkten förbleknade.

Pyllran nära nog sam i förtjusning. Anne-Marie hade tidtals varit hennes elev, då hon tog undervisning hos henne tillsammans med André och Vanda i deras yngre dar, och nu skulle ju den söta flickan komma att bära det heliga namnet Bunge. Detta gaf Pyllran anledning att upprätta ett nytt husaltare, hvarpå hennes hjärta brann med fladdrande lågor för Karls utvalda.

Också den stackars Bertel var nöjd med Anne-Marie och log emot henne.

»Mamma, är hon vacker?» frågade han och rörde sakta vid sin unga svägerskas hår. Och Anne-Marie log tillbaka och lofvade sig själf att bli honom en kärleksfull syster.

Vanda var den enda, som i all denna glädje var ensam. Alla de andra voro upptagna af den nya familjehändelsen. De hade tröstat sig eller glömt.

Vanda kunde hvarken trösta sig eller glömma. Hon tänkte aldrig på annat än på André, om hvars öden hon numera intet visste, och tanken på honom förmörkade hela lifvet för henne.

Föräldrarna nämnde aldrig hans namn. Anne-Marie hade blifvit främmande för henne, och farmodern tyckte icke om att beständigt se Vandas allvarliga ansikte och sorgsna ögon.

»Du får sannerligen lära dig att ta lifvet litet lättare», sade hon otåligt till Vanda. »I en stor familj kan man verkligen inte jämt gå och lida för hvad hvarje särskild medlem hittar på att plåga en med. Då skulle man ju aldrig ha en lugn och behaglig stund. — Jag för min del har alldeles slagit André ur tankarna. Låt honom hållas! Han hittar nog på något annat, när tiden går och han får rasa ut. Du tog ju så förskräckligt vid dig, då Anne-Marie blef sjuk, och trodde hon skulle dö af sorg. Inte dog hon! Tvärtom, är hon lyckligare och vackrare än någonsin förut. Det är, som jag ofta har sagt: lifvet är en föreställning, som man

skall se på som en lugn och bildad åskådare och inte lägga sig så hårdt på hjärtat. Aldrig hade jag tänkt, att du skulle låta den första stöten så hårdt bekomma dig.»

Nej, farmor var icke nöjd med sin yngsta sondotter, och Vanda blef dag för dag mera ensam.

Hon hade verkligen fått ett bref från André, men hon hade icke svarat därpå, och skälet var det, att hon rakt icke visste *hvad* hon skulle svara.

Det var ett sådant underligt bref.

André förebrådde sig i de starkaste uttryck, huru han hade smärtat och sårat sina föräldrar, och i all synnerhet Vanda, hans älskade, trofasta syster. Han visste och förstod, hvad hon tänkte om hans uppförande. Han skulle vilja göra allt för att rädda hennes ungdoms glädje, för att åter kunna möta och omfamna henne med samma frimodighet som förut.

Men hvad var det väl han ville göra för henne? Han nämnde icke ett ord om, att han ville afstå ifrån Ida, icke ett ord, att han själf ångrade sig och ville börja ett nytt lif. Icke heller talade han om, att han var lycklig, och att detta steg, som kostat honom så mycket, också hade ersatt och belönat honom för allt, han uppoffrat och lidit därför.

Då Vanda läst brefvet, hade hon snarast ett intryck af att André legat med hufvudet i hennes knä och gråtit. Hade han verkligen varit hos henne, så skulle hon ha strukit hans hår och kysst hans panna och tegat.

Men hvad skulle hon väl svara? Det var ju egentligen ingenting att svara på. I lång tid sysselsatte Vanda sig med att i tankarna hopsätta ett bref till André, men hon förkastade genast allt, hvad hon försökte ge uttryck åt.

Ändtligen uppgaf hon all tanke på att skrifva. Då och då hade det i svenska tidningar återgifvits meddelanden om de konserter, André hållit i Dresden, och om den lycka madame Tule gjorde.

När Anders Bunge läste tidningarna högt för familjen, hoppade han samvetsgrant öfver dessa meddelanden, som om de skulle ha inneburit en olyckshändelse, hvilken familjen icke hade kunnat uthärda att höra, men Vanda tog reda på dem, och då hon läste om Andrés kompositioner och om den entusiasm, med hvilken de blifvit mottagna, då suckade hon och tänkte:

»Då är han måhända lycklig? Hur *kan* han vara det?»

* * *

Karl gick ute och väntade på regn. Hela Högvalla väntade på regn. Det var blott regnet, som nu skulle kunna frälsa jorden.

Men regnet kom icke. I stället kom blåsten, och blåsten växte till storm, och stormen tog till dag för dag. Natten mellan den tredje och fjärde maj rasade den, så att man i mans minne icke tyckte sig ha upplefvat något sådant. Högvalla, som låg högt och emot slätten icke hade något skydd af träd, var utsatt för stormens ohejdade an-

fall. Byggnaden skakade i sina grundvalar, och parkens träd vredo och böjde sig i vild ångest.

Öfverstinnan hade tagit bomull i öronen för att kunna sofva. Hon afskydde att höra stormen.

»Att man inte kan få vara i fred för det afskyvärda spektaklet!» sade hon förnärmad. »Sådant orostiftande larm skulle sannerligen afskaffas, och förr eller senare hittar man nog på ett sätt att befria folk från det där opassande tjutandet.»

Hon bonade om sig det bästa hon kunde och kröp långt ned under täcket.

Bertel kunde inte heller sofva. Han ropade gång på gång på sin mor.

»Mamma, det får inte blåsa så! Det är styggt, mamma, mamma säg till att det slutar!» Och knappast hade hon fått honom till ro och åter gått och lagt sig, så ropade han åter:

»Mamma! Bliss får inte skälla så! Hvarför skäller Bliss? Det gör ondt i Bertels hufvud.»

Och verkligen lät det hemskt att höra bandhunden tjuta förtvifladt i mörkret, som för att öfverrösta stormen. Karl låg länge vaken och tänkte på träden i parken. En af de äldsta lindarna hade till hälften knäckts under en storm förra året och hade blifvit omplåstrad med järnpansar om stammen.

»Få se, om den håller i natt», tänkte Karl. »Den och alla de andra!»

Vanda låg vaken uppe i sitt rum, där hon hade ovädret direkt mot rutorna. Hon låg och stirrade ut i natten och lyssnade till stormen, och hon hade en känsla af, att hela världen var i uppror.

Stormen kom farande fram öfver slätten och gjorde därpå liksom ett väldigt språng öfver taket på Högvalla, dansade och for omkring byggnaden och störtade så in i parken, där den skakade och ref i de bara trädkronorna, så det susade som ett stort upprördt haf. Så var det, som om de vilda makterna drogo andan ett ögonblick, men det var blott för att rusta sig till nya strider; ty plötsligt bröt det loss med ett tjut och ett raseri, som om stormen föresatt sig att förstöra och förinta allt, och det suckade och jämrade i parken af hjälplös ångest.

Vanda satt till hälften upprätt i sin säng, med hufvudet stödt mot handen.

Hon var icke rädd, icke ens hemsk till mods, men hon kände sig så underligt tom och kall i själen. Hon låg och tänkte på, huru egentligen hela tillvaron var en sådan stor, meningslös storm, där vilda makter strida med hvarandra, och där än den ena, än den andra får öfvertaget. Och det hjälper icke att vrida och jämra sig, som parkens vettskrämda träd, ty det finns ingen som hjälper, och ingen som stillar stormen.

»Det hjälper till och med inte att stoppa bomull i öronen, som farmor gör», tänkte Vanda.

Efter några timmar tände hon ljus och tog fram en liten fotografi af André. — Den var tagen af herr Antony en sommardag, då Vanda och André besökte honom, och hade ett mera naturligt och obevakadt uttryck än vanliga arrangerade och opersonliga fotografier.

Vanda låg länge och såg därpå.

»Ja, det är han», tänkte hon, »men icke hela han själf; — bara något, en liten del af honom själf. Det är min glada, vackra unga bror, men det ger mig inte något af hans allvarligaste tankar. Det är inte hans djupaste, mest personliga uttryck. Men det kan nog inte en bild ge en. Det kan bara hans musik uttrycka.»

Hon lade bort bilden och släckte ljuset, och så började hon att i tankarna gå igenom hans pianokonsert. Nu kände hon den så väl. Då hon kom till finalen, där kampen står med alla de olika instrumenten, flöt det ihop med stormen därute öfver slätten. Och då det segrande slutmotivet ljöd i hennes tankar, tyckte hon sig höra blåsinstrumentens fanfarer i vindstötarna mot hennes fönster.

Hvad det var vackert, — stort! —

Hon somnade med ett leende på munnen. — Hon sof djupt och länge. — — Plötsligt föreföll det henne i drömmen, att någon knackade på hennes dörr. — Men nu knackade det så starkt, att hon vaknade.

»Hvem där?» ropade hon yrvaken.

Karls röst svarade sakta utanför:

»Det är jag, öppna!»

Det var ännu skumt i rummet, men vid horisonten stod morgonrodnaden brinnande röd, som ett streck af eld.

Vanda kastade en schal om sig och öppnade för Karl, som genast kom in och stängde dörren sakta efter sig.

Han var så blek, och hela hans utseende var så uppskrämdt, att Vanda frågade fort:

»Hvem är sjuk? Är det pappa?»

»Nej, André», svarade Karl.

»André?» upprepade hon och gnuggade ögonen, som om hon ännu trodde sig drömma. »André är ju icke här?»

»Han ligger hos herr Antony», svarade Karl.

»Hos herr Antony?» sade Vanda. »Är André sjuk?»

»Han har skjutit sig», sade Karl och sjönk ned på en stol.

Vanda gaf ett doft jämmerrop ifrån sig, medan hon betäckte ansiktet med båda händerna.

»Är han död?» frågade hon och såg på Karl med förtviflade ögon.

»Inte än», svarade Karl och reste sig. »Jag rider efter doktorn, så fort jag hinner; och du, — ja, du går väl dit?»

Hon svarade blott med att, så fort hennes darrande händer kunde hjälpa henne, få på sig de nödvändigaste plaggen.

»Du får inte springa så där utan öfverkläder», sade Karl. »Det stormar ännu förskräckligt.»

Han höljde henne tätt i schalen, som hon drog öfver hufvudet.

»Nu, nu», sade Vanda, skälfvande öfver hela kroppen. »Jag behöfver inte mera.»

De två syskonens ögon möttes i en smärta och en kärlek, som förenade dem båda, så som aldrig förr. Karl slöt henne starkt i sin famn och kysste

henne, och därpå sprungo de så fort och så ljudlöst de förmådde ned för trappan och ut på gården.

Vanda måste förbi stallet, för att fortsätta vägen till herr Antony, och medan de sprungo, berättade Karl, hur han blifvit väckt af att någon slog på hans fönster i flygeln, — och där stod Antony, utan hatt, med ett förvirradt utseende, och gjorde tecken åt honom.

Då Karl öppnade för honom, talade han om, huru han fram på natten hade hört skottet och gått ut för att se, hvad det var.

Han hade funnit André i den halfsmälta snön uppe mellan björkarna, på en af kullarna bredvid hans trädgård, och burit in honom i sin boning. Sedan hade han sprungit, så fort han kunde, till Högvalla, för att få hjälp.

Medan Karl sadlade sin häst, sprang Vanda vidare. Hon tog genvägen öfver åkrarna, och en och annan torpare, som var ute, undrade hvad det kunde vara för en lång, mörk skepnad, som flög öfver marker och diken, liksom buren af stormen.

Hon sjönk ned med fötterna i de många små kalla vattenrännilarna, och föll i snödrifvorna, som stormen hopat i skogsbrynet.

Ibland var hon tvungen att stanna ett ögonblick, för att draga andan, men genast jagade hon vidare. Det föreföll henne, att det ändå gick så långsamt, så långsamt, som när man flyktar i drömmen, men känner sin kropp så tung, att man icke kommer ur fläcken. —

Ändtligen såg hon de två kullarna, mellan hvilken herr Antonys boning låg.

Nu skymtade den fram bland de nakna träden, och han stod där själf på trappan. Då han såg henne komma springande, gick han henne till mötes.

Hans svarta ögon voro så högtidligt allvarliga, att Vanda genast sade:

»Han är död.»

»Inte än», svarade herr Antony. »Men jag hoppas, att läkaren kommer snart. Jag begriper ju inte hvad jag skall göra åt honom. Det kan bli slut när som helst.»

»Jag kunde inte sofva i natt», fortfor han, medan de nalkades huset. »Det var ju, som om världen skulle förgås. Jag bara låg och lyssnade till stormen. Och så vid femtiden hör jag ett skott, — det var alldeles tydligt ett skott, och så nära! — Uppe från björkhagen, där jag så ofta suttit med André, kom ljudet. Hvad skulle jag tro om detta enda skott ute i natten? — Då jag hade klädt mig, gick jag ut, direkt dit, hvarifrån jag hört skottet. — Där låg André i den tunna snön på det vissna gräset, — blodig, med slutna ögon. Jag bar honom in och bäddade ned honom. Han var iskall. Han ligger där i det stora rummet. Ni vill väl gå in till honom?»

Vanda svarade blott med att gå vidare.

»Har han talat?» frågade hon.

»Nej, han är tyst», svarade herr Antony.

Vanda gick upp för ett par trappsteg, som ledde

till Antonys arbetsrum, och han öppnade sakta dörren för henne.

I det stora rummet stod längst till vänster bakom en skärm Antonys egen säng, som han flyttat dit. I sängen låg André, nedbäddad under filtar, blott klädd i en smutsig skjorta, som var blodig på bröstet. Han låg med slutna ögon, och hans ansikte var krithvitt. Hans skägg hade växt, och han var så mager, som människor endast bli af hunger eller af förtviflan.

Vanda gled sakta ned på knä vid hans säng, med ögonen oaflåtligt fästade på honom. Han andades åtminstone. Ja, det var alldeles säkert, att han andades.

Plötsligt slog han upp ögonen och såg på henne. Hon förstod af hans blick, att han kände igen henne, men det var en blick så full af strängt allvar, att Vanda tänkte:

»Det är nog blott döden, som blickar så obevekligt sträng.»

Och hennes hjärta vågade knappast slå. Hon tog en af hans händer. Den var icke iskall. Denna hand lefde åtminstone än. Skulle det vara möjligt, att också han — — —

Hon såg upp emot herr Antony, hvilken sakta som en skugga smög af och an på golfvet.

Hennes ögon sade: »O Gud! hvilken jämmer!» och hans ögon svarade: »Ja, hvilken jämmer!»

Hon reste sig icke från golfvet, förr än hon hörde ljudet af vagnshjul.

Kunde det vara möjligt? Var det redan doktorn, som kom?

Jo, det var han och Karl. Karl hade händelsevis mött honom på vägen och genast fått honom med sig.

Det var en ung man af ett ovanligt friskt och blomstrande utseende. Man kunde knappast tänka sig honom i förbindelse med sjukdom och lidande, och han tog också allt det mänskliga eländet från den glada sidan.

Sjukdomen var för honom en fiende, han skulle kämpa mot, som det var roligt att kämpa mot, och som han hade föresatt sig att öfvervinna — och misslyckades det vid ena sammandrabbningen, nå, så skulle han lyckas dess bättre vid den nästa. Han var begåfvad för sin vetenskap, och han utförde sitt kall med entusiasm, men han var icke en nog stor personlighet till att förstå, af hvilken gripande och ödestiger betydelse en enda människas död kan vara.

Att folk voro sjuka och dogo, det var ju ett faktum, som hände hvarje dag, och det var dock i förhållande till vetenskapen och till hela världsordningen en tämligen obetydlig tilldragelse.

Det var icke ett moln på hans panna och icke en orolig blick i hans ögon, då han kom in och frågade, hvar patienten låg.

Det sårade Vanda djupt, som i detta ögonblick darrade för hvarje ord, denne unge läkare hade att säga henne. Hon gömde sig också längst bort i

rummet, medan Antony och doktorn gingo bort till sängen.

Karl hade slagit sig ned vid bordet midt i rummet.

Det var en lång stund denna djupa, ångestfulla tystnad varade, som alltid inträder i dessa ögonblick, då de älskande, som intet förstå, vänta på domen från en, som förstår, men som icke har någon anledning att älska.

Ändtligen kom doktorn fram från skärmen och gick bort, där Vanda satt, för att taga sin päls. Herr Antony och Karl följde honom.

»Ja, det var nog inte så fint gjordt, som den unge mannen hade önskat det», sade doktorn, medan han tog på sig pälsen. »Ibland är det tur att inte ha så noga reda på hvar hjärtat ligger; och den här gången sköt han allt bom.»

Doktorn tog fram en cigarr för att tända den.

»Men kulan skall väl tagas bort?» frågade Antony och borrade sina svarta ögon i doktorn.

»Behöfs inte, behöfs inte alls», svarade han. »Den har lagt sig så snyggt och galant på ett ställe, där den inte alls kommer att göra någon skada. Den ligger se så där, som om ni hade en tjugufemöring inlåst i den midtersta lilla afdelningen på er portmonnä. Den får ligga där som en liten påminnelse om, att man inte skall försöka sig på den sortens målskjutning en annan gång.»

»Det är alltså ingen fara!» utbröt Vanda och såg så tacksamt på doktorn, som om det vore hans förtjänst, att allt tedde sig så förhoppningsfullt.

»Inte nu», svarade han och såg plötsligt allvarsam ut. »Men man vet aldrig, om det kan tillstöta en lunginflammation. Utan att skjuta sig skulle hvem som helst kunna riskera en lunginflammation, om man, som den här unge mannen, uppehållit sig ute i en stormnatt och sedan legat på jorden i vårsnön. Om något tillstöter, kan det bli farligt nog. Men än så länge få vi se tiden an. Jag skall be att få komma igen i morgon. — En sådan storm vi haft», fortsatte han så i en upprymd ton. »Och ännu tycks den inte vilja lägga sig. Jag trodde verkligen, att vi skulle flyga med vagn och häst och hela tutten direkt upp i luften.»

Han skrattade sakta, medan han knäppte pälsen väl igen om sig. Så bockade han sig till afsked och rullade bort.

Det var, som om stormen låtit på ett annat sätt, då hans vagn försvunnit. Och se! Det kom ju rent af ett par solstrålar genom rummet, som visserligen genast åter försvunno, men som dock hunno röra vid de hoppfulla ljusglimtarna i Vandas hjärta, fingo henne att resa på sig och bragte hennes ögon att stråla.

Hon kom öfverens med Karl, att han skulle hämta litet kläder åt henne på Högvalla, men där hemma skulle de inte få veta om anledningen, hvarför André låg här. Karl skulle säga, att André, som kommit hem från Dresden och tagit in hos herr Antony, insjuknat ganska allvarsamt, och att Vanda stannade hos honom för att sköta honom, till dess han — till dess han — —, och därmed ut-

bröt hon i gråt och dolde sitt ansikte i händerna.

Nu skulle det först och främst vara så tyst omkring André, att intet störde och oroade honom.

Karl uträttade sitt ärende på bästa sätt, och de förstodo ganska väl på Högvalla, att André tagit sin tillflykt till herr Antony, då han icke vidare tordes visa sig i hemmet.

Föräldrarne togo sig icke hans sjukdom vidare när, då de menade, att André, efter all den sorg, han åstadkommit, kunde förtjäna någon motgång, och det var ju en ren lyckträff, att Vanda var ledig och kunde ägna sig åt att sköta honom.

Visserligen visste man ju, att det endast fanns mycket begränsade rum i herr Antonys lilla hus, men man visste också, att den gamle mannen var en hedersman, fullt att lita på, och att han skulle göra allt för sina unga vänner. Man lät vänligast hälsa honom genom Karl, att herrgården stod till tjänst med allt, som kunde behöfvas.

Pyllrans ögon stodo som på skaft af undran och nyfikenhet öfver, hvad nu månde föregå i Andrés romantiska historia, men öfverstinnan log ett litet ironiskt leende.

»Eftersom hans sköna inte längre är hos honom», sade hon, »så har det nog inträdt en kris i deras förhållande, och man får väl snart höra, att vår lille André har kommit på andra tankar.»

Endast hos Anne-Marie väckte tanken på Andrés närhet en underlig oro.

Icke så att hon fruktade, han skulle dö, därtill

hade Karls framställning varit alltför lugnande, men hon fruktade, att han, så snart han blifvit frisk, skulle visa sig på Högvalla och yrka på sina gamla rättigheter öfver henne, och Anne-Marie hade nu omplanterat sin kärleks träd i en annan jordmån, där det redan slagit så djupa rötter, att hon lefde i den öfvertygelsen, att Karl alltid varit hennes enda verkliga kärlek, och att hennes känslor för André varit barnsliga fantasier, som ingenting betydde.

Hennes hjärta bäfvade för, att han nu åter skulle visa sig som en fridstörare och ställa sig emellan henne och hennes lycka. Men då Karl såg hennes ängslan, slöt han henne i sin famn och försäkrade henne, att hvarken André eller någon annan på jorden skulle ha makt att skilja dem åt, hvarefter hon lade sitt hufvud till hans bröst och kände sig trygg.

Det var också för Anne-Maries skull Charlotte denna gång afstod från sitt vanliga kall att vara sjuksköterska.

Nu, då Vanda hade åtagit sig detta värf, stannade hon på Högvalla för att gå upp i Anne-Maries och Karls intressen, och för resten anade hon icke orsaken till Andrés plötsliga sjukdom och den fara, som den innebar.

Sålunda voro Vanda och herr Antony ensamma om att sköta André.

Antony hade åt sig själf inredt den lilla kammaren en trappa upp, medan Vanda bäddat åt sig på golfvet i stora rummet bredvid Andrés säng.

Om natten ville hon ensam vaka öfver honom hvarje ögonblick. Hvem kunde veta, huru många nätter hon finge behålla den lyckan? Om dagen, när Antony kunde vara vid Andrés sida, tog Vanda sig några timmars sömn i bortersta ändan af det stora rummet.

De två första dygnen tycktes allt börja ljusna. André skulle få äta, och han började tala litet.

Vanda frågade om intet. Hon ville icke med en enda oroande fråga störa det lugn, som nu skulle vara hans bästa hjälp.

Men han gissade, hvad hon hade på hjärtat. »Hon är borta!» var det första ord han sade till henne. »Hon lämnade mig för en annan.»

»Och då ville du inte lefva», sade Vanda blidt och kysste hans hand.

»Jag vågade ju inte komma hem mera», sade han. »Jag ströfvade här omkring i fyra dar, innan jag — innan jag gjorde det. Allt var ju slut för mig.»

»Att du inte kom till mig!» sade Vanda och tog hans hufvud mellan sina händer, medan hon ansträngde sig att underkufva den passionerade sorg, hon kände vid tanken på hans öfvergifvenhet.

»Jag visste ju inte, hvad du tänkte om mig», sade han. »Du svarade mig aldrig.»

»Hvad skulle jag väl svara på ett sådant bref?» sade Vanda jämrande. »Du fick dock lof att välja mellan henne och mig.»

»Jag valde inte, — jag *fick* dig!» sade han sakta, medan han låg och såg på henne.

Efter en stund suckade han och sade:

»Anne-Marie! Hur är det med Anne-Marie?»

Då Vanda berättat honom allt, som försiggått, och det stundande bröllopet på Högvalla, ljusnade det mörka uttrycket i hans ansikte.

»Då kan jag måhända rent af få lof att lefva?» sade han.

Men det såg icke ut, som om André skulle få lof att lefva. —

Det inträffade hvad doktorn hade förutsagt som en möjlighet: det tillstötte en svår lunginflammation, och den glade doktorns ansikte blef ganska allvarsamt. Nu började saken intressera honom, ty nu ställde det sig att blifva en kamp på lif och död.

André fick mycket opium för att icke hosta, och låg som oftast i ett halft medvetslöst tillstånd eller feberyra.

Under dessa veckor genomgick Vanda sin största strid i lifvet, ensam inför dödens stora afgörande fråga.

Gamle Antony visade henne en vänskap och ett deltagande, som hon aldrig i lifvet glömde; men med all sin goda vilja kunde han ändå icke lyfta hennes själ eller stärka hennes mod under allt det hon nu hade att lida.

Han gick omkring, modfälld och darrande och kastade ängsliga blickar bakom den stora skärmen, där Vanda satt och stirrade in i ödets hemlighetsfulla anlete, färdig att följa sin bror till den yttersta gränsen af dödens skugghöljda land.

Ute fortsatte det hårda vädret.

Väl hade stormen lagt sig och himlen klarnat, men det hade inträdt en tid af torr köld, med frost om nätterna och blåst om dagarna, under hvilken all utveckling i naturen stod stilla.

När Karl då och då kom för att höra efter Andrés befinnande och alltid fick det trista svaret: »Det är oförändradt», kunde han icke låta bli att också uttrycka sina bekymmer för allt, som var nedlagdt i jorden, och som nu skulle torka och frysa bort, om det icke kom väta och värme.

»Hvad hjälper det, om jorden är väl beredd», sade han, »om himlen beständigt nekar oss regn.»

Om kvällarna stodo Antony och Vanda ofta ute på trappan och sågo upp emot stjärnorna, som blänkte och tindrade på den molnfria himlen.

Antony stod med hopknäppta händer och såg beundrande upp emot himlahvalfvet, medan Vanda, tätt insvept i sin schal, lyfte sina sorgsna ögon emot de kalla stjärnorna, som i oändlig tystnad sväfvade däruppe.

»Hvad vi äro små!» sade Antony som för sig själf. »Små försvinnande stoftkorn i jämförelse med dessa otaliga världar! Huru kunna vi egentligen begära rättigheter, lycka — någonting? Vi ha blott *en* skyldighet, den att beundra, beundra allt detta oöfverskådliga, som styres af så visa och orubbliga lagar.» Och han tecknade med handen en båge öfver himlahvalfvet.

Vanda stod länge tyst, och hennes ögon mörknade allt mera.

»Och dock kunna vi, som äro så små, älska

och sörja så mycket!» sade hon som för sig själf. »Och allt detta skulle vara utan betydelse, utan mål? Jag tror det inte, — jag *kan* inte tro det! Liksom alla dessa klot ha sina bestämda banor, som de aldrig våga öfverträda, så har nog också hvarje människolif sin bestämmelse, sin betydelse, som det är vår skyldighet att uppfylla och nå, och som vi icke ostraffadt kunna bryta emot.»

Det suckade och darrade i de nakna björkarna, och Antony sade:

»Ni får inte stå längre här ute, fröken Vanda. Denna obarmhärtiga köld tycks aldrig vilja ge vika.»

Och det var verkligen med möda den gamle mannen och den unga flickan kunde skydda André för den isande blåsten, i det skröpliga huset.

»Och en half timme härifrån stå alla Högvallas bästa gästkammare tomma», tänkte Vanda.

När hon om natten satt vid Andrés säng och lyssnade till blåsten eller såg ut i den tysta, kalla natten, föreföll det henne, som om allting vore färdigt att upplösas. Kalla, obarmhärtiga makter hade fått herraväldet därute, och våren skulle aldrig, aldrig mera komma. Och här inne höll också ett ungt lif på att slockna, ett lif, som hade lofvat så mycket, och som skulle kunnat skapa så mycken skörd, om det icke förirrat sig från sin bana och blifvit förvirradt och tillintetgjordt af onda, förstörande makter!

Vanda satt och såg ut i natten och kände allt inom sig som en stor, kall tomhet. Hon grät icke,

hon visste knappast om hon sörjde. Hon var som förstenad i sitt innersta väsen.

Det var ohyggligt att höra, huru André ibland låg och yrade om musik.

»*Där* ska pukorna komma!» ropade han och ville resa sig. »De ska komma plötsligt, som ödet, doft och afgörande. — Men se där, nu komma violinerna för sent! — Får jag be herrarna ta om det här stället! —»

Och han knackade i sängkanten.

Så log han och smågnolade, och så sade han sakta:

»Ja, hon sjunger det där stället utmärkt. Ingen kan sjunga det så. Men det gör i alla fall ondt. — Och du vet, Vanda, att jag var rädd, rädd och förtviflad, då jag gjorde det. Vanda, Vanda, hvarför har du gått? Hvarför är du inte här?» utbröt han så och såg sig omkring med vilda ögon, medan han satte sig upp i sängen.

»Jo, jag är här, André», sade Vanda smekande. »Jag lämnar dig aldrig, aldrig.»

»Nej, aldrig mera», upprepade han och föll tillbaka på kuddarna.

Midt i natten kunde han plötsligt fara upp ur sängen och leta efter något på bordet.

»*Nu* måste det vara», sade han. »Inte hemma på Högvalla, men nära, nära.»

Och Vanda ropade i sin ångest på Antony, som kom och hjälpte henne att tvinga André tillbaka i sängen.

Det var förskräckligt för Vanda att se honom

så där, denne unge bror, som hon alltid sett så vacker och behärskad, till och med under hans sorger och motgångar, alltid manlig och sympatisk, nu störta omkring som ett otämdt djur, så hemskt förändrad af sjukdomens härjning, med förstördt utseende och vilda ögon.

Det såg ut, som om krafterna sjönko för hvarje dag, och doktorn menade, att om icke febern snart bröts, hade man icke mycket att hoppas mera.

Sent en kväll satt Vanda vid Andrés säng. Ute blåste det icke längre. Det hade blifvit alldeles stilla, — en stillhet, som nästan föreföll henne hemsk efter det beständiga brusandet.

Inga stjärnor voro att se, ty himlen var täckt af ett tjockt molnlager.

Vanda hade ett ögonblick somnat in, men väcktes vid att André rörde på sig.

»Jag fryser», sade han darrande. »Lägg litet mera öfver mig.»

»Nu kommer det», tänkte Vanda. »Nu är det dödens kyla, som börjar.»

Hon tog hans hand. Den var sval, men icke kall. Hon lade sin hand på hans bröst. Det brände icke längre, utan en svag svettning täckte huden.

Kunde denna lycka vara möjlig?

Febern var borta.

Medan hon täckte André med varma filtar, låg han och såg på henne med vänliga, trötta ögon, som hade mistat den torra, brinnande feberglansen.

»Vanda!» sade han. »Nu tror jag nog, att jag vill sofva.»

Han suckade och log, det första leende Vanda sett på hans ansikte sedan den där förskräckliga morgonen.

»Du blir ju hos mig?» sade han och log på nytt.

»Alltid, André! Alltid! Vi två skola följas åt.»

Han nickade sakta, och strax därpå hörde hon hans lugna, taktfasta andedrag. Han sof djupt och sundt.

Då gled hon ned på golfvet och sträckte sina armar mot höjden.

Hennes läppar rörde sig blott i en sakta hviskning, men hennes hjärta ropade:

»Tack, min Gud! Tack, att du låter honom lefva! Men hjälp oss nu också att lefva. Ingen kan det, endast du kan det. Visa oss vägen, att vi må göra din vilja!»

Hon böjde ansiktet emot sängkanten och låg hopsjunken i en lycklig hvila, som bidande ett svar.

I stillheten hörde hon blott Andrés lugna andedrag, men så småningom blandade sig ett annat ljud däri.

Det började som en sakta hviskning, men steg och steg till en samlad, mäktig klang.

Det var regnet! Det kom susande i milda, starka strömmar, vårens frälsande, lifgifvande regn, som snart skulle få jorden att blomstra.

INNEH

Första del

en

INNEHÅLL

Första delen

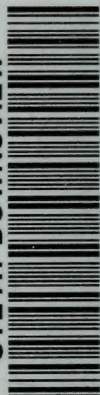
Första afdelningen

Andra afdelningen

Andra delen

Första afdelningen

Andra afdelningen

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 09 03 10 009 7